

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleidingen

**Opleidingen tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad**
voltijd/deeltijd

**Fontys Lerarenopleiding Sittard
(FLOS) - Fontys Hogescholen**

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleidingen

**Opleidingen tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad
voltijd/deeltijd**

**Fontys Lerarenopleiding Sittard
(FLOS) - Fontys Hogescholen**

CROHO nrs. 35195, 35193, 35198,
35261, 35221, 35201, 35202, 35203,
35197

Hobéon Certificering

15 april 2022

Panel

Kernpanel:

Drs. R.B. van der Herberg, Dr. H. Oolbekking, K.P.M. Slot MEd

Vakpanel:

C.E. Ohlenschlager MEd, Drs. P. Hooft van Huysduynen en Drs. K. van Oorsouw

Drs. A.H. Mooldijk, F. Hooghuis MEd, Drs. M. Sikkes, Drs. J.K.W. Rixsen

Studenten:

I.I. Koop en E. Kingma-Rabius

Secretarissen:

G.C. Versluis, Drs. G.W.M.C. Broers

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	6
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	25
6.	AANBEVELINGEN GENERIEK	26
7.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN ENGELS	30
8.	ALGEMEEN EINDOORDEEL ENGELS	42
9.	AANBEVELINGEN ENGELS	43
10.	SCORETABEL ENGELS	44
11.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN DUIJS	49
12.	ALGEMEEN EINDOORDEEL DUIJS	60
13.	AANBEVELINGEN DUIJS	61
14.	SCORETABEL DUIJS	62
15.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN NEDERLANDS	66
16.	ALGEMEEN EINDOORDEEL NEDERLANDS	78
17.	AANBEVELINGEN NEDERLANDS	79
18.	SCORETABEL NEDERLANDS	80
19.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN NATUURKUNDE	83
20.	ALGEMEEN EINDOORDEEL NATUURKUNDE	93
21.	AANBEVELINGEN NATUURKUNDE	94
22.	SCORETABEL NATUURKUNDE	95
23.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN WISKUNDE	98
24.	ALGEMEEN EINDOORDEEL WISKUNDE	107
25.	AANBEVELINGEN WISKUNDE	108
26.	SCORETABEL WISKUNDE	109

27.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN AARDRIJKSKUNDE	113
28.	ALGEMEEN EINDOORDEEL AARDRIJKSKUNDE	125
29.	AANBEVELINGEN AARDRIJKSKUNDE	126
30.	SCORETABEL AARDRIJKSKUNDE	127
31.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN ECONOMIE	131
32.	ALGEMEEN EINDOORDEEL ECONOMIE	143
33.	AANBEVELINGEN ECONOMIE	144
34.	SCORETABEL ALGEMENE ECONOMIE	145
35.	SCORETABEL BEDRIJFSECONOMIE	146
36.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN GESCHIEDENIS	151
37.	ALGEMEEN EINDOORDEEL GESCHIEDENIS	161
38.	AANBEVELINGEN GESCHIEDENIS	162
39.	SCORETABEL GESCHIEDENIS	163
BIJLAGE I	Programma, werkwijze en beslisregels	164
BIJLAGE II	Lijst geraadpleegde documenten	173
BIJLAGE III	Panelsamenstelling	180

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Fontys Lerarenopleiding Sittard (FLOS) - Fontys Hogescholen
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief, 30 augustus 2019
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Engels 2. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits 3. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Nederlands 4. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Natuurkunde 5. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Wiskunde 6. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Aardrijkskunde 7. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Algemene Economie 8. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Bedrijfseconomie 9. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Geschiedenis
registratienummer croho	<ol style="list-style-type: none"> 1. 35195 2. 35193 3. 35198 4. 35261 5. 35221 6. 35201 7. 35202 8. 35203 9. 35197
domein/sector croho	Pedagogisch Hoger Onderwijs
oriëntatie opleiding	hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Education
aantal studiepunten	240 EC

afstudeerrichtingen	Algemeen Vormend Onderwijs (avo) en Beroepsgericht Onderwijs (bgo)
locatie	Sittard
varianten	Voltijd en deeltijd
joint programme	n.v.t.
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	24 t/m 26 november 2021

2. SAMENVATTING

De hbo-bacheloropleidingen Opleiding tot leraar voorgezet onderwijs van de tweede graad van Fontys Lerarenopleiding Sittard (FLOS) in casu van Fontys Hogescholen leiden studenten op tot tweedegraads leraar Engels, Duits, Nederlands, Natuurkunde, Wiskunde, Aardrijkskunde, Algemene Economie, Bedrijfseconomie en Geschiedenis.

Alle beoordeelde tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS vertonen een verstrekkende gelijkenis, qua doelstelling, structuur en reikwijdte van de onderwijsleeromgeving, wijze van toetsen en beoordelen en voorzieningen. Dit maakt het mogelijk op algemeen niveau kwalitatieve uitspraken te doen die dan voor alle onderzochte opleidingen gelden. Alleen daar, waar op het niveau van de individuele opleiding aanleiding is van dit algemeen oordeel af te wijken, wordt daar in de samenvatting melding van gemaakt.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS baseren zich aantoonbaar op de landelijke bekwaamheidseisen en de generieke en vakspecifieke kennisbases en hebben hierover regelmatig contact met vakgenoten en het werkveld. Dit gebeurt o.a. in overleggen met de beroepsgroep – onder andere in 10voordeleraar-verband, in vaknetwerken en in het Algemeen Directeurenoverleg Educatieve Faculteiten (ADEF) - in overleggen met de (academische) opleidingsscholen in de provincie Limburg en met werkveldvertegenwoordigers in verschillende raden en commissies.

FLOS heeft haar visie op het opleiden van leraren voor het Limburgse scholenveld stevig doorontwikkeld. Zo zijn er thans bijvoorbeeld scholen met een focus op meer ICT, gepersonaliseerd leren, thematische onderwijs. Scholen profileren zich bijvoorbeeld als Agoraschool, Tienerschool, school met iPadklassen, maar ook als school met traditioneel onderwijs. FLOS wenst leraren op te leiden die niet alleen maar vakspecialist zijn maar generalistische professionals, zogenoemde 'extended professionals'. Binnen het onderwijsaanbod biedt FLOS vervolgens ruimte voor studenten om zich te specialiseren en hun eigen talenten te ontwikkelen. Daarin werkt FLOS steeds meer samen met de verschillende scholen en sluit zij aan bij de actuele ontwikkelingen in het onderwijsveld.

FLOS heeft een duidelijke visie op onderzoek en beoogt dat studenten door een onderzoekende houding hun eigen pedagogische en (vak)didactische bekwaamheid verder ontwikkelen en hun eigen handelen verbeteren. Hierbij krijgen de kernkwaliteiten (kunnen) samenwerken, innovatief, ondernemend en kritisch zijn en ontwikkelingsgericht werken door middel van een onderzoekende en reflectieve houding, expliciet aandacht.

FLOS besteedt aandacht aan het ontwikkelen van internationale competenties en interculturele vaardigheden. Dat is passend bij het opleiden van leraren, die onderwijs gaan verzorgen voor leerlingen/studenten in een grensregio met buurlanden Duitsland en België.

Het auditteam is op grond van bovenstaande punten, waaronder een duidelijke visie op opleiden, onderzoek en leraarschap die consistent was terug te zien en te horen, van oordeel dat de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS 'voldoen' aan deze standaard.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het auditteam is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen worden verzorgd door een gedreven, gepassioneerd en vakdeskundig team van docenten. FLOS/de opleidingen zorgen voor voldoende formele en informele professionalisering.

De studenten zijn tevreden tot zeer tevreden over hun docenten en over hun grote persoonlijke betrokkenheid.

Het praktijkgerichte onderwijsprogramma van de opleidingen kent een duidelijke opbouw met onderwijskundige programmaonderdelen, onderdelen onderzoeksvaardigheden, werkplekieren, studieloopbaanoriëntatie, vakinhoud en vakdidactiek. Hierin krijgen de studenten voldoende mogelijkheden hun bekwaamheden, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. De focus op het opleiden van breed inzetbare leraren voor het diverse regionale werkveld is duidelijk terug te zien in het programma. Zo zorgen de opleidingen ervoor dat de studenten zich kunnen profileren en specialiseren, met o.a. keuzeprofielen en de aandacht voor talentontwikkeling en Teacher Identity dat binnen het FLOS brede studiecoachingsprogramma aan bod komt. Voor de deeltijdstudenten is er een maatwerkprogramma dat de studenten in staat stelt de nog door hen te ontwikkelen bekwaamheden te verwerven.

De praktijkgerichtheid komt tot uitdrukking in het samen opleiden van leraren binnen een aantal opleidingsscholen in het vo en mbo in de regio Limburg. Alle studenten voeren het werkplekieren (stage) uit binnen een van deze opleidingsscholen. Het auditteam acht dit van grote meerwaarde, daar vrijwel alle betrokkenen – Werkplekbegeleiders (WB'ers) en Schoolopleiders (SO'ers) - getraind zijn in begeleiden en goed op de hoogte zijn van hetgeen er van de studenten wordt verwacht. Het auditteam vindt het een sterk punt dat er zowel met vo-scholen als mbo-scholen samenwerking is. Wel mag het samen-gehalte bij de invulling van het werkplekieren en de opdrachten sterker worden. Het zou goed zijn als FLOS de WB'ers nu ook snel betreft bij de begeleiding van de studenten in de ontwikkeling van hun Teacher Identity tijdens het werkplekieren.

Via de vakinhoudelijke leerlijn en de vakdidactische leerlijn ontwikkelen de studenten ook de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om in de scholen les te kunnen geven.

Het ontwikkelen van een onderzoekende houding en het doen van onderzoek naar de eigen onderwijspraktijk en het leren van leerlingen/studenten komt voldoende aan bod. Het zou goed zijn als het werkveld (weer) sterker betrokken raakt bij het onderzoek in de school en daarin een taak heeft en/of een rol vervult. Hierbij ziet het auditteam een kans voor de inzet van de WB'er.

Het jaarlijks organiseren van een onderzoekssymposium met studenten en de scholen is zeer interessant met het oog op kennisdeling. Het FLOS lectoraat 'Integratief Opleiden & Boundary Crossing' is nauw betrokken bij alle activiteiten rondom onderzoek.

De opleidingen besteden in het programma voldoende aandacht aan de internationale /interculturele component door excursies, stages en/of studie in het buitenland en aandacht voor (buur)talen, interculturele aspecten en burgerschap in een internationale context. FLOS verzorgt bovendien de Fontys-brede minor Taal & Cultuur (T&C) voor ruim 600 Fontys-studenten.

De huisvesting, de generieke en vakspecifieke materiële voorzieningen en de informatievoorziening zijn op orde en werken ondersteunend aan de studie.

Gelet op de hierboven genoemde sterke elementen in het programma en de deskundige docententeams, komt het auditteam tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 2 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS.

Standaard 3. Toetsing

De tweedegraads lerarenopleidingen hebben met het Toetsbeleidsplan 2020-2021 van FLOS en de daarvan afgeleide toetsplannen per opleiding en met hun toetsprogramma, de toetsmatrijzen en de rubrics hun toetsstelsel goed op orde. De opleidingen toetsen op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier met behulp van gevarieerde toetsvormen of de studenten de beoogde bekwaamheidseisen en daarvan afgeleide leerdoelen hebben bereikt. Aandachtspunten zijn de traceerbaarheid van het beoordelingsproces en de beoordeling van Werkplekieren 4 en de kwaliteit en kwantiteit van de feedback. Dit laatste heeft al de aandacht van de examencommissie.

De examencommissie vervult haar borgende rol naar behoren en is nauw betrokken bij de kwaliteit van het toetsen en beoordelen en bij de ontwikkeling en beoordeling van het afstudeerpraktijk-onderzoek (APO). De examencommissie houdt o.a. borgingsochtenden, controleert de kwaliteit van de toetsen aan de hand van een formulier Analyse kwaliteit toetsen en beoordelen en woont toetsafnames bij.

De kwaliteit van de toetsing in coronatijd is door alle betrokkenen goed bewaakt.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande positieve punten en met in achtneming van de genoemde (kleinere) aandachtspunten tot het oordeel 'voldoet' voor deze standaard voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

Het auditteam is van oordeel dat de studenten hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de bekwaamheden van een startbekwaam tweedegraads leraar. Daarnaast hebben alle afgestudeerde studenten de landelijke kennisbasistoets met minimaal een voldoende afgesloten.

Het auditteam beoordeelde alle APO's met minimaal een voldoende.

In het verslag van het APO hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van een verlegenheidssituatie een duidelijke onderzoeksvraag hebben geformuleerd die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht om zo tot een direct toepasbare oplossing te komen hun eigen onderwijspraktijk. Het auditteam vond het mooi dat veel onderzoeken een vakdidactische insteek hadden.

Het auditteam heeft ook kennisgenomen van de eindbeoordeling van het werkplekleren en heeft geconstateerd dat alle afgestudeerden de beoogde bekwaamheden op de werkplek op eindniveau hebben aangetoond.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn positief over het gerealiseerde niveau van de afgestudeerden. Met name het werken vanuit het perspectief van leerlingen/studenten was herkenbaar. FLOS zorgt ook voor een soepele doorstroom naar een masteropleiding.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 4 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS.

Algemene conclusie:

FLOS werkt aantoonbaar aan het opleiden van breed inzetbare leraren voor het diverse regionale veld en sluit hiermee goed aan op de wensen vanuit dit werkveld. Het auditteam is zeer te spreken over de mogelijkheden die FLOS de studenten naast het basisprogramma biedt voor profilering en het ontwikkelen van eigen talenten.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter te Den Haag op 15 april 2022.

3. INLEIDING

Panelsamenstelling:

De audit bij de tweedegraads lerarenopleidingen van Fontys Lerarenopleiding Sittard (FLOS) is uitgevoerd binnen het cluster HBO Tweedegraads lerarenopleidingen groep 2.

Acht van de in totaal elf audits zijn uitgevoerd door panels vanuit Hobéon en drie audits zijn uitgevoerd door panels vanuit NQA. Bij Fontys Hogescholen voerde Hobéon in dit cluster drie audits uit: een audit FLOS, een audit bij Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT) en een audit bij de Pedagogische Technische Hogeschool (PTH).

Voorafgaand aan deze audits hebben NQA en Hobéon met elkaar afgestemd over de opzet van de audits en de samenstelling van de auditpanels. Ook heeft er een vooroverleg plaatsgevonden met alle hoofdvorzitters van Hobéon en NQA over de opzet en uitvoering van de audits en generieke gespreksthema's. (Zie hierover verder bijlage I 'Programma, werkwijze en beslisregels.)

Onderstaande rapportage betreft de audit bij FLOS op 24, 25 en 26 november 2021. De rapportage bestaat uit een generiek rapport over alle aspecten die gelden voor alle tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS gevolgd door vakspecifieke rapporten per opleiding.

Voor de driedaagse audit bij FLOS stelde Hobéon in overleg met de opleidingen een kernpanel samen. Het kernpanel voerde op de eerste auditdag de gesprekken over alle generieke onderwerpen die op al de opleidingen van FLOS van toepassing waren.

Op de tweede en derde auditdag waren de kernpanelleden als voorzitter of lid betrokken bij de audits bij de afzonderlijke opleidingen. Bij deze gesprekken voegden zich de tweede student en de vakinhoudelijk panelleden met kennis van het betreffend vak/vakken.

Het kernpanel en de vakpanels werden ondersteund door twee secretarissen vanuit Hobéon. (Zie voor de panelsamenstelling bijlage III.)

Fontys Lerarenopleiding Sittard (FLOS)

FLOS is een van de 24 instituten van Fontys Hogescholen. FLOS biedt zowel 9 tweedegraads lerarenopleidingen aan in een voltijd- en een deeltijdvariant als 3 master lerarenopleidingen in een voltijdvariant.

Naast de 9 tweedegraads lerarenopleidingen in Sittard biedt Fontys ook 18 tweedegraads lerarenopleidingen aan op de locatie Tilburg bij Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT). Sinds de zogenoemde BRIN-operatie gelden de lerarenopleidingen van FLOS en FLOT formeel als één opleiding en verzorgen de beide locaties de lerarenopleidingen in deellicentie. Vanwege de binnen Fontys gekozen besturingsfilosofie kennen beide locaties een relatief grote mate van onafhankelijkheid van elkaar. Dit komt tot uiting in verschillen in profilering en in de concrete vertaling van de bekwaamheidseisen naar de programma's. Ook werken er andere teams van docenten op beide locaties. Om deze reden is gekozen voor een aparte visitatie van FLOS en FLOT en aparte beoordelingsrapporten per locatie.

De audit bij de PTH van Fontys wordt uitgevoerd in het voorjaar van 2022.

FLOS biedt naast voltijdse opleidingen ook deeltijdopleidingen aan voor volwassenen die al werkervaring hebben. Dit zijn deeltijdtrajecten op maat, passend bij de individuele student. De deeltijdvariant is toegankelijk voor studenten die reeds kennis en (werk)ervaring hebben en/of beschikken over een aanverwant hbo/wo-diploma.

Jaarlijks studeren bij FLOS rond de 800 studenten, waarvan ongeveer 70 procent in voltijd en 30 procent in deeltijd.

FLOS verzorgt bovendien de Fontys-brede minor Taal & Cultuur (T&C) voor ruim 600 studenten van binnen en buiten Fontys (ca. 40% buiten Fontys).

FLOS leidt studenten op voor twee werkcontexten: het algemeen vormend onderwijs (avo) en het beroepsgericht onderwijs (bo). In de afstudeerfase kiest een student voor de afstudeerrichting die hoort bij een van de twee werkcontexten.

Aan FLOS was ten tijde van de audit het FLOS lectoraat 'Integratief Opleiden & Boundary Crossing' verbonden, dat nauw betrokken is bij alle activiteiten rondom onderzoek.

FLOS maakt gebruik van een Digitaal Kwaliteitsportfolio (DKP), waarin zij kritisch terug- en vooruitblijkt op de ontwikkelingen van de tweedegraads lerarenopleidingen – en in de nabije toekomst ook de masteropleidingen – en de verschillende kwaliteitscycli verantwoordt. Dit doet zij aan de hand van negen thema's, door FLOS 'spiegels' genoemd: opleidingen, personeel, eindniveau student, onderzoek, kwaliteit, werkveld, begeleiding, toetsing, onderwijskunde. Al deze spiegels kennen een eigen Plan, Do, Check, Act (PDCA) cyclus.

Het DKP heeft zowel een interne als externe validerende functie. De inhoudelijke verantwoording is gericht op verschillende doelgroepen, namelijk: studenten, alumni, vertegenwoordigers van het beroepenveld, opleiders en medewerkers én externe visitatiepanels.

FLOS is nauw betrokken bij de ambities en toekomstige ontwikkelingen binnen Fontys in het opleiden van leraren. In 2019 heeft Fontys een domeinplan Educatie opgesteld, waarin ze beschrijft dat ze het huidige opleidingsaanbod wil vereenvoudigen door binnen alle educatieve opleidingen van Fontys voor po, vo, mbo en bovenbouw havo en vwo te gaan werken vanuit een gezamenlijk opleidingsprofiel, bestaande uit een kern van universele leeruitkomsten in combinatie met specifieke leeruitkomsten. Een brede werkgroep binnen het domein Educatie was ten tijde van de audit bezig met de nadere uitwerking, zoals beschreven in het document 'Ontwerpfase Transitieplan Domein Educatie' (2020-2021).

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2015)

De vorige accreditatie vond plaats in 2015. Alle opleidingen zijn met een overall 'voldoende' beoordeeld. Het auditteam noemde een aantal aandachtspunten (generiek en op opleidingsniveau), waarmee de lerarenopleidingen aan de slag zijn gegaan:

Generiek:

AANBEVELINGEN AUDITTEAM (2015):	OPVOLGING:
Het auditteam geeft FLOS in overweging, na te denken over een mogelijke invulling voor de periode mei tot september met voorbereidende activiteiten voor de aankomende studenten.	Voor een aantal vakken gebeurt dit op basis van vrijwillige zelfstudie, bijvoorbeeld bij wiskunde en de moderne vreemde talen. In de Kwaliteitsafspraken in het kader van de prestatiebekostiging zijn afspraken gemaakt voor: <ul style="list-style-type: none"> ▪ intensivering begeleiding mbo'ers t.a.v. wegwerken deficiënties; ▪ tutorgroepen en werkcolleges door hogerejaarsstudenten voor struikelvakken. ▪ invulling hiervan is na inschrijving.
Het auditteam beveelt FLOS aan het onderzoek van de studenten in te (laten) bedden in het grotere verband van de schoolontwikkeling, waarbinnen de student de gelegenheid krijgt zijn eigen (verlegenheids)vraag te onderzoeken. Ook beveelt het auditteam FLOS aan voort te gaan op de reeds ingeslagen weg van professionalisering van de docenten van FLOS en de leraren op de scholen op het gebied van onderzoek.	Deze aanbeveling is verwerkt in het nieuwe afstudeerpraktijkonderzoek (handleiding APO 2019-2020).
Het auditteam constateert de nauwe relaties die FLOS sinds jaar en dag heeft met het werkveld. Het auditteam stelt ook vast dat het werkveld onderwijskundig en organisatorisch zeer	Deze aanbeveling heeft FLOS zich zeer ter harte genomen en hiertoe een strategisch budget aangevraagd voor het project Verbinden &

dynamisch is. Nieuwe onderwijskundige formats (Connect college, vrije school, technasia, tto, e.d.) worden op scholen uitgeprobeerd. De structuur van de lerarenopleiding staat, maar "het zeer goede leraren opleiden 2.0" vergt naast die stevige structuur een cultuur van opnieuw luisteren naar wat in het werkveld gaande is.	Verrijken (2016 – 2020). Het project is in 2020 afgerond.
Het auditteam beveelt FLOS aan keuzes te maken op welke nieuwe ontwikkelingen zij met haar onderwijs wenst in te spelen en ervoor te zorgen, dat zij over mensen beschikt met de benodigde expertise op deze nieuwe terreinen.	Binnen Fontys worden de ontwikkelingen domeinbreed gevolgd en vertaald naar een business case.
Het auditteam beveelt het management van FLOS aan aandacht te besteden aan Velon ¹ -registratie en alle docenten te stimuleren zich als lerarenopleider te laten registreren.	Dit is opgenomen in het personeelsbeleidsplan: Doel 2021: <ul style="list-style-type: none"> ▪ 'We streven ernaar dat iedere startende lerarenopleider zich, conform de bekwaamheidsgebieden van Velon, ontwikkelt naar een gemiddeld ervaren lerarenopleider. Dit kan geregistreerd worden in het register.
De rubric voor de beoordeling van het onderzoek kan nog beter door deze te laten corresponderen met de verschillende onderdelen waarop studenten beoordeeld worden.	De rubric is aangepast. Digitaal kwaliteitsportfolio (spiegel onderzoek).
Tijdens de audit hebben auditteam en gesprekspanels het onderwerp onderzoek gethematiseerd. Onderzoek heeft een drietal aspecten: i) onderzoek als leerstrategie voor studenten, ii) onderzoek als professionaliseringstrategie voor opleiders en docenten op scholen, iii) onderzoek in haar programmatische aspecten, dat wil zeggen als onderdeel van onderzoeksprogramma's van scholen en lectoraat. De opgave van FLOS is nu om deze ingrediënten - die vaak al krachtig aanwezig zijn - nog meer met elkaar te verbinden en in samenhang te brengen.	Enkele verbindingen zijn aangebracht in de structuur en in de uitvoering. Zo is de kenniskring van het lectoraat in 2019-2020 verantwoordelijk gemaakt voor de doorlopende leerlijn onderzoek, zowel van de bachelor- als ('doorlopend') van de masteropleidingen. De kenniskring heeft een eigen voorzitter voor de onderzoekslijn. Onderzoek met en in de scholen is opgepakt met studenten (als leerstrategie) en lerarenopleiders en docenten uit het werkveld (als professionalisering).

In onderstaand rapport worden bij de verschillende standaarden de bevindingen van het auditteam met betrekking tot de genoemde acties/ontwikkelingen beschreven.

¹ Velon: Vereniging van, voor en door lerarenopleiders

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Voor de tweedegraads lerarenopleidingen gelden vanaf 1 augustus 2017 de vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische bekwaamheidseisen voor de leraar voortgezet onderwijs en de leraar beroepsgericht onderwijs die zijn vastgelegd in het Besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel. Op landelijk niveau heeft afstemming plaatsgevonden over deze drie bekwaamheidseisen. De bekwaamheidseisen voldoen ook aan internationale eisen met betrekking tot het niveau (Dublin Descriptoren) en de oriëntatie.

FLOS heeft samen met de andere lerarenopleidingen van Fontys² de drie bekwaamheidseisen geconcretiseerd en vertaald in gedragsindicatoren per niveau: propedeuse- tussen- en eindniveau. Tevens hebben zij de wettelijke bekwaamheidseisen gerelateerd aan de verschillende beroepscontexten waarin de student acteert (de eigen klas, de school(organisatie) en de samenleving). Het auditteam vindt het overzicht met deze uitwerkingen helder. (Zie verder standaard 2.) FLOS heeft de generieke en de vakspecifieke kennisbases gekoppeld aan de bekwaamheidseisen.

Bij de uitwerking van de wettelijke bekwaamheidseisen hebben de betrokken lerarenopleidingen vertegenwoordigers van het werkveld geconsulteerd. Dat is een sterk punt.

Eigen inkleuring/profilering

Het auditteam heeft geconstateerd dat FLOS sinds de vorige accreditatie (2015) haar visie op het opleiden van leraren voor het Limburgse scholenveld stevig heeft doorontwikkeld. Tijdens de audit in 2015 is al naar voren gekomen dat de scholen zich in een krimpregio bevinden en zich o.a. om deze reden in toenemende mate profileren en hun onderwijs anders vormgeven. Zo zijn er thans bijvoorbeeld scholen met een focus op meer ICT, gepersonaliseerd leren, klasgroep-doorbrekend, thematische onderwijs. Scholen profileren zich bijvoorbeeld als Agoraschool, Technasium, Vrije school, Tienerschool, school met iPadklassen, maar ook als school met traditioneel onderwijs. FLOS wenst daar een belangrijke bijdrage aan te leveren door studenten tot zeer goede, breed inzetbare leraren op te leiden; leraren die niet alleen maar vakspecialist zijn maar generalistische professionals, zogenoemde 'extended professionals'. Binnen het onderwijsaanbod biedt FLOS vervolgens ruimte voor studenten om zich te specialiseren en hun eigen talenten te ontwikkelen. Ook het ontwikkelen van Teacher Identity krijgt hierbij vanuit de studentcoaching steeds meer een plek.

Met bovenstaande wil FLOS aansluiten op én de eigen ambities van de student én de behoeften van het diverse (regionale) werkveld.

² dit zijn de lerarenopleidingen van FHK (docent kunstonderwijs), Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT), Pedagogisch Technische Hogeschool (PTH: leraar technische beroepen en consumptieve techniek I en II), Fontys Hogeschool Pedagogiek (FHP: leraar pedagogiek)

Het auditteam is te spreken over de wijze waarop FLOS haar onderwijs inricht om bovenstaande te realiseren. Dat doet zij door het bieden van 'kernonderwijs' rondom pedagogiek, (vak)didactiek en vakinhoud zodat de student in de basis bekwaam wordt met binnen dat kernonderwijs ruimte voor een eigen invulling in de context waarin de student stageloopt en/of later wil gaan werken, zich wil specialiseren en/of wil excelleren. Het voornemen om samen met de andere lerarenopleidingen van Fontys te komen tot universele leeruitkomsten voor een brede professional binnen het domeinplan Educatie (2019), sluit hierbij goed aan.

Onderzoek

Het auditteam heeft geconstateerd dat FLOS een duidelijke visie op onderzoek heeft geformuleerd: ze wil (aspirant) leraren door een onderzoekende houding stimuleren om hun vakdidactische en pedagogische bekwaamheid (verder) te ontwikkelen. Bij dit proces spelen het ontwikkelen van de kernkwaliteiten een expliciete rol: samenwerken, innovatief, ondernemend en kritisch zijn en ontwikkelingsgericht werken door middel van een onderzoekende, reflectieve houding.

FLOS stelt dat toekomstbestendig onderwijs niet zonder leraren kan die hun eigen onderwijspraktijk (mee-)ontwikkelen. FLOS wil daaraan bijdragen door leraren op te leiden die zich voortdurend professionaliseren in het belang van het leren van leerlingen/studenten³.

FLOS ziet onderzoek dus duidelijk als leerstrategie van de toekomstige leraar en als professionaliseringsstrategie. De focus ligt niet meer op wetenschappelijk onderzoek.

Internationale en interculturele dimensie

FLOS besteedt ook aandacht aan het ontwikkelen van internationale competenties en interculturele vaardigheden. Dat acht het auditteam passend bij een instituut dat leraren opleidt die onderwijs gaan verzorgen voor leerlingen/studenten in een grensregio met buurlanden Duitsland en België. In het programma is er o.a. aandacht voor (buur)talen, interculturele aspecten, burgerschap en het opdoen van internationale kennis en ervaring.

Afstemming met vakgenoten en het werkveld

Het auditteam heeft geconstateerd, dat FLOS regelmatig afstemt met andere (educatieve) instituten binnen Fontys Hogescholen, werkveldpartners in de regio en op landelijk niveau met andere lerarenopleidingen over de bekwaamheidseisen, de generieke en vakspecifieke kennisbasis en de uitwerking hiervan naar de generieke en vakspecifieke opleidingsprogramma's.

FLOS is vertegenwoordigd in het Algemeen Directeurenoverleg Educatieve Faculteiten (ADEF) waar de tweedegraads lerarenopleidingen van de verschillende hogescholen met elkaar afstemmen over eisen aan de leraren en actuele ontwikkelingen in het veld. Daarnaast participeren docenten van de verschillende opleidingen in vakinhoudelijke netwerken. FLOS werkt samen met de scholen voor voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs in verschillende (academische) opleidingsscholen in de provincie Limburg. (Zie daarover standaard 2.)

FLOS en FLOT hebben een gezamenlijke Raad van Advies voor het Algemeen Vormend Onderwijs en een Raad van Advies voor het Beroepsgerichte Onderwijs. In deze overleggen vindt afstemming plaats over o.a. de bekwaamheidseisen en de vertaling daarvan naar leerdoelen.

(Zie verder de vakspecifieke rapporten.)

Weging en Oordeel: voldoet

De tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS baseren zich aantoonbaar op de landelijke bekwaamheidseisen en de generieke en vakspecifieke kennisbases en hebben hierover regelmatig contact met vakgenoten en het werkveld.

³ leerlingen/studenten: in het voortgezet onderwijs is sprake van leerlingen, in het mbo van studenten

FLOS heeft een duidelijke visie op het opleiden van zeer goede, breed inzetbare leraren voor het diverse (regionale) werkveld met daarbinnen voor elke student ruimte voor het ontwikkelen van eigen talenten, voor specialiseren en excelleren.

FLOS heeft een duidelijke visie op onderzoek en beoogt dat studenten door een onderzoekende houding hun eigen pedagogische en (vak)didactische bekwaamheid verder ontwikkelen en hun eigen handelen verbeteren.

FLOS besteedt aandacht aan het ontwikkelen van internationale competenties en interculturele vaardigheden. Dat is passend bij het opleiden van leraren die onderwijs gaan verzorgen in een grensregio.

Het auditteam is op grond van bovenstaande punten, waaronder een duidelijke visie op het leraarschap die consistent terug was te zien en te horen, van oordeel dat de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS 'voldoen' aan deze standaard.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

I. Inhoud en vormgeving generieke programma

Koppeling bekwaamheidseisen – programma

De tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS hanteren drie niveaus van bekwaamheid: propedeuse, hoofdfase en afstudeerfase. FLOS heeft samen met de andere lerarenopleidingen van Fontys de drie bekwaamheidseisen in het document 'Bekwaamheidseisen leraar vo/bve' (september 2018) nader uitgewerkt in een overzicht met gedragsindicatoren per niveau. Tevens zijn de bekwaamheidseisen verdeeld naar de drie beroepscontexten i) het dagelijks werk in de klas, ii) door het jaar heen en iii) de context van de schoolorganisatie en de samenleving. Uit de beschrijvingen blijkt, dat de mate van zelfstandigheid, complexiteit en volledigheid van handelen geleidelijk toeneemt.

Voorbeelden hiervan voor vakinhoudelijk bekwaam in de context 'door het jaar heen' zijn:

propedeuse	hoofdfase	afstudeerfase
De leraar beheerst de leerstof qua kennis en vaardigheden waarvoor hij verantwoordelijk is en kent de theoretische en praktische achtergronden van zijn vak. De leraar kan de leerstof op een begrijpelijke en aansprekende manier samenstellen, uitleggen en demonstreren hoe ermee gewerkt moet worden	De leraar kan de relatie van de leerstof voor zijn vak met de kerndoelen, eindtermen en eindexamenprogramma's toelichten. De leraar heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in de leerstof voor dat deel van het curriculum waarin hij werkt (praktijkonderwijs, vmbo, onderbouw havo/vwo, mbo). In de context van het beroepsgerichte onderwijs houdt dit in dat hij actuele kennis heeft van beroepen in de branche(-s) waarvoor hij opleidt en verband kan leggen tussen de leerstof en de kwalificatiedossiers.	De leraar overziet de opbouw van het curriculum van zijn vak, de plaats van zijn vak in het curriculum van de opleiding en de doorlopende leerlijnen. De leraar kan toelichten hoe zijn onderwijs voortbouwt op het voorgaande onderwijs en voorbereidt op vervolgonderwijs (zoals middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs, andere vervolgonderwijs) of de beroepspraktijk. De leraar kan de samenhang tussen de verschillende verwante vakken, leergebieden en lesprogramma's benoemen.

Elke opleiding heeft voorts in een uitgebreid curriculumoverzicht de bekwaamheidseisen, beoordeling, onderwijseenheid, toetsvorm en studiepunten beschreven. Daarnaast heeft FLOS een studiegids met afgeleide leerdoelen, link met de kennisbasis en een placemat/studieroute waarin de samenhang van het programma wordt aangetoond.

Het auditteam (kernpanel en vakpanelleden) concludeert dat alle opleidingen met deze overzichten aantonen dat de ontwikkeling van de beoogde bekwaamheden in het curriculum (generiek en vak) zijn geborgd.

Opzet en inhoud generieke delen van het curriculum

Het generieke programma bestaat uit:

- onderwijskundige programmaonderdelen;
- onderdelen onderzoeksvaardigheden;
- werkplekleren;
- studentcoaching.

(Zie voor vakinhoud en vakdidactiek de vakspecifieke rapporten.)

De studenten kunnen in de onderwijskundige programmaonderdelen hun pedagogische en (vak)didactische bekwaamheden ontwikkelen en de kennis verwerven die in de landelijke generieke kennisbasis staat beschreven. FLOS liet tijdens de audit weten dat zij op onderwijskundig gebied meer nastreeft dan alleen de generieke kennisbasis, omdat zij er – zoals in standaard 1 al is vermeld over de extended professional - voor wil zorgen dat de studenten zich kunnen ontwikkelen tot professionals die breed inzetbaar zijn in verschillende onderwijssectoren en verschillende onderwijscontexten. Met het oog op het opleiden van breed inzetbare leraren maken de studenten tijdens het werkplekleren kennis met een breed palet van scholen: basisonderwijs, het voorgezet onderwijs (vwo, havo, vmbo) en het mbo. (Zie daarover verder onder 'werkplekleren/samen opleiden'.)

Ook in de lessen zelf komen de verschillende onderwijstypes en contexten aan de orde en krijgen de studenten gerichte opdrachten die ze moeten uitvoeren. Hierbij zorgt FLOS voor een duidelijke koppeling tussen theorie en praktijk. Ook gaat FLOS niet (meer) uit van de 'one-size-fits-all docent' en besteden de docenten aandacht aan verschillende didactieken, op grond daarvan kan de student kiezen wat er bij hem en/of zijn leerlingen/studenten past.

Soms blijken voorgeschreven (vakdidactische) opdrachten niet (meer) te passen bij het onderwijsconcept van de school. Daarover zou FLOS met het werkveld opnieuw moeten afstemmen. (Zie ook de vakspecifieke rapporten.)

In het vierde studiejaar kiezen de studenten een afstudeerrichting algemeen vormend onderwijs (avo) of beroepsgericht onderwijs (bo). De studenten voeren hun werkplekleren (WPL 4) en afstudeeronderzoek (APO) in deze context uit. Tevens volgen zij keuzeonderwijs (15 EC) waarin zij zich binnen het onderwijs kunnen verbreden of verdiepen. (Zie verder onder 'keuzevrijheid studenten'.)

Uit de documentatie en de gesprekken tijdens de audit is gebleken, dat FLOS goed luistert naar wat het werkveld/de scholen en de studenten inbrengen. Daarover waren de vertegenwoordigers vanuit het werkveld en de studenten - waaronder studenten uit de opleidingscommissie - heel tevreden.

Zo leiden signalen uit het werkveld en ervaringen van studenten tijdens het werkplekleren tot aanpassingen in het onderwijskundige programma, zoals meer aandacht voor onderwijsconcepten met een focus op gepersonaliseerd leren of aandacht voor een veranderende rol van de leraar van frontaal docerend naar steeds meer een onderwijsbegeleider en didactische coach. Het auditteam constateerde in de gesprekken met de studenten, dat er nog wel wensen zijn met betrekking tot (meer) voorbeeldgedrag – teach as you preach – op het gebied van innovatief onderwijs. Die voorbeelden zouden de docenten kunnen ophalen in het werkveld en/of via de studenten.

Een ander voorbeeld is de mbo-module die al sinds negen jaar is opgenomen in het programma. Dat is belangrijk, omdat het mbo in Limburg de meeste arbeidsplaatsen biedt. De docent uit het mbo die dit aankaartte bij FLOS, verzorgde tot nu toe deze module. Het auditteam ziet met betrekking tot het mbo nog wel een aandachtspunt daar er bijna geen docenten bij FLOS werken met ervaring in het mbo. (Zie verder bij 'Personeel'.)

- Werkplekleren/samen opleiden

Het auditteam heeft geconstateerd dat FLOS haar studenten veel gelegenheid biedt om praktijkervaring op te doen. Al vanaf het eerste studiejaar staan er stages op het programma. Gedurende de stages (het werkplekleren) houden de studenten een portfolio (weblog) bij met bewijzen van uitgevoerde opdrachten, lessen, activiteiten et cetera en hun reflectie daarop. Deze weblogs gebruiken de begeleiders van de student als begeleidingsinstrument bij het werkplekleren. (Zie ook standaard 3.) FLOS heeft de procedures en werkwijze voor deze begeleiding duidelijk beschreven in de Handboeken werkplekleren. Studenten die stage lopen op een Brabantse school, krijgen begeleiding van een IO'er van FLOT. FLOS en FLOT zorgen voor goede afstemming daarover met elkaar.

FLOS werkt bij het werkplekleren nauw samen met partners in de regio. Al vele jaren participeert FLOS in het vo-samenwerkingsverband Samen Opleiden | Academische Opleidingsschool Limburg (AOSL). Daarnaast participeert FLOS in het mbo-samenwerkingsverband Samen Opleiden Beroepsonderwijs Limburg (SOBOL) waaruit in september 2021 twee (aspirant) opleidingsscholen zijn ontstaan: opleidingsschool Mbo Limburg en groenblauwe opleidingsschool Yuverta⁴.

Alle studenten van FLOS lopen jaarlijks stage op een van de scholen van bovengenoemde samenwerkingsverbanden.

FLOS meldde tijdens de audit dat zij bezig is met een matchingssysteem om studenten te koppelen aan een school met een onderwijssysteem waarin de student zich graag verder wil ontwikkelen. Dat acht het auditteam een mooie ambitie, ook goed passend bij het gedachtegoed van het ontwikkelen van Teacher Identity. (Zie daarover verderop.)

Soms lopen studenten stage op scholen in Brabant, die deel uitmaken van een samenwerkingsverband met Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT).

Het auditteam heeft geconstateerd dat FLOS de begeleiding en beoordeling van stages goed heeft geregeld. Vanuit FLOS zijn er vaste instituutsopleiders (IO'ers) verbonden aan elke school, die alle studenten op de betreffende school begeleiden en beoordelen. Dat blijkt van grote meerwaarde voor de onderlinge contacten en afstemming binnen de school over het werkplekleren. Op de school krijgen de studenten begeleiding van een veelal door FLOS getrainde werkplekbegeleider (WB) en waar van toepassing ook van een door FLOS getrainde schoolopleider (SO).

Naast de IO'ers kent FLOS ook drie clustercoördinatoren werkplekleren, die contact onderhouden met het werkveld. Zij waren ten tijde van de audit o.a. bezig met het bestendigen en initiëren van samenwerkingen in het werkveld, om zo te komen tot een sterker werkplekcurriculum. Het auditteam ondersteunt dit initiatief, daar het heeft geconstateerd dat het samen-gehalte bij de invulling van het werkplekleren voor het samen opleiden van goede leraren aandacht behoeft. Het is nu toch vooral het instituut FLOS die de invulling van het werkplekleren en de uit te voeren opdrachten bepaalt.

Op een aantal scholen worden er wel kenniskringen georganiseerd waaraan ook studenten deelnemen. Deze kenniskringen zijn trainingen, lezingen of workshops waarin kennis over onderwijs gedeeld wordt.

Alle betrokkenen bij *samen opleiden* (op de scholen en in het instituut) zijn getraind in begeleiden en zijn goed op de hoogte van hetgeen van de studenten wordt verwacht. Desalniettemin hoorde het auditteam de wens van studenten en vakdidactici om ook zelf contact te hebben met de scholen en de WB'er. Ook FLOS zit hier in een spanningsveld: aan de ene kant de meerwaarde van vaste IO'ers per school/scholengroep, aan de andere kant de wens van studenten om ook op school feedback te krijgen van hun vakdocenten van het instituut. Hier ligt nog een (digitale) opgave voor FLOS. Om de IO'er en SO'er te ondersteunen

⁴ Yverta kent scholen voor vmbo en mbo.

in het begeleiden en beoordelen van vakspecifieke aspecten, hebben de vakdocenten A-4 tjes ontwikkeld met aanwijzingen.

Het auditteam vindt het een sterk punt dat er zowel samenwerking is met vo-scholen als mbo-scholen.

De studenten zijn overwegend positief over het werkplekleren, zo blijkt uit evaluaties en uit de gesprekken tijdens de audit. Wel merken zij op dat er verschillen zijn in de hoeveelheid lesbezoeken van de IO'ers en in de invulling van de verschillende rollen. (Zie ook standaard 3.) Het auditteam acht de aandacht voor een vergelijkbare begeleiding en beoordeling van groot belang. FLOS meldde desgevraagd dat zij al bijeenkomsten met WB'ers en IO'ers heeft gepland om daaraan expliciet(er) aandacht te besteden.

- Onderzoek

Zoals al onder standaard 1 is beschreven, wil FLOS leraren opleiden die door een onderzoekende houding hun eigen pedagogisch en didactisch bekwaamheid en hun eigen onderwijs verbeteren en zich voortdurend professionaliseren in het belang van het leren van leerlingen/studenten.

Bij alle onderzoeksactiviteiten stimuleert FLOS de student uit te gaan van hetgeen hij in zijn dagelijkse praktijk ziet gebeuren en dat te onderzoeken. Hierbij is aandacht voor houdingsaspecten als i) nieuwsgierigheid (interesse in het functioneren en leren van leerlingen/studenten), ii) kwaliteit (in samenwerking met collega's op zoek gaan naar manieren om het eigen handelen te verbeteren) en iii) een kritische houding (niet te snel tevreden zijn met bestaande praktijken, antwoorden of verklaringen).

In het curriculum besteedt FLOS expliciet aandacht aan informatievaardigheden, het (leren) maken van een analyse en het oefenen van schrijfvaardigheden.

In studiejaar 3 voeren de studenten al een klein onderzoek uit: Onderzoekend Leren Ontwerpen in Samenwerking (OLOS). In studiejaar 4 volgt het afstudeeronderzoek (APO). Alle onderzoeken zijn in principe vakdidactisch: hoe leren mijn leerlingen/studenten? Daarover was het auditteam zeer te spreken.

Bij het APO krijgt de student begeleiding van een BOF: een begeleider Onderzoek Fontys. In vergelijking met 2015 is de focus van de (praktijk)scholen op onderzoek en hun betrokkenheid hierbij wat is afgenomen. Er zijn op de scholen minder leraren die als Begeleider onderzoek school (BOS) (willen) optreden. In het verleden waren er regelmatig leraren in het werkveld die een master volgden aan de universiteit en het interessant vonden om samen met de studenten in onderzoeksgroepen onderzoek te doen op de eigen school. FLOS is voornemens om weer BOSsen te activeren mee te gaan doen en ook de WB'ers van de studenten in te gaan schakelen bij het onderzoek en hen daarin te professionaliseren. Een belangrijke intentie, volgens het auditteam.

Het FLOS lectoraat 'Integratief Opleiden & Boundary Crossing' is nauw betrokken bij alle activiteiten rondom onderzoek. Het lectoraat werkt aan het maken van verbinding met de scholen en het samen opleiden van de leraar met een onderzoekende houding. Het lectoraat is verantwoordelijk voor de leerlijn onderzoek.

Op onderzoeksgebied is er ook een samenwerking met de Universiteit Maastricht binnen de Educatieve Agenda Limburg (EAL). FLOS speelt een rol in de innovatiewerkplaatsen die zijn opgezet binnen EAL.

Samen met AOSL organiseert FLOS nog wel elk jaar het onderzoeksymposium. Studenten presenteren daar hun praktijkonderzoek, maar ook collega's uit de scholen presenteren lopende onderzoeken. Het auditteam vindt dit met het oog op kennisdeling zeer interessant en stimuleert FLOS dit symposium jaarlijks te blijven organiseren.

- Studentcoaching en Teacher Identity

Vanaf collegejaar 2020-2021 werkt FLOS in het eerste- en tweede studiejaar met een nieuw programma voor studieloopbaanbegeleiding waarbij het ontwikkelen van de zogenoemde

Teacher Identity centraal staat. Vanaf collegejaar 2021-2022 wordt dit programma verder uitgerold naar studiejaar 3 en vervolgens studiejaar 4.

De Teacher Identity lijn is opgebouwd uit een viertal selfs. Elke studiejaar staat een andere self centraal: i) ideal self – ii) Ideal self versus actual self – iii) Actual Self – iv) Actual self versus expected self. De 'self' vormt de basis voor de gezamenlijke en individuele activiteiten per studiejaar. FLOS verwacht van de student dat hij aan de hand van zijn eigen identiteit gefundeerde keuzes maakt voor een specialisatie, keuzemodule of afstudeerrichting, maar ook gefundeerde keuzes maakt in zijn werkveld. De studiecoach begeleidt de student hierin door het stellen van de juiste vragen. De intensiteit van de begeleiding neemt langzaam af en de studiecoach doet een steeds groter appèl op de zelfstandigheid van de student in zijn zelfonderzoek.

Naast de groepsactiviteiten en coachinggesprekken gericht op de ontwikkeling van Teacher Identity, voert de studentcoach individuele gesprekken met studenten op basis van hun persoonlijke behoefte en zijn ontwikkelpunten met betrekking tot de bekwaamheidseisen.

Het auditteam is positief over Teacher Identity en vindt deze goed passen bij de focus van FLOS op profilering en talentontwikkeling. Het auditteam geeft FLOS evenwel mee om te onderzoeken of de volgordelijkheid die er nu is aangebracht in de ontwikkeling van de verschillende 'selfs' ook spoort met de realiteit; met andere woorden na te gaan of de verschillende selfs in de praktijk niet ook tegelijk en/of eerder aan de orde komen? Daarnaast ondersteunt het auditteam het idee van FLOS om de WB'ers zo snel mogelijk te betrekken in de begeleiding van de studenten bij de ontwikkeling van hun Teacher Identity tijdens het werkplekleren en de WB'ers hierin te scholen. Daarnaast geeft het auditteam FLOS mee om Teacher Identity te verbinden aan onderwijskunde, vakdidactiek en (het ontwikkelen van) reflectietechniek.

Internationale/interculturele dimensie

In het curriculum besteedt FLOS expliciet aandacht aan het lesgeven aan en het begeleiden van jongeren die opgroeien en gaan werken in een grensregio. Binnen het curriculum en op de scholen maken de studenten kennis met en doen zij ervaring op met (buur)talen en interculturele aspecten. Ook is er aandacht voor (het stimuleren van) verantwoord en actief burgerschap in een internationale context en het worden/zijn van wereldburgers. De opgedane kennis en ervaring moeten de studenten vervolgens gebruiken in hun eigen onderwijs. Daarnaast streeft FLOS er naar studenten internationale kennis en ervaring op te laten doen, o.a. door excursies, stages of studie in het buitenland. (Zie daarvoor ook de vakspecifieke rapporten.)

FLOS verzorgt bovendien de Fontys-brede minor Taal & Cultuur (T&C) voor ruim 600 Studenten van binnen en buiten Fontys. (Circa 40% komt van buiten Fontys.)

Keuzevrijheid studenten

FLOS biedt de studenten verschillende mogelijkheden om op basis van hun eigen ambities en interesses invulling te geven aan hun studietraject en zich te specialiseren. Zo zijn er binnen de opleidingsscholen AOSL en SOBOL verschillende onderwijstypen en/of onderwijsconcepten waar studenten bij het werkplekleren voor kunnen kiezen.

In het vierde studiejaar maken de studenten een keuze voor de afstudeerrichting avo of bo. Daarnaast heeft FLOS vanaf 2016 in de afstudeerfase keuzeprofielen ingevoerd om tegemoet te komen aan de individuele leerbehoeften van de studenten en om hen talentgericht op te leiden: i) *Ontwerpen van onderwijs*, ii) *Educational Needs*, iii) *Mens & Maatschappij*, iv) *vakoverstijgend* of v) *vakverdieping* (bij de vakken Engels en wiskunde).

Het auditteam is zeer te spreken over deze mogelijkheden voor studenten om zich te specialiseren in de pedagogische bekwaamheid (Educational Needs), de vakdidactische bekwaamheid (Ontwerpen van onderwijs) of de vakinhoudelijke bekwaamheid (verdiepen/verbreden) binnen de specifieke (afstudeerprofiel)context van avo of bo. Bovendien zorgt FLOS hiermee voor aansluiting op de master Educational Needs en vakmasters.

Instroom en doorstroom

De opleidingen voldoen voor de toelating van de studenten aan de wettelijke vereisten. Er stromen zowel studenten in die direct vanaf het havo of vwo komen, maar ook studenten met een mbo-4 diploma of een reeds eerder gevolgde hbo- of wo-opleiding. Op basis van de vorige studie en werkervaring kunnen studenten instromen in de voltijdvariant of de deeltijdvariant. (Zie verder hieronder.)

Deeltijdvariant

Met de deeltijdvariant biedt FLOS maatwerk. Studenten die al leservaring hebben verdiepen zich in de vakinhoud en de vakdidactiek om les te kunnen geven in het nieuwe vak. Aan studenten die nog geen leservaring hebben, maar wel over vakinhoudelijke kennis beschikken, biedt FLOS verschillende onderwijskundige modules (pedagogisch-didactisch) aan, waaronder: oriëntatie op leren en onderwijs, didactiek en klassenmanagement, leerlingbegeleiding en mentoraat, leer- en gedragsstoornissen.

Alle deeltijdstudenten lopen stage en houden een weblog bij. Ook in de stage biedt FLOS maatwerk. Een afgestudeerde van de pabo of van een andere tweedegraads of eerstegraads lerarenopleiding krijgt bijvoorbeeld vrijstelling voor de eerste stage. Voor de tweede stage overlegt hij met de opleidingscoördinator wat hij op basis van zijn ervaring en interesses nog moet doen om de bekwaamheidseisen op eindniveau te kunnen realiseren. Studenten die geen onderwijsgerelateerde hbo of wo opleiding hebben gevolgd, moeten meer uren stage lopen. Afhankelijk van het al dan/niet al werkzaam zijn in het onderwijs wordt het werkplekleren ingevuld.

In het Handboek Werkplekleren bachelor deeltijd zijn verschillende scenario's duidelijk in beeld gebracht.

Het auditteam is op grond van bovenstaande van oordeel, dat FLOS voldoende borgt dat alle deeltijdstudenten hun (vakspecifieke) bekwaamheden kunnen ontwikkelen. Wel beveelt het auditteam FLOS aan zich te beraden of ze de huidige toegangseisen voor de deeltijdstudenten niet moet verruimen met het oog op het grote lerarentekort in het vo- en mbo-onderwijs.

Onderwijs in coronatijd

Uit de documentatie en de gesprekken met docenten en studenten tijdens de audit is gebleken, dat FLOS er tijdens de coronacrisis in is geslaagd om het onderwijs zo goed mogelijk doorgang te laten vinden. De overschakeling naar online onderwijs verliep vrij vlot en naar wens, aldus de betrokkenen. Uit de studentevaluaties blijkt dat de studenten tevreden waren over het onderwijs en de begeleiding in coronatijd.

Voor sommige activiteiten werden alternatieven bedacht, andere activiteiten werden doorgeschoven, zoals de stage voor de eerstejaars. Practica bij de opleiding Natuurkunde mochten al snel weer op locatie plaatsvinden.

Het is mooi dat er al snel kennisdeling ontstond tussen docenten en studenten binnen het onderwijs over allerlei online-mogelijkheden, -tools en -werkvormen om het onderwijs goed/beter vorm te geven.

Het auditteam heeft vernomen dat er ook sterk is ingezet op interne communicatie naar medewerkers en studenten via portals, websites, memo's en nieuwsbrieven.

Voor alternatieve afrondingen/toetsen was er nauw contact met de examencommissie. (Zie voor toetsing in coronatijd verder standaard 3.)

Het auditteam beveelt FLOS aan om systematisch op een rij te zetten welke aspecten van meerwaarde waren en behouden moet blijven uit de periode van de coronacrisis. Het is jammer als de docenten weer terug gaan naar 'het oude normaal', zoals het auditteam hen hier en daar hoorde zeggen in de gesprekken. Het auditteam beveelt FLOS aan haar online didactiek verder door te ontwikkelen; ook met de intentie dat de studenten daarvan weer kunnen leren voor hun eigen onderwijspraktijk.

II. Personeel

Het auditteam trof tijdens de audit een gedreven docententeam aan dat met passie over het vak en het opleiden van zeer goede leraren spreekt. Uit de gesprekken tijdens de audit is gebleken dat de docenten bewust bezig zijn met het naar boven halen van de talenten van de studenten. De studenten die het auditteam sprak, bevestigen bovenstaand positieve beeld. Ze zijn tevreden tot zeer tevreden over de docenten, over hun betrokkenheid en de kleinschaligheid van FLOS.

Het totale docententeam bestaat uit 57 docenten – door FLOS opleiders genoemd – die met elkaar beschikken over alle vereiste (vak)inhoudelijk kennis en ervaring. Onder de docenten zijn negen onderwijskundigen, die bijna allemaal tevens bevoegd zijn om les te geven in een vak. Zij kunnen zorgen voor de verbinding tussen het generieke curriculum en het vakspecifieke curriculum.

Uit het overzicht van het docententeam blijkt dat alle docenten op verschillende manieren contacten onderhouden met het werkveld. Dit doen ze bijvoorbeeld vanuit hun rol als IO'er op de scholen, door lidmaatschap van een vakvereniging of vaktijdschrift(en), door betrokkenheid bij projecten in het werkveld, door betrokkenheid bij het begeleiden van onderzoek binnen de opleidingsschool AOSL en door eigen werkervaring in de beroepspraktijk.

Zoals al hierboven is beschreven, ziet het auditteam nog wel een aandachtspunt met betrekking tot het geringe aantal docenten bij de meeste opleidingen dat ervaring heeft in het mbo; zeker met het oog op het begeleiden van studenten binnen de opleidingsscholen binnen het mbo. Het auditteam acht het belangrijk dat FLOS hieraan bij de werving van nieuwe docenten expliciet aandacht besteedt.

Uit de gesprekken werd duidelijk dat FLOS de docenten voldoende mogelijkheden biedt om zich verder te professionaliseren. Alle docenten hebben op basis van hun onderwijsbevoegdheid een Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) en beschikken over basiskennis toetsing, al dan niet afgerond met een certificering voor Basiskwalificatie Examinering (BKE). Een zestal docenten is bezig met de Seniorekwalificatie Examinering (SKE) en één opleider heeft bijna de hbo-master Toetsdeskundige afgerond. De studiecoaches volgen een training rondom het begeleiden van studenten in de lijn Teacher Identity.

Een aantal docenten is Velon⁵ geregistreerd. FLOS stelt deze registratie niet verplicht, maar gaat wel na welke eisen het Beroepsregister Lerarenopleiders (BRLO) stelt aan registratie als lerarenopleider. FLOS stimuleert de docenten als lerarenopleider vergelijkbare professionaliseringsactiviteiten te ondernemen, zoals het bijhouden van vakliteratuur, het bezoeken van seminars/symposia en participatie in (nationale en internationale) vakgroepen. Maar ook participatie in projecten, werkgroepen, ontwikkelgroepen en commissies behoren daartoe. Verder publiceren docenten in vakbladen of wetenschappelijke tijdschriften, zijn ze betrokken als auteur bij schoolboeken of methoden voor het vo.

Sinds de vorige visitatie (2015) zijn een zestal medewerkers van FLOS gepromoveerd. Jammer genoeg is een aantal van hen inmiddels vertrokken bij FLOS, aldus het management.

Binnen de opleidingsscholen krijgen de studenten begeleiding/coaching van WB'ers en SO'ers, die het scholingstraject 'Praktijkgericht coachen en begeleiden' van FLOS gevolgd moeten hebben. Tevens eist FLOS dat de begeleiders/opleiders een aantal jaren ervaring hebben als bevoegd leraar.

Uit de documentatie blijkt dat ruim de helft van de WB'ers/SO'ers BRLO geregistreerd zijn door Velon. Dat acht het auditteam een sterk punt. FLOS en de schoolbesturen verwachten van alle SO'ers dat zij deze registratie bij Velon behalen. Het auditteam ziet een mooie kans voor docenten FLOS en leraren/docenten in de scholen om samen op te trekken bij deze professionaliseringsactiviteiten rondom BRLO en registratie.

⁵ Velon: Vereniging van, voor en door lerarenopleiders

III. Generieke voorzieningen

FLOS is sinds 2002 gevestigd aan de Mgr. Claessensstraat 4 te Sittard, waar zij het gebouw en de voorzieningen deelt met de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek en de tweedegraads lerarenopleiding Pedagogiek van Fontys en met De Nieuwste Pabo die Fontys samen met Zuyd Hogeschool aanbiedt. De voorzieningen zijn passend voor het onderwijs.

FLOS maakt gebruik van diverse digitale systemen voor informatie en begeleiding, waaronder Sharepoint, het studentvolgsysteem Progress, One Drive en MS Teams. Met ingang van 2021-2022 is Canvas in gebruik genomen als digitaal leer- en werkomgeving. Als kwaliteitssysteem maakt FLOS gebruik van het Digitaal Kwaliteitsportfolio (DKP).

Weging en Oordeel:

Het auditteam is van oordeel dat de lerarenopleidingen van FLOS een stevig en praktijkgericht programma bieden aan alle studenten in de voltijd- en deeltijdvariant. Door dit programma te volgen, kunnen de studenten de bekwaamheidseisen, de daarvan afgeleide leerdoelen en kennis en vaardigheden ontwikkelen.

Zie voor de weging en het oordeel over standaard 2 verder de vakspecifieke rapporten per opleiding.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Systeem van toetsen en beoordelen

FLOS heeft in haar 'Toetsbeleidsplan 2020-2021' haar visie op toetsing duidelijk beschreven. Een belangrijk uitgangspunt hierin is dat het leerproces van de student centraal staat: toetsing om te leren. Daarbij krijgt formatieve toetsing gericht op het proces met het geven van feedback, feedup en feedforward een belangrijke plek. Daarnaast vindt er summatieve toetsing plaats voor een cijfer of een beoordeling behaald/niet behaald.

In het beleidsplan heeft FLOS vastgelegd aan welke kwaliteitsstandaarden het toetsen en beoordelen moet voldoen. Het beleidsplan is een werkdocument, waardoor FLOS het beleid waar nodig/gewenst snel kan aanpassen aan nieuwe inzichten.

In het Toetsbeleidsplan is ook vastgelegd dat er binnen elk opleidingsteam een toetsdeskundige is, die SKE heeft behaald of een gelijkwaardige opleiding heeft gevolgd. De toetsdeskundige functioneert als sparringpartner voor de opleidingscoördinatoren en examinatoren. Dat acht het auditteam een goede werkwijze.

Op basis van het toetsbeleidsplan hebben alle opleidingen een toetsprogramma geschreven, dat zij verantwoorden in het eigen toetsplan van de opleiding. Elke opleiding heeft toetsmatrijzen opgesteld waarbij ze de taxonomie van Bloom⁶ hanteert. (Zie daarover verder de vakspecifieke rapporten.)

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingen gebruik maken van een variëteit aan toetsvormen, passend bij de verschillende leerdoelen van het programma: schriftelijke (digitale) en mondelinge toetsen en tentamens, werkstukken zoals verslagen en portfolio's en verschillende vormen van assessments, zoals performance assessments en criteriumgerichte interviews.

Een bijzondere toetsvorm is het portfolio (weblog) dat de studenten ieder jaar tijdens hun werkplekieren bijhouden. FLOS ziet het weblog als een begeleidingsinstrument. De studiebegeleiders (IO'ers, WB'ers) nemen kennis van de inhoud van het weblog en begeleiden de studenten op basis hiervan in hun ontwikkeling. Elke fase van het werkplekieren wordt beoordeeld met behaald/niet behaald. Het auditteam heeft de weblogs van Werkplekieren 4 – de afstudeerstage – bestudeerd en ziet met betrekking tot het beoordelen van Werkplekieren 4 nog aandachtspunten. (Zie verder onder 'afstuderen'.)

Kennisbasistoetsen

De tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS nemen conform de landelijk gemaakte afspraken binnen de Vereniging Hogescholen de digitale landelijke kennistoets (LKT) van het vak af. (Zie verder de paragraaf 'afstuderen'.)

De toetsing van de generieke kennisbasis vindt plaats binnen de onderwijskundige programma-onderdelen.

Validiteit, betrouwbaarheid, inzichtelijkheid

De opleidingen zorgen er op verschillende manieren voor dat de toetsen, valide, betrouwbaar en transparant zijn, conform de afspraken in het Toetsbeleidsplan 2020-2021. Dat doen zij zowel voor het generieke als vakspecifieke curriculum o.a. door:

⁶ taxonomie van Bloom: onthouden – begrijpen – toepassen – analyseren – evalueren - creëren

- een toetsprogramma op te stellen aan de hand van de bekwaamheidseisen, beoordeling, onderwijseenheid, toetsvorm en studiepunten;
- voor elk vak toetsmatrijzen en/of rubrics op te stellen en bij de toetsconstructie de beoordelingscriteria op te stellen;
- alle examinatoren beschikken over relevante en brede expertise op het gebied van het construeren en beoordelen van toetsen;
- de beoordeling van het afstudeerpraktijkonderzoek (APO) altijd door twee beoordelaars uit te laten voeren. Ten minste één beoordelaar is niet direct betrokken geweest bij de begeleiding van de student. Ook bij mondelinge tentamens zijn twee examinatoren betrokken;
- bij een aantal toetsen externe deskundigen te betrekken, waaronder bij de praktijkproef bij Werkplekieren 4 en bij het APO. De externe deskundigen zijn niet benoemd als examinator. Hun oordeel weegt mee in de afweging van de examinator;
- het APO en het werkplekieren regelmatig te evalueren met het werkveld, onder andere binnen het samenwerkingsverband AOSL;
- over het beoordelen van o.a. de afstudeeronderdelen regelmatig te kalibreren met de betrokken examinatoren;
- het APO ook jaarlijks te onderwerpen aan peerreview in samenwerking met andere hogescholen.

Tevens borgt de examencommissie de kwaliteit van het toetsen en beoordelen. Daarvoor heeft zij een formulier 'Analyse kwaliteit toetsen en examens' ontworpen. De examencommissie wijst jaarlijks op basis van duidelijke profielen die FLOS heeft opgesteld voor o.a. constructeur en beoordelaar reguliere toetsen, beoordelaar onderzoek, beoordelaar werkplekieren, de examinatoren aan. (Zie verder de paragraaf 'examencommissie')

Toetsen in coronatijd

In de coronatijd hebben de docenten waar nodig/gewenst, ondersteund door de toetsdeskundigen uit de eigen opleiding, alternatieven bedacht en deze ter goedkeuring voorgelegd aan de examencommissie. Daarnaast heeft de examencommissie richtlijnen en een handreiking verstrekt over alternatieve toetsingen. Voorbeelden voor alternatieve toetsing waren: een online mondelinge toets met open vragen in plaats van een schriftelijk tentamen, een presentatie op video, een leerling-oudergesprek op video, een werkstuk waarin de student zijn kennis aantoont in plaats van een schriftelijk tentamen.

Het auditteam heeft tijdens de audit van een aantal studenten vernomen, dat zij vertraging op hebben gelopen omdat zij hun werkplekieren niet konden afsluiten. De eis van het geven van een fysieke les in aanwezigheid van de IO'er was in de periodes van lockdown van de scholen niet altijd mogelijk. Sommige IO'ers bleken hierin al soepeler geweest.

Het auditteam beveelt FLOS aan deze eis in heroverweging te nemen, daar de betreffende studenten hierdoor te veel studievertraging dreigen op te lopen.

Examencommissie

De examencommissie bestaat uit een voorzitter, een ambtelijk secretaris en zes leden, waaronder een extern lid; in dit geval vanuit de tweedegraads lerarenopleiding van de Pedagogisch Technische Hogeschool (PTH) van Fontys Bedrijfsmanagement, Educatie en Techniek.

Het auditteam heeft op basis van de documentatie en in de gesprekken met de examencommissie vast kunnen stellen, dat de examencommissie een belangrijke rol speelt in het gehele toetsproces van de opleidingen en de borging van de kwaliteit van het toetsprogramma en de toetsing. De examencommissie houdt zogenoemde borgingsochtenden waar ook de toetsdeskundigen van elke opleiding (zie hierboven) bij aanwezig zijn. Op deze ochtenden kijken ze met elkaar naar toetsen, waarbij ze het hierboven al genoemde formulier gebruiken. Ook woont de commissie toetsafnames bij om de procedures rondom de uitvoering van toetsing te monitoren.

Uit de jaarverslagen en het gesprek met de examencommissie is gebleken dat de commissie nauw betrokken is (geweest) bij de ontwikkeling van het APO. In de APO-handreiking zijn nieuwe richtlijnen opgenomen en er zijn nieuwe beoordelingscriteria ontwikkeld. Ook zijn er verbeteringen doorgevoerd in het beoordelingsformulier werkplekieren. (Zie daarover onder 'afstuderen'.)

In het gesprek met de examencommissie is ook het geven van feedback aan de orde gesteld. Het auditteam kan zich vinden in het uitgangspunt van de commissie dat de rubrics van het APO voldoende concreet zijn: bij de rubrics zelf is het geven van feedback niet urgent. In de kwaliteit en kwantiteit van de feedback onderaan het formulier zag het auditteam evenwel behoorlijke verschillen. Dat gold ook voor het beoordelingsformulier van het Werkplekieren. (Zie ook bij 'afstuderen'.) De examencommissie meldde desgevraagd dat zij hier op de borgingsochtend aandacht aan heeft besteed.

De examencommissie herkent de bevinding van het auditteam dat het niet helder is wanneer de student een RV of een G krijgt voor het APO. Daarom zal er nog een begeleidingsinstrument komen met een beschrijving wanneer de examinerator een RV en wanneer er een G passend is.

Afstuderen

Het auditteam heeft geconstateerd dat FLOS voor het afstuderen een aantal ijkpunten heeft geformuleerd op basis waarin ze bepaalt of de student het beoogde niveau heeft gerealiseerd. FLOS stelt dat het bij het vaststellen van het afstudeerniveau niet om één moment, maar een verzameling van toetsmomenten gaat die samen de Vaststelling bekwaamheden vormen. Dit betreffen alle vakinhoudelijke en vakdidactische en pedagogisch-didactische onderdelen, Werkplekieren 4, het afstudeeronderzoek en de landelijke kennistoets. Alle onderdelen moeten met een voldoende of behaald worden afgesloten. Voor voltijdstudenten volgt tot slot nog een eindgesprek 'Vaststelling bekwaamheden afstudeerfase'.

- Landelijke kennistoets (LKT): in het derde of vierde studiejaar leggen alle studenten een digitale kennistoets af van de kennisbasis het vak. Voor deze toets dienen zij een cijfer 6 te behalen alvorens zij hun diploma krijgen;
- APO: door middel van het afstudeerpraktijkonderzoek moeten studenten aantonen dat zij hun eigen onderwijspraktijk kunnen onderzoeken en verbeteren. Op basis van een verlegenheidssituatie op de stageschool moeten ze op zoek gaan naar direct toepasbare oplossingen voor problemen in hun onderwijspraktijk. Zoals al bij de paragraaf 'examencommissie' is beschreven, heeft FLOS het beoordelingsformulier van het APO recent verbeterd, door de beoordelingen onvoldoende, voldoende en goed uit te breiden met ruim voldoende en zeer goed. Daarnaast is de mogelijkheid tot het geven van feedback uitgebreid;
- werkplekieren (WPL) 4 inclusief praktijkproef: tijdens WPL 4 moeten de studenten laten zien dat zij voldoen aan de bekwaamheidseisen en kernkwaliteiten op niveau startbekwaam. De beoordeling gebeurt door een eindbeoordelaar van FLOS en een SO'er en/of WB'er van de school. Zij beoordelen een performance assessment (praktijkproef) en de inhoud van het eindgesprek. Gedurende WPL 4 beschrijft de student in zijn weblog aan de hand van alle bekwaamheden en kernkwaliteiten het werkplekleer-proces waarbij hij een koppelingen maakt naar opleidingsonderdelen zoals het APO, vakdidactische producten, et cetera. De begeleiders van de student (IO'er en WB'er) gebruiken dit weblog – net als in de voorgaande jaren bij het werkplekieren - als begeleidingsinstrument;
- eindgesprek vaststelling bekwaamheden afstudeerfase: hierin wordt door de voltijdstudent en zijn studiecoach teruggeblikt op de aangetoonde bekwaamheden en worden deze formeel vastgesteld. Dit gesprek wordt ingepland als alle studieonderdelen zijn behaald. In dit gesprek komen verder identiteits- en talentontwikkeling en loopbaanadviezen aan bod. Daarna schrijft de opleidingscoördinator een advies uit. Aan dit gesprek is geen formele waardering in de vorm van studiepunten verbonden.

Het auditteam geeft de opleidingen mee om het beoordelingsproces van WPL 4 transparanter te maken wat formatief is en wat summatief. Het auditteam beveelt de opleidingen ook aan duidelijker eisen te stellen aan de inhoud van het weblog. Nu zag het auditteam veel

beschrijvingen van lessen zonder reflectie van de student hierop en weinig koppeling aan theorie. De kwaliteit van de gegeven feedback en feedforward in het beoordelingsformulier was wisselend. Daarmee is het oordeel dat de student uiteindelijk krijgt voor het realiseren van de bekwaamheden tijdens het werkplekleren niet navolgbaar voor een buitenstaander; niet zijnde de WB'ers en SO'ers die wel toegang hebben tot het weblog, maar daar niet altijd naar kijken, aldus de studenten die het auditteam sprak. De docenten van FLOS meldden desgevraagd dat de student aan het einde van zijn weblog wel een reflectie moet schrijven op de bekwaamheden. Die reflectie nemen de examinatoren mee in het eindgesprek. Ook komen er twee aparte beoordelingsformulieren: een voor de praktijkproef en een voor het eindgesprek. Dat acht het auditteam een goede stap. De feedback op het weblog zelf, geven de begeleiders en de beoordelaar veelal via de e-mail.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het vakspecifieke rapport per opleiding.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren

Uit evaluaties – waaronder de HBO-Monitor - en gesprekken met vertegenwoordigers vanuit het werkveld en alumni komt een positief beeld naar voren van het gerealiseerde niveau. Alumni zijn tevreden over de inhoud van de opleidingen en de voorbereiding op de beroepsloopbaan. Uit de gesprekken blijkt dat het werkveld de focus van FLOS op het werken vanuit het leerlingsperspectief herkent bij stagiairs en afgestudeerden. FLOS zorgt ook een soepele doorstroom naar onderwijskundige masteropleidingen zoals Educational Needs (EN) en vakinhoudelijke masteropleidingen. FLOS biedt zelf vanaf 2015 masteropleidingen voor de kern- en tekortvakken wiskunde, Engels en Nederlands.

Eigen oordeel van het auditteam over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel hebben in totaal van acht studenten van elke opleiding eindwerken bestudeerd uit 2019-2020 en 2020-2021, verdeeld over de voltijdvarianten en deeltijdvarianten met waar van toepassing een spreiding in cijfers.

De bevindingen van het auditteam met betrekking tot de eindwerken staan beschreven in de vakspecifieke rapporten.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het vakspecifieke rapport per opleiding.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Zie voor het eendoordeel het vakspecifieke rapport per opleiding.

6. AANBEVELINGEN GENERIEK

Samen opleiden:

- Stem met het werkveld af over passende (vakdidactische) opdrachten voor de verschillende type scholen en onderwijsconcepten. Draag zorg voor het (weer) versterken 'samenhalte' van het samen opleiden van goede leraren binnen de opleidingsschool.
- Geef prioriteit aan:
 - het inschakelen van de WB'ers bij het onderzoek van studenten in het werkveld en het daarin professionaliseren van de WB'ers. Een belangrijke intentie, volgens het auditteam;
 - het door het lectoraat 'Integratief Opleiden & Boundary Crossing' laten maken van een verbinding met de scholen en het samen opleiden van de leraar met een onderzoekende houding.
- Zorg in de eigen lessen voor meer voorbeeldgedrag – teach as you preach – op het gebied van innovatief onderwijs. Die voorbeelden zouden de docenten kunnen ophalen in het werkveld en/of via de studenten.
- Zorg voor een vergelijkbare begeleiding en beoordeling door IO'ers.
- Neem de eis met betrekking tot het fysiek moeten bijwonen van een les door de IO'er in heroverweging met het oog op het risico voor studenten dat zij hierdoor te veel studievertraging dreigen op te lopen.

Studentcoaching:

- Onderzoek of de volgordelijkheid die er nu is aangebracht in de ontwikkeling van de verschillende 'selves' ook spoort met de realiteit. Betrek WB'ers zo snel mogelijk in de begeleiding van de studenten bij de ontwikkeling van hun Teacher Identity tijdens het werkplekleren en biedt de WB'ers hierin scholing.
- Verbind Teacher Identity ook aan onderwijskunde, vakdidactiek en (het ontwikkelen van) reflectietechniek.

Personeel:

- Besteed bij de werving van nieuwe docenten expliciet aandacht aan het aantrekken van docenten die ervaring hebben in het mbo.
- Zet systematisch op een rij welke aspecten van meerwaarde waren en wat behouden moet blijven vanuit de periode van de coronacrisis. Ontwikkel de online didactiek verder door; ook met de intentie dat de studenten daarvan kunnen leren voor hun eigen onderwijspraktijk.

Toelating:

- Neem in beraad of de huidige toegangseisen voor de deeltijdstudenten niet verruimd moeten worden met het oog op het grote lerarentekort in het vo- en mbo-onderwijs.

Toetsing:

Het weblog is een relevant 'boundary-object' dat meer transparantie behoeft in termen van:

- duidelijker eisen aan de inhoud van het weblog en reflectie van de student op het werkplekleren;
- koppeling aan theorie;
- kwaliteit van de gegeven feedback en feedforward in het beoordelingsformulier.

Zorg ook voor een grote(re) betrokkenheid van de WB'ers en SO'ers bij (het begeleiden van de student aan de hand van) het weblog in het kader van samen opleiden.

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad in
Engels**

voltijd/deeltijd

Fontys Lerarenopleiding Sittard

CROHO nr. 35195

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2015)

In de laatste accreditatiebesluiten over de opleiding Engels van FLOS is een aantal adviezen ter verbetering geformuleerd. Hieronder volgen de adviezen gevolgd door de verbeteracties die vervolgens in gang zijn gezet.

AANBEVELINGEN AUDITTEAM:	OPVOLGING:
<p>Met de invoering van de afstudeerrichting beroepsonderwijs (bo), is het van belang dat de opleiding in haar eigen vakspecifieke curriculum ook expliciet(er) aandacht gaat besteden aan het Engelse taalonderwijs in het (v)mbo.</p>	<p>Er wordt aan de 3e jaars een presentatie gegeven over het MBO door een van de docenten Engels die daar ervaring heeft.</p> <p>Een van de docenten Engels heeft workshops leesvaardigheid gegeven bij scholen van Stichting Onderwijs Midden Limburg (SOML) voor vmbo.</p> <p>Een van de docenten Engels heeft een nieuwe opzet in de module TTA waar MBO (CIOS) in is opgenomen, waarbij de 3e jaars studenten 1 dag samenwerken met die studenten. Bij deze samenwerking met het CIOS Sittard/Venlo komen de CIOS studenten een dagdeel naar Fontys en voeren activiteiten uit waarbij Engels in combinatie met het beroep centraal staat. Dit wordt gedaan in de vorm van een beroepsgericht Taaldorp.</p> <p>Tijdens het vak TSK3B Testing & Assessment wordt gewerkt aan de voorbereidingen voor dit moment. Daarnaast wordt ook gekeken naar toetsing in het MBO in combinatie met het ERK⁷, wordt beroepsgericht Engels benadrukt en kan de theorie uiteindelijk worden gekoppeld aan de praktische uitvoering.</p> <p>Een ander dagdeel gaan de Fontysstudenten naar CIOS Sittard om hier activiteiten uit te voeren georganiseerd door het CIOS om zich zo beter voor te kunnen stellen hoe onderwijs in het MBO eraan toe gaat.</p> <p>Het (v)mbo zit ook in Teaching Skills (vakdidactiek) in alle jaren geïntegreerd.</p>
<p>Tijdens de audit hebben de opleiders aangegeven, dat zij de samenwerking met de stagescholen en de vakcoaches nog verder willen versterken, zodat vakcoaches ook meer bij de ontwikkeling en inhoud van het curriculum betrokken zijn. Het panel moedigt deze ontwikkeling aan en adviseert de opleiding om via deze weg een aantal 'critical friends' binnen te halen.</p>	<p>De opleiding heeft in oktober 2019 een conferentie gehad, waar een aantal docenten/ werkplekbegeleiders deelgenomen hebben aan een discussie over het afstemmen tussen FLOS curriculum en werkplekleren. De opleiding blijft zoeken naar samenwerking. Een onderzoeksdag wordt FLOS-breed jaarlijks georganiseerd, met uitwisseling van onderzoek dat is uitgevoerd door docenten en studenten. Ook via het APO⁸ is er samenwerking met stagescholen.</p> <p>IATEFLOS: 2e jaars studenten presenteren jaarlijks best practices van de conferentie IATEFL⁹ in Groot-Brittannië aan leraren/docenten op de scholen die allen een uitnodiging hiervoor ontvangen.</p>

⁷ ERK: Europees Referentiekader voor talen

⁸ APO: afstudeerpraktijkonderzoek

⁹ IATEFL: International Association of Teachers of English as a Foreign Language

	Aan het Project Sprong (FLOS-breed) neemt een van de docenten Engels deel. Sprong Voorwaarts is een anders georganiseerd netwerk van onderwijzers. Met oog voor eigenheid en gelijkwaardigheid wordt samen gewerkt aan toekomstgericht onderwijs. Kennislabs worden georganiseerd rondom vier domeinen: anders zijn, anders doen, anders organiseren en anders sturen. Kennislabs waarin wordt gecreëerd, ontworpen, onderzocht en geleerd met de onderwijspraktijk en de omgeving. Een voorbeeld hiervan is didactisch coachen
--	---

In onderstaand rapport worden bij de verschillende standaarden de bevindingen van het auditteam met betrekking tot de genoemde acties/ontwikkelingen beschreven.

7. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN ENGELS

7.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Zoals in het generieke gedeelte van dit rapport is beschreven, baseert de tweedegraads lerarenopleiding Engels zich voor haar onderwijs op de drie bekwaamheidseisen en de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases.

Vakspecifieke kennisbasis Engels

De vakspecifieke kennisbasis Engels vormt het fundament voor met name de vakinhoudelijke en vakdidactische bekwaamheidseisen.

In 2015-2016 is gestart met de herijking van de Landelijke kennisbasis Engels voor zowel de inhoud, het niveau en de breedte van de vakinhoudelijke en vakdidactische kennis. Deze herijking is landelijk gevalideerd door het werkveld en externe inhoudelijke deskundigen. De herijkte kennisbasis is in 2018-2019 in gebruik genomen.

De kennisbasis kent de domeinen: i) Taalvaardigheden, ii) Taalkunde, iii) Cultuur en Literatuur, iv) Vakdidactiek, v) (Praktijk)onderzoek en ontwikkelingen in het vakgebied.

Elk domein is weer opgedeeld in subdomeinen:

- i) Taalvaardigheden: Luistervaardigheid, Leesvaardigheid, Spreek- en gespreksvaardigheid en Schrijfvaardigheid
- ii) Taalkunde: Algemene en toegepaste taalwetenschap, Grammatica, Lexicale kennis en orthografische kennis, Fonetiek, uitspraak en fonologie
- iii) Cultuur en Literatuur: Kennis van land en samenleving, Kennis van geschiedenis en geografie, Kennis van (jeugd) literatuur en cultuur
- iv) Vakdidactiek: Visie op taalleren, eindtermen en doorlopende leerlijnen, Ontwikkeling, uitvoering en evalueren van onderwijs, Evaluatie, toetsing en beoordeling, Taalbeleid, meertaligheid en internationalisering
- v) (Praktijk)onderzoek en ontwikkelingen in het vakgebied: Ontwikkelingen in de mvt-didactiek en Vakdidactisch onderzoek.

Voor alle taalvaardigheden moet het niveau C2 van het Europees Referentie Kader (ERK) bereikt worden.

Eigen profilering/inkleuring

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleiding Engels van FLOS een duidelijke visie heeft op het opleiden van leraren Engels. De opleiding vindt het belangrijk dat een docent Engels niet zomaar een docent in een vak is, maar een vreemde-taaldocent. Dit vereist extra kwaliteiten, vaardigheden en kennis van de studenten.

De opleiding maakt gebruik van de taalverweringsdidactiek van de communicatieve benadering en de vier fasen van het leren van een vreemde taal: introductie, presentatie,

oefenen, transfer. FLOS wil studenten hiermee leren hoe zij leerlingen/studenten op de scholen kunnen laten oefenen met de taal zodat zij zich ontwikkelen in het gebruik van de Engelse taal als internationaal communicatiemiddel. Daarbij staat o.a. het leerlinggericht werken - het (leren) inspelen op reeds aanwezig vaardigheden bij leerlingen/studenten en het bieden van een eigen route om zich taalvaardigheden eigen te maken - en het gebruik van de doeltaal als voertaal in de lessen op de school, centraal.

De opleiding wil hiermee aansluiten bij de meest recente ontwikkelingen in het vreemde talenonderwijs en studenten leren omgaan met leerlijnen voor moderne vreemde talen in het voortgezet onderwijs (vo) en het mbo. Het auditteam acht dit een duidelijke insteek. (Zie voor de uitwerking naar het curriculum standaard 2.)

In het licht van de plannen die er binnen Fontys zijn om te komen tot een verandering van studieopzet voor alle educatieve opleidingen - het gaan werken met generieke en vakspecifieke leeruitkomsten (zie generieke rapport) en het bieden van meer flexibiliteit - heeft de opleiding een ambitieplan Engels FLOS (2021) geschreven. In dit plan neemt zij ook de ontwikkelingen rondom curriculum.nu en de nieuwe kerndoelen mee. Op grond van dit laatste zal het programma meer skillsgericht moeten worden en minder taalkunde- en kennisgericht. De veranderingen rondom de uitwerking van de bekwaamheidseisen en het aanpassen/vernieuwen van het curriculum zullen de komende jaren hun beslag krijgen, aldus de docenten Engels.

Contacten/samenwerking werkveld en vakgenoten

Naast de contacten die er FLOS-breed zijn met o.a. de Raden van Advies en de opleidingsscholen, hebben de docenten - de opleiding spreekt zelf van 'opleiders' - van de opleiding Engels over de opzet en inhoud van de opleiding overleg met vakgenoten en het werkveld. Docenten Engels zijn betrokken bij landelijke overleggen in het kader van de lerarenopleiding Engels.

Met het werkveld - de werkplekbegeleiders (WB'ers) Engels op de scholen - stemt de opleiding af over de hierboven genoemde communicatieve benadering en over een vernieuwd beeld van het leraarschap op basis van nieuwe inzichten. De opleiding wenst dat de communicatieve benadering niet alleen in de lessen vakdidactiek op het instituut geleerd wordt, maar dat studenten ook tijdens het werkplekleren de ruimte krijgen om deze toe te passen.

Weging en Oordeel: voldoet

Zie voor weging en oordeel het generieke gedeelte van dit rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleiding Engels geen aanleiding om af te wijken van dit algemene oordeel 'voldoet'.

7.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma, werkplekleren/samen opleiden, onderzoek, keuzevrijheid, studentcoaching, instroom/doorstroom, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke gedeelte van dit rapport.

I. Programma

- *Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma Engels*

Het volledige curriculum voor de opleiding Engels kent drie verschillende leerlijnen:

- i) language study plus culture (taalkunde en cultuur);
- ii) language skills (taalvaardigheden);
- iii) teaching skills (vakdidactiek, onderwijskunde en werkplekleren).

Het auditteam is van oordeel, dat de opleiding voor voldoende diepgang en samenhang zorgt in het programma, zowel horizontaal als verticaal. De docenten leggen in hun lessen bijvoorbeeld een verbinding tussen Grammar en Productive Skills en tussen Phonetics en Pronunciation. In de taalkundelijn krijgt bijvoorbeeld Linguistics in elk jaar een plek in steeds complexere situaties. Bij teachings skills is er aandacht voor de koppeling tussen vak en vakdidactiek. De samenhang vak-vakdidactiek-generiek krijgt bijvoorbeeld aandacht door bij onderwijskunde 'toetsing' of 'differentiëren' te behandelen en daar bij vak en vakdidactiek inhoudelijk op door te gaan en mee te oefenen. De docenten van onderwijskunde en vakdidactiek overleggen met elkaar over het vormgeven van de lessen en laten studenten bijvoorbeeld concreet oefenen met lesvoorbereidingsformulieren.

Zoals al bij standaard 1 is beschreven, besteedt de opleiding expliciet aandacht aan het opleiden van studenten tot een leraar in de moderne vreemde taal en hoe ze dit zelf vorm kunnen geven en aan leerlinggericht lesgeven. Dit zag het auditteam duidelijke terug in het curriculum met bijvoorbeeld aandacht voor taalverwervingstheorieën, onder andere in de cursussen Psycholinguistics I en II. Binnen de lessen vakdidactiek is er constant aandacht voor taalverwerving, aldus de docenten.

De docenten gebruiken de doeltaal als voertaal bij hun lessen vak en vakdidactiek die zij altijd in het Engels geven. Daarbij gaan de docenten ook uit van het principe van 'teach as you preach': ze geven het goede voorbeeld aan de studenten van wie ze op hun beurt verwachten dat zij de doeltaal ook als voertaal in hun eigen lessen op de school gebruiken. Het auditteam is zeer te spreken over deze keuze.

Studenten worden gestimuleerd een Media Diary voor vocabulaire Engels en kennis over de Engelstalige wereld bij te houden. Ieder jaar groeit dit dagboek verder. De opleiding verwacht

van de studenten dat zij veel zelf oefenen. In het eerste studiejaar krijgen de studenten die dat wensen/nodig hebben skills-lessen.

De opleiding liet weten dat zij ook open staat voor studenten die een andere variant willen kiezen dan de meest voor de hand liggende keuze van Brits Engels. Zo waren er tot nu toe studenten die afgestudeerd zijn met de Amerikaanse, de Schotse, de Ierse, de Australische of de Zuid-Afrikaanse variant.

Het auditteam is het eens met de studenten die het sprak, dat het Media Diary een vrij traditionele manier is. Het auditteam geeft de docenten mee om te onderzoeken of er geen modernere wijze is om vocabulaire te (laten) oefenen en verworven kennis vast te leggen om greep te houden op de Engelse taal.

Het auditteam vindt het met het oog op het zoveel mogelijk oefening krijgen in de Engelse taal een sterk punt dat de studenten ook het verslag van hun APO in het Engels moeten schrijven. Het auditteam acht het wel belangrijk dat de opleiding ervoor zorgt dat zij hun bevindingen vanuit het onderzoek ook met studenten en collega's van andere opleidingen in het Nederlands kunnen delen, bijvoorbeeld in de docentkamer op de school. Zij moeten daarvoor hun Nederlands taalniveau op orde hebben; ook om met andere collega's over het vak en vakdidactiek te kunnen communiceren. De opleiding meldde desgevraagd, dat zij het taalbeleid van FLOS volgt. Dit komt o.a. tot uiting in de eisen aan het portfolio/weblog van de studenten waarin zij feedback krijgen op het gebruik van correct Nederlands. Ook een opdracht als het voeren van een oudergesprek draagt bij aan het goed kunnen verwoorden in het Nederlands. De onderzoeksopdracht in studiejaar 3 – Onderzoekend Leren Ontwerpen in Samenwerking (OLOS) – schrijven de studenten in het Nederlands.

Tijdens de audit hoorde het auditteam over een aantal mooie activiteiten, die de opleiding terecht als pareltjes beschouwt en waarover docenten en studenten heel enthousiast zijn. Zo organiseren studenten samen met enkele docenten 'the Day of the English Language', waarop zij sprekers uitnodigen om interessante zaken te presenteren en worden er workshops en lezingen gegeven bijvoorbeeld over 'achtergronden bij het Brexit referendum' of 'Amnesty International door een Engelstalige betrokkene' of 'grammar in songs'. Studenten geven presentaties en delen ervaringen over bijvoorbeeld een internationale stage. In studiejaar 2 organiseren studenten een Language Village¹⁰ voor een middelbare school (Grotiuscollege). Zij maken speech cards hiervoor en laten deze in een Language Village setting gebruiken om spreekvaardigheid mee te oefenen. Bij vakdidactiek krijgen de studenten een opdracht 'ICT in the classroom', waarbij de studenten zelf een educatieve website maken voor hun leerlingen. Het auditteam zag daarvan een aantal hele leuke voorbeelden. Ook de conferentie IATEFLOS voor medestudenten en leraren/docenten Engels uit het werkveld is een pareltje. (Zie daarover onder 'internationale en interculturele component'.) Het auditteam is van oordeel, dat deze activiteiten er mede voor zorgen dat de studenten zich breed kunnen ontwikkelen als leraar Engels.

- (v)mbo

Het auditteam heeft geconstateerd dat het lesgeven in het mbo en het vmbo expliciet aandacht krijgt, zowel in de lessen vakdidactiek, als via projecten en tijdens het werkplekleren. Vanaf studiejaar 1 wordt in de lessen Teaching Skills (vakdidactiek) al aandacht besteed aan het (v)mbo. In studiejaar 2 en 3 kunnen studenten kiezen voor een stage in het (v)mbo. Studenten die daarvoor nog niet kozen, zijn verplicht in studiejaar 3 een mbo-stage te doen. Tot slot is er in studiejaar 4 de keuzemogelijkheid voor de afstudeerrichting beroepsgericht onderwijs.

Mooi voorbeeld van een project is het project met het Centraal Instituut Opleiding Sportleiders (CIOS) dat mbo-opleidingen in sport verzorgt. In dit project brengen studenten van studiejaar

¹⁰ Language Village (Taaldorp): het in spelvorm oefenen in het voeren van gespreken in een moderne vreemde taal, in dit geval dus in het Engels.

3 van de lerarenopleiding Engels van FLOS en studenten die een CIOS-opleiding volgen een dagdeel door bij FLOS en een dagdeel op de mbo-school. De studenten van FLOS geven daar Engels en oefenen met de mbo-studenten het spreken van Engels tijdens het uitvoeren van hun (toekomstige) beroep in de sport. Dat wordt gedaan in de vorm van een beroepsgericht Taaldorp, waarin de mbo-studenten Engels moeten spreken in diverse situaties.

Ook zijn er projecten met het mbo binnen de module Testing and Assessment (toetsing en afsluiting van taalvaardigheden) en wordt binnen de lessen aandacht besteedt aan toetsing van de Engelse taal in het mbo.

Daarnaast verzorgen docenten workshops aan leraren op vmbo-scholen en nodigt de opleiding werkplekbegeleiders uit om samen te praten over invulling van het werkplekleren.

- *Aansluiting op en afstemming met het werkveld*

Tijdens de audit lieten de docenten weten, dat zij de ambitie hebben om meer te gaan samenwerken met het werkveld en ook WB'ers naar de opleiding te halen. Dan kunnen zij samen afstemmen over nieuwe didactieken en keuzes in het onderwijs, bijvoorbeeld rondom de communicatieve benadering. Dit laatste komt al aan de orde in bijeenkomsten met de WB'ers Engels.

Zoals al in het generieke rapport is beschreven beveelt het auditteam alle opleidingen van FLOS aan echt samen het curriculum vorm en inhoud te gaan geven. De docenten Engels beamen dit. Ze doen al veel, maar het kan nog meer. Het auditteam beveelt de docenten aan ook de innovatieve partners – zoals docenten op een Agoraschool of Tienerschool - meer te gaan benutten om het onderwijs verder te vernieuwen. Het onderwijs dat de docenten nu verzorgen, lijkt nog wat traditioneel ingestoken. (Zie verder onder 'Personeel'.)

- *Internationale en interculturele component*

Het auditteam heeft geconstateerd dat internationale aspecten een prominente plek hebben in het vakspecifieke deel van het curriculum. Er is veel aandacht voor de cultuur van het land waar de taal wordt gesproken. Het vak Culture heeft daarom in de eerste drie studiejaar een duidelijke plek in het curriculum. Daarnaast gaan de studenten elk jaar naar een Engelssprekend land:

- i) in studiejaar 1 is er een gezamenlijke reis naar Dublin;
- ii) in studiejaar 2 bezoeken de studenten de IATEFL¹¹-conferentie in Engeland; de grootste internationale conferentie in Groot-Brittannië van leraren Engels. Hier komen duizenden leraren Engels van over de hele wereld bij elkaar om lezingen en workshops bij te wonen die vooral gaan over lesgeven in het vak Engels;
- iii) in studiejaar 3 verblijven de studenten gedurende twee maanden individueel in een Engelssprekend land waar ze stage lopen in een schoolgebonden of pedagogische context of werkzaamheden verrichten op hbo-niveau (undergraduate niveau).

Ter voorbereiding op het bezoek aan Dublin besteden de docenten in de lessen o.a. aandacht aan (de Ierse) cultuur, muziek, dialecten, soundclubs, accenten.

Na het bezoek van de IAETFL conferentie organiseren de tweedejaars studenten hun eigen IATEFLOS conferentie, waarin zij medestudenten en leraren/docenten uit het werkveld ontvangen en inspireren met hun opgedane ideeën en best practices. Het auditteam is hierover evenals de docenten en de studenten, heel enthousiast.

Daarnaast ontvangt de opleiding docenten van buitenlandse universiteiten, waaronder uit Michigan en vindt er uitwisseling plaats met bijvoorbeeld hogeschool Hasselt in België.

Zoals al in het generieke rapport is beschreven, is er in de lessen ook aandacht voor interculturele aspecten, burgerschap en opleiden van leerlingen/studenten in een grensregio. In de module levensbeschouwing komen alle culturen aan bod.

- *Instroom/doorstroom*

Het auditteam heeft vernomen, dat de opleiding voor toelating van studenten voor de voltijdvariant ook een intake-toets afneemt voor Reading English op Cambridge Advanced

¹¹ IATEFL: International Association of Teachers of English as a Foreign Language

niveau en Use of English op Cambridge Advanced niveau. Op basis van deze twee instrumenten geeft zij de studenten een advies over de haalbaarheid van de opleiding. Dit advies is evenwel niet dwingend en de aanmelder kan het dan ook naast zich neerleggen.

Voor de deeltijdstudenten ligt dat anders: zij krijgen een intaketoets Cambridge Proficiency Reading/Use of English (CPE), waarvoor zij minimaal een score van 60% moeten behalen. Tijdens de audit is kort gesproken over de uitval. Gebleken is dat het grootste deel van de studenten uitvalt als ze echt op de scholen gaan kijken. Daarom benadrukt de opleiding in haar voorlichting al dat het om meer gaat dan alleen het studeren van de Engelse taal en dat een groot deel van het curriculum is gewijd aan onderwijskunde. De studenten die het auditteam sprak, vonden het een sterk punt dat zij al in periode 1 in het eerste studiejaar kennismaken met het onderwijs door een snuffelstage in groep 8 en in periode 3 stage gaan lopen in een vo-school.

- *Deeltijd*

De opleiding verwacht van de deeltijdstudenten dat zij veel in zelfstudie doen en veel zelf oefenen in het ontwikkelen van hun Engelse taalvaardigheden. Zij krijgen niet zoals de voltijdstudenten skillslessen Engels aangeboden. Ook heeft de opleiding in het programma-aanbod voor de deeltijdstudenten cursussen samengevoegd, zodat zij de studie in twee jaren kunnen afronden.

De deeltijdstudent Engels die het auditteam sprak, was heel tevreden over haar opleiding en over de docenten. De docenten behandelen de deeltijdstudenten echt als toekomstig collega's. Het is wel belangrijk dat de opleiding tijdens de intake duidelijk met de deeltijders communiceert over de studielast die fors is in combinatie met privé en werk. De cursussen zijn weliswaar gecompriemd, maar ze moeten er wel veel voor doen, aldus de deeltijdstudent. De opleiding verwacht van deeltijdstudenten dat zij vijf dagen meegaan naar de IATEFL conferentie en twee weken in een Engelstalig land verblijven. Maar de studenten krijgen ook de mogelijkheid de workshops van IATEFLOS online te volgen in plaats mee te gaan naar de conferentie in Groot Brittannië.

- *De opleiding in corona-tijd*

Het auditteam heeft vernomen dat het curriculum voor Engels vrijwel volledig zonder aanpassingen is uitgevoerd. Voor enkele modules, zoals de buitenlandreizen, heeft de opleiding vervangende opdrachten opgesteld, die zijn goedgekeurd door de examencommissie. Het werkplekleren is voor een deel uitgesteld toen middelbare scholen online lesgeven. Voor studenten in de afstudeerfase is het werkplekleren omgeschakeld naar online lesgeven en is de pedagogische bekwaamheid beoordeeld in de periode van fysiek lesgeven. In het gesprek met de studenten vernam het auditteam evenwel van een student, dat hij zijn stage nog steeds niet had kunnen afsluiten, omdat de IO'er vanwege de lockdown niet kon komen kijken. Zoals al in generieke deel bij standaard 3 is beschreven, geeft het auditteam het oplopen van studievertraging bij het werkplekleren mee als aandachtspunt aan FLOS.

Zoals al in het generieke rapport is beschreven, beveelt het auditteam de docenten van FLOS aan zich verder te verdiepen in online didactieken. Dat geldt ook voor de docenten Engels.

II. Personeel

Uit de documentatie is gebleken dat de opleiding Engels wordt verzorgd door een team van acht docenten/lerarenopleiders. Alle docenten beschikken over minimaal een master en drie docenten zijn gepromoveerd. Een docent is native speaker. Tevens zijn zij allen ervaren als docent en opleider van leraren.

Uit de documentatie en de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij heel enthousiast zijn over hun docenten, over hun passie voor het vak en de voorbeelden die zij geven om toe te passen in de praktijk. Ook kunnen ze altijd bij de docenten terecht voor vragen. Hun betrokkenheid bij de studenten is groot en de lijnen zijn kort.

Van de acht opleiders zijn er drie opleiders met recente leservaring en twee van langer geleden. Twee van de drie overige opleiders geven workshops in het werkveld (bijvoorbeeld

over Teacher Identity, lesvaardigheden. Daarnaast kennen alle opleiders het werkveld vanuit hun rol als IO'er.

Met het oog op de ambitie van FLOS om studenten op te leiden voor een breed en divers werkveld met velerlei onderwijsconcepten, mogen de lessen van de docenten nog wel een slag meer innovatief worden. De studenten noemden vooral het digitale onderwijs en het niet meer met een stift op het digibord schrijven, als innovatief. Ook zijn de lessen interactiever geworden. Maar de voorbeelden die het auditteam zag, was nog vrij traditioneel met frontaal klassikaal onderwijs. In de gesprekken heeft het auditteam vernomen, dat de docenten hier met elkaar wel mee bezig zijn. Zoals al hierboven is beschreven, beveelt het auditteam de docenten aan om hun innovatieve partners te benutten om hun eigen onderwijs nog verder te vernieuwen.

Weging en Oordeel: voldoet

Het auditteam is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Engels wordt verzorgd door een gepassioneerd en vakdeskundig team van docenten. FLOS/de opleiding zorgt voor voldoende professionalisering.

De studenten zijn zeer tevreden over hun docenten en over hun grote persoonlijke betrokkenheid.

Het praktijkgerichte onderwijsprogramma van de opleiding kent een duidelijke opbouw met onderwijskundige programmaonderdelen, onderdelen onderzoeksvaardigheden, werkplekieren, studieloopbaanoriëntatie, vakinhoud en vakdidactiek. Hierin krijgen de studenten voldoende mogelijkheden hun bekwaamheden, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. De focus op het opleiden van breed inzetbare leraren voor het diverse regionale werkveld is duidelijk terug te zien in het programma. Met de keuzeprofielen en de aandacht voor talentontwikkeling en Teacher Identity zorgt de opleiding ervoor dat de studenten zich kunnen profileren en specialiseren. Voor de deeltijdstudenten is er een maatwerkprogramma dat de studenten in staat stelt de nog door hen te ontwikkelen bekwaamheden te verwerven.

FLOS werkt nauw samen met het werkveld in het samen opleiden van leraren binnen een aantal opleidingsscholen. Alle studenten voeren het werkplekieren (stage) uit binnen een van deze opleidingsscholen. Het auditteam acht dit van grote meerwaarde. Het auditteam vindt het een sterk punt dat er zowel met vo-scholen als mbo-scholen samenwerking is. Wel mag het samen-gehalte bij de invulling van het werkplekieren en de opdrachten sterker worden. Het zou goed zijn als FLOS de WB'ers nu ook snel betreft in de begeleiding van de studenten bij de ontwikkeling van hun Teacher Identity tijdens het werkplekieren.

Via de vakinhoudelijke en de vakdidactische programmaonderdelen ontwikkelen de studenten ook de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om in de scholen Engels te kunnen geven. Het programma kent voldoende diepgang en samenhang. Sterke punten zijn het werken vanuit het principe van 'teach as you preach' door het geven van alle lessen vakinhoud en vakdidactiek in het Engels en het stimuleren van studenten de voertaal ook als doeltaal te gebruiken in de eigen lessen. Er zijn mooie pareltjes binnen het programma zoals de IATEFLOS conferentie.

Het ontwikkelen van een onderzoekende houding en het doen van onderzoek naar de eigen onderwijspraktijk en het leren van leerlingen komt voldoende aan bod. Het zou goed zijn als het werkveld (weer) sterker betrokken raakt bij het onderzoek in de school. Het jaarlijks organiseren van een onderzoekssymposium met studenten en de scholen is zeer interessant met het oog op kennisdeling. De opleiding besteedt in het programma voldoende aandacht aan de internationale/interculturele component. Dit gebeurt o.a. door de aandacht in de generieke lessen aan burgerschap, de aandacht voor cultuur in het vak 'Culture' en jaarlijkse bezoek aan/verblijf in een Engelsprekend land.

De huisvesting, de generieke en vakspecifieke materiële voorzieningen en de informatievoorziening zijn op orde en werken ondersteunend aan de studie.

Gelet op de hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het deskundige docententeam, komt het auditteam tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 2 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleiding Engels van FLOS.

7.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Het auditteam heeft kennisgenomen van het toetsplan van de opleiding - dat is afgeleid van het Toetsbeleidsplan 2020-2021 van FLOS - en van het toetsprogramma, de toetsmatrijzen en de rubrics. De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier met behulp van gevarieerde toetsvormen of de studenten de beoogde bekwaamheidseisen en daarvan afgeleide leerdoelen hebben bereikt. (Zie hierover ook het generieke rapport.)

Het auditteam is op grond van de documentatie en de gesprekken tijdens de audit van oordeel dat de opleiding haar toetssysteem goed op orde heeft.

De opleiding maakt aantoonbaar gebruik van het zogenoemde vierogen-principe: alle toetsen worden vooraf of achteraf door een collega beoordeeld.

Ook laat de opleiding sinds een aantal jaren het afstudeeronderzoek (domein 5 van de kennisbasis) extern beoordelen tijdens peerreviews, waarbij collega's van andere hogescholen een aantal afstudeeronderzoeken lezen en de opleiding vervolgens commentaar geven op opzet, inhoud van deze toets en op het gerealiseerde niveau door de studenten. Op basis daarvan neemt de opleiding waar nodig verbetermaatregelen.

De opleiding maakt op meerdere momenten gebruik van kennistoetsen. Zoals al bij standaard 2 is vermeld, neemt zij bij de intake van de voltijdstudenten de toets Reading English op Cambridge Advanced niveau en Use of English op Cambridge Advanced niveau af. Aan het einde van studiejaar 1 moeten alle studenten minimaal 60% van deze toets behalen.

Deeltijdstudenten worden alleen toegelaten tot de opleiding als zij minimaal een score van 60% behalen op de toets Cambridge Proficiency Reading/Use of English (CPE).

Aan het einde van opleiding moeten alle voltijd- en deeltijdstudenten het externe Cambridge Proficiency Exam (CPE) behalen.

Ten tijde van de audit was de opleiding bezig met het opnieuw bekijken van het toetsprogramma op opties voor meer gevarieerd toetsen, zoals meer formatief toetsen en meer gebruik maken van peerfeedback. Dit hanteert de opleiding al in een aantal cursussen.

Daarnaast is het de ambitie van de opleiding om de werkdruk van de docenten met betrekking tot het beoordelen van alle toetsen te verlagen. Ten tijde van de audit waren de docenten met elkaar in gesprek over het minder arbeidsintensief maken van de toetsing met behoud van kwaliteit. De opleiding wil toe naar het toetsen van grotere eenheden, maar wacht de ontwikkelingen rondom de transitie¹² en de uitkomsten van de gesprekken rondom het gaan werken met generieke en opleidingsspecifieke leeruitkomsten nu eerst af.

Het auditteam heeft ook zelf naar een steekproef van toetsen gekeken en acht deze relevant en passend bij de bekwaamheden en de leerdoelen. Zoals al in het generieke deel van dit rapport is gesteld, is het verschil in kwaliteit en kwantiteit van de gegeven feedback een aandachtspunt. Dat geldt ook voor de opleiding Engels, zo blijkt uit de beoordelingsformulieren bij de eindwerken die het auditteam bekeek. Het auditteam acht het belangrijk dat de docenten daarover met elkaar kalibreren. Tevens zag het auditteam verschillen in de ondertekening van de beoordelingsformulieren. Ook dat is een aandachtspunt.

¹² transitie: nadere uitwerking Domeinplan Educatie en werken met leeruitkomsten.

Weging en Oordeel: voldoet

De tweedegraads lerarenopleiding Engels heeft met het Toetsbeleidsplan van FLOS en het daarvan afgeleide toetsplan en met het toetsprogramma, de toetsmatrijzen en de rubrics haar toetssysteem goed op orde. De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier met behulp van gevarieerde toetsvormen of de studenten de beoogde bekwaamheidseisen en daarvan afgeleide leerdoelen hebben bereikt.

Aandachtspunten zijn de traceerbaarheid van het beoordelingsproces en de beoordeling van Werkplekieren 4 en de kwaliteit en kwantiteit van de feedback. Dit laatste heeft al de aandacht van de examencommissie.

De examencommissie vervult haar borgende rol naar behoren en is nauw betrokken bij de kwaliteit van het toetsen en beoordelen en bij de ontwikkeling en beoordeling van het APO.

De kwaliteit van de toetsing in coronatijd is door alle betrokkenen goed bewaakt.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande positieve punten en met in achtneming van de genoemde (kleinere) aandachtspunten tot het oordeel 'voldoet' voor deze standaard voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleiding Engels van FLOS.

7.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditteam dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgstudie functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleiding Engels. Studenten die dat wensen kunnen doorstromen naar een masteropleiding leraar Engels bij FLOS. Veelal volgden zij daar aan voorafgaand in studiejaar 4 het keuzeprofiel vakverdieping Engels.

Eigen oordeel van het auditteam over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel hebben in totaal van acht studenten van de opleiding Engels eindwerken bestudeerd uit 2019-2020 en 2020-2021, verdeeld over de voltijdvarianten en deeltijdvarianten met waar van toepassing een spreiding in cijfers.

Het auditteam is van oordeel dat de studenten in de verschillende onderdelen van het afstuderen hebben aangetoond dat zij beschikken over het niveau dat van een startende tweedegraads leraar Engels mag worden verwacht.

In het verslag van het APO hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van een verlegenheidssituatie een duidelijke onderzoeksvraag hebben geformuleerd die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht om zo tot een direct toepasbare oplossing te komen voor hun eigen onderwijspraktijk. Het auditteam vond het mooi dat veel onderzoeken een vakdidactische insteek hadden. Voorbeelden van onderzoeksthema's waren: 'Pragmatic awareness in a bilingual pre-university education group', 'The effect of flashcards on learners' learning attitude and vocabulary learning effectiveness', 'Using the multisensory learning approach and a graphic organiser to support dyslexic learners while writing in the classroom'.

Zoals al onder standaard 2 is vermeld, was het auditteam ook zeer te spreken over het feit dat alle studenten hun APO-verslag in het Engels hebben geschreven. Dit is in lijn met de al eerder beschreven uitgangspunten van de opleiding. Het auditteam vond het niveau van het Engels hoog.

Het auditteam heeft ook kennisgenomen van de eindbeoordeling die de examinatoren de studenten gaven voor hun Werkplekieren 4. Daaruit blijkt dat alle afgestudeerden de beoogde bekwaamheden op de werkplek op eindniveau hebben aangetoond.

Daarnaast hebben alle afgestudeerde studenten de landelijke kennisbasistoets met minimaal een voldoende afgesloten en het Cambridge Proficiency Exam (CPE) behaald, waarmee ze aantonen dat zij het eindniveau taalvaardigheid van de bacheloropleiding Engels (C2 CEFR) beheersen.

Weging en Oordeel: voldoet

Het auditteam is van oordeel dat de studenten hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de bekwaamheden van een startbekwaam tweedegraads leraar Engels. Daarnaast hebben alle afgestudeerde studenten de landelijke kennisbasistoets met minimaal een voldoende afgesloten en het CPE Exam op C2 niveau behaald.

Het auditteam beoordeelde alle APO's met minimaal een voldoende.

In het verslag van het APO hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van een verlegenheidsituatie een duidelijke onderzoeksvraag hebben geformuleerd die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht om zo tot een direct toepasbare oplossing te komen hun eigen onderwijspraktijk. Het auditteam vond het mooi dat veel onderzoeken een vakdidactische insteek hadden.

Het auditteam heeft ook kennisgenomen van de eindbeoordeling van het werkplekleren en heeft geconstateerd dat alle afgestudeerden de beoogde bekwaamheden op de werkplek op eindniveau hebben aangetoond.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn positief over het gerealiseerde niveau van de afgestudeerden. Met name het werken vanuit het perspectief van de leerlingen/studenten was herkenbaar. FLOS/de opleiding zorgt ook voor een soepele doorstroom naar een masteropleiding, zoals de masteropleiding leraar Engels.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 4 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleiding Engels van FLOS.

8. ALGEMEEN EINDOORDEEL ENGELS

De deskundige, gepassioneerde en sterk bij de studenten betrokken docenten van de opleiding Engels werken aantoonbaar aan het opleiden van breed inzetbare leraren voor het diverse regionale veld en sluiten hiermee goed aan op de wensen vanuit dit werkveld. Het auditteam is zeer te spreken over de mogelijkheden die de opleiding Engels de studenten naast het basisprogramma biedt voor profilering en het ontwikkelen van eigen talenten en over de diepgang in het Engels.

Het auditteam is van oordeel dat de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleiding Engels voldoen aan de vier standaarden van de NVAO. Het eindoordeel luidt daarom 'positief'.

9. AANBEVELINGEN ENGELS

- Onderzoek of er geen modernere wijze is dan het Media Diary om vocabulaire te (laten) oefenen en verworven kennis vast te leggen ten einde greep te houden op de Engelse taal.
- Benut de innovatieve partners in de scholen om het eigen onderwijs nog verder te vernieuwen.
- Communiceer tijdens de intake met de deeltijdstudenten duidelijk over de studielast in combinatie met privé en werk. Zorg dat zij een reëel beeld krijgen van hetgeen een studie in twee jaar voor hen betekent.
- Besteed aandacht aan (het verschil in) kwaliteit en kwantiteit van de gegeven feedback, bijvoorbeeld in de vorm van kalibratiesessies met de examinatoren. Besteed ook aandacht aan de kleine kwaliteit met betrekking tot de aanwezigheid van handtekeningen op de beoordelingsformulieren.

10. SCORETABEL ENGELS

Scoretabel paneloordelen Fontys Lerarenopleiding Sittard opleiding tot leraar vo 2^e graad Engels voltijd/ deeltijd		
Standaard	Oordeel voltijd	Oordeel deeltijd
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	voldoet	voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	voldoet	voldoet
Standaard 3. Toetsing	voldoet	voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	voldoet	voldoet
Algemeen eendoordeel	positief	positief

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad in
Duits**

voltijd/deeltijd

Fontys Lerarenopleiding Sittard

CROHO nr. 35193

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2015)

In de laatste accreditatiebesluiten over de opleiding Duits van FLOS is een aantal adviezen ter verbetering geformuleerd. Hieronder volgen de adviezen gevolgd door de verbeteracties die vervolgens in gang zijn gezet.

AANBEVELINGEN AUDITTEAM:	OPVOLGING:
<p>Er is ruimte voor verbetering in de transfer van de onderwijskunde (generieke lijn) naar de vakdidactiek. Studenten geven aan, dat zij de integratie van verschillende thema's als moeilijk ervaren, omdat de samenhang pas aan het einde van een module herkend en/of begrepen wordt. Hier is een betere, duidelijkere en zichtbare verweving in de modulebeschrijvingen aan te bevelen.</p>	<p>De modulebeschrijvingen zijn herzien en de samenhang tussen onderwijskunde en de vakdidactiek Duits werden duidelijker beschreven in de modulebeschrijvingen. Deze beschrijvingen bevatten verder de leerdoelen en de inhoudelijke moduleplanning per week. De studenten krijgen dit document altijd aan het begin van de module. Voorbeelden zijn de modules Fachdidaktik 1BC, 2A, 2B en 2C en MBO. In de hoofdfase is er sinds 2016/2017 een module vakdidactiek Duits die parallel met een daarbij overeenkomende module onderwijskunde onderwezen wordt. De inhoud wordt afgestemd tussen de docenten.</p>
<p>Er is in het instituutsbrede programma aandacht voor allerlei beroepsvaardigheden en –aspecten als presenteren, lichaamstaal en –houding en stemgebruik. Dit komt ook terug in het vakspecifieke programma. Niettemin vindt het auditpanel, dat de opleiding hier in het vakspecifieke programma nog meer aandacht aan zou moeten besteden.</p>	<p>In de propedeuse is de module Drama volledig gewijd aan deze beroepsvaardigheden. Aspecten zoals presenteren, lichaamstaal en –houding en stemgebruik komen hierin uitvoerig aan bod, alsook in de toetsing. Daarnaast komen deze vaardigheden ruimschoots aan bod in kennismodules waarin studenten moeten presenteren, zoals Kennis van Land en Samenleving (bijvoorbeeld zelfgemaakte Padlet voorstellen) of taalkunde (toets relevante onderwerpen interactief aan de klas uitleggen). Tevens wordt in alle modules spreekvaardigheid veel aandacht aan al deze vaardigheden besteed; in presentaties en discussies alsook in de toetsing. Video-opnames bieden een extra mogelijkheid om deze vaardigheden te belichten en te verbeteren. Ook de werkvorm rollenspel wordt tijdens de spreekvaardigheid ingezet en er wordt geoefend met het variëren met stem en lichaamstaal voor een bepaald doelpubliek. Stemgebruik wordt met audio-opnames specifiek geoefend. Verder komen deze vaardigheden in alle vakdidactische modules aan bod. De studenten leren in simulaties (en vanaf schooljaar 20/21 in de praktijk) welk effect een bepaalde manier van staan, bewegen en reageren op de leerlingen heeft. Dit wordt</p>

	tevens formatief en uiteindelijk summatief beoordeeld.
Het panel is van oordeel, dat de opleiding ICT systematischer zou moeten incorporeren in de lespraktijk met daarbij aandacht voor het integreren van ICT in de eigen lesmethoden van docenten, in het leren van de studenten én in de transfer hiervan naar de lessen in de scholen (werkplekleren).	De docenten bieden veel van hun modules, waarin ICT geïntegreerd is, blended aan. Veel kennismodules (zoals Taalkunde, Kennis van Land en Samenleving, Taalverwerking zijn bijna volledig online en interactief met bijbehorende opdrachten. In deze opdrachten wordt ICT veelvuldig toegepast. In de module grammatica 1 werken de studenten aan een uitgebreide didactische opdracht (een computerspel ontwikkelen) om PowerPoint op een gevorderd niveau toe te kunnen passen. De module Fachdidaktik 1D heeft een eigen ICT-leerlijn en daarnaast wordt in deze module de transfer naar de lessen uitvoerig behandeld en toegepast. Tevens is er de vakdidactische hoofdfase-module toetsen en testen ICT. Bij werkplekleren vindt de transfer van ICT naar de lessen plaats. Een van de eisen is het juist kunnen toepassen en het ontwikkelen van materiaal met behulp van ICT
Met de invoering van de afstudeerrichting beroepsonderwijs (bo), is het van belang dat de opleiding in haar eigen vakspecifieke curriculum ook expliciet(er) aandacht gaat besteden aan het Duits taalonderwijs in het (v)mbo.	De opleiding biedt m.i.v. studiejaar 2016/2017 de vakdidactische hoofdfase-module MBO aan. Studenten ontwikkelen beroepsgericht lesmateriaal in de doeltaal op passend niveau en voeren dat op een MBO uit. Verder is het beroepsonderwijs een onderdeel van de volgende modules, ook in de toetsing: taalvaardigheden, Instituutsparticum (IP) Propedeuse, vakdidactiek 2A en 2B, taaldorp en Afstudeerpraktijkonderzoek (APO). Studenten die de afstudeerrichting bo kiezen, voeren hun onderzoek over een beroepsrelevant, (vak-)didactisch onderwerp uit.
Het auditpanel wil de opleiding op het hart drukken om de samenwerking met het werkveld te versterken en om op een meer proactieve wijze onderwijskundige vernieuwingen in dat werkveld uit te wisselen. Het panel is zich ervan bewust, dat de opleiding Duits een klein docententeam heeft, maar hoopt dat de opleiding een systematiek kan vinden om de actuele ontwikkelingen – beroepsmatig én vakmatig – op een proactieve manier te volgen en vervolgens te betrekken in het programma.	In het kader van het FLOS project “verbinden en verrijken” heeft de opleiding de samenwerking met de scholen uitgebreid en verdiept. De volgende projecten met scholen vinden plaats: IPP (Sophianum Gulpen), taaldorp (Sophianum Gulpen, internationalisering (Eijkhagen, Landgraaf), MBO (Vista Heerlen) en Auslandspraticum (verschillende scholen in Duitsland en België). Daarnaast gaat vanaf studiejaar 2020/2021 een samenwerking met het Connect College van start, waarbij vakdidactische modules op de locatie van de school worden onderwezen.

	In deze modules vinden n.a.v. observatie en praktische uitvoering van de studenten, feedback en intervisiemomenten plaats, waarbij de studenten mede van de desbetreffende docenten in het werkveld aangestuurd worden. Hierdoor worden praktijk en theorie gekoppeld en is de link voor de student duidelijk zichtbaar.
--	--

In onderstaand rapport worden bij de verschillende standaarden de bevindingen van het auditteam met betrekking tot de genoemde acties/ontwikkelingen beschreven.

11. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN DUIJS

11.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Zoals in het generieke gedeelte van dit rapport is beschreven, baseert de tweedegraads lerarenopleiding Duits zich voor haar onderwijs op de drie bekwaamheidseisen en de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases.

Vakspecifieke kennisbasis Duits

De vakspecifieke kennisbasis Duits vormt het fundament voor met name de vakinhoudelijke en vakdidactische bekwaamheidseisen.

In 2015-2016 is gestart met de herijking van de Landelijke kennisbasis Duits voor zowel de inhoud, het niveau en de breedte van de vakinhoudelijke en vakdidactische kennis. Deze herijking is landelijk gevalideerd door het werkveld en externe inhoudelijke deskundigen. De herijkte kennisbasis is in 2018-2019 in gebruik genomen.

De kennisbasis kent de domeinen: i) Taalvaardigheden, ii) Taalkunde, iii) Cultuur en Literatuur, iv) Vakdidactiek, v) (Praktijk)onderzoek en ontwikkelingen in het vakgebied.

Elk domein is weer opgedeeld in subdomeinen:

- i) Taalvaardigheden: luister-, lees-, spreek- en gespreks- en schrijfvaardigheid, interculturele communicatie en specifieke taalvaardigheden beroepsuitoefening.
- ii) Taalkunde: taalbeschrijving, taalverwerving, taalvariatie en verandering
- iii) Cultuur en literatuur: hedendaagse samenleving, geschiedenis en geografie, (jeugd) literatuur en cultuur, interculturaliteit.
- iv) Vakdidactiek: visie op taalleren, eindtermen en doorlopende leerlijnen algemeen vormend onderwijs (avo) en beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (bve), ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van (eigen) onderwijs, didactiek van doeltaalgebruik, toetsing en beoordeling
- v) (Praktijk)onderzoek en ontwikkeling in het vakgebied: ontwikkelingen in de didactiek moderne vreemde talen, vakdidactisch onderzoek.

Voor alle taalvaardigheden moet het niveau C1 van het Europees Referentie Kader (ERK) bereikt worden.

Eigen profilering/inkleuring

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleiding Duits van FLOS een duidelijke eigen inkleuring geeft aan het opleiden van leraren Duits. Dit komt o.a. tot uiting in het gebruik van doeltaal als voertaal, de internationale oriëntering en het veelvuldig gebruik van digitaal onderwijs en blended learning.

De opleiding streeft ernaar dat de afgestudeerden meer weten en kunnen dan de kennisbasis eist. Ze wil startbekwame leraren opleiden die over zo'n uitstekende taalvaardigheid beschikken (C1+ niveau) dat zij het principe van doeltaal is voertaal moeiteloos in hun eigen onderwijs kunnen toepassen en daarbij een bewuste didactische aanpak toepassen. De docenten geven

de studenten daarin het goede voorbeeld volgens het principe 'teach as you preach'. (Zie standaard 2.)

De opleiding streeft er ook naar studenten een brede culturele achtergrond te bieden met een degelijke kennis van scholen en onderwijstypen, zodat zij niet alleen in Nederland als leraar aan het werk kunnen, maar ook op scholen in de Euregio.

Blended learning is een speerpunt van de opleiding. De opleiding biedt al haar vakspecifieke onderwijs blended aan en wil met de mix van online onderwijs met inzet van moderne ICT-tools en offline onderwijs studenten het goede voorbeeld geven, zodat zij zich ontwikkelen tot moderne leraren die ook zelf leerlinggericht kunnen werken.

Contacten/samenwerking werkveld en vakgenoten

Naast de contacten die er FLOS-breed zijn met o.a. de Raden van Advies en de opleidingsscholen, hebben de docenten – de opleiding spreekt zelf van 'opleiders' - van de opleiding Duits over de opzet en inhoud van de opleiding overleg met vakgenoten en het werkveld. Alle vakgroep leden zijn lid van de Vereniging Lerarenopleiders Duits (VLoD), waarbij een vakgroep-lid sinds kort bestuurslid is. Een speerpunt van het vernieuwde VLoD bestuur is een betere samenwerking tussen de lerarenopleidingen.

Verder heeft de opleiding contact gezocht met de opleiding Duits van FLOT om de samenwerking te intensiveren.

Een FLOS-brede focus waar ook de opleiding Duits vorm aan wil geven, is het versterken van de samenwerking tussen lerarenopleidingen in de Euregio, bijvoorbeeld met PXL in Hasselt (België).

Weging en Oordeel: voldoet

Zie voor weging en oordeel het generieke gedeelte van dit rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleiding Duits geen aanleiding om af te wijken van dit algemene oordeel 'voldoet'.

11.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma, werkplekleren/samen opleiden, onderzoek, keuzevrijheid, studentcoaching, instroom/doorstroom, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke gedeelte van dit rapport.

I. Programma

▪ Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma Duits

Het vakspecifieke programma van de opleiding is onderverdeeld in vier vakinhoudelijke domeinen: i) taalvaardigheid, ii) taalkunde, iii) literatuur/cultuur en iv) vakdidactiek. Hiermee sluit de opleiding aan bij de domeinen zoals opgenomen in de kennisbasis. Zoals al onder standaard 1 is vermeld, beoogt de opleiding evenwel meer te doen dan de kennisbasis eist.

Het auditteam is van oordeel, dat de opleiding voor voldoende samenhang zorgt in het programma, zowel horizontaal als verticaal. Docenten leggen in hun vakspecifieke lessen bijvoorbeeld verbinding met de stage en geven voorbeelden hoe de studenten het geleerde de volgende dag al kunnen toepassen in de eigen lespraktijk. De samenhang vak-vakdidactiek-generiek krijgt bijvoorbeeld aandacht door bij onderwijskunde 'toetsing' of 'differentiëren' te behandelen en daar bij vak en vakdidactiek inhoudelijk op door te gaan en mee te oefenen. De opleiding heeft de samenhang tussen de onderwijseenheden vak, vakdidactiek, pedagogiek/didactiek ook zichtbaar gemaakt in een mooi overzicht van de studieroute in de vorm van een placemat voor de voltijd- en voor de deeltijdvariant.

Zoals al bij standaard 1 is beschreven, besteedt de opleiding expliciet aandacht aan het taalvaardig maken van studenten op een hoog niveau (C1+). De docenten hanteren het principe van doeltaal is voertaal en verzorgen al het vakonderwijs in het Duits. Ook alle vakinhoudelijke communicatie verloopt in het Duits. Studenten en docenten spreken elkaar – ook naast de les – als regel aan in het Duits. In de hoofdfase verzorgen alleen docenten wiens moedertaal Duits is de taalvaardigheidslessen. Zo trainen de docenten de studenten in het moeiteloos kunnen gebruiken van het principe doeltaal is voertaal in hun eigen lespraktijk op de scholen en zijn zij goed voorbereid op de buitenlandstage in studiejaar 3. Bijzondere bijkomstigheid is dat de ligging van de opleiding in Sittard naast het Duitse taalgebied extra kansen biedt voor projecten, excursies en onderwijsstages. (Zie daarover bij 'internationale/interculturele component.')

Daarnaast besteden de docenten in het curriculum veel aandacht aan gerichte doeltaal didactiek. De studenten leren opgedane kennis direct in een (deel)les uit te werken en in praktijksituaties toe te passen/te testen. Dat gebeurt elk studjaar op verschillende manieren en steeds in samenwerking met het werkveld, enerzijds tijdens het werkplekleren maar ook specifiek in de opleiding Duits.

Zoals al onder standard 1 is vermeld is blended learning een speerpunt van de opleiding. De opleiding kiest voor een weloverwogen mix van fysieke en online lessen. Zo biedt de opleiding verschillende modules inmiddels helemaal blended aan en wil ze het aantal blended modules nog verder uitbreiden. Via het principe teach as you preach willen de docenten de studenten stimuleren in hun eigen lessen ook ICT in te zetten. Daarbij voeren de docenten het gesprek met de studenten over passende en gevarieerde tools: dus niet alleen Kahoot gebruiken, maar nagaan welke tool past in welke situatie en met welke leerlingen.

Het auditteam is van oordeel, dat de docenten met dit blended onderwijs goed inspelen op de verschillen in kennis en leerstrategieën tussen studenten. Een voorbeeld hiervan is de cursus Linguïstiek waarin kennisclips, digitools en formatief toetsen met behulp van ICT worden ingezet om de studenten kennis te laten maken met de verschillende taalwetenschappelijke disciplines. Er zijn meer dan 50 kennisclips beschikbaar die ingezet worden om ook asynchroon leren mogelijk te maken. Studenten zijn daardoor niet gebonden aan de uitlegmomenten van de docenten en kunnen tijdens het contactonderwijs aan het toepassen van de geleerde kennis werken.

Een ander mooi voorbeeld van blended learning zijn de lessen Grammatica, waarin de docenten de studenten laten oefenen en theorie laten toepassen aan de hand van online- en offlinespellen en coöperatief leren. Het aantal spelelementen neemt daarbij langzaam af en de opleiding biedt steeds meer kennisclips om te differentiëren.

Het auditteam is te spreken over bovengenoemde insteek, maar is met het oog op de ambitie van FLOS om studenten op te leiden voor een breed en divers werkveld met velerlei onderwijsconcepten, van oordeel dat de lessen van de docenten nog wel een slag meer innovatief mogen worden. Het auditteam beveelt de docenten aan de innovatieve partners – zoals docenten op een Agoraschool of Tienerschool - meer te gaan benutten om het onderwijs verder te vernieuwen. Ook het gebruik van ICT zou nog sterker aangezet kunnen worden door bijvoorbeeld met stagescholen samen naar relevante toepassingen voor het onderwijs te kijken. Het auditteam vindt het een goed streven dat de opleiding blended learning bij nog meer modules gaat gebruiken en beveelt de opleiding aan blended learning structureel in te bedden in het curriculum, zowel als onderwijsmiddel als ook met het doel studenten te leren op deze manier les te geven op de scholen.

- *Aansluiting/afstemming met het werkveld*

Om de studenten snel een goed beeld te geven van het vak van leraar en te ontdekken of het werken in het onderwijs wat voor hen is, maken de studenten in studiejaar 1 al aan het einde van de eerste lesperiode kennis met het onderwijs. Dit gebeurt in de vorm van een 'sprookjesproject' waarin leerlingen van de vmbo-brugklas van het Sophianum in groepjes kennismaken met bekende Duitse sprookjes. De studenten ronden dit project met de leerlingen af met een theaterstukje over het sprookje dat zij behandelden. Op basis van dit project formuleren de studenten vervolgens concrete leerdoelen voor het werkplekleren in de daarop volgende studie jaren.

Uit de documentatie en de gesprekken tijdens de audit, is gebleken dat de docenten van de opleiding er naar streven steeds nauwer samen te werken met de scholen en de leraren van de scholen naar het instituut te halen en/of een deel van het programma op school uit te voeren. Dit laatste gebeurt al binnen het project met het Connect College, waar de docent Duits de theorielessen deels op het Connect College geeft. Vervolgens moet de student deze theorie tijdens meerdere praktijkmomenten op het Connect College in de praktijk brengen. Dit acht het auditteam evenals de opleiding een mooie stap in de richting van meer opleiden in de praktijk. Het auditteam is te spreken over deze ambitie om (weer) toe te werken naar 40% samen opleiden in de praktijk. Zoals al in het generieke rapport is beschreven beveelt het auditteam alle opleidingen van FLOS aan echt samen het curriculum vorm en inhoud te gaan geven.

- *(V)mbo*

Het auditteam heeft geconstateerd dat het lesgeven in het mbo en het vmbo expliciet aandacht krijgt, zowel in de lessen vakdidactiek, als via projecten en tijdens het werkplekleren.

Een mooi voorbeeld hiervan is de vakdidactische module 'MBO' die in hoofdfase gegeven wordt. Deze module wordt afgestemd op de generieke hoofdfase-module 'Onderwijsstelsel en Beroepsonderwijs' waar het mbo ook ruime aandacht krijgt.

De opleiding voert de module 'MBO' samen met de afdeling Pedagogiek/onderwijsassistent van het Vista College in Heerlen uit. Tijdens deze module krijgen de studenten o.a. een gastcollege van een mbo-docent en ontwikkelen zij lesmateriaal voor een leseenheid voor de opleiding Onderwijsassistent. Tijdens de projectdag voeren de studenten hun les met een klas van onderwijsassistenten uit.

Studenten die dat wensen kunnen in tweede en/of derde studiejaar in het (v)mbo stage lopen. In studiejaar 4 is er de keuzemogelijkheid voor de afstudeerrichting beroepsgericht onderwijs.

- *Internationale en interculturele component*

Het auditteam heeft geconstateerd dat internationale en interculturele aspecten een prominente plek hebben in het vakspecifieke deel van het curriculum. Op het programma staat onder andere:

- i) een meerdaagse excursie in de propedeuse naar Berlijn: studenten zijn zelf verantwoordelijk voor de planning, invulling en uitvoering van de hele reis en leren zo wat er bij het organiseren van langere internationaliseringsactiviteiten gericht op het Duitse taalgebied komt kijken; iets dat zij als docenten op een middelbare school ook tegen kunnen komen;
- ii) een intercultureel project in de euregio: studenten in studiejaar 2 voeren met leerlingen van een havo-klas uit Nederland en leerlingen van de onderbouw van een gymnasium in Duitsland waar Nederlands als vreemde taal wordt aangeboden, diverse interculturele (taal)activiteiten uit. In deze module passen de studenten hun theoretische kennis over intercultureel projectonderwijs in de praktijk toe bij de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie van de projectdag. Ook leren ze door de begeleiding van een internationaal groepje leerlingen door de dag heen hoe internationalisering in de praktijk werkt. Het voorbereiden van deze dag, de inhoud en de uitvoering van deze activiteiten tijdens de projectdag vormen de toetsing van deze module.
- iii) een langere stage of studie in een Duitstalig land: studenten in studiejaar 3 kiezen tussen een Euregionale schoolstage, een schoolstage in een Duitstalig land of een zomersemesterstudie aan een universiteit of een hogeschool in een Duitstalig land. De studenten moeten hun verblijf zelf regelen. De opleiding heeft met diverse scholen voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs, hogescholen en universiteiten in de Euregio en elders in Duitsland contact. De organisatie van het verblijf door de studenten, een reisblog dat ze tijdens het verblijf bijhouden en de beoordeling van hun activiteiten door de buitenlandse instelling vormen de toetsing van deze module.

Naast de partners in Duitsland, ambieert de opleiding ook met partners uit andere Duitstalige landen en Duitse taalgebieden te gaan samenwerken en studenten kennis te laten maken met de cultuur en het alledaagse leven in die landen/streken.

Zoals al in het generieke rapport is beschreven, is er in de lessen ook aandacht voor interculturele aspecten, burgerschap en opleiden van leerlingen/studenten in een grensregio. In de module levensbeschouwing komen alle culturen aan bod.

- *Instroom/doorstroom*

Naast de wettelijke toegangseisen voor alle studenten en de specifieke toelatingseisen met betrekking tot de vooropleiding van deeltijdstudenten, worden deeltijdstudenten bij de intake getoetst op hun Duitse taalvaardigheid. Zij moeten aantonen dat zij het Duits op ERK-C1 niveau beheersen. Studenten die de toets net niet halen, krijgen nog een tweede kans gedurende het eerste studiejaar.

Omdat de opleiding een gevarieerde instroom kent en de opleiding iedereen dezelfde uitgangspositie willen bieden, start de leerlijn grammatica met een blended opfriscursus havo grammatica, waarbij elke student (voltijd en deeltijd) zich op zijn eigen aandachtspunten kan richten.

Om de studenten snel een goed beeld te geven van het vak van leraar en te ontdekken of het onderwijs wat voor hen is, maken de studenten zoals al hierboven is beschreven al in het eerste jaar kennis met het onderwijs. Sommige studenten besluiten op grond daarvan toch voor een andere studie te kiezen.

Tijdens de audit is met het oog op het (stijgende) tekort aan leraren Duits ook gesproken over het dilemma van een kleine instroom. Het auditteam stimuleert de opleiding na te denken over creatieve activiteiten om meer studenten te trekken. Dit is niet alleen voor het algemeen belang van het onderwijs maar ook om de studenten meer mogelijkheden te geven samen te leren en studeren en van elkaar te leren.

- *Deeltijd*

De opleiding heeft in het programma-aanbod voor de deeltijdstudenten cursussen samengevoegd, zodat ze de studie in twee jaren kunnen afronden. De opleiding verwacht van de deeltijdstudenten dat zij veel in zelfstudie doen. De opleiding biedt geen taalvaardigheidslessen Duits aan zoals in het programma voor de voltijdstudenten, maar verwacht zoals al hierboven is vermeld, van de studenten dat zij al C1 niveau hebben. In de deeltijd zijn de internationale excursies onderdeel van een keuzeprogramma. Uit de gesprekken tijdens de audit is gebleken dat de docenten veel tijd steken in de deeltijdstudenten en hen veel maatwerk bieden. De deeltijdstudent die het auditteam sprak, was lovend over de begeleiding en het individuele studietraject dat de docenten voor elke student uitzet.

- *De opleiding in corona-tijd*

Het auditteam heeft vernomen dat het curriculum voor Duits vrijwel volledig zonder aanpassingen is uitgevoerd. Soms was de opleiding gedwongen om helemaal over te gaan naar online onderwijs en was blended learning niet mogelijk. De docenten hebben in deze periodes gezorgd voor zoveel mogelijk gevarieerd en uitdagend online onderwijs met activerende werkvormen, zodat de studenten scherp en gemotiveerd bleven. Voor toetsen die niet door konden gaan, heeft de opleiding vervangende opdrachten ontworpen. (Die standaard 3.)

II. Personeel

Uit de documentatie is gebleken dat de opleiding Duits wordt verzorgd door een team van vijf docenten/lerarenopleiders die beschikken over een ruim spectrum aan onderwijsvaardigheden en vakinhoudelijke kennis. Drie van de vijf docenten zijn moedertaalspreker en een docent is volledig tweetalig.

Uit de documentatie en de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij heel enthousiast zijn over hun docenten, over hun passie voor het vak en de voorbeelden die zij geven om toe te passen in de praktijk. Zij passen het principe van teach as you preach veelvuldig toe. Ook kunnen de studenten altijd bij de docenten terecht voor vragen. Hun betrokkenheid bij de studenten is groot en de lijnen zijn kort.

Met het oog op blended learning hebben alle docenten Duits zich door middel van training en zelfstudie geschoold om goed online onderwijs te kunnen verzorgen. Zoals al hierboven is beschreven, is het auditteam van oordeel dat de lessen van de docenten nog wel een slag meer innovatief mogen worden. Daarvoor zouden de docenten hun innovatieve partners kunnen benutten.

Weging en Oordeel: voldoet

Het auditteam is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Duits wordt verzorgd door een gepassioneerd en vakdeskundig team van docenten. FLOS/de opleiding zorgt voor voldoende professionalisering.

De studenten zijn zeer tevreden over hun docenten en over hun grote persoonlijke betrokkenheid. Zij geven aantoonbaar het goede voorbeeld in hun lessen.

Het praktijkgerichte onderwijsprogramma van de opleiding kent een duidelijke opbouw met onderwijskundige programmaonderdelen, onderdelen onderzoeksvaardigheden, werkplekieren, studieloopbaanoriëntatie, vakinhoud en vakdidactiek. Hierin krijgen de studenten voldoende mogelijkheden hun bekwaamheden, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. De focus op het opleiden van breed inzetbare leraren voor het diverse regionale werkveld is duidelijk terug te zien in het programma. Met de keuzeprofielen en de aandacht voor talentontwikkeling en Teacher Identity zorgt de opleiding ervoor dat de studenten zich kunnen profileren en specialiseren. Voor de deeltijdstudenten is er een maatwerkprogramma dat de studenten in staat stelt de nog door hen te ontwikkelen bekwaamheden te verwerven.

FLOS werkt nauw samen met het werkveld in het samen opleiden van leraren binnen een aantal opleidingsscholen. Alle studenten voeren het werkplekieren (stage) uit binnen een van deze opleidingsscholen. Het auditteam acht dit van grote meerwaarde. Het auditteam vindt het een sterk punt dat er zowel met vo-scholen als mbo-scholen samenwerking is. Wel mag het samen-gehalte bij de invulling van het werkplekieren en de opdrachten sterker worden. Het zou goed zijn als FLOS de WB'ers nu ook snel betreft in de begeleiding van de studenten bij de ontwikkeling van hun Teacher Identity tijdens het werkplekieren.

Via de vakinhoudelijke en de vakdidactische programmaonderdelen ontwikkelen de studenten ook de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om in de scholen Duits te kunnen geven. Sterke punten hierin zijn de expliciet aandacht voor het taalvaardig maken van studenten op C1+ niveau, het gebruik van doeltaal als voertaal en het aanbieden van alle vakspecifieke lessen via blended learning. Daarin geven de docenten de studenten het goede voorbeeld, zodat zij het vervolgens in hun eigen lespraktijk kunnen toepassen

Het ontwikkelen van een onderzoekende houding en het doen van onderzoek naar de eigen onderwijspraktijk en het leren van leerlingen komt voldoende aan bod. Het zou goed zijn als het werkveld (weer) sterker betrokken raakt bij het onderzoek in de school.

Het jaarlijks organiseren van een onderzoekssymposium met studenten en de scholen is zeer interessant met het oog op kennisdeling.

De opleiding besteedt in het programma veel aandacht aan de internationale/interculturele component door excursies, euregionale projecten en een buitenlandstage of studie.

De huisvesting, de generieke en vakspecifieke materiële voorzieningen en de informatievoorziening zijn op orde en werken ondersteunend aan de studie.

Gelet op de hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het deskundige docententeam, komt het auditteam tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 2 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleiding Duits van FLOS.

11.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Het auditteam heeft kennisgenomen van het toetsplan van de opleiding - dat is afgeleid van het Toetsbeleidsplan 2020-2021 van FLOS - en van het toetsprogramma, de toetsmatrijzen en de rubrics. De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier met behulp van gevarieerde toetsvormen of de studenten de beoogde bekwaamheidseisen en daarvan afgeleide leerdoelen hebben bereikt. (Zie hierover ook het generieke rapport.)

Het auditteam is op grond van de documentatie en de gesprekken tijdens de audit van oordeel dat de opleiding haar toetssysteem goed op orde heeft.

De docenten kalibreren jaarlijks met elkaar over de toetsmatrijzen en rubrics en passen deze waar nodig aan. Deze kalibratiesessies verhogen ook de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid. Tevens neemt de opleiding met ingang van januari 2021 deel aan tweejaarlijkse peerreviews waarin zusteropleidingen Duits elkaar op basis van de domeinen uit de kennisbasis feedback geven op opzet en inhoud onderwijseenheden en toetsing hiervan. Deze reviews zouden al eerder van start zijn gaan, maar waren in verband met de coronacrisis uitgesteld. Om duidelijkheid te krijgen over het niveau van het praktijkonderzoek (domein 5 van de kennisbasis) heeft de opleiding het initiatief genomen om al in oktober 2020 een steekproef van afstudeerpraktijkonderzoeken (APO) extern te laten beoordelen door collega's van de opleiding Duits van Hogeschool Arnhem Nijmegen. Met de bevindingen uit deze review is de opleiding aan de slag gegaan.

In het derde studiejaar moeten de studenten de officiële Landelijke Kennistoets (LKT) afleggen. In deze LKT worden de domeinen 2. Taalkunde (2.1.3 grammatica) en 3. Cultuur en literatuur (3.1 Hedendaagse samenleving, 3.2 Geschiedenis en geografie 3.3 Jeugdliteratuur en -cultuur en 3.4 Literatuur en cultuur) getoetst.

Daarnaast zijn de studenten verplicht om aan te tonen dat zij de Duitse taal op het niveau van het Goethe C1 examen beheersen. In de jaren daaraan voorafgaand neemt de opleiding bij de studenten al kennistoetsen af, waarmee ze monitort of de studenten het beoogde niveau C1 halen.

Het is de ambitie van de opleiding om het aantal summatieve toetsen verder te beperken en de inzet van formatieve toetsen verder stevig in het curriculum verankeren. Ook wil de opleiding over studie jaren heen een verschuiving van het denkniveau 'reproductie' naar 'evaluatie en analyse' mogelijk maken, conform de taxonomie van Bloom¹³. In jaar 1 neemt de opleiding nog wel aparte theorie en kennistoetsen af, maar vanaf jaar 2 wil zij overgaan naar meer geïntegreerd toetsen en naar grotere eenheden om te toetsen. Dat betekent voor de docenten dat zij moeten durven 'loslaten'. Het auditteam acht het met het oog op het formatief toetsen essentieel dat de docenten kwalitatief goede feedback geven, zodat de studenten ervan kunnen leren. (Zie hieronder.)

Het auditteam heeft ook zelf naar een steekproef van toetsen gekeken en acht deze relevant en passend bij de bekwaamheden en de leerdoelen. Zoals al in het generieke deel van dit rapport is gesteld, is het verschil in kwaliteit en kwantiteit van de gegeven feedback een aandachtspunt. Dat geldt ook voor de opleiding Duits, zo blijkt uit de beoordelingsformulieren bij de eindwerken die het auditteam bekeek. Het auditteam acht het belangrijk dat de docenten

¹³ Taxonomie van Bloom: onthouden – begrijpen – toepassen – analyseren – evalueren – creëren

daarover met elkaar kalibreren. Tevens zag het auditteam verschillen in de ondertekening van de beoordelingsformulieren. Ook dat is een aandachtspunt.

Toetsen in coronatijd

Zoals al in het generieke rapport is vermeld, hebben de opleidingen waar nodig de toetsing aangepast. De opleiding Duits heeft voor de toetsen die vanwege corona niet zoals oorspronkelijk gepland door konden gaan, een gelijkwaardige, vervangende opdrachten ontwikkeld, die zij vervolgens ter accordering aan de examencommissie heeft voorgelegd.

Weging en Oordeel: voldoet

De tweedegraads lerarenopleiding Duits heeft met het Toetsbeleidsplan van FLOS en het daarvan afgeleide toetsplan en met het toetsprogramma, de toetsmatrijzen en de rubrics haar toetssysteem goed op orde. De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier met behulp van gevarieerde toetsvormen of de studenten de beoogde bekwaamheidseisen en daarvan afgeleide leerdoelen hebben bereikt.

Aandachtspunten zijn de traceerbaarheid van het beoordelingsproces en de beoordeling van Werkplekieren 4 en de kwaliteit en kwantiteit van de feedback. Dit laatste heeft al de aandacht van de examencommissie.

De examencommissie vervult haar borgende rol naar behoren en is nauw betrokken bij de kwaliteit van het toetsen en beoordelen en bij de ontwikkeling en beoordeling van het APO.

De kwaliteit van de toetsing in coronatijd is door alle betrokkenen goed bewaakt.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande positieve punten en met in achtneming van de genoemde (kleinere) aandachtspunten tot het oordeel 'voldoet' voor deze standaard.

11.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditteam dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgstudie functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleiding Duits.

Eigen oordeel van het auditteam over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel hebben in totaal van acht studenten van de opleiding Duits eindwerken bestudeerd uit 2019-2020 en 2020-2021, verdeeld over de voltijdvarianten en deeltijdvarianten met waar van toepassing een spreiding in cijfers.

Het auditteam is van oordeel dat de studenten in de verschillende onderdelen van het afstuderen hebben aangetoond dat zij beschikken over het niveau dat van een startende tweedegraads leraar Duits mag worden verwacht.

In het verslag van het APO hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van een verlegenheidssituatie een duidelijke onderzoeksvraag hebben geformuleerd die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht om zo tot een direct toepasbare oplossing te komen voor hun eigen onderwijspraktijk. Het auditteam vond het mooi dat veel onderzoeken een vakdidactische insteek hadden. Voorbeelden van onderzoeksthema's waren: 'Praxisforschung über den Einsatz eines Feedbackprinzips bei der Übung von deutscher Sprechfertigkeit', 'das Arbeiten mit zyklischen Wortschatzarbeitsblättern untersuchen', 'Wie benutzen die Schüler das erstellte Material, das sie beim Lesen von literarischen Texten unterstützt?'

Het auditteam heeft ook kennisgenomen van de eindbeoordeling die de examinatoren de studenten gaven voor hun Werkplekieren 4. Daaruit blijkt dat alle afgestudeerden de beoogde bekwaamheden op de werkplek op eindniveau hebben aangetoond.

Daarnaast hebben alle afgestudeerde studenten de landelijke kennisbasistoets met minimaal een voldoende afgesloten en alle examens op het Goethe C1 niveau behaald, waarmee ze aantonen dat zij het eindniveau taalvaardigheid van de bacheloropleiding Duits (C1 CEFR14) beheersen.

Weging en Oordeel: voldoet

Het auditteam is van oordeel dat de studenten hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de bekwaamheden van een startbekwaam tweedegraads leraar Duits. Daarnaast hebben alle afgestudeerde studenten de landelijke kennisbasistoets met minimaal een voldoende afgesloten en aangetoond dat zij de Duitse taal op het Goethe C1 niveau beheersen.

Het auditteam beoordeelde alle APO's met minimaal een voldoende.

In het verslag van het APO hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van een verlegenheidssituatie een duidelijke onderzoeksvraag hebben geformuleerd die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht om zo tot een direct toepasbare

¹⁴ CEFR: Common European Framework Reference Languages

oplossing te komen hun eigen onderwijspraktijk. Het auditteam vond het mooi dat veel onderzoeken een vakdidactische insteek hadden.

Het auditteam heeft ook kennisgenomen van de eindbeoordeling van het werkplekleren en heeft geconstateerd dat alle afgestudeerden de beoogde bekwaamheden op de werkplek op eindniveau hebben aangetoond.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn positief over het gerealiseerde niveau van de afgestudeerden. Met name het werken vanuit het perspectief van leerlingen/studenten was herkenbaar.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 4 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleiding Duits van FLOS.

12. ALGEMEEN EINDOORDEEL DUIJS

De gepassioneerde en sterk bij de studenten betrokken docenten van de opleiding Duits werken aantoonbaar aan het opleiden van breed inzetbare leraren voor het diverse regionale veld en sluiten hiermee goed aan op de wensen vanuit dit werkveld. De expliciete aandacht voor Duitse taalvaardigheid, het bewuste en veelvuldige gebruik van doeltaal als voertaal en blended learning zijn sterke punten van het onderwijs. De docenten geven de studenten daarin het goede voorbeeld.

Het auditteam is van oordeel dat de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleiding Duits voldoen aan de vier standaarden van de NVAO. Het eindoordeel luidt daarom 'positief'.

13. AANBEVELINGEN DUIJS

- Benut de innovatieve partners in de scholen om het eigen onderwijs nog verder te vernieuwen. Het gebruik van ICT heeft de aandacht binnen de opleiding, maar zou nog sterker aangezet kunnen worden door bijvoorbeeld met stagescholen samen naar relevante toepassingen voor het onderwijs te kijken.
- Blended learning na de coronatijd kan een structurele vorm in het curriculum krijgen, zowel als onderwijsmiddel als ook als doel voor studenten. De studenten zullen moeten leren om ook op de scholen op deze manier les te gaan geven.
- Besteed aandacht aan (het verschil in) kwaliteit en kwantiteit van de gegeven feedback, bijvoorbeeld in de vorm van kalibratiesessies met de examinatoren. Besteed ook aandacht aan de kleine kwaliteit met betrekking tot de aanwezigheid van handtekeningen op de beoordelingsformulieren.
- Denken na over creatieve activiteiten om meer studenten te trekken. Dit is niet alleen voor het algemeen belang van het onderwijs maar ook om de studenten meer mogelijkheden te geven samen te leren en studeren en van elkaar te leren.

14. SCORETABEL DUIJS

Scoretabel paneloordelen Fontys Lerarenopleiding Sittard opleiding tot leraar vo 2^e graad Duits voltijd/ deeltijd		
Standaard	Oordeel voltijd	Oordeel deeltijd
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	voldoet	voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	voldoet	voldoet
Standaard 3. Toetsing	voldoet	voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	voldoet	voldoet
Algemeen eendoordeel	positief	positief

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad in
Nederlands**
voltijd/deeltijd

Fontys Lerarenopleiding Sittard

CROHO nr. 35198

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2015)

In de laatste accreditatiebesluiten over de opleiding Nederlands is een aantal adviezen ter verbetering geformuleerd. Hieronder volgen de adviezen die gelden voor de opleiding ... gevolgd door de verbeteracties die vervolgens in gang zijn gezet.

AANBEVELINGEN AUDITTEAM:	OPVOLGING:
<p>Het auditpanel beveelt de opleiding aan studenten voldoende middelen aan te reiken om in hun latere beroepssituatie om te gaan met de NT2 problematiek. Uit de auditgesprekken kwam naar voren, dat het tot nu toe in het programma vooral gaat om bewustwording en oriëntatie. Studenten kunnen meer getraind worden op dit punt (denk aan vraagstukken als: "Hoe moet je een tekst lezen, als je een taalachterstand hebt?")</p>	<p>De opleiding Nederlands heeft deze onderdelen in het programma verwerkt. De genoemde vraagstukken worden zeker behandeld. NT2 blijft echter een aandachtspunt, omdat het lastig is een docent te vinden voor dit vak. De afgelopen jaren is de docent al vaak gewisseld. In 2020 heeft de opleiding ervoor gekozen om twee vaste vakdocenten met NT2-ervaring de module te laten verzorgen. Inmiddels is er een nieuwe vakdocent aangetrokken en wordt er nagedacht over de mogelijkheid om NT2 in samenwerking met FLOT als minor aan te bieden.</p>
<p>De opleiding Nederlands kan zich nog beter bezinnen op de vraag hoe zij haar studenten kan voorbereiden op de komst van nieuwe vormen van onderwijs en schoolsoorten en op ontwikkelingen als gepersonaliseerd en gedifferentieerd leren.</p>	<p>Er is een vakdidactische differentiatiemodule aan het programma toegevoegd. FLOS-breed krijgen studenten veel meer mogelijkheden om zich te specialiseren in verschillende onderwijstypen. Ook in vakdidactische en pedagogische modules is er meer ruimte gemaakt voor de diversiteit van het onderwijs. Werkplekleren op scholen die nieuwe vormen van onderwijs aanbieden wordt aangemoedigd. Ook vindt er op diverse van zulke scholen een pilot met werkplekcurriculum plaats.</p>
<p>Een lerarenopleiding die excellent wil zijn, zal zich moeten inspannen om het aantal gepromoveerde opleiders te vergroten. Hoewel het panel praktijkervaring van groot belang vindt voor een goede opleider, is het naar de mening van het panel wenselijk om zoveel mogelijk te streven naar instituutopleiders die niet alleen voldoende praktijkervaring hebben opgedaan, maar ook stevige onderzoekservaring hebben opgedaan. De animo bij de opleiders om te promoveren of om zich aan te melden bij het VELON-register is gering. De opleiding staat voor de opgave om de belangstelling voor promoveren en voor registratie bij VELON serieus te stimuleren.</p>	<p>Vier van de acht docenten hebben inmiddels een VELON-registratie. Twee andere opleiders willen ook graag een registratietraject doorlopen, maar er is binnen de taakbelasting dit jaar geen ruimte. Twee andere collega's werken minder dan drie jaar als opleider en kunnen derhalve nog niet deelnemen. Eén opleider is in collegejaar 2020/2021 gepromoveerd op syntaxisdidactiek. Helaas gaat hij in november elders werken. Een docent bereidt een promotie-aanvraag voor. Daarnaast zijn er diverse opleiders uit het generieke deel die een promotietraject doorlopen.</p>
<p>Met de invoering van de afstudeerrichting beroepsonderwijs (bo), is het van belang dat de opleiding in haar curriculum ook expliciet aandacht gaat besteden aan het onderwijs van het Nederlands in het mbo.</p>	<p>Naast het vak Vakdidactiek mbo is er in de vakdidactische modules aandacht voor het mbo. Daarnaast is FLOS een samenwerkingsverband met de Regionale Opleidingen Centra (ROC's) en Agrarische opleidingen Centra (AOC's) in de regio om het Samen Opleiden te versterken. De afgelopen jaren zijn er diverse studenten die ook hun afstudeerstage en afstudeeronderzoek in het mbo hebben gedaan.</p>
<p>Het panel beveelt ten slotte aan om de voortrekkersrol die de opleiding Nederlands van FLOS heeft (bijvoorbeeld in diverse landelijke</p>	<p>De opleiding heeft de rol van diverse opleiders in het nieuwe digitale kwaliteitsportfolio duidelijk gemaakt.</p>

vakcommissies, maar ook in een aantal regionale samenwerkingsverbanden) expliciet te maken.	
---	--

In onderstaand rapport worden bij de verschillende standaarden de bevindingen van het auditteam met betrekking tot de genoemde acties/ontwikkelingen beschreven.

15. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN NEDERLANDS

15.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Zoals in het generieke gedeelte van dit rapport is beschreven, baseert de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands zich voor haar onderwijs op de drie bekwaamheidseisen en de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases.

Vakspecifieke kennisbasis Nederlands

De vakspecifieke kennisbasis Nederlands vormt het fundament voor met name de vakinhoudelijke en vakdidactische bekwaamheidseisen.

In 2015-2016 is gestart met de herijking van de Landelijke kennisbasis Nederlands voor zowel de inhoud, het niveau en de breedte van de vakinhoudelijke en vakdidactische kennis. Deze herijking is landelijk gevalideerd door het werkveld en externe inhoudelijke deskundigen. De herijkte kennisbasis is in 2018-2019 in gebruik genomen.

De kennisbasis Nederlands kent de domeinen: i) Vakdidactiek, ii) Taalvaardigheid, iii) Taalbeschouwing, iv) Fictie.

Elk domein is weer opgedeeld in subdomeinen:

- i) Vakdidactiek: Professionele context, Taalontwikkelen lesgeven, Taal en zorg, Didactiek van het schoolvak
- ii) Taalvaardigheid: Leesvaardigheid, Schrijfvaardigheid, Luister- en kijkvaardigheid, Mondelinge taalvaardigheid en presenteren, Documenteren
- iii) Taalbeschouwing: Taal en communicatie, Taalsysteem, Taalverwerving, Talen en taalgemeenschap, Didactiek van taalbeschouwing
- iv) Fictie: Literatuuranalyse, Literatuurgeschiedenis, Didactiek van fictie

Eigen profilering/inkleuring

De opleiding Leraar Nederlands wil breed opgeleide vakspecialisten afleveren die meer weten en kunnen dan wat er in de kennisbasissen staat. De opleiding besteedt veel aandacht aan het ontwikkelen van kennis en vaardigheden op het gebied van historische letterkunde en taalgericht vakonderwijs. Ook wil de opleiding studenten afleveren met een brede culturele achtergrond en veel kennis van scholen en onderwijstypen. Al deze aspecten hebben een belangrijke plek gekregen in het curriculum. (Zie daarover standaard 2.)

Contacten/samenwerking werkveld en vakgenoten

Naast de contacten die er FLOS-breed zijn met o.a. de Raden van Advies en de opleidingsscholen, hebben de docenten – de opleiding spreekt zelf van 'opleiders' – van de opleiding Nederlands over de opzet en inhoud van de opleiding overleg met vakgenoten en het werkveld. Docenten Nederlands zijn betrokken bij landelijke overleggen in het kader van de

lerarenopleiding Nederlands en participeren in peer reviews met andere lerarenopleidingen Nederlands.

Binnen Fontys werkt de opleiding samen met de andere educatieve opleidingen met het oog op het Domeinplan Educatie en het formuleren van leeruitkomsten (zie generieke rapport) en met de Nieuwste Pabo van Fontys en Zuyd Hogeschool en de master Educational Needs in het organiseren van symposia en keuzeonderwijs.

Ook werkt de opleiding vaak samen met externe partners als de Stichting Lezen, Passionate Bulkboek¹⁵, De orde van den Prince¹⁶ en met scholen uit de omgeving bij de uitvoering van projecten. De opleiding organiseert vakkringen waarbij ze leraren Nederlands op het instituut uitnodigt, waarbij ze samen verdiepen in thema's als gamedidactiek en taalbeschouwing. Conform het speerpunt van FLOS wil de opleiding de samenwerking in de Euregio, bijvoorbeeld met PXL in Hasselt (België) versterken.

Weging en Oordeel: voldoet

Zie voor weging en oordeel het generieke gedeelte van dit rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands geen aanleiding om af te wijken van dit algemene oordeel 'voldoet'.

¹⁵ Passionate Bulkboek: dé landelijke organisatie op het gebied van Nederlandse letteren en jongeren. Passionate Bulkboek ontwikkelt activiteiten met als doel jongeren te interesseren voor culturele uitingen in het algemeen en letteren in het bijzonder. Passionate Bulkboek is verantwoordelijk voor de Dag van het Literatuuronderwijs en organiseert verschillende educatieve projecten.

¹⁶ De orde van den Prince: een Vlaams-Nederlands genootschap voor Nederlandse Taal en Cultuur.

15.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma, werkplekleren/samen opleiden, onderzoek, keuzevrijheid, studentcoaching, instroom/doorstroom, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke gedeelte van dit rapport.

I. Programma

▪ Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma Nederlands

Het vakspecifieke programma van de opleiding is onderverdeeld in vier vakinhoudelijke domeinen: i) taalkunde, ii) letterkunde/cultuur, iii) taalbeheersing en iv) vakdidactiek/NT2. Hiermee sluit de opleiding aan bij de domeinen zoals opgenomen in de kennisbasis. Zoals al onder standaard 1 is vermeld, beoogt de opleiding meer te doen dan de kennisbasis eist en besteedt zij veel aandacht aan toegepaste taalkunde en historische letterkunde. De voltijdstudenten die het auditteam sprak, lieten zich echter over de lessen historische letterkunde enigszins kritisch uit. (Zie verderop.)

Het auditteam is van oordeel, dat de opleiding voor voldoende samenhang zorgt in het programma, zowel horizontaal als verticaal. Docenten leggen bijvoorbeeld bij vakdidactiek de horizontale verbinding tussen vakdidactiek lezen en schrijven, vakdidactiek spreken en luisteren en studenten krijgen gerichte opdrachten voor de stage om hiermee aan de slag te gaan in de eigen klas. De verticale samenhang is bijvoorbeeld terug te zien in terugkerende onderwerpen, zoals 'syntaxis 1' gevolgd door 'syntaxis 2' in de propedeuse waarna in de hoofdfase 'vakdidactiek taalbeschouwing' en 'vakdidactiek syntaxis' volgen. Hierbij is sprake van een stijging in moeilijkheidsgraad. Tevens besteden de docenten in hun vakspecifieke tegelijkertijd aandacht aan de ontwikkeling van eigen vaardigheden van de studenten, zoals spelling en schrijven. (Zie ook verderop.)

De opleiding heeft de samenhang tussen de onderwijseenheden vak, vakdidactiek, pedagogiek/didactiek ook zichtbaar gemaakt in een mooi overzicht van de studieroute in de vorm van een placemat voor de voltijd- en voor de deeltijdvariant. Deze placemat is ook in de studiegids voor de studenten opgenomen.

Bij de deeltijdvariant is de samenhang niet altijd zo sterk aanwezig als bij de voltijd. Dit hangt samen met de leerroute die de student kiest op basis van zijn eigen achtergrond en situatie. (Zie voor de deeltijd verder bij 'deeltijd'.)

De samenhang tussen onderwijskunde en aansluiting op de praktijk en op het vak Nederlands is nog wel een aandachtspunt, aldus de studenten Nederlands die het auditteam sprak. Ook zouden de praktijkopdrachten bij onderwijskunde 'opgefrist' mogen worden, zodat ze beter passen bij de stages op de verschillende scholen. De studenten hebben dit al aangekaart bij de opleiding. Het is belangrijk dat de opleiding hierover het gesprek voert met de studenten en samen met hen en met het werkveld zorgt voor verbinding met de actuele praktijk.

De opleiding besteedt expliciet aandacht aan NT2-onderwijs; een belangrijk onderwerp binnen de opleiding tot leraar Nederlands. De opleiding heeft de modules NT2 recent vernieuwd. Naast de theorielessen op het instituut gaan de studenten een periode lang lesgeven in het NT2-onderwijs in de omgeving. Daarnaast is er een 'Project NT2' dat wordt afgesloten met een excursie/stage van drie dagen naar Rotterdam, waarbij er ook bezoeken aan NT2-scholen plaatsvinden. Daar kunnen studenten kennismaken met innovatieve onderwijsontwikkelingen aangaande NT2-problematiek. Deze excursie levert overigens niet alleen leerrendement op het gebied van NT2 op, maar ook op het gebied van onderwijskunde, pedagogiek en cultuur. Op de langere termijn wil de opleiding ook meer aandacht in het curriculum creëren voor laaggeletterdheid in meer algemene zin.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de docenten zorgen voor een grote variatie in het vakspecifieke onderwijsaanbod. Naast de theorieoverdracht waarbij de docenten ook gebruik maken van activerende werkvormen en het principe van teach as you preach toepassen, is er in alle fases plek voor projecten en excursies. Zo verkennen de studenten in de propedeuse het culturele landschap in de Euregio en in het land en brengen ze o.a. een bezoek aan Maastricht, Tongeren, Antwerpen, Den Haag, Amsterdam en allerlei kleine dorpen en steden in de omgeving. Zo leren zij de betekenis van cultuur voor de docent Nederlands kennen. Dit sluit aan bij de ambitie van de opleiding de studenten een brede culturele achtergrond mee te geven. Ook zijn er geregeld schrijversbezoeken. Een mooi jaarlijks terugkomend evenement is de 'Dag van de jonge jury' in Utrecht, waar studenten auteurs van jeugdboeken begeleiden en heel veel jongere lezers een bijzondere dag bezorgen. Ook bezoeken de voltijdstudenten de 'Dag van de Literatuur' in Rotterdam. In de lessen zelf proberen de docenten door hun eigen enthousiasme te tonen, studenten te stimuleren veel te lezen; ook de studenten die niet van lezen houden, maar die de opleiding volgen omdat ze graag in het onderwijs willen werken. In een ander project wordt samengewerkt met het genootschap van neerlandistiek 'Orde van den Prince' waarin studenten redevoeringen houden, presentaties geven en met elkaar in debat gaan. Ook bezoeken studenten in de afstudeerfase symposia, zoals de HSN¹⁷ en organiseren ze later in het jaar activiteiten om hun kennis te delen met studenten in de propedeuse en hoofdfase.

Uit het studenthoofdstuk en de gesprekken tijdens de audit blijkt dat de studenten heel tevreden zijn over de vakinhoudelijke vakken. Die noemen de studenten echt 'top'. Alleen over historische letterkunde dat bijna iedere periode aan bod komt en heel veel tijd in beslag neemt, waren de voltijdstudenten kritischer. Ze konden zich vinden in het uitgangspunt dat ze als leraar zelf boven de stof moeten staan, maar historische letterkunde komt pas in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs aan bod en staat dus ver af van hun eigen lespraktijk in de onderbouw of in het mbo. Ook ontstaat er soms verwarring rondom de chronologie wanneer modules historische letterkunde altemeer worden aangeboden en studenten van twee studie jaren samen de modules volgen¹⁸. De deeltijdstudent die het auditteam sprak, was echter heel tevreden over historische letterkunde die in het programma van de deeltijdvariant één module beslaat. Het auditteam beveelt de opleiding aan te overwegen om deze module ook aan de voltijdstudenten aan te bieden. Dan is tevens het probleem van het altemeer en de chronologie opgelost. Voor studenten die meer willen, zou de opleiding vakverdieping kunnen bieden.

De voltijdstudenten vinden voorts dat ze binnen het curriculum voldoende ruimte krijgen om hun eigen pad te bewandelen. Er is in bijna elk vak 'speelruimte'. Voor de deeltijdstudenten is er zelfs heel veel ruimte om zelf opdrachten in te vullen.

¹⁷ De HSN-conferentie is een jaarlijkse conferentie over het onderwijs in het Nederlands in alle delen van Nederland en Vlaanderen, en op alle niveaus: primair en secundair onderwijs, beroepsonderwijs, hoger onderwijs, Nederlands voor anderstaligen.

¹⁸ Dit gebeurt als er (te) kleine aantallen studenten zijn in elke groep.

- *(V)mbo*

Het auditteam heeft geconstateerd dat er in het programma aandacht is voor het werken in het mbo. Zo staan er in het huidige curriculum o.a. modules en verdiepende modules vakdidactiek mbo geprogrammeerd. Studenten krijgen de opdracht lesmaterialen te ontwikkelen die zij vervolgens in de praktijk moeten uitproberen. Een aantal vakdocenten van de opleiding Nederlands heeft ervaring in het mbo en een docent is een van de auteurs van de mbo-lesmethode Nu! Nederlands. De opleiding nodigt ook gastdocenten uit die komen vertellen over het onderwijs. Het is de ambitie van de opleiding deze lessen ook op de scholen zelf te laten plaatsvinden.

De opleiding wil de studenten evenwel nog beter voorbereiden op het werken in het mbo. In het document 'Lerarenopleiding Nederlands op weg naar mbo-proof' staan alle acties voor de komende jaren op een rij o.a. met betrekking tot praktijkopdrachten, stages op en excursies naar mbo-scholen, samenwerking met de docenten op de scholen en professionalisering docenten Nederlands van FLOS. Het auditteam vindt dit een goed en passend plan.

Het is ook een goed voornemen dat de opleiding de focus op het vmbo weer wil versterken door het aannemen van een groot vmbo-project.

- *Internationale en interculturele component*

Zoals al uit bovenstaande blijkt is er in het programma aandacht voor culturele aspecten in de Euregio, in dit geval in Vlaanderen. Tijdens het bezoek aan Rotterdam in het kader van het NR2 project maken de studenten ook kennis met leerlingen uit verschillende culturen. Daarnaast bezoeken de studenten de HSN-conferentie die alternerend in Nederland en in Vlaanderen plaatsvindt.

Samen met de Nieuwste Pabo van Fontys en Zuyd Hogeschool en het Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg (OSO) organiseert de opleiding jaarlijks een symposium rondom taal. Zoals al in het generieke rapport is beschreven, is er in de lessen ook aandacht voor interculturele aspecten, burgerschap en opleiden van leerlingen/studenten in een grensregio. In de module levensbeschouwing komen alle culturen aan bod.

- *Aansluiting op en afstemming met het werkveld*

De opleiding zet regelmatig gastdocenten in en/of verzorgt samen met partners uit het werkveld lessen binnen het instituut of op de scholen zelf. Voorbeelden hiervan zijn de module mbo die door een gastdocent wordt verzorgd en de module NT2 die op een Eerste Opvang Anderstaligen (EOA) wordt verzorgd.

De docenten lieten tijdens de audit weten, dat het hun wens is meer in de scholen zelf samen met de leraren/begeleiders – SO'ers en/of WB'ers - de lessen te gaan verzorgen; dus heel dicht bij de dagelijkse praktijk en bijvoorbeeld in een eigen lokaal op een aantal scholen. Daarmee kunnen de docenten en studenten direct kennismaken van actuele ontwikkelingen die er spelen in het onderwijs zowel op pedagogisch als (vak)didactisch en vakinhoudelijk terrein. Die kennis kunnen zij vervolgens weer in hun eigen lessen toepassen. Het auditteam vindt dit een mooie ambitie en stimuleert de docenten dit idee verder uit te werken en innovatieve partners – bijvoorbeeld leraren op Agorascholen, Tienerscholen - (nog meer) te benutten bij het vernieuwen van het onderwijs. Dit past ook bij de aanbeveling die het auditteam in het generieke rapport heeft opgenomen over het echt samen opleiden met de scholen.

Ten tijde van de audit kreeg het auditteam overigens al mooie voorbeelden van innovatief onderwijs. De docenten passen verschillende werkvormen toe waarbij de studenten zelf moeten ervaren hoe een en ander werkt. Ze bieden bewust een aparte module over beeldcultuur, beeldcommunicatie en het gebruik van beelden bij het taalonderwijs, omdat dit een belangrijk aspect is binnen de moderne samenleving. Ook is er een aparte module voor vakdidactiek Nieuwe Media. Ook studenten brengen voorbeelden in, bijvoorbeeld aan de hand van boeken met innovatieve nieuwe werkvormen. Tevens voeren de docenten met elkaar en met de studenten de discussie of vernieuwingen ook altijd goed zijn. Hiermee zorgt de opleiding ervoor dat de student zich breed kunnen ontwikkelen voor het diverse onderwijsveld in o.a. Limburg.

- *Instream/doorstroom*

De opleiding Nederlands kent een jaarlijkse instroom van gemiddeld tien studenten in de voltijdvariant en vijfendertig studenten in de deeltijdvariant. Laatstgenoemde studenten hebben al een voor de lerarenopleiding Nederlands relevante hbo- of wo-opleiding afgerond en willen een lesbevoegdheid voor Nederlands halen. Een groot deel van de studenten begint aan de opleiding met reeds een andere lesbevoegdheid op zak. (Zie verder hieronder.) Omdat het startniveau van de Nederlandse taal van veel studenten die vanuit het voortgezet onderwijs of het mbo komen laag is, biedt de opleiding in het eerste studiejaar een vaardigheidstraining spelling aan. Taal staat in die gevallen de inhoud van de beroepsproducten in het eerste studiejaar in de weg, aldus de docenten. De studenten die het auditteam sprak, pleitten er overigens voor om vaardigheid in 'spelling' ook in hogere leerjaren te blijven aanbieden in het kader van hun eigen professionalisering en om zelf te gebruiken in hun lessen op de scholen. Het auditteam kan zich voorstellen dat de opleiding een leerlijn voor eigen vaardigheden in spelling opzet en de studenten deze lessen - eventueel in de vorm van extra-curriculair onderwijs - aanbiedt. In het programma zelf is wel voldoende aandacht voor vakdidactiek rondom spelling.

Tijdens de audit is ook gesproken over de hoge werkdruk van met name de vierdejaars studenten in verband met alle opdrachten die ze moeten uitvoeren en lessen die zij moeten geven. De docenten maken zich daarover wel zorgen; ook over de net afgestudeerden in de scholen, de taken die ze al snel krijgen toegeschoven in de school en de mate waarin zij begeleiding en ondersteuning krijgen als startende leraren. De docenten zien (te) veel burnouts. Het is belangrijk dat de docenten de (ervaren) werkdruk en het studentwelzijn goed blijven monitoren en aandacht besteden aan de verwachte werkdruk als studenten aan het werk gaan als startende leraar.

- *Deeltijd*

De deeltijdopleiding heeft een flexibel en hybride karakter waarbij het onderwijstraject meer door de student wordt gestuurd en de opleiding maatwerk levert. (Zie ook het generieke rapport.) De opleiding verwacht dat de studenten veel in zelfstudie doen. De studenten hoeven ook niet per se de door de opleiding aanbevolen route te volgen. In de deeltijdopleiding komen soms onderdelen samen die in de voltijdopleiding los en verspreid over meerdere jaren aangeboden worden. Daarnaast is bij de deeltijdopleiding de externe oriëntatie minder sterk aanwezig als in de voltijdvariant. Zo kan de opleiding de studie voor de doorgaans werkende studenten studeerbaar houden.

Doordat het merendeel van de deeltijdstudenten al een baan heeft in het onderwijs, is er in de lessen en in de onderlinge uitwisseling van kennis en ervaring regelmatig aandacht voor (het werken in) een brede variatie aan onderwijstypen.

- *Versneld traject bachelor-masteropleiding*

De opleiding biedt de mogelijkheid aan excellente studenten om een versneld opleidingstraject te doorlopen. Ze kunnen binnen drie jaar een bachelordiploma met tweedegraadsbevoegdheid behalen en binnen vijf jaar een masterdiploma met eerstegraadsbevoegdheid. Er zijn duidelijke toelatingseisen en studenten moeten ook tijdens het traject periodiek aantonen aan bepaalde eisen te voldoen. De opleiding kan ertoe besluiten het versnelde traject stop te zetten als niet aan de gestelde voorwaarden wordt voldaan. Ook kunnen studenten zelf aangeven het versnelde traject te willen stoppen. Studenten kunnen hun studie in genoemde gevallen voortzetten in het reguliere vierjarige traject.

Tijdens de audit is gebleken, dat studenten maar op kleine schaal van de mogelijkheid tot versnelling gebruik maken.

- *De opleiding in corona-tijd*

Het auditteam heeft vernomen dat de lessen in de coronatijd online en deels fysiek – met name voor de eerstejaars studenten - door zijn gegaan. Het driedaagse bezoek aan Rotterdam is een jaar verschoven, maar workshops, gastlessen en schrijversbezoeken zijn online wel doorgegaan. De studenten gaven aan dat hun voorkeur ligt bij fysiek onderwijs. De docenten

Nederlands hebben daarom afgesproken om indien mogelijk alle lessen fysiek te geven én te streamen zodat het mogelijk is om lessen online te volgen.

In het gesprek met de studenten vernam het auditteam van een student, dat hij zijn stage nog steeds niet had kunnen afsluiten, omdat de IO'er vanwege de lockdown niet kon komen kijken. Andere studenten meldden echter dat zij wel een video hadden mogen insturen van een les of de stage in het daarop volgende jaar gelijktijdig met de volgende beoordeling van de stage mochten 'aftikken'. Zoals al in generieke deel bij standaard 3 is beschreven, geeft het auditteam het oplopen van studievertraging bij het werkplekleren en het verschil tussen IO'ers mee als aandachtspunt aan FLOS.

II. Personeel

Uit de documentatie is gebleken dat de opleiding Nederlands wordt verzorgd door een team van acht docenten/lerarenopleiders met een brede deskundig op gebied van vak en vakdidactiek. Er is recent een vakexpert NT2 aangenomen. Alle docenten hebben een master en een van de docenten is onlangs gepromoveerd op een vakinhoudelijk onderwerp. Vier van de acht docenten heeft een VELON-registratie. Alle docenten hebben recente werkervaring in scholen voor voortgezet onderwijs of mbo en/of kennen het werkveld vanuit hun rol als IO'er.

Naast het werk dat zij verrichten binnen de opleiding, zijn veel docenten ook extern actief bijvoorbeeld als auteur van een methode of handboek voor Nederlands, als deelnemer aan de ontwikkelgroep voor een opleiding voor tienerscholen en als adviseur tienerscholen, als adviseur van vakgroepen op scholen voor voortgezet onderwijs op gebied van toetsen of taalbeleid. Een van de docenten is actief lid van het Landelijk Vakoverleg Nederlands (LVON). De studenten zijn over het algemeen tevreden tot zeer tevreden over hun docenten. Veel docenten zijn super-enthousiast, aldus de studenten die het auditteam sprak, en maken de studenten op hun beurt enthousiast voor het vak en het beroep.

Weging en Oordeel: voldoet

Het auditteam is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands wordt verzorgd door een gepassioneerd en vakdeskundig team van docenten. Zij passen het principe van teach as you preach veelvuldig toe in hun lessen. FLOS/de opleiding zorgt voor voldoende professionalisering.

De studenten zijn tevreden tot zeer tevreden over hun docenten en over hun grote enthousiasme voor het vak en het beroep.

Het praktijkgerichte onderwijsprogramma van de opleiding kent een duidelijke opbouw met onderwijskundige programmaonderdelen, onderdelen onderzoeksvaardigheden, werkplekleren, studieloopbaanoriëntatie, vakinhoud en vakdidactiek. Hierin krijgen de studenten voldoende mogelijkheden hun bekwaamheden, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. De focus op het opleiden van breed inzetbare leraren voor het diverse regionale werkveld is duidelijk terug te zien in het programma. Met de keuzeprofielen en de aandacht voor talentontwikkeling en Teacher Identity zorgt de opleiding ervoor dat de studenten zich kunnen profileren en specialiseren. Voor de deeltijdstudenten is er een maatwerkprogramma dat de studenten in staat stelt de nog door hen te ontwikkelen bekwaamheden te verwerven.

FLOS werkt nauw samen met het werkveld in het samen opleiden van leraren binnen een aantal opleidingsscholen. Alle studenten voeren het werkplekleren (stage) uit binnen een van deze opleidingsscholen. Het auditteam acht dit van grote meerwaarde. Het auditteam vindt het een sterk punt dat er zowel met vo-scholen als mbo-scholen samenwerking is. De opleiding Nederlands werkt al aantoonbaar aan het echt samen opleiden van leraren en het invulling geven aan het werkplekleren en de opdrachten. Het is een mooie ambitie van de opleiding om de lessen nog meer op de scholen zelf te laten plaatsvinden.

Het zou goed zijn als FLOS de WB'ers nu ook snel betreft in de begeleiding van de studenten bij de ontwikkeling van hun Teacher Identity tijdens het werkplekleren.

Via de vakinhoudelijke en de vakdidactische programmaonderdelen ontwikkelen de studenten ook de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om in de scholen Nederlands te kunnen geven. Het vakspecifieke programma kent voldoende samenhang en er is sprake van een interessante afwisseling tussen theorieoverdracht, activerende werkvormen, projecten en excursies. Ook is er voldoende aandacht voor het (leren) werken in het (v)mbo. Er zijn mooie pareltjes binnen de opleiding zoals de jaarlijkse 'Dag van de jonge jury'. De studenten vinden de vakinhoudelijke vakken echt 'top'.

Het ontwikkelen van een onderzoekende houding en het doen van onderzoek naar de eigen onderwijspraktijk en het leren van leerlingen komt voldoende aan bod. Het zou goed zijn als het werkveld (weer) sterker betrokken raakt bij het onderzoek in de school. Het jaarlijks organiseren van een onderzoekssymposium met studenten en de scholen is zeer interessant met het oog op kennisdeling.

De opleiding besteedt in het programma voldoende aandacht aan de internationale/interculturele component. Dit gebeurt o.a. door aandacht voor culturele aspecten in binnen- en buitenland, excursies naar Vlaanderen en Rotterdamse multiculturele scholen, aandacht voor burgerschap in de Euregio en bijwonen van internationale conferenties.

De huisvesting, de generieke en vakspecifieke materiële voorzieningen en de informatievoorziening zijn op orde en werken ondersteunend aan de studie.

Gelet op de hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het deskundige docententeam, komt het auditteam tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 2 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands van FLOS.

15.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Het auditteam heeft kennisgenomen van het toetsplan van de opleiding - dat is afgeleid van het Toetsbeleidsplan 2020-2021 van FLOS - en van het toetsprogramma, de toetsmatrijzen en de rubrics. De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier met behulp van gevarieerde toetsvormen of de studenten de beoogde bekwaamheidseisen en daarvan afgeleide leerdoelen hebben bereikt. (Zie hierover ook het generieke rapport.)

Het auditteam is op grond van de documentatie en de gesprekken tijdens de audit van oordeel dat de opleiding haar toetsstelsel goed op orde heeft.

De opleiding maakt aantoonbaar gebruik van het zogenoemde vierogen-principe: in alle fases van het toetsproces delen twee vakdocenten hun expertise. Ook neemt de opleiding deel aan peerreviews. In 2020/2021 waren er twee LVON-peer reviews rondom syntaxis en taal en zorg en de toetsen die de opleidingen daarbij inzetten. De uitkomsten van de reviews zijn in de opleiding besproken en gebruikt om de kwaliteit te verbeteren. Ook heeft de opleiding met de lerarenopleiding Nederlands van de Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) een peer review voor eindwerken georganiseerd. Daarnaast zijn er in LVON-verband eindwerken onderworpen aan een peerreview. De uitkomsten zijn binnen de opleiding besproken en gedeeld met het lectoraat. Dat heeft geleid tot aanpassingen in het APO

In de Landelijke Kennis Toets (LKT) voor Nederlands worden vragen gesteld over de domeinen Vakdidactiek, Taalbeschouwing en Fictie: Bij het domein Vakdidactiek vragen over Professionele context, Taalontwikkelen lesgeven en Taal en zorg. Bij het domein Taalbeschouwing vragen over Taal en communicatie, Taalsysteem, Taalverwerving en Talen en taalgemeenschap. Bij het domein Fictie vragen over Literatuuranalyse en Literatuurgeschiedenis.

De opleiding maakt zowel gebruik van summatieve toetsen als formatieve toetsing en feed up, feedback en feedforward. Ook peer feedback is al jaren een van de uitgangspunten bij de taalbeheersingslijn. De opleiding is voornemens om vaker met peer feedback te experimenteren en werken met peerfeedback in meer studieonderdelen te integreren.

Het auditteam heeft vernomen dat de docenten van de opleiding zich momenteel verdiepen in nieuwe vormen van toetsing ten einde goed aan te kunnen sluiten bij de transitie van de lerarenopleidingen waar men Fontys-breed binnen Educatie mee bezig is. (Zie inleiding in het generieke rapport rondom het domeinplan en transitieplan Educatie). De docenten Nederlands vergaren actief kennis door het lezen van literatuur en het bijwonen van toetsconferenties over programmatisch toetsen en werken met leeruitkomsten. In het vakgroepoverleg delen zij kennis over deze onderwerpen. De opleiding liet weten dat zij verder wacht tot een ander met betrekking tot de transitie helder is. Tot die tijd voert zij geen grote veranderingen meer door in het huidige toetsen.

Het auditteam heeft ook zelf naar een steekproef van toetsen gekeken en acht deze relevant en passend bij de bekwaamheden en de leerdoelen. Zoals al in het generieke deel van dit rapport is gesteld, is het verschil in kwaliteit en kwantiteit van de gegeven feedback een aandachtspunt. Dat geldt ook voor de opleiding Nederlands, zo blijkt uit de beoordelingsformulieren bij de eindwerken die het auditteam bekeek. Het auditteam acht het belangrijk dat de docenten daarover met elkaar kalibreren. Tevens zag het auditteam verschillen in de ondertekening van de beoordelingsformulieren. Ook dat is een aandachtspunt.

Weging en Oordeel: voldoet

De tweedegraads lerarenopleiding Nederlands heeft met het Toetsbeleidsplan van FLOS en het daarvan afgeleide toetsplan en met het toetsprogramma, de toetsmatrijzen en de rubrics haar toetssysteem goed op orde. De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier met behulp van gevarieerde toetsvormen of de studenten de beoogde bekwaamheidseisen en daarvan afgeleide leerdoelen hebben bereikt.

Aandachtspunten zijn de traceerbaarheid van het beoordelingsproces en de beoordeling van Werkplekieren 4 en de kwaliteit en kwantiteit van de feedback. Dit laatste heeft al de aandacht van de examencommissie.

De examencommissie vervult haar borgende rol naar behoren en is nauw betrokken bij de kwaliteit van het toetsen en beoordelen en bij de ontwikkeling en beoordeling van het APO.

De kwaliteit van de toetsing in coronatijd is door alle betrokkenen goed bewaakt.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande positieve punten en met in achtneming van de genoemde (kleinere) aandachtspunten tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 3 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands van FLOS.

15.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditteam dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgstudie functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleiding Nederlands. Studenten die dat wensen kunnen doorstromen naar een masteropleiding leraar Nederlands bij FLOS. Veel studenten doen dat, zo is tijdens de audit gebleken. Veelal volgden deze studenten daar aan voorafgaand in studiejaar 4 het keuzeprofiel vakverdieping Nederlands.

Eigen oordeel van het auditteam over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel hebben in totaal van acht studenten van de opleiding Nederlands eindwerken bestudeerd uit 2019-2020 en 2020-2021, verdeeld over de voltijdvarianten en deeltijdvarianten met waar van toepassing een spreiding in cijfers.

Het auditteam is van oordeel dat de studenten in de verschillende onderdelen van het afstuderen hebben aangetoond dat zij beschikken over het niveau dat van een startende tweedegraads leraar Nederlands mag worden verwacht.

In het verslag van het APO hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van een verlegenheidssituatie een duidelijke onderzoeksvraag hebben geformuleerd die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht om zo tot een direct toepasbare oplossing te komen voor hun eigen onderwijspraktijk. Het auditteam vond het mooi dat de onderzoeken een vakdidactische insteek hadden. De ontwikkelde beroepsproducten waren relevant en in veel gevallen (zeer) bruikbaar voor de dagelijkse praktijk. De docenten meldden dat het wel sterk van de student afhangt of hij er voor zorgt dat hij er zelf wat aan heeft. Het scherp formuleren van de verlegenheidssituatie is dus essentieel.

Voorbeelden van onderzoeksthema's waren: 'hoe beïnvloedt een lessenreeks gebaseerd op de leescyclus de leeservaring van leerlingen van havo 3?', 'in hoeverre motiveert het Leesrad de leerlingen bij het lezen', 'hoe ervaren vwo-3 leerlingen het maken en uitwerken van een filmanalyse' (*met het oog op het leren analyseren van geschreven werk/literatuur*).

Het auditteam kon zich vinden in de beoordelingen – de hogere en de lagere – die de docenten/examinatoren van de opleiding de studenten voor hun APO hadden gegeven.

Het auditteam heeft ook kennisgenomen van de eindbeoordeling die de examinatoren de studenten gaven voor hun Werkplekieren 4. Daaruit blijkt dat alle afgestudeerden de beoogde bekwaamheden op de werkplek op eindniveau hebben aangetoond.

Daarnaast hebben alle afgestudeerde studenten de LKT voor Nederlands met minimaal een voldoende afgesloten.

Weging en Oordeel: voldoet

Het auditteam is van oordeel dat de studenten hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de bekwaamheden van een startbekwaam tweedegraads leraar Nederlands. Daarnaast hebben alle afgestudeerde studenten de landelijke kennisbasistoets Nederlands met minimaal een voldoende afgesloten.

Het auditteam beoordeelde alle APO's met minimaal een voldoende.

In het verslag van het APO hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van een verlegenheidssituatie een duidelijke onderzoeksvraag hebben geformuleerd die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht om zo tot een direct toepasbare oplossing te komen hun eigen onderwijspraktijk. Het auditteam vond het mooi dat de onderzoeken een vakdidactische insteek hadden.

Het auditteam heeft ook kennisgenomen van de eindbeoordeling van het werkplekleren en heeft geconstateerd dat alle afgestudeerden de beoogde bekwaamheden op de werkplek op eindniveau hebben aangetoond.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn positief over het gerealiseerde niveau van de afgestudeerden. Met name het werken vanuit het perspectief van de leerlingen/studenten was herkenbaar. FLOS zorgt ook voor een soepele doorstroom naar een masteropleiding.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 4 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands van FLOS.

16. ALGEMEEN EINDOORDEEL NEDERLANDS

De deskundige en gepassioneerde docenten van de opleiding Nederlands werken aantoonbaar aan het opleiden van breed inzetbare leraren voor het diverse regionale veld – zowel voor het vo als het mbo - en sluiten hiermee goed aan op de wensen vanuit dit werkveld. Zij werken hierin nauw samen met de leraren op de scholen en geven studenten in hun eigen lessen veelvuldig het goede voorbeeld. Het auditteam is zeer te spreken over de mogelijkheden die de opleiding de studenten naast het basisprogramma biedt voor profilering en het ontwikkelen van eigen talenten.

Het auditteam is van oordeel dat de voltijd- en de deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands voldoen aan de vier standaarden van de NVAO. Het eindoordeel luidt daarom 'positief'.

17. AANBEVELINGEN NEDERLANDS

- Zorg voor verbetering in de aansluiting van de lessen en opdrachten onderwijskunde op de actuele praktijk en voor verbinding onderwijskunde met het vak Nederlands. Betrek hier de studenten en ook het werkveld bij.
- Benut de innovatieve partners in de scholen (nog meer) om het eigen onderwijs nog verder te vernieuwen.
- Overweeg om de module historische letterkunde ook aan de voltijdstudenten in één module aan te bieden en voor studenten die meer willen, vakverdieping te bieden.
- Blijf de (ervaren) werkdruk bij studenten en het studentwelzijn goed monitoren ten einde burnouts te voorkomen. Besteed ook aandacht aan de verwachte werkdruk als studenten aan het werk gaan als startende leraar.
- Besteed aandacht aan (het verschil in) kwaliteit en kwantiteit van de gegeven feedback, bijvoorbeeld in de vorm van kalibratiesessies met de examinatoren. Besteed ook aandacht aan de kleine kwaliteit met betrekking tot de aanwezigheid van handtekeningen op de beoordelingsformulieren.

18. SCORETABEL NEDERLANDS

Scoretabel paneloordelen Fontys Lerarenopleiding Sittard opleiding tot leraar vo 2^e graad in Nederlands voltijd/ deeltijd		
Standaard	Oordeel voltijd	Oordeel deeltijd
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	voldoet	voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	voldoet	voldoet
Standaard 3. Toetsing	voldoet	voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	voldoet	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief	positief

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad in
Natuurkunde**
voltijd/deeltijd

Fontys Hogescholen

CROHO nr. 35261

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2015)

In het laatste accreditatiebesluit van de opleiding Natuurkunde is een beperkt aantal aanbevelingen geformuleerd. Deze zijn hieronder weergegeven, alsmede de verbeteracties van de opleiding.

Aanbeveling	Ondernomen acties
Een eigen visie te verwoorden op de toekomstige rol van natuurkunde in het beroepsonderwijs (vmbo en mbo) en het toerusten van hun studenten als toekomstige ambassadeurs van technische opleidingen.	De keuze van jongeren voor een bèta- of technisch profiel blijft op het vmbo en mbo achter. Om studenten hierop voor te bereiden zijn er in het nieuwe natuurkundecurriculum verschillende integratieve modules opgenomen die sterk focussen op vaardigheden die voor deze beroepen van belang zijn. Denk aan modules als werkplaatstechnieken, energie en duurzaamheid, Onderzoeken en ontwerpen enz.
De instroom te verhogen en studenten met name bij de struikelvakken meer te begeleiden.	De instroom is (ook landelijk) een hardnekkig probleem. De opleiding is al enige jaren intensief betrokken bij de Euregional Technology Award, een ontwerpwedstrijd voor de onderbouw die ten doel heeft het keuzeproces voor een betaprofiel positief te beïnvloeden. In het studiejaar 2020-2021 staat een posteractie op het programma waarbij het de bedoeling is dat de opleiding in alle Limburgse bètaklaslokalen zichtbaar is
De professionaliteit om een bijdrage aan techniekpact te leveren te vergroten door o.a. aansluiting te zoeken bij de internationale STEM aanpak (Science, Technology, Engineering, Mathematics) die hier succesvol in is gebleken.	Het nieuwe curriculum dat in september 2020 van start gaat is doordeesemd van Stem-onderwijs.
De verdieping naar 'studenten als toekomstige toetsende docenten' ter hand te nemen.	Naast aandacht voor toetsing bij instituutsbreed onderwijs zijn er verschillende vakdidactische opdrachten waarin aandacht voor toetsing is. In het nieuwe curriculum wordt op veel verschillende manieren getoetst en is tijdens dit toetsen ook expliciete aandacht voor de wijze waarop student de toetsvormen zelf kunnen inzetten met hun leerlingen in het vo.

19. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN NATUURKUNDE

19.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Hetgeen in de generieke rapportage is opgenomen over deze standaard, geldt ook voor de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde, zo stelt het auditpanel vast. De opleiding hanteert voor haar onderwijs, naast bekwaamheidseisen, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbasis als leidraad. Laatstgenoemde vormt de basis voor zowel de vakinhoudelijke als de vakdidactische bekwaamheidseisen. Additioneel geldt binnen deze standaard voor de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde, verkort, het volgende.

Missie en ambities

Studenten die de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde opleidt, voelen zich in zowel een traditionele onderwijsomgeving als in een omgeving waarin het bètaonderwijs is geïntegreerd thuis. Dit realiseert de opleiding door in het onderwijsaanbod afwisselend studieonderdelen aan te bieden waar enerzijds de domeinen uit de kennisbasis centraal staan en anderzijds die waar de nadruk meer ligt op het ontwikkelen van interdisciplinaire STEM-vaardigheden (Science, Technology, Engineering en Mathematics). Afgestudeerden krijgen steeds vaker te maken met STEM-gerelateerd onderwijs. Veel studieonderdelen bevatten naast een kenniscomponent ook een praktische component waarbij studenten hun (STEM-)vaardigheden ontwikkelen.

'*Teach as you Preach*' vormt voor de opleiding een leidend principe. Zij vindt het belangrijk dat haar studenten weten wat er in de maatschappij speelt en sensitiseert haar studenten, naast natuurkundige en technologische ontwikkelingen, ook voor historische ontwikkelingen binnen het STEM-domein.

Aanvullend op haar missie heeft de opleiding ambities geformuleerd die het auditpanel met de opleiding heeft besproken en ondersteund:

- STEM-proof en interdisciplinair opleiden met stakeholders.
- Doorontwikkeling van de vakdidactische leerlijn.
- Studietoerichting en studiematerialen omzetten naar een nieuwe leeromgeving.
- Instroom verhogen.

Vakspecifieke kennisbasis

De kennisbasis van de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde is onderverdeeld in basisdomeinen en vakdidactische domeinen. Het basisdomein omvat tien domeinen: Mechanica, Warmteleer en thermodynamica, Trillingen en golven, Elektriciteit en magnetisme, Optica, Moderne natuurkunde, Fysische informatica en elektronica, Wiskunde, Basisscheikunde en Vaardigheden en werkwijzen. Het vakdidactische domein bestaat uit de onderdelen (1) Natuurkunde leren, inzicht in hoe leerlingen natuurkunde leren en sturen van het leerproces, (2) Natuurkundeonderwijs voor leerlingen vormgeven, (3) Schoolvak: natuurkunde en

didactische middelen en (4) Leeromgeving. Daarnaast zijn er 18 keuzedomeinen geformuleerd waaronder Biofysica, Astronomie en Filosofische aspecten van natuurkunde. Een fraai breed aanbod van keuzemogelijkheden voor studenten, zo stelt het auditpanel vast.

Binnen de opleiding is ruim aandacht voor de vakinhoudelijke kant van het beroep. Zo komen vakinhoudelijk onderwerpen aan bod als bewegingen, krachten, stromingsleer en warmte, naast vakdidactische onderwerpen waaronder zoals natuurkundige begrippen leren, vaktaal en taalgebruik, instrueren en uitleggen. De onderzoekscomponent is ondergebracht binnen het domein 'Vaardigheden en werkwijzen' en hierbinnen verder uitgewerkt. Het auditpanel stelt vast dat de opleiding het vakgebied Tweedegraads leraar Natuurkunde in ruime mate afdekt.

De opleiding gaat uit de Dublindescriptoren, de generieke kennisbasis, de kennisbasis natuurkunde die bestaat uit vakkennis en vakdidactiek en de bekwaamheidseisen leraar vo/bve. Deze bepalen het te behalen eindniveau van de student. De beoogde leerresultaten zijn uitgewerkt in leerdoelen en beschreven in het curriculumoverzicht Natuurkunde. Het auditpanel is positief over de wijze waarop het beoogde eindkwalificaties zijn uitgewerkt: zij geven een prima inzicht in de inhoud van de opleiding, zowel vakinhoudelijk als vakdidactisch.

Contacten/samenwerking werkveld en vakgenoten

De opleiding bespreekt met het werkveld belangrijke ontwikkelingen alsmede de implicaties hiervan voor het onderwijs. De opleiding beschikt over een netwerk binnen zowel het avo- als het mbo-onderwijs in de regio en maakt hiervan gebruik bij haar onderwijs. De opleiding is jaarlijks vertegenwoordigd door ten minste één docent in het Landelijk Peerreview Overleg. Doel van dit vakoverleg is het uitwisselen van feedback over curricula, toetsing en beoordeling. De opleiding ontvangt tevens feedback uit de peer-reviews met andere lerarenopleidingen natuurkunde. Het auditpanel stelt vast dat de opleiding goed vertegenwoordigd is in landelijke gremia en dat zij beschikt over goede contacten in het onderwijsveld. Hierdoor kan de opleiding aansluiten bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld worden gesteld. De opleiding werkt samen met het FLOS lectoraat Integratief Opleiden & Boundary Crossing.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke gedeelte van dit rapport. Er is voor de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde geen aanleiding om af te wijken van het algemene oordeel voor deze standaard: 'voldoet'.

19.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma, werkplekleren/samen opleiden, onderzoek, keuzevrijheid, instroom/doorstroom, experiment leeruitkomsten, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke gedeelte van de rapportage. Additioneel geldt voor de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde het volgende.

Inhoud en vormgeving curriculum

Uit het nieuw curriculum van beide opleidingsvarianten (vanaf 2020-2021) blijkt de koppeling tussen de kwalificaties/bekwaamheidseisen, de leerdoelen en de vakspecifieke onderdelen. Het auditteam stelt op basis hiervan vast dat de opleiding ervoor zorgt dat studenten de beoogde leerresultaten kunnen behalen. De bij FLOS opgeleide natuurkundedocent beschikt over een sterke theoretische basis. Daarnaast beschikt hij over generieke en pedagogische kennis en vaardigheden.

Doel van de onderwijskundige curriculumonderdelen is het om leraren op te leiden tot 'extended professionals'. Dit zijn leraren die breed inzetbaar zijn in verschillende onderwijssectoren en contexten. Op basis van leerervaringen die studenten opdoen in de verschillende sectoren tijdens stages, zijn zij in staat zich te specialiseren en te profileren binnen het algemeen vormend of het beroepsgericht onderwijs.

De opleiding streeft naar een leraar die op pedagogisch gebied zowel algemene als ook specifieke leerbehoeften van leerlingen kan signaleren, bijbehorend onderwijs kan ontwerpen en evalueren. Tot de kernkwaliteiten waarover de natuurkundedocent beschikt (de 'brede professionele basis'), behoren: innovatief en ondernemend gedrag, samenwerkend in de omgeving, kritisch denkend, onderzoekend en ontwikkelingsgericht.

In het curriculum zijn de vakinhoudelijke en de vakdidactische bekwaamheidseisen alsmede de domeinen van de kennisbasis vertaald in onderwijseenheden. Zowel de voltijdopleiding als deeltijdopleiding hebben deze curriculumonderdelen geplaatst binnen de tien domeinen van de landelijke kennisbasis. Het auditpanel stelt vast dat de beschrijving van de kennisdomeinen een goed beeld geven van de inhoud van de Tweedegraads lerarenopleiding natuurkunde. Zo is het domein Mechanica onderverdeeld in vier subdomeinen: Bewegingen, Krachten, Behoudswetten en Stromingsleer. Vervolgens zijn deze subdomeinen op hun beurt uitgewerkt in schoolvakkennis en vakkennis. Tot de schoolvakkennis behoren onder andere de wetten van Newton, opwaartse kracht en de wet van Archimedes en soorten krachten zoals zwaartekracht, veerkracht en wrijvingskracht. Tot de vakkennis behoren onder andere de gravitatiewet, impulsmoment en het behoud van impulsmoment. De aanpalende vakgebieden zoals wiskunde en scheikunde maken eveneens deel uit van de natuurkundedomeinen en daarmee van het curriculum dat de Tweedegraads opleiding Natuurkunde aanbiedt.

In het nieuw curriculum is ruim aandacht voor STEM-onderwijs. In dit curriculum is een leerlijn opgenomen waarin de opleiding de studieonderdelen uit het bètadomein geïntegreerd aanbiedt en waarin expliciete aandacht is voor karakteristieke denk- en werkwijzen die kenmerkend zijn voor de professional die in het bètadomein werkt. Een sterk punt volgens het auditpanel van de opleiding. Ter illustratie: deze leerlijn start met het studieonderdeel Werkplaatstechnieken waarin de student aan de hand van een aantal eenvoudige ontwerp opdrachten kennismaakt met gereedschappen, 3D-printen, en bewerkingstechnieken. De startvaardigheden die de student hier verwerft, zijn onontbeerlijk voor het volgen van deze leerlijn.

Uit het curriculumoverzicht voor beide varianten blijkt dat studenten verschillende geïntegreerde studieonderdelen volgen (bijvoorbeeld: 'Wiskunde 1' waarbij de student wiskundige basisvaardigheden verwerft en verbanden legt voor natuurkunde of 'Biofysica' waarbij oog, oor, hart, bewegingsapparaat en biogerelateerde technieken centraal staan. De meer traditionele modules kennen een opbouw in complexiteit. De student start met de funderende modules: mechanica, optica, elektriciteit en warmteleer. Daarna de meer complexere onderwerpen, zoals atoom- en kernfysica, kwantummechanica en relativiteitstheorie, om te eindigen met modules waarin de opleiding deze onderwerpen meer geïntegreerd aanbiedt, zoals weerkunde en sterrenkunde. Een interessant pallet aan thema's waarmee de opleiding volgens het auditpanel in de breedte aansluit bij ontwikkelingen in het vakgebied waarvoor de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde opleidt.

Wat betreft de landelijke kennistoets, heeft de opleiding te maken met tegenvallende resultaten. De opleiding scoort hier onder het landelijk gemiddelde. Tijdens een van de landelijke overleggen bleek dat FLOS de enige opleiding was die in het curriculum geen aandacht aan de LKT besteedt. Daarop heeft de opleiding besloten om het studieonderdeel 'Schoolnatuurkunde' in het curriculum op te nemen waarbij studenten de gelegenheid krijgen om meerkeuzevraagstukken te beantwoorden en vraagstukken oplossen waarbij er sprake is van eenvoudige concepten binnen complexe contexten (hetgeen de LKT veelvuldig toetst). Al met al biedt de opleiding thans meer aandacht aan conceptuele verdieping, zo stelt het auditpanel vast. De komende jaren zal blijken of deze maatregelen voldoende zijn om een hogere score te realiseren op de LKT.

Zowel de onderzoekscomponent als de didactische component zijn in het curriculum verwerkt, waarmee de opleiding aansluit bij de beoogde eindkwalificaties. Zo moet de student in staat zijn om op basis van een stappenplan onderzoek uit te voeren. Ter illustratie hiervan: de student krijgt de opdracht om een onderzoek te doen naar de rekenvaardigheden van leerlingen. Vakdidactiek omvat een apart domein binnen de beoogde eindkwalificaties en is goed uitgewerkt door de opleidingen in landelijk verband waarbinnen de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde van FLOS participeert.

Tot de vakdidactische doelstellingen die de student verwerft behoren: inzicht in het leren van natuurkundige begrippen vanuit leertheorieën en inzicht in het leren van vaardigheden op het gebied van practica. Voor de leerlijn Vakdidactiek geldt dat deze de verbindende factor vormt tussen de vakinhoud en de beroepsvoorbereiding. De vakdidactieklijn start in de propedeuse met een serie colleges, lees- en discussieopdrachten die een algemeen beeld geven van bètadidactiek en het bètaonderwijs binnen het voortgezet onderwijs. Parallel daaraan is het instituutsparticum geroosterd. Hierbij brengen studenten het geleerde in de praktijk door korte lessen te ontwikkelen voor leerlingen van groep 7/8 op een basisschool. Studenten voeren de vakdidactische opdrachten zoveel mogelijk uit binnen de schoolomgeving. Tijdens de stages in de hogere leerjaren voeren studenten vakdidactische opdrachten uit. Tot slot is er tijdens de vakinhoudelijke colleges veel expliciete aandacht voor vakdidactiek. Aandachtspunt vormt nog wel het bewaren van voldoende balans tussen vakdidactiek en vakinhoud. Het auditteam pleit er voor om binnen de opleiding de verhouding vakinhoud en vakdidactiek in de gaten te houden. Zorg binnen de opleidingsscholen voor ruim aandacht voor juist de vakdidactische vragen die spelen rondom het natuurkundeonderwijs en voor onderzoek

in de school. De voorgeschreven didactische opdrachten zijn niet altijd passend voor de onderwijspraktijk van de docent. Opdrachten kan de opleiding breder formuleren zodat de student er binnen zijn onderwijscontext een 'eigen draai' aan kan geven.

De praktijk komt ook naar voren in, wat de opleiding noemt, het 'authentiek leren' en waarbij zij aandacht besteedt aan de rol van natuurkunde binnen de maatschappij. Daartoe organiseert de opleiding excursies naar zowel het binnen- als het buitenland. Zo zijn de afgelopen jaren Technopolis in het Belgische Mechelen bezocht en het Continium in Kerkrade en bezoeken studenten gedurende een tweedaagse excursie het Roergebied in Duitsland. In het derde studiejaar staat een zesdaagse excursie naar Birmingham op het programma. Centraal staat hier de industriële revolutie en de rol die de wisselwerking tussen wetenschap en technologie hierbij speelde. In de deeltijdopleiding is er weinig mogelijkheid tot excursies. Daarom is de module 'Geschiedenis van de natuurwetenschappen en techniek' in het programma opgenomen. Het staat deeltijdstudenten wel vrij om, indien mogelijk, deel te nemen aan voltijdse excursies. Studenten zijn te spreken over de vakinhoudelijke lessen, de activerende lesvormen en de waarde hiervan voor de praktijk/de stage. De lessen hebben voldoende diepgang zo gaven zij aan tijdens de audit.

Tijdens hun studie maken studenten kennis met het mbo. Het auditpanel heeft tijdens de audit gesproken met representanten van het mbo. Hieruit kwam naar voren dat het nodig is om studenten voor te bereiden op het mbo waarbij het accent veel meer komt te liggen op praktische vaardigheden die nodig zijn in het mbo. De kennisbasis is dekkend voor de eindtermen van vmbo, mbo en onderbouw van havo en vwo. Wel merkt het auditpanel in dit verband op dat de opleiding nóg meer aandacht kan besteden aan het mbo.

De door de opleiding gebruikte literatuur zoals opgenomen in de studiegids is adequaat, zowel wat vakinhoud als wat actualiteit betreft. Voor de vakdidactische component maakt de opleiding gebruik van boeken, artikelen en thema's uit de beroepspraktijk van de student. Studenten bediscussiëren buiten de lessen en tijdens lessen de door hen vooraf bestudeerde literatuur. Een volgens het auditteam passende didactische werkvorm.

Onderzoek

Bestudering door het auditpanel van het curriculum laat zien dat onderzoek voldoende verspreid in het curriculum aan bod komt. De opleiding volgt de hiërarchie (onderzoekende houding - onderzoek toepassen - onderzoek doen) om het gewenste onderzoekend vermogen bij de student tot stand te brengen. In het huidige curriculum leren studenten vanaf hun eerste studiedag te werken vanuit een onderzoekende houding. Docenten stimuleren hun studenten om kritisch naar situaties te kijken en vragen te stellen. Daarnaast reflecteren studenten door hun gehele studie op eigen werk, en ontvangen en geven zij feedback.

Studentgecentreerdheid

De opleiding kenmerkt zich, zo geven studenten tijdens de audit aan, door een hoge mate van studentgecentreerdheid. De Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde heeft een opzet die flexibel studeren mogelijk maakt. Dit is mogelijk doordat de toetsmomenten van de voltijd- en deeltijdopleiding gelijktijdig plaatsvinden in de avonduren. Een collegejaar kent vier periodes met twee toetsweken. Studenten kunnen iedere periode in elk willekeurig vak een tentamen aanvragen en/of producten inleveren. Dit maakt het mogelijk om (eventueel) te versnellen omdat (deeltijd)studenten hun studieroute flexibel kunnen plannen. Het curriculum bevat een keuzemodule die de student naar eigen inzicht (in overleg) kan invullen. De vakdidactieklijn bevat een keuzeopdracht die de student in staat stelt om zich naar eigen inzicht vakdidactisch te verdiepen en/of verbreden. Daarnaast bestaat binnen de modules en opdrachten de mogelijkheid om, binnen kaders, (deels) zelf voor een invulling te kiezen. Het auditpanel stelt vast dat de opleiding de studenten voldoende keuzevrijheden biedt. Tijdens de audit beaamden studenten dit.

Begeleiding werkplekleren

Voor beide varianten geldt dat de werkplekbegeleider (en schoolopleider) studenten begeleidt. Samen met de stageschool bekijkt de opleiding welke activiteiten de student uitvoert. De doelstellingen die de student wil bereiken en het ontwikkelplan dat studenten opstellen, zijn hierbij leidend. Studenten geven aan tevreden te zijn over de begeleiding. Zij hebben voldoende vrijheid om zich te ontwikkelen op een stageschool met ondersteuning van de werkplekbegeleider. Student, werkplekbegeleider en schoolopleider overleggen van tijd tot tijd over de vorderingen van de student. Tijdens dit overleg maken zij afspraken die de student vastlegt en waar hij vervolgens mee aan de slag gaat tijdens de volgende stageperiode. Het auditpanel merkt nog op dat de opleiding meer vakdidactici kan inzetten bij de begeleiding van studenten op hun school. De opleiding heeft op dit punt eerste maatregelen genomen door werkplekbegeleiders te instrueren om ook vakdidactische aspecten te (kunnen) beoordelen.

Goed is te zien dat in het curriculum de complexiteit toeneemt door de wijze waarop de student in de schoolpraktijk functioneert (context) en de hoeveelheid begeleiding (zelfstandigheid) die hij ontvangt. Dit betekent dat studenten naarmate zij in hun studie vorderen steeds zelfstandiger een onderwijstaak voorbereiden, uitvoeren en afronden. In de fase beroepsbekwaam voert de student opdrachten/lessen in de praktijk uit onder beperkte supervisie of geheel zelfstandig.

Docententeam

De docenten van de lerarenopleiding natuurkunde zijn voldoende toegerust voor hun takenpakket en combineren daarbij meerdere functies. Docenten afgestudeerd op het gebied van natuurkunde maar zijn ook docenten met een meer onderwijskundige achtergrond. Beide kennisgebieden tezamen zorgen ervoor dat het docententeam het volledig spectrum aan kennis en vaardigheden dekt en daarmee voldoende toegerust is de opleiding te verzorgen. Naast docent zijn zij werkzaam als expert vakdidactiek, expert professionele vorming, examinator, afstudeerbegeleider of als studieloopbaanbegeleider. In het licht van de professionele oriëntatie van het curriculum onderhouden docenten contacten met scholen. Omdat er sprake is van een klein docententeam hebben zij onderling veel contact en bespreken zij zowel langs formele als informele weg opleidingskwesties. Studenten geven aan tevreden te zijn over hun docenten, zowel wat vakinhoudelijke kennis betreft als wat de vakdidactische component betreft.

Covid-19 en voorzieningen

De afgelopen *Covid-19* periode is er onder studenten uitgebreid geëvalueerd door de opleiding waaronder rondom *online* onderwijs. De opleiding discussieert met studenten over hybride onderwijsvormen en over de *Covid-19* gerelateerde aspecten van onderwijs die men wil behouden. Studenten geven aan tevreden te zijn over de wijze waarop de opleiding hen heeft begeleid gedurende de *Covid-19* periode. Met docenten wil de opleiding nagaan wat zij wil bewaren uit de *Covid-19* periode op het gebied van digitale leeromgevingen.

Weging en Oordeel

Het curriculum is inhoudelijk een correcte vertaling van de beoogde leerresultaten en zijn op een inzichtelijke wijze uitgewerkt in doelstellingen. In het herzien curriculum is aandacht voor meer interdisciplinariteit tussen de bètavakken binnen de kaders van het STEM-onderwijs. Een sterk punt volgens het auditpanel. Studenten krijgen in ruime mate de gelegenheid om hun bekwaamheden, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) wiskundevaardigheden op een steeds hoger niveau vorm te geven. Het curriculum is zodanig vormgegeven dat de onderwijspraktijk en de daarin voorkomende beroepssituaties en -handelingen consequent als uitgangspunt voor het onderwijs dienen. De opleiding heeft oog voor de variëteit in opdrachten en leeractiviteiten; Een aandachtspunt vormt het bewaren van voldoende balans tussen vakdidactiek en vakinhoud. Het auditteam is van oordeel dat er sprake is van een deskundig team van docenten dat de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde verzorgt. De studenten zijn tevreden over hun docenten.

Gelet op de hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het deskundige docententeam, komt het auditteam tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 2 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde van FLOS.

19.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

In het 'Toetsplan FLOS Bacheloropleiding leraar Natuurkunde' beschrijft de opleiding haar uitgangspunten rondom toetsen. Hiertoe behoren: het leerproces van de student staat centraal (toetsing om te leren), de kwaliteit is hoogstaand en toetsing is de verantwoordelijkheid van allen. De relatie toetsen en doelstellingen, formatief of summatief toetsen, de verschillende toetsvormen alsmede de kwaliteitsborging rondom toetsen, zijn in het toetsplan beschreven. Het auditteam stelt vast dat het toetsplan een helder beeld schetst van de visie van de lerarenopleiding op toetsen en de wijze waarop toetsen binnen de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde vorm krijgen.

Voor iedere toets is een toetsmatrijs beschikbaar. Bij het opstellen van toetsmatrijzen en het construeren van toetsen hanteert de opleiding de taxonomie van Bloom. Het auditteam heeft verschillende toetsmatrijzen bestudeerd en stelt vast dat deze adequaat zijn: toetsdoel alsmede het niveau waarop de opleiding een toetsdoel toetst, zijn aangegeven. Tijdens de audit is gebleken dat de opleiding tijd investeert in de verdere ontwikkeling van zowel de toetsen als het toetsproces. Dit betekent bijvoorbeeld dat de opleiding de toetsmatrijzen van onderwijskundige modules aanpast zodat de toetsen blijven meten wat zij beogen te meten volgens de doelstellingen. Kernbegrippen hierbij zijn inhouds- en begripsvaliditeit. Ook is het streven om in grotere eenheden te toetsen waardoor de opleiding curriculumonderdelen kleiner dan 5 EC's niet meer na herontwerp van het curriculum aanbiedt. Verder onderzoekt men de mogelijkheden van online toetsen en vindt er kwaliteitsverbetering plaats van de toetsen door meer in te zetten op toetsanalyse. Door psychometrische analyses op itemniveau uit te voeren, wordt het mogelijk om de kwaliteit van de afzonderlijke toetsitems te vergroten en daarmee de toetskwaliteit te verbeteren. Het auditpanel ondersteunt dit nadrukkelijk.

Conform het FLOS toetsbeleidsplan ambieert de vakgroep Onderwijskunde bij alle curriculumonderdelen een toetsmatrijs of *rubric*. De opleiding houdt de toetsmatrijzen en rubrics *up to date* en ontwikkelt deze verder op basis van kalibreersessies. Door te kalibreren met de uitvoerende opleiders beoogt de vakgroep om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid verder te vergroten door consensus te bereiken bij de interpretatie van de beoordelingscriteria. Zo is bijvoorbeeld de *rubric* van Didactiek en Klassenmanagement onlangs gekalibreerd en op basis hiervan bijgesteld.

Het auditteam heeft toetsen bestudeerd en stelt vast dat deze de student voldoende gelegenheid bieden/voldoende uitdagen om zijn kennis en kunde te tonen. Bij de toets Atoom- en Kernfysica waren in de toetsevaluatie aandachtspunten opgenomen voor een volgende toets, zo leerde bestudering ervan het auditpanel. Zowel de validiteit als de betrouwbaarheid van de toetsen zijn geborgd. De opleiding werkt met een mix van toetsvormen, waaronder schriftelijke tentamens, werkstukken, mondelinge toetsen, tentamens en speciale toetsvormen waaronder het performance assessment (minilessen, werkplekieren, praktijkproef), het competentie-examen en het portfolio. De opleiding zorgt er met deze mix voor dat de studenten op verschillende manieren aantonen dat zij de beoogde leerresultaten/leeruitkomsten realiseren.

De opleiding beschikt over een breed palet aan toetsen. Zo maakt zij in ruime mate gebruik van kennistoetsen. Terecht volgens het auditpanel omdat een goede natuurkundige kennisbasis voor de student belangrijk is. Het auditteam stelt in dit verband verder vast dat de opleiding een breed scala aan toetsen op adequate wijze inzet waarbij onderwijseenheid en toetsvorm(en) passend zijn. Een deel van de toetsing is formatief en biedt studenten steun bij de studie. Studenten zijn tevreden over de toetsvormen en het niveau van de toetsen. De eisen waaraan zij moeten voldoen zijn voor hen helder en opgenomen in de studiegids. Indien gewenst kunnen studenten met hun docent een afspraak maken om de door de student gemaakte toets te bespreken. Studenten vinden dit belangrijk omdat zij inzicht krijgen in omissies in hun kennis, daarmee het formatieve karakter van de toetsen onderstrepend.

Beoordeling

De werkplekbegeleider/schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling. De instituutopleider is behalve examinerator tevens beoordelaar. De eindbeoordeling vindt plaats op grond van lesbezoek, evaluaties, het portfolio en het eindgesprek. Een passende en volgens het auditteam zorgvuldig gekozen en uitgewerkte toetsvorm voor een lerarenopleiding.

De kwaliteit van de feedback in de beoordelingsformulieren is divers: beperkt aanwezig tot heel helder met een sterke onderbouwing. Soms ontbreken bij de beoordelingsformulieren bepaalde onderdelen, een kwestie van beoordelings'hygiëne' volgens het auditpanel.

De examencommissie vervult de borgende rol naar behoren en heeft de afgelopen jaren veel processen op gang gebracht. Zij vervult ook voor de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde haar borgende rol evenals de toetscommissie die een centrale rol vervult bij de kwaliteit van de toetsen. De kwaliteit van de toetsing is gedurende de *Covid-19* periode goed bewaakt door zowel de opleiding als de examencommissie zo stelt het auditpanel vast.

Met belangstelling heeft het auditpanel kennisgenomen van peerreviews van de FLOS-eindwerken door de Hogeschool Rotterdam. De opmerkingen die hier geformuleerd zijn, zijn zeker van waarde voor de opleiding. Twee citaten hieruit: *'Wat we specifieke misten waren de demonstratieproeven met daar bijhorende verantwoording op basis van de ontwerpisen vanuit de literatuur. Hierdoor was het beter mogelijk geweest om de resultaten navolgbaar te presenteren' en 'de handleiding en de rubric zijn bruikbaar en zijn overeenkomstig met onze documenten. Wat we meenemen is de opzet van het literatuuronderzoek (zoekwoorden, databanken). Het ontbreken van het SLO om de natuurwetenschappelijke vaardigheden toe te lichten zorgt er bij alle onderdelen voor dat wij lager scoren dan jullie beoordeling. Het laatste hoofdstuk is voor ons niet te beoordelen'*. Een goed voorbeeld van de wijze waarop de opleiding de kwaliteit van haar toetssysteem/het afstudeerniveau bewaakt.

Weging en Oordeel

De Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde heeft met het toetsplan, het toetsprogramma en de toetsmatrijzen haar toetssysteem op orde. De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke wijze met behulp van gevarieerde toetsvormen in welke mate studenten de beoogde bekwaamheidseisen en de hiervan afgeleide doelen bereiken. Het auditpanel is verder positief over de ontwikkelingen rondom toetsen die de opleiding initieert met het oog op verdere kwaliteitsverbetering waaronder de peerreview met de opleiding van de Hogeschool Rotterdam. De examencommissie heeft een belangrijke rol bij de borging van de toetskwaliteit. Zij vervult haar borgende taken naar behoren, zo stelt het auditpanel vast. De kwaliteit van de toetsing is gedurende de *Covid-19* periode door de examencommissie bewaakt.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande positieve punten tot het oordeel 'voldoet' voor deze standaard voor de voltijd- en deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde.

19.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditteam dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleiding Natuurkunde.

Eigen oordeel auditteam gerealiseerd niveau

Het auditpanel heeft voorafgaand aan de audit van acht studenten de afstudeerproducten bestudeerd: vijf van deeltijdstudenten en drie van voltijdstudenten. Deze afstudeerwerken hebben betrekking op het professioneel handelen van de student, zijn onderwijspedagogisch handelen en het vakdidactisch ontwerp.

Na bestudering van de studentproducten komt het auditpanel tot de volgende bevindingen:

- De aanpak van het afstudeerproduct geeft een mooie combi van kleinschalig onderzoek (naar de eigen praktijk) en een ontwerpopdracht.
- Er wordt goed met literatuur gewerkt.
- Het auditpanel mistte elke verwijzing naar het blad van de vakvereniging (NVOX). Daar staan vaak mooie stukken in die voor een ontwerponderzoek als hier bedoeld is, prima gebruikt kunnen worden.
- De werkstukken die het auditpanel bestudeerd en beoordeeld heeft, stemmen overeen met haar inschatting van het niveau.

Al met al is het auditteam tevreden over de door haar bestudeerde afstudeerproducten, daarbij een enkel bovenstaande punt als aandachtspunten voor de opleiding meewegend.

Uit het gesprek met vertegenwoordigers van het werkveld, zowel avo als mbo kwam duidelijk naar voren dat zij grote behoefte hebben aan goed opgeleide FLOS-natuurkunde docenten voor alle vormen van vervolgonderwijs. Zij onderstrepten het groot belang voor het werkveld van deze opleiding en zou graag zien dat de opleiding meer docenten natuurkunde leverde aan het werkveld, het auditpanel onderschrijft dit standpunt nadrukkelijk. Tevens gaven zij aan het zeer belangrijk te vinden om nauw met lerarenopleiders samen te werken om docenten op te leiden.

Weging en Oordeel

Studenten van de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde beschikken over het niveau dat het werkveld van een startende leraar Natuurkunde verwacht. Uit de afstudeerproducten blijkt dat de studenten alle beoogde leeruitkomsten voldoende tot goed beheersen. Studenten bereiken het gerealiseerd niveau (deze standaard) en beschikken daarbij over de beoogde leerresultaten (standaard 1). Daarmee is voor het auditpanel de cirkel gesloten welke het accreditatiekader veronderstelt.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden voldoende aansluit op het niveau waarop studenten in de beroepspraktijk dienen te functioneren.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor de voltijd- en deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde.

20. ALGEMEEN EINDOORDEEL NATUURKUNDE

Het auditpanel is van oordeel dat deskundige docenten de Tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde verzorgen die tevens zorgdragen voor een stevig vormgegeven programma dat studenten de mogelijkheid biedt zich te ontwikkelen tot startbekwame en goed toegeruste docenten waar het werkveld nadrukkelijk behoefte aan heeft.

Het auditpanel adviseert de NVAO de accreditatie van de tweedegraads lerarenopleiding Natuurkunde van Fontys Hogescholen in de varianten voltijd en deeltijd te continueren.

21. AANBEVELINGEN NATUURKUNDE

- De kwaliteit van de feedback in de beoordelingsformulier is nog een punt van aandacht. Deze kan uitgebreider en inhoudelijk waardevoller voor studenten. De algemene 'hygiëne' van de beoordeling kan op onderdelen beter.
- Van belang is dat de opleiding er zorg voor draagt dat het vakdidactische aspect voldoende aan bod komt op opleidingsscholen in situaties waarin studenten aan de slag gaan met meer overkoepelende thema's.
- Het auditpanel adviseert de opleiding om meer aandacht te besteden aan de koppeling en het gebruik van vakdidactische literatuur en kennis van het vakdidactisch ontwerpen.

22. SCORETABEL NATUURKUNDE

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Opleiding tot leraar vo 2^e graad Natuurkunde voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Opleiding tot leraar vo 2^e graad Natuurkunde deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad in
Wiskunde**
voltijd/deeltijd

Fontys Hogescholen

CROHO nr. 35221

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2015)

In het laatste accreditatiebesluit van de opleiding Wiskunde is een beperkt aantal aanbevelingen geformuleerd. Deze zijn hieronder opgenomen, evenals de door de opleiding ondernemen acties.

Aanbeveling 2015	Ondernomen acties
Het auditteam beveelt de opleiding aan voor aanvang van de studie duidelijk te zijn in welke gevallen studenten voor welke onderdelen van het wiskundeprogramma vrijstellingen kunnen krijgen, zodat zij (eerder) weten wat ze kunnen verwachten van de studie, de studielast en studieduur.	Deze aanbeveling is inmiddels in de studiegids opgenomen.
De studenten Wiskunde die het auditteam sprak, vertelden dat de Landelijke Kennistoets van juni 2015 heel lastig was; vooral omdat acht van de veertig vragen gingen over stof die zij nog aan het behandelen waren in de les. Het auditteam acht het van belang dat de opleiding hierop (landelijk en/of intern) actie neemt, daar de toets voorwaardelijk is om te mogen afstuderen.	De opleiding hanteert een drempel van 70% behaalde geselecteerde relevante modules om te mogen deelnemen aan de LKT. De opleiding organiseert herhalingsbijeenkomsten inclusief oefenmaterialen, waarbij de eerste bijeenkomst een pub-quiz betreft over de relevante domeinen en modules. Een recente rapportage van 10voordeleraar toont aan dat het percentage studenten dat de eerste keer slaagt hoog is in vergelijking met het landelijk gemiddelde.
Met de invoering van de afstudeerrichting beroepsonderwijs (bo), is het van belang dat de opleiding in haar curriculum ook expliciet aandacht gaat besteden aan reken- en wiskundeonderwijs in het mbo.	De opleiding besteedt aandacht aan specifiek het beroepsonderwijs in de module Vakdidactiek Lessenserie en daarnaast in de module IB Onderwijsstelsel en Beroepsonderwijs middels voorlichting en een voor het mbo ontworpen les die vanuit het vak gekoppeld is aan het kwalificatiedossier

23. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN WISKUNDE

23.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Voor de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde van FLOS geldt hetgeen het auditpanel heeft beschreven in de generieke FLOS-rapportage. De opleiding hanteert voor haar onderwijs, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbasis als leidraad. Laatstgenoemde vormt de basis voor zowel de vakinhoudelijke als de vakdidactische bekwaamheidseisen. Additioneel geldt binnen deze standaard voor de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde het volgende.

Visie en missie

In een apart document beschrijft de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde haar visie op het opleiden van wiskundeleraren. Drie speerpunten hierin zijn het inzetten van Realistic Mathematics Education (RME), het gebruik van de didactiek geschiedenis van de wiskunde en het creëren van visievorming op (wiskunde)onderwijs bij studenten. De opleiding neemt studenten mee in het gehele palet van wiskundedidactiek en het leren van wiskunde: van probleemoplossend, inductief, praktisch en rijk aan materialen in de beginfase van de opleiding, naar een meer deductief, axiomatische, formele en abstracte wiskunde in de eindfase van de opleiding. RME heeft (rijke, 'realistische' beroepssituaties zoals praktische activiteiten en keuzeprojecten) een prominente plaats in het leerproces. Deze realistische beroepssituaties dienen als bron voor de ontwikkeling van wiskundige concepten en procedures en als context waarin studenten in een later stadium hun wiskundige kennis toepassen. Het leren van wiskunde is niet alleen een individuele activiteit maar ook een sociale activiteit, zo geeft de opleiding aan. Daarom werkt zij met klassikale discussies en groepswork die studenten de kans bieden om hun strategieën en bevindingen met anderen te delen. De opleiding wil haar studenten de gelegenheid bieden om te groeien en om groter te leren denken. Het *teach as you preach*, ofwel dubbele bodemprincipe, is van wezenlijk belang en de opleiding streeft dit principe in al haar gedragingen na.

Vakspecifieke kennisbasis

De landelijk vastgestelde kennisbasis van de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde bestaat uit zeven domeinen: 'Algemene wiskundige vaardigheden', 'Algebra', 'Analyse', 'Meetkunde', 'Statistiek en kansrekening', 'Overige wiskundige onderwerpen' en 'Wiskunedidactiek'. De studieonderdelen die de opleiding binnen deze domeinen aanbiedt, sluiten aan bij de onderdelen van deze landelijke kennisbasis en komen overeen met de leerstoflijnen in het voortgezet onderwijs, namelijk rekenen, analyse, algebra, verbanden, meetkunde en statistiek. Na het behalen van de propedeuse heeft de student vwo⁺-niveau bereikt. In de hoofdfase vindt er verdieping van dat niveau plaats en komen onderdelen uit het domein 'Wiskunde overig' aan bod zoals grafentheorie, lineair programmeren en geschiedenis van de wiskunde. Daarnaast besteedt de opleiding aandacht aan wiskunedidactiek: het doceren van wiskunde, didactische

strategieën en domeinspecifieke didactiek. Bovenstaande geldt voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant van de opleiding.

De Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde gaat uit van de Dublin-descriptoren, de generieke kennisbasis, de kennisbasis wiskunde bestaande uit vakken en vakdidactiek en de bekwaamheidseisen leraar vo/bve. Tezamen bepalen zij het te behalen eindniveau van de student. Dit betekent dat een startbekwame wiskundedocent, conform de Dublin-descriptoren en de algemene hbo-kwalificaties die ook het noodzakelijke niveau beschrijven van de afgestudeerde hbo'er, over brede kennis beschikt van in elk geval het vakgebied waarin hij les gaat geven. Ook moet hij boven de stof van dat vakgebied staan. Het auditpanel stelt vast dat het niveau voldoende geborgd is.

Contacten/samenwerking werkveld en vakgenoten

De opleiding bespreekt belangrijke vakinhoudelijke en vakdidactische ontwikkelingen met het werkveld alsmede de implicaties hiervan voor het onderwijs. Verder beschikt zij over een netwerk binnen het avo- en mbo-onderwijs in de regio en maakt hiervan gebruik in haar onderwijs, zowel organisatorisch als didactisch/(vak)inhoudelijk. Daarnaast is de opleiding jaarlijks vertegenwoordigd door ten minste één docent in het Landelijk Peerreview Overleg. Doel van dit overleg is het uitwisselen van feedback over de kennisbasis, curricula, toetsing en beoordeling. Bij dit overleg zijn de volgende bacheloropleidingen Leraar Wiskunde betrokken: Fontys Lerarenopleiding Sittard en van Tilburg, de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en van de Hogeschool Rotterdam. Daarnaast zijn één of meerdere externe deskundigen bij dit overleg aanwezig. De opleiding werkt verder samen met het FLOS lectoraat Integratief Opleiden & Boundary Crossing.

Ook via haar docenten en studenten heeft de opleidingen contacten met het voor haar relevante werkveld. Zo nemen studenten hun ervaringen mee uit de stage-/beroepspraktijk die als input dient voor het onderwijs. Tijdens lessen wisselen docenten en studenten hun ervaringen in het werkveld uit. Op deze wijze bestendigen opleiding en werkveld hun contacten en hun samenwerking, zo stelt het auditpanel vast.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke gedeelte van dit rapport. Er is voor de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde geen aanleiding om af te wijken van het algemene oordeel voor deze standaard: 'voldoet'.

23.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (waaronder: opzet en inhoud van het generieke programma, werkplekleren/samen opleiden, onderzoek, keuzevrijheid, instroom/doorstroom, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke gedeelte van de rapportage. Additioneel geldt voor de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde het volgende.

Inhoud en vormgeving curriculum

Uit het curriculum van beide opleidingsvarianten blijkt de koppeling tussen de kwalificaties/bekwaamheidseisen, de leerdoelen/leeruitkomsten en de vakspecifieke onderdelen. Het auditteam stelt op basis hiervan vast dat de opleiding ervoor zorgt dat de studenten de beoogde leerresultaten kunnen behalen. De bij FLOS opgeleide wiskundedocent beschikt over een sterke vakinhoudelijke basis. Daarnaast beschikt deze over generieke en pedagogische kennis en vaardigheden.

In het curriculum zijn de vakinhoudelijke en de vakdidactische bekwaamheidseisen alsmede de domeinen van de kennisbasis vertaald in onderwijseenheden. Zowel de voltijd- als deeltijdopleiding hebben deze curriculumonderdelen geplaatst binnen de zeven domeinen van de landelijke kennisbasis: algemene wiskundige vaardigheden, algebra, analyse, meetkunde, statistiek en kansrekening, overige wiskundige onderwerpen en wiskundige didactiek. De eerste zes domeinen vormen de vakinhoudelijke leerlijn. De vakinhoudelijke bekwaamheid van afgestudeerden is door de opleiding verder uitgewerkt.

Er is sprake van een complete set studieonderdelen voor het wiskunde-vakgebied, zo stelt het auditpanel vast. Bestudering van het curriculum en de studiegidsen voor de voltijd en deeltijd laat zien dat zowel de vakinhoud als de vakdidactiek passend zijn voor een hbo-opleiding op bachelorniveau. Het is goed dat er ook aandacht is in het curriculum voor de geschiedenis van de wiskunde. Vakinhoudelijke studieonderdelen hebben betrekking op 'Meetkunde', 'Algebra' en 'Statistiek en kansrekening'. Naast de wiskundige vakinhoud, is er ook een omvangrijk vakinhoudelijk curriculumonderdeel dat zich richt op didactiek waar studieonderdelen zoals het onderwijzen van wiskunde, didactische strategieën en domeinspecifieke didactiek centraal staan. Het auditpanel merkt in dit verband op dat de opleiding de wiskundedidactiek voor het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs nog duidelijker kan profileren in de studieonderdelen.

Binnen de vakinhoudelijke studieonderdelen bestaat ruimte om didactische toepassingen te bespreken. Voor de leerlijn Vakdidactiek geldt dat deze de verbindende factor vormt tussen de vakinhoud en de beroepsvoorbereiding. Studenten voeren vakdidactische opdrachten zoveel mogelijk uit binnen de schoolomgeving.

Het accent binnen de opleiding ligt, behalve op de kenniscomponent, ook op meer praktisch-didactische vaardigheden die typerend zijn voor het leraarschap. In het bijzonder gaat het daarbij om het onderwijzen van wiskunde. Zo leert de docent wiskunde om leerprocessen vorm te geven, leermiddelen te selecteren en te ontwerpen en het leerproces te faseren in oriënteren, ontwikkelen en verwerken. Hij kan verschillende aspecten van theoretische kennis over het leren en onderwijzen van domeinspecifieke onderwerpen uit de schoolwiskunde in praktijk brengen.

Studenten waren tijdens de audit te spreken over de vakinhoudelijke lessen, de activerende lesvormen en de waarde hiervan voor de praktijk/de stage. De lessen hebben voldoende diepgang zo gaven zij aan tijdens de audit. De opleiding bereidt haar studenten voor op de landelijke kennistoets.

De didactiek van de opleiding is met name in de propedeuse gebaseerd op inductieve, concentrische principes waarbij zij de praktische toepassing accentueert. Karakteristieken zoals herkenbaarheid, bruikbaarheid en zinvolheid zijn terug te vinden in het curriculum, zowel bij vakdidactiek als vakinhoud. Bijvoorbeeld bij de studieonderdelen 'Statistiek', 'Programmeren' en de vakdidactieklijn. In het studieonderdeel 'Probleemoplossen' maken studenten zich wiskundige vaardigheden aan de hand van heuristieken eigen.

Het curriculum is opgebouwd uit een verticale en horizontale samenhang tussen vakinhoud en didactiek. De verticale samenhang ontstaat door wiskundige kennis herhalend, verbredend en verdiepend aan te bieden in combinatie met een concentrische, didactische aanpak. Een voorbeeld voor de verticale samenhang is de relatie tussen matrices, vectormeetkunde en lineaire algebra en het visualiseren aan de hand van modellen/tekeningen met behulp van meetkundige materialen als *Zometool* en *GeoGebra*. In de hoofdfase is er sprake van een koppeling tussen vakdidactiek en werkplekleren waarbij de student de theorie die in de lessen vakdidactiek aan bod komt, verwerkt in samenhangende opdrachten die hij uitvoert op de stageschool.

De door de opleiding gebruikte literatuur zoals opgenomen in de studiegids is adequaat, zowel wat vakinhoud als wat actualiteit betreft. Voor de vakdidactische component maakt de opleiding gebruik van boeken, artikelen en thema's uit de beroepspraktijk van de student. Studenten bediscussiëren buiten de lessen en tijdens lessen de door hen vooraf bestudeerde literatuur. Een volgens het auditteam passende didactische werkvorm.

Studenten zijn op meerdere wijzen betrokken bij de opleiding. Tijdens studentevaluaties geven zij feedback op uitgevoerde curriculumonderdelen, inclusief de toetsing. De klankbordgroep, waarin ook studenten zitting hebben, geeft jaarlijks feedback over het curriculum en komt waar nodig met suggesties voor verbeteringen. Studenten zijn tevreden over de wijze waarop de opleiding het onderwijs inricht, de aansluiting op de beroepspraktijk, de studiebegeleiding alsmede de wijze waarop de opleiding evalueert.

Onderzoek

Binnen de onderzoeksleerlijn leren studenten om onderzoek uit te voeren en waar mogelijk onderzoeksresultaten toe te passen in de beroepspraktijk. De onderzoekscomponent is verweven in curriculumonderdelen. Bestudering door het auditpanel van het curriculum laat zien dat onderzoek voldoende verspreid in het curriculum aan bod komt. De opleiding volgt de hiërarchie (onderzoekende houding - onderzoek toepassen - onderzoek doen) om het gewenste onderzoekend vermogen bij de student tot stand te brengen. In het huidige curriculum leren studenten vanaf hun eerste studiedag te werken vanuit een onderzoekende houding. Docenten stimuleren hun studenten om kritisch naar situaties te kijken en daarbij vragen te stellen. Daarnaast reflecteren studenten op eigen werk en ontvangen en geven zij feedback. Een

'pluspunt' van een wiskunde opleiding is overigens dat een wezenlijk bestanddeel van onderzoek, statistiek, deel uitmaakt van het reguliere curriculum.

In dit verband merkt het auditpanel nog op dat de opleiding ook contacten onderhoudt met de Universiteit Maastricht waarbij vertegenwoordigers van de opleiding van deze universiteit samen materiaal ontwikkelen of presenteren. Hierdoor blijft de opleiding op de hoogte van eventuele vernieuwingen en relevante thema's zoals het opzetten van een rekenwandeling, werken met ICT en examens. Daarnaast geeft de opleiding, samen met de Universiteit Maastricht, de educatieve minor Wiskunde vorm. Ook dit komt de onderzoekscomponent binnen de opleiding ten goede volgens het auditpanel.

Begeleiding werkpleklers

De opleiding besteedt ruim aandacht aan de beroepspraktijk. Aandachtspunt vormt nog wel het bewaren van voldoende balans tussen vakdidactiek en vakinhoud. Het auditteam pleit er voor om binnen de opleiding de verhouding vakinhoud en vakdidactiek te thematiseren. Zorg binnen de opleidingscholen voor ruim aandacht voor juist de vakdidactische vragen die spelen rondom het wiskundeonderwijs en voor onderzoek in de school.

Voor de voltijdvariant geldt dat de werkplekbegeleider (en schoolopleider) studenten begeleidt. Samen met de stageschool bekijkt de opleiding welke activiteiten de student uitvoert. De doelstellingen die de student wil bereiken en het ontwikkelplan dat studenten opstellen, zijn hierbij leidend. Studenten geven aan tevreden te zijn over de begeleiding. Zij geven aan voldoende vrijheid te hebben om zich te ontwikkelen op een stageschool en daarbij ondersteuning te ondervinden van de werkplekbegeleider.

De complexiteit van het werkveld is zodanig dat voorgeschreven vakdidactische opdrachten eigenlijk niet passen bij de betreffende school in het werkveld. De opleiding werkt naar ruimere opdrachten met meer aanpassingspotentieel.

Student, werkplekbegeleider en schoolopleider overleggen van tijd tot tijd over de vorderingen van de student. Tijdens dit overleg maken zij afspraken die de student vastlegt en waar hij vervolgens mee aan de slag gaat in de volgende stageperiode. Hier is wel sprake van een spanningsveld. Studenten zouden graag meer vakdidactici van hun opleiding bij hen in de schoolpraktijk willen hebben i.p.v. de instituutopleiders. Mogelijk is er een mengvorm denkbaar waarbij eerst de instituutopleiders achter in de les zitten en later de vakdidacticus. Overigens, inmiddels worden de werkplekbegeleiders ondersteund door een korte notitie met relevante wiskunde *highlights* op didactisch en vakinhoudelijk gebied.

Tijdens hun studie maken studenten kennis met het mbo. Het auditpanel heeft tijdens de audit gespreken met representanten van het mbo. Hieruit kwam naar voren dat het nodig is om studenten voor te bereiden op het mbo waar het accent ligt op praktische vaardigheden die nodig zijn in het mbo. De kennisbasis is dekkend voor de eindtermen van vmbo, mbo en onderbouw van havo en vwo.

Studenten werken ook met weblogs waar, zo bleek tijdens de audit, de opleiding hen meer feedback op kan geven.

Internationalisering

Wat betreft internationalisering sluit de opleiding aan bij het FLOS-breed beleid op dit terrein. Zij ziet internationalisering dan ook niet als een doel op zich, maar meer als een middel. Binnen de begroting van FLOS is een bedrag gereserveerd voor het financieren van groepsstudiereizen van/voor studenten naar het buitenland in het kader van internationalisering. Een beperkt aantal wiskundestudenten heeft hiervan tot dusver gebruik gemaakt. Door *Covid-19* is internationalisering de afgelopen twee studiejaar beperkt gebleven.

Docententeam

De docenten van de lerarenopleiding wiskunde zijn voldoende toegerust voor hun takenpakket en combineren daarbij meerdere functies. Zo zijn docenten afgestudeerd op het gebied van wiskunde maar zijn ook docenten met een meer onderwijskundige achtergrond. Beide kennisgebieden tezamen zorgen ervoor dat het docententeam het volledig spectrum aan kennis en vaardigheden dekt en daarmee voldoende toegerust is de opleiding te verzorgen. Naast docent zijn zij werkzaam als expert vakdidactiek, expert professionele vorming, examinator, afstudeerbegeleider of als studieloopbaanbegeleider. In het licht van de professionele oriëntatie onderhouden docenten contacten met scholen. Omdat er sprake is van een klein docententeam hebben zij onderling veel contact en bespreken zij zowel langs formele als informele weg opleidingskwesties. Studenten geven aan tevreden te zijn over hun docenten, zowel wat vakinhoudelijke kennis betreft als wat de vakdidactische component betreft. Bij vakdidactiek loven de studenten "*practice as you preach*", bij onderwijskunde/pedagogiek is er wel een flinke bandbreedte van "*practice as you preach*".

Covid-19 en voorzieningen

De afgelopen *Covid-19* periode is er onder studenten uitgebreid geëvalueerd door de opleiding waaronder rondom *online* onderwijs. De opleiding discussieert met studenten over hybride onderwijsvormen en over de *Covid-19* gerelateerde aspecten van onderwijs die men wil behouden. Studenten geven aan tevreden te zijn over de wijze waarop de opleiding hen heeft begeleid gedurende de *Covid-19* periode. Met docenten wil de opleiding nagaan wat zij wil bewaren uit de *Covid-19* periode op het gebied van digitale leeromgevingen.

Weging en Oordeel

Het curriculum is inhoudelijk een correcte vertaling van de beoogde leerresultaten; de beoogde eindkwalificaties zijn op een inzichtelijke wijze uitgewerkt in doelstellingen. Het praktijkgerichte curriculum laat een goed vormgegeven horizontale en verticale samenhang zien. Studenten krijgen voldoende mogelijkheden om hun bekwaamheden, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) wiskundevaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. Via de vakinhoudelijke leerlijn en de vakdidactische leerlijn ontwikkelen de studenten ook de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om in de scholen het vak Wiskunde te doceren. Het curriculum is zodanig vormgegeven dat de onderwijspraktijk en de daarin voorkomende beroepssituaties en -handelingen consequent als uitgangspunt voor het onderwijs dienen. De opleiding heeft oog voor de variëteit in opdrachten en leeractiviteiten; activerende werkvormen hebben daarbij een prominente plaats. Een aandachtspunt vormt het bewaren van voldoende balans tussen vakdidactiek en vakinhoud.

Het auditteam is van oordeel dat er sprake is van een deskundig team van docenten dat de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde verzorgt. De studenten zijn tevreden over hun docenten.

Gelet op de hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het deskundige docententeam, komt het auditteam tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 2 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde van FLOS.

23.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

In het 'Toetsplan FLOS Bacheloropleiding leraar wiskunde' beschrijft de opleiding haar uitgangspunten rondom toetsen. Hiertoe behoren: het leerproces van de student staat centraal (toetsing om te leren), de kwaliteit is hoogstaand en toetsing is de verantwoordelijkheid van allen. De relatie toetsen en doelstellingen, formatief of summatief toetsen, de verschillende toetsvormen alsmede de kwaliteitsborging rondom toetsen, zijn beschreven. Het auditteam stelt vast dat het toetsplan een helder beeld schetst van de visie van de lerarenopleiding op toetsen en op de wijze waarop toetsen binnen de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde vorm krijgt.

Voor iedere toets is een toetsmatrijs beschikbaar. Wat betreft de door het auditpanel bestudeerde toetsmatrijzen blijkt dat hierin de doelen zijn opgenomen. Wel kan de opleiding in de matrijzen beter zichtbaar maken waar de doelen worden getoetst. Tijdens de audit is het beeld ontstaan bij het auditpanel dat de opleiding tijd investeert in de verdere ontwikkeling van zowel de toetsen als het toetsproces. Dit betekent dat de opleiding de toetsmatrijzen van onderwijskundige modules aanpast zodat de toetsen blijven meten wat zij beogen te meten. Kernbegrippen hierbij zijn inhouds- en begripsvaliditeit. Ook is het streven om in grotere eenheden te toetsen waardoor de opleiding curriculumonderdelen kleiner dan 5 EC's niet meer na herontwerp van het curriculum aanbiedt. Verder onderzoekt men de mogelijkheden van online toetsen en vindt er kwaliteitsverbetering plaats van de toetsen door meer in te zetten op toetsanalyse. Door psychometrische analyses op itemniveau uit te voeren, wordt het mogelijk om de kwaliteit van de afzonderlijke toetsitems te vergroten en daarmee de toetskwaliteit te verbeteren. Het auditpanel ondersteunt dit nadrukkelijk. De opleiding is bezig om de modulewijzers met gekoppelde toetsmatrijzen aan te passen waarin de leerdoelen gerangschikt zijn volgens de richtlijnen van Bloom met een bijpassende foutenanalyse, in *Excel*, waarbij gegevens zoals bijvoorbeeld de p-waarde wordt bepaald. Ook deze ontwikkeling ondersteunt het auditpanel.

Conform het FLOS toetsbeleidsplan ambiert de vakgroep onderwijskunde bij alle programmaonderdelen een toetsmatrijs of *rubric*. Concreet betekent dit dat de opleiding de toetsmatrijzen en rubrics bijhoudt en verder ontwikkelt door middel van kalibreersessies. Door te kalibreren met de uitvoerende opleiders beoogt de vakgroep om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid verder te vergroten, door consensus te bereiken bij de interpretatie van de beoordelingscriteria. Zo is bijvoorbeeld de *rubric* van Didactiek en Klassenmanagement onlangs gekalibreerd en op basis daarvan bijgesteld. Het auditpanel merkt nog op de soms de rubric erg instrumenteel vinkbaar is. Ook kan de opleiding meer op precisie en originaliteit toetsen, zo stelt het auditpanel vast. Besteed ook aandacht aan meetonzekerheden.

Het auditteam heeft toetsen bestudeerd en stelt vast dat deze de student voldoende gelegenheid bieden/voldoende uitdagen om zijn kennis en kunde te tonen. Zowel de validiteit als de betrouwbaarheid ervan zijn geborgd. De opleiding werkt met een mix van toetsvormen, waaronder schriftelijke tentamens, werkstukken, mondelinge toetsen, tentamens en speciale toetsvormen waaronder het performance assessment (miniles, werkplekleren, praktijkproef), het competentie-examen en het portfolio. De opleiding zorgt er met deze mix voor dat de

studenten op verschillende manieren aantonen dat zij de beoogde leerresultaten/leeruitkomsten realiseren.

De opleiding beschikt over een breed palet aan toetsen. Zo maakt de opleiding gebruik van kennistoetsen voor de studieonderdelen zoals Statistiek, Differentiëren en integreren, Transformatiemeetkunde en Discrete wiskunde. Het auditteam stelt in dit verband vast dat de opleiding een breed scala aan toetsen op adequate wijze inzet waarbij onderwijseenheid en toetsvorm(en) passend zijn. Positief is het auditteam over het belang dat de opleiding hecht aan een goede kennisbasis bij haar studenten, hetgeen blijkt uit het groot kennistoetsen die studenten individueel maken. Een deel van de toetsing is formatief en biedt studenten steun bij hun studie. Studenten zijn tevreden over de toetsvormen en het niveau van de toetsen. De eisen waaraan zij moeten voldoen zijn voor hen helder; deze zijn geformuleerd in de studiegids. Ook ondersteunen de toetsen studenten bij hun studie. Indien gewenst kunnen studenten met hun docent een afspraak maken om de door de student gemaakte toets te bespreken. Studenten vinden dit belangrijk omdat zij inzicht krijgen in omissies in hun kennis, daarmee het formatieve karakter van de toetsen onderstrendend.

Beoordeling

De werkplekbegeleider/schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling. De instituutopleider is behalve examinerator tevens beoordelaar. De eindbeoordeling vindt plaats op grond van lesbezoek, evaluaties, het portfolio en het eindgesprek. Een passende en volgens het auditteam zorgvuldig gekozen en uitgewerkte toetsvorm voor een lerarenopleiding.

De kwaliteit van de feedback in de beoordelingsformulieren is divers: beperkt aanwezig tot heel helder met een sterke onderbouwing. Soms ontbreken bij de beoordelingsformulieren bepaalde onderdelen, een kwestie van beoordelings'hygiëne' volgens het auditpanel.

De examencommissie vervult de borgende rol naar behoren en heeft de afgelopen jaren veel processen op gang gebracht. Zij vervult ook voor de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde haar borgende rol. De examencommissie borgt de toetskwaliteit. De kwaliteit van de toetsing is gedurende de Covid-19 periode goed bewaakt door zowel de opleiding als de examencommissie zo stelt het auditpanel vast.

Met belangstelling heeft het auditpanel kennisgenomen van de peerreview van de FLOS-eindwerken door NHL Stenden. Daartoe heeft het auditpanel het verslag bestudeerd van de kalibratiesessie tussen medewerkers van Stenden en FLOS dat de wiskundeopleiding voldoende informatie geeft over waar verbeteringen mogelijk zijn zoals op het terrein van beoordelingssystematiek en feedback. Een goed voorbeeld van de wijze waarop de opleiding de toetskwaliteit bewaakt.

Weging en Oordeel

De Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde heeft met het toetsplan, het toetsprogramma en de toetsmatrijzen haar toetssysteem op orde. De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke wijze met behulp van gevarieerde toetsvormen in welke mate studenten de beoogde bekwaamheidseisen en de hiervan afgeleide doelen bereiken. Het auditpanel is verder positief over de ontwikkelen rondom toetsen die de opleiding initieert met het oog op verdere kwaliteitsverbetering. De examencommissie speelt een belangrijke rol bij de borging van de toetskwaliteit. Beide commissies vervullen hun borgende taken naar behoren. De kwaliteit van de toetsing is gedurende de Covid-19 periode door de examencommissie bewaakt.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande positieve punten tot het oordeel 'voldoet' voor deze standaard voor voltijd- en deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde.

23.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditteam dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleiding Wiskunde.

Eigen oordeel auditteam gerealiseerd niveau

Het auditpanel heeft voorafgaand aan de audit van acht studenten de afstudeerproducten bestudeerd: zes van voltijdstudenten, twee van deeltijdstudenten. Deze afstudeerwerken hebben betrekking op het professioneel handelen van de student, zijn onderwijspedagogisch handelen en het vakdidactisch ontwerp.

Na bestudering van de studentproducten komt het auditpanel tot de volgende bevindingen:

- Er is sprake van spreiding in kwaliteit van de afstudeerwerken: van voldoende tot en met goed.
- De studenten zijn in staat om op een onderzoeksmatige wijze een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag. Wel kan de student de onderzoeksmethodiek nog duidelijker beschrijven.
- De vakdidactische component komt in het ene afstudeerwerk beter naar voren dan in het andere, maar blijft voldoende. Over het algemeen stelt het auditpanel vast dat de vakdidactische component in de afstudeerwerken voor studenten lastig blijft.
- De door het auditteam gegeven beoordeling van de afstudeerproducten komt veelal overeen met die van de opleiding. In een enkel geval komt het auditteam uit op een hoger of lager oordeel, zonder in het laatste geval tot een onvoldoende te besluiten.

Al met al is het auditteam tevreden over de door haar bestudeerde afstudeerproducten, daarbij bovenstaande punten als aandachtspunten voor de opleiding meewegend.

Uit het gesprek met vertegenwoordigers van het werkveld, zowel avo als mbo kwam duidelijk naar voren dat zij grote behoefte hebben aan goed opgeleide FLOS-wiskunde docenten voor alle vormen van vervolgonderwijs. Zij onderstreepten het groot belang voor het werkveld van deze opleiding en zou graag zien dat de opleiding meer docenten wiskunde leverde aan het werkveld. Tevens gaven zij aan het zeer belangrijk te vinden om nauw met lerarenopleiders samen te werken om docenten op te leiden.

Weging en Oordeel

Studenten van de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde beschikken over het niveau dat het werkveld van een startende leraar Wiskunde verwacht. Uit de afstudeerproducten blijkt dat de studenten alle beoogde leeruitkomsten voldoende tot goed beheersen. Studenten bereiken het gerealiseerd niveau (deze standaard) en beschikken daarbij over de beoogde leerresultaten (standaard 1). Daarmee is voor het auditpanel de cirkel gesloten welke het accreditatiekader veronderstelt.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden aansluit op het niveau waarop studenten in de beroepspraktijk dienen te functioneren. Het auditteam komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor de voltijd- en deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde.

24. ALGEMEEN EINDOORDEEL WISKUNDE

Het auditteam is van oordeel dat deskundige docenten de Tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde verzorgen die tevens zorgdragen voor een stevig vormgegeven programma dat studenten de mogelijkheid biedt zich te ontwikkelen tot startbekwame en goed toegeruste docenten waar het werkveld nadrukkelijk behoefte aan heeft.

Het auditteam adviseert de NVAO de accreditatie van de tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde van Fontys Hogescholen in de varianten voltijd en deeltijd te continueren.

25. AANBEVELINGEN WISKUNDE

De nieuwe opzet van het vakdidactisch ontwerpen met meer iteraties en aandacht voor het proces, lijkt qua vorm/product een vooruitgang. Van belang is om hierbij aandacht te blijven besteden aan zowel algemene aspecten van onderwijs als aan de vakdidactische.

Het auditteam adviseert de opleiding om meer aandacht te besteden aan de koppeling van en het gebruik van vakdidactische literatuur en vakkennis aan het vakdidactisch ontwerpen. Zorg dat het vakdidactische aspect voldoende ruimte krijgt in situaties waar studenten in opleidingsscholen aan de slag gaan binnen meer overkoepelende thema's.

Besteed meer aandacht aan het mbo gedurende de opleiding. Voorkom dat dit teveel afhankelijk wordt van toevalligheden, i.c. dat docenten dit terloops in hun onderwijs meenemen.

Er is sprake van een grote diversiteit aan beoordelingsformulieren. Daar kan de opleiding meer uniformiteit in aanbrenen. De kwaliteit van de feedback in de beoordelingsformulier is een punt van aandacht. Deze kan uitgebreider en inhoudelijk waardevoller voor studenten.

26. SCORETABEL WISKUNDE

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Opleiding tot leraar vo 2^e graad Wiskunde voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Opleiding tot leraar vo 2^e graad Wiskunde deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad in
Aardrijkskunde**
voltijd/deeltijd

Fontys Hogescholen

CROHO nr. 35201

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2015)

In het laatste accreditatiebesluit van de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde is een aantal aanbevelingen geformuleerd. Deze zijn hieronder opgenomen, evenals de verbeteracties die de opleiding in gang heeft gezet.

Aanbevelingen	Opvolging opleiding
De vakoverstijgende samenwerking binnen het leergebied M&M is waardevol. De samenwerking tussen Aardrijkskunde en Geschiedenis is goed. Het auditpanel beveelt de opleiding aan om haar samenwerking met beide economievakken te heroverwegen: met name tussen sociale geografie en economie zijn meer (dwars)verbanden mogelijk dan thans door de opleiding gelegd worden.	Economische Geografie wordt sinds 2019- 2020 verzorgd door een opleider aardrijkskunde, voor de gezamenlijke groepen AAR1 en ECO2/3. Europa Veldwerk (EUV) wordt verzorgd voor studenten AAR, GES en ECO (sinds 2016). De opleiding Economie sluit vanaf 2020- 2021 in studiejaar 1 aan bij de module Project Propedeuse (PRP). Deze module behandelt 'omgevingsonderwijs' vanuit historisch, geografisch en nu (2021) ook vanuit economisch perspectief.
Het auditteam beveelt de opleiding aan om de kernconcepten van Taylor duidelijk(er) te laten terugkomen in het curriculum en om het curriculum meer te laten aansluiten op het examenprogramma van het vmbo.	De vakgroep AK van FLOS gebruikt het analysemodel van Van der Schee dat – volgens haar - veel duidelijker is voor studenten. Ook heeft dit model een duidelijke link naar de vakken economie en geschiedenis, hetgeen heel mooi is voor een opleiding die veel samenwerkt met de andere opleidingen binnen het team M&M.
Het auditteam beveelt de opleiding aan om nog explicieter te werken vanuit verschillende veldwerkmodellen (bijvoorbeeld van het trajectmodel naar het objectmodel).	Dat gebeurt tijdens intro-colleges op modules waarin veldwerken ingezet worden en ook bij VD6 (Nederland Veldwerk). Hier analyseren de studenten de veldwerken van de gehele opleiding en ontwerpen ze veldwerken volgens de mogelijke modellen.
De afstemming tussen fysische geografie en sociale geografie is een aandachtspunt volgens studenten. Het auditteam beveelt de opleiding aan om deze link duidelijk voor het voetlicht te brengen bij de behandeling van de verschillende vakinhoudelijke studieonderdelen.	Veel explicieter dan voorheen wordt aan studenten duidelijk gemaakt dat er wisselwerking is tussen fysische en sociale geografie. Studenten moeten die wisselwerking ook gebruiken en beschrijven in hun producten (bijv. producten GDR3 en VD6). Genoemde wisselwerking is een belangrijk kenmerk van de 'nieuwe regionale geografie'.
Het auditpanel beveelt de opleiding aan te zorgen voor meer evenwicht in de inhoud van tentamens en daarbij inzichtvragen en kennisreproducerende vragen meer af te wisselen.	Dit gebeurt in de gemaakte toetsmatrijzen. Naast de taxonomie van Bloom wordt hierbij ook het RTTI-model gebruikt en (letterlijk) zichtbaar gemaakt in de tentamens. Daarnaast worden bij steeds meer tentamens atlas en bronnen gebruikt. De vakgroep is zich er wel bewust van dat de LKT nog altijd vooral een kennistoets (reproductie).
De wijze waarop de opleiding groepsopdrachten beoordeelt, is een punt van aandacht. In het ene geval geven de examinatoren een groepscijfer, de andere keer volgt er een individuele beoordeling. Het auditteam beveelt de opleiding aan om aan studenten duidelijk te maken waarom zij zich de	Nu wordt ook in het curriculumoverzicht duidelijk gemaakt, wanneer er sprake is van individuele en groepsbeoordelingen. Studenten worden bovendien bij de introductie van modules duidelijk gewezen op gehanteerde rubrics en de wijze van beoordeling. Daarnaast moeten studenten elkaar leren aanspreken en hun

<p>ene keer beperkt tot een individuele beoordeling en de andere keer tot een groepsbeoordeling.</p>	<p>ervaringen meenemen voor het groepswerk dat zij in zullen zetten in hun latere beroep als docent</p>
<p>Het auditpanel beveelt de opleiding aan om studenten meer mogelijkheden te bieden wetenschappelijke tijdschriften te raadplegen en om hen vervolgens de gelegenheid te bieden om deze kennis te gebruiken op de opleiding of op de stageplek.</p>	<p>Studenten kunnen voldoende wetenschappelijke literatuur in de mediatheek van het Fontys-gebouw – of via online aanvragen - vinden. Een abonnement op de Geografie is vanaf studiejaar 2 verplicht. Artikelen uit dit blad en andere bladen moeten worden gebruikt bij bijv. Geografisch Denken en Redeneren (GDR2 en GDR3). In het 3 afstudeerpraktijkonderzoek (APO) moet nadrukkelijk gebruik worden gemaakt van wetenschappelijke vakliteratuur</p>

27. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN AARDRIJKSKUNDE

27.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Hetgeen in de generieke rapportage is opgenomen over deze standaard, geldt ook voor de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde, zo stelt het auditpanel vast. De opleiding hanteert voor haar onderwijs, naast bekwaamheidseisen, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbasis als leidraad. Laatstgenoemde vormt de basis voor zowel de vakinhoudelijke als de vakdidactische bekwaamheidseisen. Additioneel geldt binnen deze standaard voor de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde het volgende.

Profilering

De Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde profileert zich door een evenwichtig curriculum waarbinnen zowel sociale als fysische geografie meer dan voldoende aan bod komen. Daarnaast kent de opleiding een groot aantal buitenschoolse activiteiten en projecten zodat de student in aanraking komt met het brede vakgebied aardrijkskunde. Hierbij zoekt de opleiding de samenwerking met beide andere tweedegraads lerarenopleidingen op de terreinen economie en geschiedenis binnen de kaders van Mens en Maatschappij (MenM). Twee jaar geleden heeft de opleiding het veldwerk 'Ruimte voor de Rivier' georganiseerd waaraan twaalf leraren uit het werkveld deelnamen. De opleiding wil deze samenwerking verder uitbreiden op het gebied van het gebruik van (les)materialen, lesstof, ICT-zaken en vakdidactiek. Nieuwe theorieën en ontwikkelingen binnen het vakgebied blijven hierbij centraal staan.

De Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde wil breed opgeleide vakspecialisten afleveren die over vakdidactische vaardigheden en over brede vakkennis op het gebied van geografisch denken en redeneren, sociale geografie en fysische geografie beschikken. Uitgaande van een uitdagende leeromgeving wil zij leraren opleiden die hun handelen vanuit een eigen visie en daarbij regelmatig reflecteren op hun handelen, samenwerken in een team en midden in de maatschappij staan. De kennisbasis aardrijkskunde en generieke kennisbasis vormen de fundamenten van de opleiding. Studenten leren hoe ze geografische onderwerpen kunnen behandelen met de leerlingen en hoe ze leerlingen kunnen motiveren.

Als lerarenopleider vindt de opleiding het belangrijk om de wereld het klaslokaal in te halen en om samen met de studenten de wereld buiten het schoolgebouw te verkennen. Wat de opleiding wil bereiken, is dat startbekwame docenten in staat zijn om met hun onderwijs leerlingen uit te dagen om vragen te stellen over de wereld om hen heen, over wat ze lezen in de media en over hun ervaringen in het dagelijks leven. Het aanmoedigen, uitnodigen en stimuleren om vragen te stellen en vervolgens leren (hoe) deze vragen te beantwoorden, is de kern van het opleiden tot startbekwame docent aardrijkskunde.

Vakspecifieke kennisbasis en onderzoek

De kennisbasis van de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde is onderverdeeld in domeinen en subdomeinen. Tot de domeinen behoren: Kroondomein, Natuurlijke systemen, Milieugeografie, Landschappen, Sociaal economische systemen, Plaatsbepaling en Vakdidactiek. Volgens het auditpanel een adequate invulling van het vakgebied aardrijkskunde en passend bij deze lerarenopleiding. Deze domeinen zijn vervolgens uitgewerkt in subdomeinen. Zo is het domein Kroondomein uitgewerkt in de subdomeinen: Doelen en functies van de geografie in het voortgezet onderwijs, Kenmerken van geografie, Geografisch denken, Gebruik van geografische vaktaal en Geografisch instrumentarium.

In dit verband stelt het auditpanel vast dat er binnen de opleiding ruim aandacht bestaat voor de vakinhoudelijke kant van het beroep. Zo komen vakinhoudelijk onderwerpen aan bod als platentektoniek, geologische tijdschaal, koolstofkringloop en de kringloop van water. In dit verband stelt het auditpanel interdisciplinaire verbanden vast tussen aardrijkskunde en een breed scala aan andere vakgebieden waaronder biologie, scheikunde en natuurkunde. Tevens is er ruim aandacht voor sociaal geografische onderwerpen en vakdidactische thema's waaronder actuele ontwikkelingen in de kennisbasis Aardrijkskunde voor het secundair onderwijs, de actuele inhouden en benaderingswijzen van mbo-opleidingen die werken met delen van de aardrijkskunde kennisbasis en de wijze waarop veldwerk en excursies bijdragen aan het vergroten van het wereldbeeld en het geografisch besef van studenten.

De onderzoekscomponent is terug te vinden binnen verschillende subdomeinen waaronder de subdomeinen Kenmerken van geografie, Veldwerk en excursies en Aardrijkskunde leren. Meer concreet gaat het dan bijvoorbeeld om de kenmerken en essentie van geografisch onderzoek binnen het aardrijkskunde onderwijs en methodieken voor het ontwikkelen van geografische onderzoeksvaardigheden bij studenten.

De opleiding gaat onder andere uit van de Dublin descriptoren, de herijkte generieke kennisbasis en de examenprogramma's aardrijkskunde. Deze bepalen het te behalen eindniveau van de student. De beoogde leerresultaten zijn uitgewerkt in leerdoelen en verder uitgewerkt in het curriculumoverzicht van de lerarenopleiding aardrijkskunde. Het auditpanel is positief over de wijze waarop het beoogde eindkwalificaties zijn uitgewerkt: zij geven inzicht in de inhoud van de opleiding, zowel vakinhoudelijk als vakdidactisch.

Aardrijkskunde binnen het mbo.

Binnen het beroepenveld van het middelbaar beroepsonderwijs speelt aardrijkskunde bij verschillende opleidingen een meer bescheiden rol. Zo heeft de opleiding tot onderwijsassistent een kennismaking met de kennisbasis aardrijkskunde en hebben de mbo-opleidingen op het gebied van toerisme vooral een op betekenisvolle topografie gerichte kennisbasis om zo juiste adviezen aan klanten binnen de toeristische sector te kunnen geven. Ook binnen transport en logistiek en de 'groene opleidingen' is de kennisbasis Aardrijkskunde relevant. Studenten die kiezen voor de afstudeerrichting Beroepsgericht onderwijs krijgen voldoende ruimte om zich op deze specifieke kennisbases voor te bereiden en om hun kennis in de beroepspraktijk aan te tonen.

Contacten/samenwerking werkveld en vakgenoten

De Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde bespreekt met het werkveld belangrijke ontwikkelingen alsmede de implicaties hiervan voor het onderwijs. De opleiding beschikt verder over een netwerk binnen zowel het avo- als het mbo-onderwijs in de regio en maakt hiervan gebruik in haar onderwijs. Ook werkte de opleiding samen met de lector 'Didactiek van de Gammavakken' van Fontys Hogeschool Tilburg. Het auditpanel stelt vast dat de opleiding goed vertegenwoordigd is in landelijke gremia en dat zij beschikt over goede contacten in het onderwijsveld. Hierdoor kan de opleiding aansluiten bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld worden gesteld. De opleiding onderhoudt verder nauwe banden met het werkveld waarvoor zij opleidt.

Zo houdt de vakgroep aardrijkskunde via een eigen Facebook contact met leraren aardrijkskunde uit het werkveld om vakinhoudelijke en vakdidactische informatie uit te wisselen.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke gedeelte van dit rapport. voor de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde geldt ook voor deze standaard: 'voldoet'.

27.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma, werkplekleren/samen opleiden, onderzoek, keuzevrijheid, instroom/doorstroom, experiment leeruitkomsten, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke gedeelte van de rapportage. Additioneel geldt voor de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde het volgende.

Inhoud en vormgeving curriculum

Bestudering van het aardrijkskundecurriculum in beide opleidingsvarianten laat zien dat er sprake is van een koppeling tussen enerzijds de beoogde leerresultaten/bekwaamheidseisen en anderzijds de leerdoelen en de vakspecifieke curriculumonderdelen. Het auditteam stelt op basis hiervan vast dat de opleiding er zorg voor draagt dat studenten de beoogde leerresultaten kunnen behalen. De bij FLOS opgeleide docent aardrijkskunde beschikt over een sterke vakinhoudelijke basis alsmede over generieke en pedagogische kennis en vaardigheden. Tot de kernkwaliteiten waarover de docent beschikt, behoren behalve een brede professionele basis ook innovatief vermogen, ondernemend gedrag, samenwerkend met de omgeving, kritisch denkend, onderzoekend en ontwikkelingsgericht.

De Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde beschikt over een samenhangend curriculum dat zorgt voor breed opgeleide vakspecialisten. Daarbij onderscheidt zij een aantal leerlijnen waaronder de geografisch denken en redeneren leerlijn, de vakdidactiek leerlijn en de Mens en Maatschappij-leerlijn.

In dit verband merkt het auditpanel op dat het veel waardering heeft voor de manier waarop FLOS sinds jaar en dag een voortrekkersrol vervult in het denken over en de uitwerking van geïntegreerd Mens- en Maatschappijonderwijs en de inmiddels stevig vormgegeven leerlijn MenM, met veel aandacht voor educatief ontwerpen, uitmondend in een complete lesmethode voor het voortgezet onderwijs. Sterk is dat de opleiding bij de invulling van MenM aandacht besteedt aan de 'body of knowledge' van de afzonderlijke vakken. Er is een aparte gemeenschappelijke vierjarige leerlijn MenM uitgewerkt waarbinnen de drie opleidingen aandacht besteden aan thema's zoals financiële geografie, een analyse van behoeften en schaarsten en de samenhang tussen politiek, maatschappij, cultuur en economie. Het auditpanel is tevreden over deze samenwerking tussen de drie disciplines.

In het curriculum zijn de vakinhoudelijke en de vakdidactische bekwaamheidseisen alsmede de domeinen van de kennisbasis vertaald in onderwijseenheden. Zowel de voltijdopleiding als deeltijdopleiding hebben deze curriculumonderdelen geplaatst binnen de domeinen van de landelijke kennisbasis. Het auditpanel stelt vast dat de beschrijving van de kennisdomeinen een goed beeld geven van de inhoud van de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde. Zo

besteedt de opleiding aandacht aan Economische geografie, Geologie en geomorfologie, Het Nederlands landschap en Geografisch denken en redeneren. De (vak)didactiek komt aan bod bij de studieonderdelen 'Leren lesgeven in aardrijkskunde', 'Vakdidactiek' 1, 2 en 3 en 'Opvoeding en ontwikkeling'. Het vakinhoudelijk deel van het curriculum dekt de domeinen die in het examenprogramma voor het vmbo en in het mbo aan bod komen.

De opleiding kiest uitdrukkelijk voor 'nieuwe regionale geografie' als dominante benadering. De examenprogramma's voor het VMBO zijn gebaseerd op vraagstukken in een specifieke regionale context. Veel opdrachten in de centrale examens aardrijkskunde zijn kleine cases. Daar zou de opleiding nog meer op kunnen aansluiten. In dit verband merkt het auditpanel op dat het analysemodel van Van der Schee, dat de opleiding hanteert, een geografisch analysemodel is dat past bij de door de opleiding nagestreefde regionale benadering van het aardrijkskundeonderwijs, maar in vergelijking met andere in het aardrijkskundeonderwijs gebruikte modellen, is het minder didactisch van aard en sluit het minder aan op recente ontwikkelingen in het denken over geografie en aardrijkskundeonderwijs. De opleiding zou, naast het gebruik van het analysemodel van Van der Schee, ook aansluiting kunnen zoeken bij modellen en benaderingen die zich nadrukkelijker richten op '*problem solving*' in het aardrijkskundeonderwijs (bijvoorbeeld de kernconcepten benadering van Taylor, '*Learning through enquiry*' van Roberts en 'krachtige aardrijkskundige kennis' van Beneker)

Vakdidactiek aardrijkskunde komt vooral aan de orde in eigenstandige cursussen en in de MenM-studieonderdelen, waaronder het veldwerk. Centraal staat leren presenteren en het verduidelijken van leerinhouden en het ontwerpen van lesmateriaal, het reguleren van leerprocessen en het toepassen van vakspecifieke vaardigheden als het werken met kaarten. Het 'Handboek Vakdidactiek Aardrijkskunde' is leidend voor de invulling van de vakdidactiek. In dit verband pleit het auditpanel voor nog meer verbindingen tussen de verschillende onderdelen van het curriculum, met name tussen de inhoudelijke en vakdidactische lessen. Ga daarbij vakspecifieke leerproblemen niet uit de weg en besteedt aandacht aan de wijze waarop de opleiding de inhoud van de lessen verder kan didactiseren naar het voortgezet onderwijs.

Een belangrijk speerpunt van de opleiding vormen de veldwerken. Hierbij is sprake van een opklimmende moeilijkheidsgraad en maakt de opleiding gebruik van verschillende modellen (trajectmodel, terreinmodel, objectmodel). In de propedeuse neemt de opleiding haar studenten bij het studieonderdeel 'Oriëntatie op het vak aardrijkskunde' nog aan de hand terwijl studenten in de afstudeerfase zelf een meerdaags veldwerk moeten opzetten ergens in Nederland (locatie uitzoeken, hotel/hostel boeken, boekhouding, vervoer regelen etc.). Verder zijn er projecten die de opleiding bij voorkeur in samenwerking met het werkveld vormgeeft. Voorbeelden zijn o.a. de onderwijseenheid 'Mens en Maatschappij 3', het samenwerkingsverband Xplore Trevianum en de onderwijseenheid 'Oriëntatie op het vak aardrijkskunde'. Bij de onderwijseenheid 'Ontmoet de burens' werkt de opleiding samen met een school voor voortgezet onderwijs in Sittard en een school in het Duitse Heinsberg. Naast de veldwerken en de verschillende projecten is er binnen de kaders van het vakoverstijgende MenM, de studieonderdelen Project Propedeuse, Mondiale Internationale Relaties, het veldwerk Saksen en het veldwerk Marokko sprake van samenwerking tussen de drie opleidingen. Een goed voorbeeld van interdisciplinaire samenwerking.

De door de opleiding gebruikte literatuur zoals opgenomen in de studiegids is adequaat, zowel wat vakinhoud als wat actualiteit betreft. Voor sociaalgeografische literatuur valt volgens het auditpanel uitbreiding te overwegen. Van belang in dit verband is dat de opleiding oog blijft houden voor actuele ontwikkelingen in het werkveld en hierop de voor studenten beschikbare literatuur op aanpast. Voor de vakdidactische component maakt de opleiding gebruik van boeken, artikelen en thema's uit de beroepspraktijk van de student. Studenten bediscussiëren buiten de lessen en tijdens lessen de door hen vooraf bestudeerde literatuur. Een volgens het auditteam passende didactische werkvorm.

Onderzoek

Bestudering door het auditpanel van het curriculum laat zien dat onderzoek voldoende verspreid in het curriculum aan bod komt. De opleiding volgt de hiërarchie (onderzoekende houding - onderzoek toepassen - onderzoek doen) om het gewenste onderzoekend vermogen bij de student tot stand te brengen. In het huidige curriculum leren studenten vanaf hun eerste studiedag te werken vanuit een onderzoekende houding. Docenten stimuleren hun studenten om kritisch naar situaties te kijken en vragen te stellen. Daarnaast reflecteren studenten door hun gehele studie op eigen werk, en ontvangen en geven zij feedback.

Studentgecentreerdheid

De opleiding kenmerkt zich, zo geven studenten tijdens de audit aan, door een hoge mate van studentgecentreerdheid. Zo bevat het curriculum een keuzeprofiel waarbij studenten bijvoorbeeld kunnen kiezen uit vakoverstijgende thema's/studieonderdelen. Daarnaast is er binnen de opdrachten met regelmaat vrijheid om, binnen bepaalde kaders, (deels) zelf voor een bepaalde invulling te kiezen. Het auditpanel stelt vast dat de opleiding de studenten voldoende keuzevrijheden biedt. Tijdens de audit bevestigen studenten dit.

Begeleiding werkpleklers

Voor beide varianten geldt dat de werkplekbegeleider (en schoolopleider) studenten begeleidt. Samen met de stageschool bekijkt de opleiding welke activiteiten de student uitvoert. De doelstellingen die de student wil bereiken en het ontwikkelplan dat de student opstelt, zijn hierbij leidend. Studenten zijn tevreden over de begeleiding. Zij geven aan voldoende vrijheid te hebben om zich te ontwikkelen op een stageschool en daarbij ondersteuning te ondervinden van de werkplekbegeleider. Student, werkplekbegeleider en schoolopleider overleggen van tijd tot tijd over de vorderingen van de student. Tijdens dit overleg maken zij afspraken die de student vastlegt en waar hij vervolgens mee aan de slag gaat in de volgende stageperiode. Ten aanzien van de vakinhoudelijke kant zouden studenten bij voorkeur begeleid worden in het werkveld door vakdidactici aardrijkskunde. Inmiddels werkt de opleiding met geografische aandachtspunten ten behoeve van de werkplekbegeleider, hierbij al enigszins tegemoet komend aan de wensen van studenten.

Goed is te zien dat in het curriculum de complexiteit toeneemt door de wijze waarop de student in de schoolpraktijk functioneert (context) en de hoeveelheid begeleiding (zelfstandigheid) die hij ontvangt. Concreet betekent dit dat studenten naarmate zij in hun studie vorderen steeds zelfstandiger een onderwijstaak moet voorbereiden, uitvoeren en afronden. In de fase beroepsbekwaam voert de student opdrachten/lessen in de praktijk uit onder beperkte supervisie of geheel zelfstandig.

Docententeam

De vier docenten van de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde zijn voldoende toegerust voor hun takenpakket en combineren daarbij meerdere functies. Zo hebben zij een vakinhoudelijke achtergrond die past bij de opleiding maar ook een meer onderwijskundige achtergrond. Beide kennisgebieden tezamen zorgen ervoor dat het docententeam het volledig spectrum aan kennis en vaardigheden dekt en daarmee voldoende toegerust is de opleiding te verzorgen. Waar nodig zet de opleiding expertise in van buiten het domein.

Het auditpanel is van mening dat het aantal docenten gering is en dat FLOS op dit punt maatregelen kan nemen. Van belang is dat de opleiders blijvend in staat zijn om nieuwe inzichten en omwikkelingen in zowel de academische geografie als de vakdidactiek te integreren in de opleiding. In het licht van de professionele oriëntatie van het curriculum onderhouden docenten contacten met scholen. Omdat er sprake is van een klein docententeam hebben zij onderling veel contact en bespreken zij zowel langs formele als informele weg opleidingskwesaties. Studenten geven aan tevreden te zijn over hun docenten, zowel wat hun vakinhoudelijke kennis betreft als wat hun vakdidactische vaardigheden betreft.

Covid-19 en voorzieningen

De afgelopen *Covid-19* periode is er onder studenten uitgebreid geëvalueerd door de opleiding waaronder rondom *online* onderwijs. De opleiding discussieert met studenten over hybride onderwijsvormen en over de *Covid-19* gerelateerde aspecten van onderwijs die men wil behouden. Studenten geven aan tevreden te zijn over de wijze waarop de opleiding hen heeft begeleid gedurende de *Covid-19* periode. Met docenten wil de opleiding nagaan wat zij wil bewaren uit de *Covid-19* periode op het gebied van digitale leeromgevingen.

Weging en Oordeel

Het curriculum is inhoudelijk een correcte vertaling van de beoogde leerresultaten; de beoogde eindkwalificaties zijn op een inzichtelijke wijze uitgewerkt in doelstellingen. Studenten krijgen in ruime mate de gelegenheid om hun bekwaamheden, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau vorm te geven. Blijf aandacht besteden aan de verbinding tussen de verschillende onderdelen van het curriculum, vooral ook tussen de inhoudelijke en vakdidactische colleges. Het auditpanel is zeer te spreken over de nauwe samenwerking van de lerarenopleiding aardrijkskunde met de Tweedegraads lerarenopleidingen Economie en Geschiedenis; een goed voorbeeld van multidisciplinaire samenwerking. Het curriculum is zodanig vormgegeven dat de onderwijspraktijk en de daarin voorkomende beroepssituaties en –handelingen consequent als uitgangspunt voor het onderwijs dienen. De opleiding heeft oog voor de variëteit in opdrachten en leeractiviteiten; activerende werkvormen hebben daarbij een prominente plaats. Een aandachtspunt vormt het aantal docenten. Op dit punt kan FLOS maatregelen nemen.

Gelet op de hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het deskundige docententeam, komt het auditteam tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 2 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde van FLOS.

27.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

In het 'Toetsplan FLOS Bacheloropleiding leraar aardrijkskunde' beschrijft de opleiding haar uitgangspunten rondom toetsen. Hiertoe behoren: het leerproces van de student staat centraal (toetsing om te leren), de kwaliteit is hoogstaand en toetsing is de verantwoordelijkheid van allen. Verder zijn in het toetsplan beschreven de doelstellingen van de vakgroep aardrijkskunde, de toetsambitie van de opleiding, de toetsvormen, de kwaliteitsborging en het toetsprogramma. Het auditteam stelt vast dat het toetsplan een helder beeld schetst van de visie van de lerarenopleiding op toetsen en op de wijze waarop toetsen binnen de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde vorm krijgt. De opleiding hanteert daarbij de Landelijke Kennisbasis tot leraar aardrijkskunde als leidraad. De opleiding heeft op inzichtelijke wijze uitgewerkt welke onderdelen van de kennisbasis zij opneemt in de verschillende studieonderdelen en hoe zij deze toetst.

De opleiding werkt met een mix van toetsvormen, zo blijkt uit het totaaloverzicht van toetsen, waaronder schriftelijke tentamens (open vragen, casustoetsen, voortgangstoetsen), werkstukken, mondelinge toetsen, tentamens en speciale toetsvormen waaronder het performance assessment (minilessen, werkplekleren, praktijkproef), het competentie-examen en het portfolio. De opleiding zorgt er met deze mix voor dat de studenten op verschillende manieren aantonen dat zij de beoogde leerresultaten/leeruitkomsten realiseren.

Voor iedere toets is een verantwoording beschikbaar. De opleiding zet toetsmatrijzen in bij de toetsing van een schriftelijk tentamen en *rubrics* bij opdrachten/producten (portfolio). Het opstellen van toetsmatrijzen/*rubrics* zorgt voor een verhoogde validiteit, transparantie en betrouwbaarheid. Het auditteam heeft verschillende toetsmatrijzen bestudeerd en stelt vast dat deze adequaat zijn. Hierin is onder andere aangegeven: de vakinhoud en vaardigheden die de opleiding toetst (een goede beschrijving waarborgt de validiteit), de toetsvorm, de weging van de verschillende onderdelen en de cesuur. Uit de toetsmatrijs blijkt de toepassing van het principe van *constructive alignment*: de beoogde leerresultaten zijn het resultaat van de leer- en onderwijsactiviteiten die de opleiding evalueert door een juiste toetsvorm te gebruiken.

Bij het opstellen van toetsmatrijzen en het construeren van toetsen hanteerde de opleiding de taxonomie van Bloom. Voor nieuwe toetsen wordt de door Kratwohl en Anderson herziene taxonomie van Bloom gebruikt, waarbij niet alleen aandacht is voor de cognitieve handeling, maar ook voor de vakinhoudelijke inhoud van de opgaven. Gezien de breedte van het werkveld waarin de leraar aardrijkskunde inzetbaar is, probeert de opleiding zoveel mogelijk op elk deelgebied van het vakgebied het hoogste beheersingsniveau te bereiken. Uit de curriculumbeschrijving blijken de keuzes die de vakgroep heeft gemaakt met betrekking tot het beheersingsniveau. De door het auditpanel bestudeerde toetsen representeren het bachelorniveau en bieden studenten voldoende gelegenheid en voldoende uitdagingen om zijn kennis en kunde te tonen. Wel kan de opleiding zorgen voor meer vragen waarbij studenten de verworven kennis toepassen in een nieuwe context en meer vragen op het niveau van analyseren, synthetiseren of evalueren.

De opleiding gebruikt o.a. specifieke kennistoetsen. Terecht, volgens het auditpanel, omdat een goede kennisbasis bij de student essentieel is. Zorg in de kennistoetsen voor evenwicht

tussen reproductieve vragen en productieve vragen, waarbij studenten aardrijkskundige kennis in een nieuwe situatie moeten toepassen. Verder kan het auditpanel zich goed voorstellen dat de opleiding meer gebruik maakt van casuïstiek met verklarende, voorspellende of waardeerende vragen waarbij studenten op basis van brongebruik een specifieke situatie moeten beschrijven en daarbij gebruik maken van relevante aardrijkskundige theorie. Bespreek daarbij de mogelijke oplossingsstrategieën.

Tot voor kort stelde de vakgroep veelal open vragen tijdens schriftelijke tentamens. Met het oog op de Landelijke Kennistoets waarbij alleen gesloten vragen (meerkeuze in dit geval) gesteld worden, wil de opleiding haar studenten beter voorbereiden op deze gesloten vragen. Bij elk tentamen neemt de opleiding een aantal multiple choice vragen op om de studenten te laten oefenen en hen beter voor te bereiden op de Landelijke Kennistoets.

De opleiding toetst zowel summatief als formatief. Studenten zijn tevreden over de wijze waarop de opleiding toetst, over de verhouding tussen summatieve en formatieve toetsen, over de toetsvormen en over het niveau van de toetsen. De eisen waaraan zij moeten voldoen zijn voor hen helder en opgenomen in de studiegids. Ook ondersteunen de toetsen studenten bij hun studie.

Tijdens de audit is het auditpanel gebleken dat de opleiding tijd investeert in de verdere ontwikkeling van zowel de toetsen als het toetsproces. Conform het FLOS toetsbeleidsplan is de ambitie bij alle programmaonderdelen te werken met toetsmatrijzen of *rubrics*. Concreet betekent dit dat de opleiding toetsmatrijzen en *rubrics* bijhoudt en waar nodig verder ontwikkelt waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor kalibreersessies waarbij behalve de opleiding ook de vakgroep Onderwijskunde betrokken is. Door te kalibreren met de uitvoerende opleiders beoogt de vakgroep om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te vergroten, door consensus te bereiken bij de interpretatie van de beoordelingscriteria. Ook wil de opleiding de verhouding tussen formatieve en summatieve toetsen in kaart brengen om op basis van deze analyse de verhouding summatieve en formatieve toetsen aan te passen. Het auditpanel ondersteunt de wijze waarop de opleiding haar 'toetsgebouw' analyseert, evalueert en vervolgens aanpast in nauw overleg met de vakgroep Onderwijskunde.

Beoordeling

De werkplekbegeleider/schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling. De instituutopleider is behalve examinerer tevens beoordelaar. De eindbeoordeling vindt plaats op grond van lesbezoek, evaluaties, het portfolio en het eindgesprek. Een passende en volgens het auditteam zorgvuldig gekozen en uitgewerkte toetsvorm voor een lerarenopleiding.

De kwaliteit van de feedback in de beoordelingsformulieren is divers: beperkt aanwezig tot heel helder met een sterke onderbouwing. Op dit gebied pleit het auditpanel voor meer uniformiteit hetgeen impliceert dat de kwantiteit en de kwaliteit van de feedback beter kan. Soms ontbreekt bij de beoordelingsformulieren een handtekening, een kwestie van kleine kwaliteit volgens het auditpanel. De opleiding onderkent tijdens de audit dat de feedback aanpassing verdient.

De examencommissie vervult de borgende rol naar behoren en heeft de afgelopen jaren veel processen op gang gebracht. Zij vervult ook voor de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde haar borgende rol, zo stelt het auditpanel vast. De kwaliteit van de toetsing is gedurende de *Covid-19* periode goed bewaakt door zowel de opleiding als de examencommissie zo stelt het auditpanel vast.

Met belangstelling heeft het auditpanel kennisgenomen van peerreviews van de FLOS-eindwerken door docenten van NHL Stenden. Hierin gaan de docenten in op hun (positieve) bevindingen ten aanzien van de afstudeerwerken en de beoordelingssystematiek. Evenals het auditpanel merken ook zij op dat de toelichting op de beoordelingen omvangrijker/gedetailleerder kan en dat de kleine kwaliteit op een enkel punt nog verbetering

verdient. Het auditpanel vindt de samenwerking met NHL Stenden een goed voorbeeld van de wijze waarop de opleiding de kwaliteit van haar toetsstelsel/het afstudeerniveau bewaakt.

Weging en Oordeel

De Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde heeft met het toetsplan, het toetsprogramma en de toetsmatrizen haar toetsstelsel op orde. De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke wijze met behulp van gevarieerde toetsvormen in welke mate studenten de beoogde bekwaamheidseisen en de hiervan afgeleide doelen bereiken. Het aantal toepassingsvragen binnen een nieuwe context kan toenemen. Het auditpanel is verder positief over de ontwikkelingen rondom toetsen die de opleiding initieert met het oog op verdere kwaliteitsverbetering waaronder de peerreview met de NHL Stenden. Een punt van aandacht vormen de feedback die omvangrijker kan alsmede de beoordelings'hygiëne'. De examencommissie heeft een borgende rol bij de toetskwaliteit. Zij vervult haar taak naar behoren. De kwaliteit van de toetsing is gedurende de *Covid-19* periode door de examencommissie bewaakt.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande positieve punten tot het oordeel 'voldoet' voor deze standaard voor de voltijd- en deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde.

27.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditteam dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleiding Aardrijkskunde.

Eigen oordeel auditteam gerealiseerd niveau

Het auditpanel heeft voorafgaand aan de audit van acht studenten Aardrijkskunde de afstudeerproducten (APO's, werkplekbeoordelingen en weblogs) bestudeerd: vijf van voltijdstudenten en drie van deeltijdstudenten. De afstudeerproducten hebben betrekking op het professioneel handelen van de student, zijn onderwijspedagogisch handelen en het vakdidactisch ontwerp. Aansturing van het onderzoek vindt plaats met behulp van een uitgebreide en duidelijke generieke handleiding voor het opzetten, uitvoeren en evalueren van praktijkgericht ontwerp onderzoek. Het onderzoek wordt voorbereid en uitgevoerd in samenspraak met een begeleider op school en een begeleider op het instituut.

Het praktijkonderzoek moet bijdragen aan de professionalisering van de student tot een leraar die in staat is om de eigen onderwijspraktijk (mee) ontwikkelen en die zich professionaliseren met het oog op het verbeteren van het leren van de leerling. De bekeken onderzoeksverslagen maken aannemelijk dat de opleiding docent aardrijkskunde er over het algemeen in slaagt om die doelstelling waar te maken. Er is binnen de opleiding sprake van een duidelijk vormgegeven leerlijn Praktijkonderzoek en dito studentenhandleiding voor het eindwerkstuk.

De gekozen onderwerpen in de afstudeerwerken zijn relevant voor de professionele ontwikkeling van de leraar in opleiding. Onderzoeken starten merendeels vanuit een door de student ervaren probleem m.b.t. het leren of onderwijzen van aardrijkskunde. De gekozen interventie is over het algemeen passend bij het probleem; de dataverzameling passend bij de vraagstelling. In lijn met de nadruk op klein en overzichtelijk onderzoek (met een klein aantal respondenten) en de inperking tot beschrijvende of evaluerende vragen blijft de data-analyse eenvoudig. Die is beperkt tot nominale metingen (weergegeven in een tabel of diagram) en/of opsommingen van citaten. De conclusies sluiten aan op de resultaten. De centrale onderzoeksvraag wordt naar behoren beantwoord.

Bij twee afstudeerwerken, zet het auditpanel een vraagteken bij de aansturing/begeleiding tijdens de eerste fase van het onderzoek. Dat betreft een onderzoek waarbij er is gekozen voor een omvangrijke interventie, waardoor het onderzoek is beperkt tot een uitgebreide theoretische verantwoording van de voorgenomen interventie, en een onderzoek waarbij de school de student een probleem heeft voorgelegd dat niet met een leermoeilijkheid of vakdidactisch thema te maken heeft, maar met de motivatie om aardrijkskunde te kiezen in de bovenbouw. In het beoordelingsformulier merken de beoordelaars terecht op dat de verslaggeving 'van de hak op de tak springt'. Indien de student meer verdieping in haar afstudeerwerk had verwerkt, was het oordeel hoger geweest. Het auditpanel komt bij beide afstudeerwerken evenals de opleiding op een voldoende uit. Concreet: de begeleiding rondom onderwerpkeuze, vraagstelling en procedure in de eerste fase van het afstudeeronderzoek verdienen bij de opleiding nog aandacht. Bespreek in de begeleiding van het praktijkonderzoek (APO) het vakdidactisch karakter van de vraagstelling en de relevantie en haalbaarheid van de

voorgestelde interventie. Ondersteun de studenten intensief bij het zoeken naar relevante vakdidactische literatuur. Al met al stelt het auditpanel vast dat er sprake is van een duidelijke spreiding in het niveau van afstuderen, van een 'goed' tot en met 'voldoende', waarmee de afstudeerwerken het bachelorniveau representeren.

Werkveld

Uit het gesprek met vertegenwoordigers van het werkveld, zowel avo als mbo kwam duidelijk naar voren dat zij behoefte hebben aan goed opgeleide FLOS-aardrijkskunde docenten voor alle vormen van vervolgonderwijs. Zij onderstreepten het belang voor het werkveld van deze opleiding, het auditpanel onderschrijft dit. Tevens gaven zij aan het zeer belangrijk te vinden om nauw met lerarenopleiders samen te werken om docenten op te leiden.

Weging en Oordeel

Studenten van de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde beschikken over het niveau dat het werkveld van een startende leraar aardrijkskunde verwacht. Uit de afstudeerproducten blijkt dat de studenten de beoogde leeruitkomsten voldoende tot goed beheersen. Om het afstudeerniveau verder te verhogen kan de opleiding de begeleiding rondom onderwerpkeuze en vraagstelling en de procedure rondom *Go/No Go* intensiveren. Studenten bereiken het gerealiseerd niveau (deze standaard) en beschikken daarbij over de beoogde leerresultaten (standaard 1). Daarmee is voor het auditpanel de cirkel gesloten welke het accreditatiekader veronderstelt.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden voldoende aansluit op het niveau waarop studenten in de beroepspraktijk dienen te functioneren.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor de voltijd- en deeltijdopleiding van de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde.

28. ALGEMEEN EINDOORDEEL AARDRIJKSKUNDE

Het auditpanel is van oordeel dat deskundige docenten de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde verzorgen en die tevens zorgdragen voor een stevig vormgegeven curriculum dat studenten de mogelijkheid biedt zich te ontwikkelen tot startbekwame en goed toegeruste docenten waar het werkveld nadrukkelijk behoefte aan heeft.

Het auditpanel adviseert de NVAO de accreditatie van de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde in de varianten voltijd en deeltijd te continueren.

29. AANBEVELINGEN AARDRIJKSKUNDE

Houd een scherp oog op actuele ontwikkelingen in het vakgebied en de voor studenten geschikte literatuur. Socialgeografische literatuur mag wel een 'tandje' meer.

Zorg voor meer verbinding tussen de verschillende onderdelen van het curriculum, vooral ook tussen de inhoudelijke en vakdidactische colleges. Bespreek mogelijke vakspecifieke leermoeilijkheden, hoe de inhoud van de colleges kan worden gedidactiseerd naar het voortgezet onderwijs en de didactische keuzes achter de opzet van de colleges ('teach as you preach', de 'dubbele bodem' van de lerarenopleiding). Dit betreft ook de samenhang met de onderwijskundige modules.

Maak meer gebruik van casuïstiek met verklarende, voorspellende of waarderende vragen waarbij op basis van bronnen een specifieke situatie moet worden beschreven en relevante aardrijkskundige theorie moet worden gebruikt om tot een gewenst antwoord te komen. Bespreek de mogelijke oplossingsstrategieën.

Verken in welke mate aansluiting mogelijk is op vakdidactische benaderingen die zich uitdrukkelijker richten op 'problem solving' in het aardrijkskundeonderwijs, naast het analysemodel van der Schee, dat de opleiding thans hanteert.

Bespreek in de eerste fase van het praktijkonderzoek (APO) het vakdidactisch karakter van de vraagstelling en de relevantie en haalbaarheid van de voorgestelde interventie. Ondersteun de studenten bij het zoeken naar relevante vakdidactische literatuur.

30. SCORETABEL AARDRIJKSKUNDE

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Opleiding tot leraar vo 2^e graad Aardrijkskunde voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Opleiding tot leraar vo 2^e graad Aardrijkskunde deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad in
Algemene Economie en
Bedrijfseconomie**
voltijd/deeltijd

Fontys Hogescholen

CROHO nr. 35202 en 35203

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2015)

In het laatste accreditatiebesluit van de Tweedegraads lerarenopleiding Algemene Economie en Bedrijfseconomie is een aantal adviezen ter verbetering geformuleerd. Deze zijn hieronder opgenomen, evenals de verbeteracties die de opleiding in gang heeft gezet.

Aanbeveling	Ondernomen acties
Tijdens de audit werd aangegeven dat in de drie M&M modules het vakgebied economie een beperkte rol speelt. Ook het aantal toetsvragen op het terrein van economie is beperkt. De rol van de lerarenopleiding Economie binnen M&M verdient (her)overweging; de rol van 'economie' kan prominenter	<ul style="list-style-type: none"> In de afgelopen 5 jaar is er een M&M leerlijn ontwikkeld waar aandacht wordt gegeven op vakoverstijgende didactische modules, waarin met name de vakoverstijgende (didactische) vaardigheden worden geleerd vanuit de vakken Aardrijkskunde, geschiedenis en economie. Hierin is ook economie prominent aanwezig.
De opleiding zou scherper kunnen nadenken over hoe zij omgaat met de doelgroepen waar zij haar studenten voor opleidt. In het bijzonder: hoe gaat de opleiding om met het algemeen vormend onderwijs en met het mbo-veld. Nodig docenten uit die afkomstig zijn uit beide onderwijsvormen en laat hen uitgebreid aan het woord tijdens de lessen over de rol van economie-onderwijs binnen hun onderwijssetting	<ul style="list-style-type: none"> Binnen het curriculum van onderwijskunde (aangeboden voor alle lerarenopleidingen) wordt in de module OSB aandacht besteed aan het MBO. Er wordt een voorlichting geven over het MBO en per vak aangeven waar kansen liggen. Ook maken studenten op basis van een kwalificatiedossier en werkprocessen een les die door docenten van het MBO beoordeeld worden. Binnen het curriculum van economie wordt veel gedaan om kennis te maken met het MBO, zoals Verplichte 3 de jaars MBO stage (10 weken, drie dagen per week) Module COB (computerboekhouden wordt in samenwerking met ROC Gilde aangeboden. Studenten krijgen via Stichting PraktijkLeren het programma aangeleerd. Onze studneten moeten het programma eigen maken om vervolgens les te geven met het programma aan de eerste jaars MBO studenten. Module MLO (Marketing, Logistiek en Organisatiekunde) is geheel gericht op het MBO. Studenten krijgen vakinhoudelijke les en moeten daarnaast bedrijfsbezoeken/gastlessen bijwonen, een onderneming analyseren en drie MBO lessen ontwikkelen. De modules gericht op bedrijfseconomie, boekhouden en recht zijn vakinhoudelijke vakken die gericht zijn om les te kunnen geven op een mbo. het vmbo; Verplichte vmbo stage (10 weken, drie dagen per week)
De studiegids is nu een systematische opsomming van verplichtingen van studenten. In de toekomst kan ook de studiegids een getuige zijn van de visie, missie en ambitie van de opleiding economie	De ambitie van de opleiding economie staat verwoord in de studiegids van 2021-2022.
Het internationaliseringsaspect kan sterker. De relaties met het buitenlandse voor de opleiding relevante beroepenveld kunnen intensiever.	Binnen de sectie economie heeft een collega de afgelopen jaren meegeschreven aan een boek over vakdidactiek voor leraren economie. Dit is in samenwerking geweest met de academische lerarenopleiding van Hasselt. Een student heeft stage gelopen in Finland en daarbij is een collega op werkbezoek geweest. In het kader van PeerScholar is er een collega o.a. op scholenbezoek geweest in Canada. Een collega is mee geweest met een

	<p>studiereis naar Birmingham, die georganiseerd is geworden door de sectie natuurkunde met als thema industrialisatie.</p> <p>Binnen het curriculum van economie wordt het volgende gedaan aan internationalisering;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij de module Europa veldwerk (samen met de 2de en 3de jaars Aardrijkskunde en Geschiedenis) gaan studenten op veldwerk naar Saksen.
<p>Het docententeam is klein. Als de ervaren docent/coördinator wegvalt, heeft de opleiding een probleem. De opleiding kan op dit punt maatregelen nemen.</p>	<p>De opleiding blijft erg kwetsbaar doordat zij over twee vakinhoudelijke collega's beschikt, die samen 1.6 FTE vormen. De opleiding is als sectie hierdoor genoodzaakt om in de komende jaren ons curriculum te herzien om haar kwetsbaarheid van personele inzet te beperken</p>

Deze rapportage

De opleiding Tweedegraads leraar Economie van FLOS bestaat uit twee opleidingen waarbij zij de opleidingen tot leraar algemene economie en leraar bedrijfseconomie gecombineerd aanbiedt. In deze rapportage hanteren we de terminologie Tweedegraads lerarenopleiding Economie. Alleen daar waar noodzakelijk, maken we in de tekst een onderscheid tussen algemene economie en bedrijfseconomie.

31. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN ECONOMIE

31.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Hetgeen in de generieke rapportage is beschreven over deze standaard, geldt ook voor de Tweedegraads lerarenopleiding Economie, zo stelt het auditpanel vast. De opleiding hanteert voor haar onderwijs, naast bekwaamheidseisen, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbasis als leidraad. Laatstgenoemde vormt de basis voor zowel de vakinhoudelijke als de vakdidactische bekwaamheidseisen. Additioneel geldt binnen deze standaard voor de Tweedegraads lerarenopleiding Economie het volgende.

Profilering en ambitie

De Tweedegraads lerarenopleiding Economie profileert zich door een groot aantal buitenschoolse activiteiten en projecten zodat de student in aanraking komt met het brede vakgebied economie én met de impact hiervan op mens en maatschappij. Er is sprake van een nauwe samenwerking tussen werkveld en opleiding waarbij de docenten beschikken over een breed palet aan expertise en didactische vaardigheden. De afgestudeerde docent economie kan een beschrijving geven van de samenhang tussen vakinhoud, vakdidactiek, pedagogisch handelen en maatschappelijke ontwikkelingen en de actualiteit. De opleiding vindt het belangrijk dat studenten hetgeen ze hebben ontwikkeld voor het onderwijs kunnen uitvoeren in het werkveld.

Studenten die de Tweedegraads lerarenopleiding Algemene Economie en Bedrijfseconomie opleidt, voelen zich in zowel een traditionele onderwijsomgeving thuis als in een omgeving waarin economieonderwijs samen met verwante vakken gedoceerd wordt. Dit bereikt de opleiding door in het onderwijsaanbod voortdurend te switchen tussen studieonderdelen waarin de domeinen uit de kennisbasis centraal staan en die waarin de nadruk ligt op het ontwikkelen van interdisciplinaire kennis en vaardigheden met disciplines zoals aardrijkskunde, geschiedenis of wiskunde.

De opleiding wil, uitgaande van een uitdagende leeromgeving, bekwame leraren economie opleiden die hun handelen onderbouwen vanuit een eigen visie en vanuit vakmanschap én meesterschap. Zij reflecteren daarbij regelmatig op hun handelen, werken samen in een team en staan midden in de maatschappij. Het kernbegrip 'vakmanschap' staat daarbij voor de inhoudelijke en vakdidactische basis waarover een leraar economie beschikt. Het kernbegrip 'meesterschap' representeert de pedagogische, didactische bekwaamheden van de leraar in relatie tot meer algemene beroepsvereisten. Juist de combinatie van vakmanschap en meesterschap vormt de kern van het leraarschap, zo geeft de opleiding aan bij de beschrijving van haar opleidingsambitie.

Het auditpanel stelt vast dat ambitie en profilering zichtbaar zijn in het onderwijsaanbod en dat studenten en docenten hiervan ook tijdens de gesprekken getuigen.

Vakspecifieke kennisbasis

Ten aanzien van het onderscheid algemene economie en bedrijfseconomie merkt het auditpanel het volgende op. In de landelijk vastgestelde kennisbasis staat onder 'Verantwoording keuzes' expliciet vermeld dat gekozen is voor het samenvoegen van twee kennisbases (Algemene economie en Bedrijfseconomie) tot één kennisbasis Economie. Het auditpanel citeert hieruit: 'De verschillen in de huidige opleidingen zijn dermate klein geworden dat één uitgebreide kennisbasis met de kennisbasis voor beide docentbevoegdheden volstaat'. Tevens is aangegeven dat er voor gekozen is om concepten uit ondersteunende vakken, zoals recht, onder te brengen binnen algemeen economisch en bedrijfseconomische concepten en contexten.

De kennisbasis van de Tweedegraads lerarenopleiding Economie is onderverdeeld in domeinen en subdomeinen. Tot de domeinen behoren: Macro-economie, Micro-economie, Monetaire Economie, Collectieve sector, Internationale economische betrekkingen, Bedrijfsadministratie, Financiële rekenkunde, Management accounting, Corporate finance, Financial accounting, Commerciële economie, Management en organisatie, Logistiek, Integratie, Een economische en maatschappelijke bril en vakdidactiek.

Deze domeinen zijn vervolgens uitgewerkt in subdomeinen. Zo is het domein Macro-economie uitgewerkt in de subdomeinen: Macro-economische relaties, Economische groei en Korte termijn: conjunctuur en stabilisatiepolitiek. Het domein didactiek is uitgewerkt in de subdomeinen: Oriëntatie op economie in het tweedegraads werkveld, Vakspecifieke didactiek en Ontwerper en beoordelaar van samenhangende leerarrangementen. Voor deze subdomeinen geldt dat zij een adequate verdere uitwerking vormen van de domeinen en daarmee het auditpanel verder inzicht gaven in de kennis en kunde waarover de leraar economie bij zijn afstuderen beschikt. Studenten laten op de Landelijke kennistoets Economie een hoge score zien.

Wel merkt het auditpanel op dat explicitering van de vakdidactische visie op economie nog doordenking vergt. Of anders gezegd, welke specifieke economische concepten, werkwijzen, e.d. stellen studenten en scholieren voor opgaven die een die didactisch antwoord vragen. Veel algemeen didactische onderwerpen krijgen nu een economische 'jas'.

In dit verband stelt het auditpanel vast dat er binnen de opleiding ruim aandacht is voor de vakinhoudelijke kant van het beroep. Zo komen vakinhoudelijk onderwerpen aan bod zoals economische groei, het welvaartsbegrip, bruto nationaal product en conjunctuur, naast vakdidactische thema's waaronder het afstemmen van vakinhoud en didactische werkwijzen bij gemeenschappelijke thema's in de onderbouw, zoals arm en rijk, globalisering, Europese integratie en milieu, met collega's uit aanpalende schoolvakken, zoals aardrijkskunde en geschiedenis (het leergebied Mens en Maatschappij) en/of wiskunde en in de profielen van vmbo bovenbouw.

De onderzoekscomponent is met name ondergebracht binnen het subdomein 'Marktonderzoek en informatievoorziening'. Concreet gaat het dan om het kunnen hanteren van economische procedures door de student waarmee hij marktinformatie via verschillende vormen van: (1) *fieldresearch*, waaronder interviews, enquêtes, observaties, verkoopgesprekken en experimenten en (2) *deskresearch*, waaronder vakbladen en publicaties van externe experts als banken en brancheorganisaties verzamelt.

De opleiding gaat uit van de Dublin descriptoren, de herijkte generieke kennisbasis, de examenprogramma's van de vernieuwde profielen van het vmbo, de relevante kwalificatiedossiers van het mbo, de kerndoelen Mens & Maatschappij onderbouw vo en de

examenprogramma's economie in het vo. Deze bepalen het te behalen eindniveau van de student. De beoogde leerresultaten zijn uitgewerkt in leerdoelen en verder uitgewerkt in het curriculumoverzicht van de opleiding Economie. Het auditpanel is positief over de wijze waarop het beoogde eindkwalificaties zijn uitgewerkt: zij geven inzicht in de inhoud van de opleiding, zowel vakinhoudelijk als vakdidactisch.

Contacten/samenwerking werkveld en vakgenoten

De opleiding bespreekt met het werkveld belangrijke ontwikkelingen alsmede de implicaties hiervan voor het onderwijs. De opleiding beschikt verder over een netwerk binnen zowel het avo- als het mbo-onderwijs in de regio en maakt gebruik hiervan bij haar onderwijs. Het auditpanel stelt vast dat de opleiding goed vertegenwoordigd is in landelijke gremia en beschikt over goede contacten in het onderwijsveld. Hierdoor kan de opleiding aansluiten bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld worden gesteld.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke gedeelte van dit rapport. De Tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie voldoen aan het algemene oordeel voor deze standaard: 'voldoet'.

31.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma, werkplekleren/samen opleiden, onderzoek, keuzevrijheid, instroom/doorstroom, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke gedeelte van de rapportage. Additioneel geldt voor de Tweedegraads lerarenopleiding Economie het volgende.

Inhoud en vormgeving curriculum

Bestudering van beide in grote mate overlappende opleidingscurricula in de twee opleidingsvarianten laat zien dat er sprake is van een koppeling tussen de kwalificaties/bekwaamheidseisen, de leerdoelen en de vakspecifieke onderdelen. Het auditteam stelt op basis hiervan vast dat beide opleidingen er zorg voor dragen dat studenten de beoogde leerresultaten kunnen behalen. De FLOS opgeleide docent economie beschikt over een sterke vakinhoudelijke basis. Daarnaast beschikt deze over didactische en pedagogische kennis en vaardigheden. Op basis van leerervaringen tijdens stages zijn zij in staat zich te specialiseren en te profileren binnen het algemeen vormend of het beroepsgericht onderwijs. De opleiding streeft naar een economiedocent die op pedagogisch gebied algemene maar ook specifieke leerbehoeften van leerlingen signaleert en het onderwijs kan ontwerpen en evalueren.

In het curriculum zijn de vakinhoudelijke en de vakdidactische bekwaamheidseisen alsmede de domeinen van de kennisbasis vertaald in onderwijseenheden. Zowel de voltijd- als de deeltijdopleiding hebben deze curriculumonderdelen geplaatst binnen de domeinen en subdomeinen van de landelijke kennisbasis.

Studenten economie volgen een vrijwel identiek curriculum. De curriculumonderdelen sluiten goed aan bij het vakgebied economie en bij de algemene didactiek en vakdidactiek. Zo volgen studenten het studieonderdeel 'Onderzoek naar economische actualiteit', 'Europa Veldwerk' en 'Onderwijssysteem van economie', 'Toetsing bij economie' en 'Leer- en gedragsstoornissen'. Hiermee bestrijkt de opleiding het vakgebied in meer dan voldoende mate.

De lerarenopleiding economie is georganiseerd in een samenhangend curriculum waarbinnen naast de hoofdvakken ook ruimte is voor bijvakken, zoals marketing, logistiek, economische geschiedenis, economische geografie en MenM-onderwijs (Mens en Maatschappij, zie hierna) om te zorgen voor breed opgeleide vakspecialisten. Binnen het curriculum besteedt de opleiding steeds meer aandacht aan de uitgangspunten van het opleiden van een bekwame economie leraar zoals beschreven in de opleidingsambitie.

Verder is er sprake van integratie van vakinhoud, vakdidactiek, actualiteit en maatschappij. De maatschappelijke en economische actualiteit staan centraal binnen verschillende studieonderdelen. De opleiding streeft ernaar om niet alleen vakinhoudelijke en vakdidactische

studieonderdelen naast elkaar te verzorgen, maar deze ook te integreren. Op deze wijze ontstaat er bij studenten een samenhangend beeld tussen de verschillende studieonderdelen binnen het vakgebied enerzijds en tussen het vakgebied en aanpalende vakgebieden binnen bijvoorbeeld de kaders van het MenM onderwijs anderzijds. De door de opleiding gebruikte literatuur zoals opgenomen in de studiegids is adequaat, zowel wat vakinhoud als wat actualiteit betreft. Voor de vakdidactische component maakt de opleiding gebruik van boeken, artikelen en thema's uit de beroepspraktijk van de student. Studenten bediscussiëren buiten de lessen en tijdens lessen de door hen vooraf bestudeerde literatuur. Een volgens het auditteam passende didactische werkvorm.

MenM lijn

De opleiding Economie werkt samen met de Tweedegraads Lerarenopleidingen Aardrijkskunde en Geschiedenis binnen de kaders van MenM onderwijs. Er is een aparte gemeenschappelijke vierjarige leerlijn MenM uitgewerkt waarbij de drie opleiding aandacht besteden aan thema's zoals financiële geografie, van behoeften en schaarste, beschrijving van de macro-economie en de samenhang tussen politiek, maatschappij, cultuur en economie. Een ander voorbeeld is verder de samenwerking van opleidingen Economie en Geschiedenis bij het studieonderdeel 'Economische geschiedenis' of het 'Europa veldwerk' waarbij de drie vakgroepen samen een veldwerk organiseren. Het auditpanel is tevreden over deze samenwerkingen tussen de drie vakken en over de wijze waarop zij kennis uitwisselen.

Bij het aanpassen van het curriculum is rekening gehouden met de actiepunten vanuit de opleidingsambitie. Dit gaat stap voor stap. Daarbij is een verdere samenwerking met het werkveld, mbo, vo en de omgeving, één van de spreekpunten evenals de opzet van grotere studieonderdelen waarbij voor studenten nog meer samenhang ontstaat tussen vakinhoud, vakdidactiek, pedagogisch handelen, de maatschappij en de actualiteit.

MBO

Tijdens de audit is in ruime mate gesproken over de relatie tussen de opleiding en het mbo. Hieruit is bij het auditpanel het beeld ontstaan, dat de opleiding op weg is naar een nog intensievere samenwerking met het mbo. Zo wil de opleiding haar studenten met mbo-specifieke opdrachten didactisch nog beter voorbereiden op het lesgeven op het mbo. Ook wil zij meer mbo-docenten inzetten bij gastlessen, moeten studenten meer werken aan op het mbo gerichte stageopdrachten en Fontys-docenten docentstages volgen op het mbo. Het auditpanel ondersteunt deze initiatieven nadrukkelijk.

Inmiddels verzorgen mbo-docenten een studieonderdeel waar het praktijkleren centraal staat waarna zij onder begeleiding lesgeven aan eerstejaars leerlingen van Retail en Business van een mbo-instelling. De opleiding richt zich verder op het mbo door aandacht te besteden aan beroepen waarvoor het mbo opleidt. Dit kan alleen door ervaring op te doen in het beroep, zo geeft de lerarenopleiding aan en kiest zij ervoor om studenten de beroepen in de logistiek te laten ervaren, door middel van het studieonderdeel 'Logistiek' waarbij studenten in een logistiek bedrijf meelopen. Het zijn volgens het auditpanel veelbelovende initiatieven om de mbo-component in de opleiding verder te versterken. Het auditpanel ondersteunt de verder uitbouw hiervan.

Onderzoek

Bestudering door het auditpanel van het curriculum laat zien dat onderzoek voldoende verspreid in het curriculum aan bod komt. De opleiding volgt de hiërarchie (onderzoekende houding - onderzoek toepassen - onderzoek doen) om het gewenste onderzoekend vermogen bij de student tot stand te brengen. In het huidige curriculum leren studenten vanaf hun eerste studiedag te werken vanuit een onderzoekende houding. Docenten stimuleren hun studenten om kritisch naar situaties te kijken en vragen te stellen. Daarnaast reflecteren studenten door hun gehele studie op eigen werk, en ontvangen en geven zij feedback.

De onderzoekscomponent is met name ondergebracht binnen het subdomein Marktonderzoek en informatievoorziening. Concreet gaat het dan om het kunnen hanteren van economische procedures door de student waarmee hij marktinformatie via verschillende vormen van: (1) *fieldresearch*, waaronder interviews, enquêtes, observaties, verkoopgesprekken en experimenten en (2) *deskresearch*, waaronder vakbladen en publicaties van externe experts als banken en brancheorganisaties verzamelt.

Studentgecentreerdheid

De opleiding kenmerkt zich, zo geven studenten tijdens de audit aan, door een hoge mate van studentgecentreerdheid. De beperkte omvang van de opleiding maakt dit mede mogelijk. Zo bevat het curriculum een keuzeprofiel waarbij studenten bijvoorbeeld kunnen kiezen uit vakoverstijgende thema's/studieonderdelen zoals Educational Needs, Ontwerpen van het onderwijs, Vakverdieping wiskunde. Daarnaast is er binnen de opdrachten met regelmaat vrijheid om, binnen bepaalde kaders, (deels) zelf voor een bepaalde invulling te kiezen na overleg met de docenten. Ook het auditpanel stelt vast dat de opleiding haar studenten voldoende keuzevrijheid biedt om zich verder te ontwikkelen, mede op basis van eigen interesses.

Begeleiding werkpleklers

Voor beide varianten geldt dat de werkplekbegeleider (en schoolopleider) studenten begeleidt. Samen met de stageschool bekijkt de opleiding welke activiteiten de student uitvoert. De doelstellingen die de student wil bereiken en het ontwikkelplan dat studenten opstellen, zijn hierbij leidend. Studenten zijn tevreden over de begeleiding. Zij geven aan voldoende vrijheid te hebben om zich te ontwikkelen op een stageschool, daarbij ondersteunt door de werkplekbegeleider. Student, werkplekbegeleider en schoolopleider overleggen regelmatig over de vorderingen van de student. Tijdens dit overleg maken zij afspraken die de student vastlegt om er vervolgens mee aan de slag gaat tijdens een volgende stageperiode.

Goed is te zien dat in het curriculum de complexiteit toeneemt door de wijze waarop de student in de schoolpraktijk functioneert (context) en de hoeveelheid begeleiding (zelfstandigheid) die hij daarbij ontvang. Concreet betekent dit dat studenten naarmate hij in zijn studie vordert steeds zelfstandiger een onderwijstaak voorbereidt, uitvoert en afrondt. In de laatste studiefase, 'beroepsbekwaam', voert de student opdrachten/lessen in de praktijk uit onder beperkte supervisie of geheel zelfstandig.

Docententeam

De drie docenten van de Tweedegraads lerarenopleiding Economie (2,4 fte) zijn voldoende toegerust voor hun takenpakket en combineren daarbij meerdere functies. Zo hebben zij een economische achtergrond maar ook een meer onderwijskundige achtergrond. Beide kennisgebieden tezamen zorgen ervoor dat het docententeam het volledig spectrum aan kennis en vaardigheden dekt en daarmee voldoende toegerust is de opleiding te verzorgen. Waar nodig zet de opleiding expertise in van buiten het economisch domein. De drie leraren verzorgen les aan 33 voltijdstudenten en 12 deeltijdstudenten. Het auditpanel is van mening dat het aantal docenten gering is hetgeen de opleiding kwetsbaar maakt. In het licht van de professionele oriëntatie van het curriculum onderhouden docenten contacten met scholen. Omdat er sprake is van een klein docententeam hebben zij onderling veel contact en bespreken zij zowel langs formele als informele weg opleidingskwesties. Studenten geven aan tevreden te zijn over hun docenten wat hun vakinhoudelijke kennis en hun betrokkenheid betreft. Zij wijzen er op dat het vakdidactisch deel van het docentschap soms nog aandacht verdient; het '*teach as you preach*' uitgangspunt verdient daarbij nog versterking.

Covid-19 en voorzieningen

De afgelopen *Covid-19* periode is er onder studenten uitgebreid geëvalueerd door de opleiding waaronder rondom *online* onderwijs. De opleiding discussieert met studenten over hybride onderwijsvormen en over de *Covid-19* gerelateerde aspecten van onderwijs die men wil

behouden. Studenten geven aan tevreden te zijn over de wijze waarop de opleiding hen heeft begeleid gedurende de *Covid-19* periode. Met docenten wil de opleiding nagaan wat zij wil bewaren uit de *Covid-19* periode op het gebied van digitale leeromgevingen.

Weging en Oordeel

Het curriculum is inhoudelijk een correcte vertaling van de beoogde leerresultaten; de beoogde eindkwalificaties zijn op een inzichtelijke wijze uitgewerkt in doelstellingen. Studenten krijgen in ruime mate gelegenheid om hun bekwaamheden, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau vorm te geven.

Daarnaast is het auditpanel te spreken over de nauwe samenwerking van de economische lerarenopleiding met de Tweedegraads lerarenopleidingen Aardrijkskunde en Geschiedenis; een goed voorbeeld van multidisciplinaire samenwerking. Het curriculum is zodanig vormgegeven dat de onderwijspraktijk en de daarin voorkomende beroepssituaties en -handelingen consequent als uitgangspunt voor het onderwijs dienen. Het auditpanel stelt verder vast dat de mbo-component binnen de opleiding steeds verder vorm krijgt. Een goede ontwikkeling. De opleiding heeft oog voor de variëteit in opdrachten en leeractiviteiten; activerende werkvormen en studentgecentreerd onderwijs hebben daarbij een prominente plaats. Door de omvang van de opleiding is het aantal docenten beperkt; hun vakinhoudelijke kennis is goed, op een enkel punt verdient hun vakdidactische competentie nog aandacht.

Gelet op de hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het deskundige docententeam, komt het auditteam tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 2 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie van FLOS.

31.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

In het 'Toetsplan FLOS Bacheloropleiding leraar algemene economie en bedrijfseconomie' beschrijft de opleiding haar uitgangspunten rondom toetsen. Hiertoe behoren: het leerproces van de student staat centraal (toetsing om te leren), de toetskwaliteit is hoogstaand en toetsing is de verantwoordelijkheid van allen. Verder zijn in het toetsplan de doelstellingen van de vakgroep economie beschreven, evenals de toetsambitie van de opleiding, de toetsvormen, de kwaliteitsborging en het toetsprogramma. Het auditteam stelt vast dat het toetsplan een helder beeld schetst van de visie van de lerarenopleiding op toetsen en de wijze waarop toetsen binnen de Tweedegraads lerarenopleiding Economie vorm krijgt.

Voor iedere toets is een toetsmatrijs beschikbaar. Bij het opstellen van toetsmatrijzen en het construeren van toetsen, hanteert de opleiding de taxonomie van Bloom. Gezien de breedte van het werkveld waarin de leraar economie inzetbaar is, probeert de opleiding zoveel mogelijk op elk deelgebied van de economie het hoogste beheersingsniveau te bereiken. Uit de curriculumbeschrijving blijkt de keuzes die de vakgroep heeft gemaakt met betrekking tot het beheersingsniveau. Het auditteam heeft verschillende toetsmatrijzen bestudeerd en stelt vast dat deze adequaat zijn. Hierin is onder andere aangegeven: de vakinhoud en vaardigheden die de opleiding toetst (een goede beschrijving waarborgt de validiteit), de toetsvorm, de weging van de verschillende onderdelen en de cesuur. Uit de toetsmatrijs blijkt de toepassing van het principe van *constructive alignment*: de beoogde leerresultaten zijn het resultaat van de leer- en onderwijsactiviteiten die de opleiding evalueert door een juiste toetsvorm te gebruiken. Ten aanzien van summatief en formatief toetsen is het auditpanel het volgende gebleken na bestudering van de documentatie en de auditgesprekken. De schriftelijke toetsen die studenten tijdens de toetsweken maken, zijn summatief: deze bepalen of de student voor het betreffende onderdeel geslaagd of gezakt is. Bij het werken aan portfolio's, het beoordelen van werkplekieren en beroepsproducten uit de praktijk hebben toetsen veel meer een formatief karakter waarbij feedback een belangrijk onderdeel vormt voor uiteindelijk het bereiken van een summatieve beoordeling.

Tijdens de audit is het auditpanel gebleken dat de opleiding tijd investeert in de verdere ontwikkeling van zowel de toetsen als het toetsproces. Concreet betekent dit dat de opleiding toetsmatrijzen en *rubrics* verder ontwikkelt waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor kalibreersessies. Hier is behalve de opleiding ook de vakgroep Onderwijskunde bij betrokken. Door te kalibreren met opleiders beoogt de vakgroep Onderwijskunde de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te vergroten door consensus te bereiken bij de interpretatie van de beoordelingscriteria. Zo is de *rubric* voor Didactiek en Klassenmanagement onlangs gekalibreerd en vervolgens bijgesteld. Daarnaast streeft de opleiding naar een feedbackcultuur waarbij formatieve feedback een nog prominentere rol krijgt. Verder werkt zij samen met de vakgroep Onderwijskunde om het onlinetoetsen verder uit te bouwen. Tot slot willen opleiding en vakgroep de kwaliteit van toetsen verder verbeteren door meer toetsanalyses uit te voeren. Het auditpanel is tevreden over de wijze waarop de opleiding formatieve en summatieve toetsing inzet en de ontwikkelkansen die de opleiding ziet samen met de vakgroep Onderwijskunde om de kwaliteit van de toetsen en het toetsproces verder te optimaliseren.

De door het auditpanel bestudeerde toetsen representeren het bachelorniveau en bieden studenten voldoende gelegenheid en voldoende uitdaging om zijn kennis en kunde te tonen. De opleiding werkt met een mix van toetsvormen, zo blijkt uit het totaaloverzicht van toetsen, waaronder schriftelijke tentamens (open vragen, casustoetsen, voortgangstoetsen), werkstukken, mondelinge toetsen, tentamens en speciale toetsvormen waaronder het performance assessment (minilessen, werkplekleren, praktijkproef), het eindgesprek vaststelling bekwaamheden en het portfolio. De opleiding zorgt er met deze mix voor dat studenten op verschillende manieren aantonen dat zij de beoogde leerresultaten/leeruitkomsten realiseren. Het auditpanel merkt nog op dat de opleiding expliciet aandacht besteedt aan examinering in het mbo waardoor studenten beter voorbereid zijn op deze taak in het mbo.

De opleiding beschikt over een breed palet aan toetsen. Zo maakt zij in ruime mate gebruik van kennistoetsen. Terecht volgens het auditpanel omdat een goede economische kennisbasis essentieel is. Studenten zijn tevreden over de toetsvormen en het niveau van de toetsen. De toetseisen zijn voor hen helder en opgenomen in de studiegids. Ook ondersteunen de toetsen studenten bij hun studie. De beperkte omvang maakt het mogelijk dat studenten eenvoudig een afspraak met hun docent kunnen maken om een toets te bespreken. Studenten vinden dit belangrijk omdat zij op deze wijze inzicht krijgen in kennislacunes, hiermee het formatieve karakter van de toetsen onderstrepend.

Beoordeling

De werkplekbegeleider/schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling. De instituutopleider is behalve examinerer tevens beoordelaar. De eindbeoordeling vindt plaats op grond van lesbezoek, evaluaties, het portfolio en het eindgesprek. Een passende en volgens het auditteam zorgvuldig gekozen en uitgewerkte toetswijze voor een lerarenopleiding.

De kwaliteit van de feedback in de beoordelingsformulieren is divers: beperkt aanwezig tot heel helder met een sterke onderbouwing. Zo heeft het auditpanel APO's bestudeerd die er prima uitzagen maar waar de feedback en de onderbouwing van het oordeel beperkt waren. Soms ontbreken bij de beoordelingsformulieren bepaalde onderdelen, een kwestie van 'beoordelingshygiëne' volgens het auditpanel.

De examencommissie vervult de borgende rol naar behoren en heeft de afgelopen jaren veel processen op gang gebracht. Zij vervult ook voor de Tweedegraads lerarenopleiding Algemene Economie en Bedrijfseconomie haar borgende rol evenals de toetscommissie die een centrale rol vervult bij de kwaliteit van de toetsen. De kwaliteit van de toetsing is gedurende de *Covid-19* periode goed bewaakt door zowel de opleiding als de examencommissie zo stelt het auditpanel vast.

Met belangstelling heeft het auditpanel kennisgenomen van peerreviews van de FLOS-afstudeerproducten door economiedocenten van Hogeschool Windesheim. Hierin gaan de docenten in op haar bevindingen ten aanzien van de afstudeerhandleiding, haar bevindingen ten aanzien van de *rubrics* en de voorgelegde eindwerken. Evenals het auditpanel merken ook zij op dat de toelichting op de beoordelingen omvangrijker/gedetailleerder kan en dat de 'beoordelingshygiëne' op een enkel punt nog verbetering verdient. Een goed voorbeeld van de wijze waarop de opleiding de kwaliteit van haar toetsstelsel/het afstudeerniveau bewaakt.

Weging en Oordeel

De Tweedegraads lerarenopleiding Economie heeft met het toetsplan, het toetsprogramma en de toetsmatrijzen haar toetsstelsel op orde. De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke wijze met behulp van gevarieerde toetsvormen in welke mate studenten de beoogde bekwaamheidseisen en de hiervan afgeleide doelen bereiken. De feedback bij (eind)toetsen kan omvangrijker evenals de onderbouwing van het oordeel; de

beoordelingshygiëne nog een punt van aandacht. Met het oog hierop is het prima dat de opleiding een aantal maatregelen rondom toetskwaliteit, waar feedback en beoordeling deel van uitmaken, initieert met het oog op verdere kwaliteitsverbetering. De examencommissie heeft een borgende rol bij de toetskwaliteit en vervult haar taak naar behoren. De kwaliteit van de toetsing is gedurende de *Covid-19* periode door de examencommissie bewaakt. Het auditteam komt op grond van bovenstaande positieve punten tot het oordeel 'voldoet' voor deze standaard voor de voltijd- en deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande positieve punten tot het oordeel 'voldoet' voor deze standaard voor de voltijd- en deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie.

31.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditteam dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleiding Economie.

Eigen oordeel auditteam gerealiseerd niveau

Het auditpanel heeft voorafgaand aan de audit van acht studenten Algemene Economie (vijf deeltijd en drie voltijd) en acht studenten Bedrijfseconomie (vijf deeltijd en drie voltijd) de afstudeerproducten bestudeerd alsmede de weblogs van studenten. Deze afstudeerproducten hebben betrekking op het professioneel handelen van de student, het onderwijspedagogisch handelen en het vakdidactisch ontwerp.

Na bestudering van de studentproducten komt het auditpanel tot de volgende bevindingen:

- De afstudeerproducten die het auditpanel bestudeerd en beoordeeld heeft, stemmen overeen met haar inschatting van het niveau.
- De afstudeerproducten bieden goed zicht op de werkzaamheden van de student en van zijn kennis en vaardigheden. Zo boden de APO's het auditpanel goed zicht op: het praktijkprobleem, de praktijkvraag en de didactische thema's.
- De afstudeerproducten richten zich regelmatig op praktijkproblemen en laten een gedegen uitwerking zien.
- De representatieve set weblogs die het auditpanel heeft bekeken schetsen een mooi beeld van de werkzaamheden van de student en geven het auditpanel vertrouwen dat studenten het bachelorniveau behalen.

Al met al is het auditteam tevreden over de door haar bestudeerde afstudeerproducten.

Uit het gesprek met vertegenwoordigers van het werkveld, zowel avo als mbo kwam duidelijk naar voren dat zij behoefte hebben aan goed opgeleide FLOS-economie docenten voor alle vormen van vervolgonderwijs. Zij onderstreepten het belang voor het werkveld van deze opleiding en zou graag zien dat de opleiding meer docenten economie leverde aan het werkveld, het auditpanel onderschrijft dit standpunt nadrukkelijk. Tevens gaven zij aan het zeer belangrijk te vinden om nauw met lerarenopleiders samen te werken om docenten op te leiden.

Weging en Oordeel

Studenten van de Tweedegraads lerarenopleiding Economie beschikken over het niveau dat het werkveld van een startende leraar economie verwacht. Het auditpanel is zonder meer tevreden over de kwaliteit van de afstudeerproducten; studenten beheersen alle beoogde leeruitkomsten ruim voldoende tot goed. Studenten bereiken het gerealiseerd niveau (deze standaard) en beschikken daarbij over de beoogde leerresultaten (standaard 1). Daarmee is voor het auditpanel de cirkel gesloten welke het accreditatiekader veronderstelt.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden voldoende aansluit op het niveau waarop studenten in de beroepspraktijk dienen te functioneren.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor de voltijd- en deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie.

32. ALGEMEEN EINDOORDEEL ECONOMIE

Het auditpanel is van oordeel dat deskundige docenten de Tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie verzorgen en die tevens zorgdragen voor een stevig vormgegeven curriculum dat studenten de mogelijkheid biedt zich te ontwikkelen tot startbekwame en goed toegeruste docenten waar het werkveld nadrukkelijk behoefte aan heeft.

Het auditpanel adviseert de NVAO de accreditatie van de Tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en de Tweedegraads lerarenopleiding Bedrijfseconomie in de varianten voltijd en deeltijd te continueren.

33. AANBEVELINGEN ECONOMIE

De explicitering van de vakdidactische visie op economie verdient nog verdere uitwerking: welke specifieke economische concepten, werkwijzen e.d. stellen studenten en scholieren voor opgaven die een didactisch antwoord vragen?

Het vakdidactisch deel van het docentschap verdient soms nog aandacht, in het bijzonder het *'teach as you preach'* uitgangspunt.

De toelichting bij de beoordelingen van toetsen kan nog omvangrijker/gedetailleerder. De beoordelings'hygiëne' verdient op een enkel punt nog verbetering.

34. SCORETABEL ALGEMENE ECONOMIE

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Opleiding tot leraar vo 2^e graad Algemene Economie voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Opleiding tot leraar vo 2^e graad Algemene Economie deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

35. SCORETABEL BEDRIJFSECONOMIE

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Opleiding tot leraar vo 2^e graad Bedrijfseconomie voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Opleiding tot leraar vo 2^e graad Bedrijfseconomie deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad in
Geschiedenis**
voltijd/deeltijd

Fontys Hogescholen

CROHO nr. 35197

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2015)

In het laatste accreditatiebesluit van de opleiding Geschiedenis is een aantal adviezen ter verbetering geformuleerd. Deze zijn hieronder opgenomen, evenals de verbeteracties die de opleiding in gang heeft gezet.

Aanbevelingen	Opvolging opleiding
<p>De vakoverstijgende samenwerking binnen het leergebied M&M is waardevol. De samenwerking tussen Geschiedenis en Aardrijkskunde is goed. Het auditpanel beveelt de opleiding aan om haar samenwerking met beide economievakken te heroverwegen: tussen geschiedenis en economie zijn sterkere (dwars)verbanden mogelijk dan de opleiding thans legt.</p>	<p>-Aan de generieke keuzeprofielen van jaar 4 is voor de opleidingen aardrijkskunde, economie en geschiedenis de module 'MM4' toegevoegd. Een module van 15 european credits (ects), waarin vakoverstijgend wordt gewerkt aan analyseren, onderzoeken en ontwerpen van eigen M&M lesmateriaal.</p> <p>-In het kader van de module MM4 is er nauwe samenwerking met Hanneke Tuithof (lector didactiek van de gammavakken, Universiteit Utrecht) en tevens samenwerking rondom landelijke scholingsbijeenkomsten.</p> <p>Vanuit de vakoverstijgende en samenwerkingsmodule M&M in studie jaar 3 (MM3) is er elk jaar samenwerking met een school in de regio die een 'actuele M&M-vraag' heeft. M&M-studenten, docenten FLOS en de docenten van de school werken dan samen. De module Economische Geschiedenis (studiejaar 2/3 in de opleidingen Economie en Geschiedenis) is ingevoerd in het curriculum. Speciaal om de aanbeveling op te volgen. De opleiding Economie sluit in studiejaar 1 aan bij de module Project Propedeuse (PRP) en behandelt 'omgevingsonderwijs' vanuit historisch, geografisch en nu (2021) ook vanuit economisch perspectief. De opleiding Economie sluit aan het bij de module Europa Veldwerk (EUV). EUV wordt aangeboden in jaar 2/3 aan de studenten Aardrijkskunde en Geschiedenis en betreft een veldwerk in Europa.</p>
<p>Het auditpanel beveelt de opleiding aan te zorgen voor meer evenwicht in de inhoud van tentamens en daarbij inzichtvragen en kennis reproducerende vragen meer af te wisselen.</p>	<p>De aanbeveling is tevens een eigen wens van de vakgroep.</p> <p>-In 2020-2021 zijn alle toetsmatrijzen van de modules herijkt op basis van toetsplan.</p> <p>-In 2019-2020 zijn er twee tentamens gemaakt volgens een '6ogen-principe' (PNP1 en PNP2).</p> <p>-Er zijn uitgangspunten geformuleerd voor het toetsplan (2020-2021): er moet een opbouw zijn in moeilijkheid en van kennis naar inzicht/vaardigheden gedurende studiejaar 1 tot en met 3</p> <p>Kennis-inzicht-vaardigheden: percentages (bij benadering): Studiejaar 1: 60-20-20. Studiejaar 2/3: 40-40-20.</p> <p>Ook heeft de vakgroep op basis van deze aanbevelingen nog eens kritisch naar de verdeling van de ects gekeken, die worden toegekend aan de modules. Tijdens het proces</p>

	van het invoeren van alternering in jaar 2/3, zijn de 'plattegrondscursussen' (modules waarin de hoofdperioden van de geschiedenis worden behandeld) herijkt.
De wijze waarop de opleiding groepsopdrachten beoordeelt, is een punt van aandacht. In het ene geval geven de examinatoren een groepscijfer, de andere keer volgt er een individuele beoordeling. Het auditpanel beveelt de opleiding aan om aan studenten duidelijk te maken waarom zij zich de ene keer beperkt tot een individuele beoordeling en de andere keer tot een groepsbeoordeling.	Nu wordt ook in het curriculumoverzicht duidelijk gemaakt, wanneer er sprake is van individuele en groepsbeoordelingen. Dat stond eerder al duidelijk in de studiewijzers van de opleiding geschiedenis. In de 'klankbordgroep M&M' is besproken wanneer en waarom er sprake is van een individuele- dan wel groepsbeoordeling. Vervolgens is door studenten jaar 2/3 de wens kenbaar gemaakt om vaker een opdracht individueel uit te werken, in plaats vanuit een (onderwijs)groep. Dit geldt voor de 'geschiedenis' modules, waar het specifiek 'de vakinhoud betreft. Nu is er sprake van 'een goed evenwicht'. Studenten begrijpen echter ook dat juist bij samenwerking met studenten uit andere M&M-opleidingen groepsopdrachten een meerwaarde zijn.
Het auditteam beveelt de opleiding aan om ook andere theoretische modellen (zoals Van Drie en Van Boxtel [2008] of Seixas en Morton [2013]) te gebruiken als focus.	In het studiejaar 2020-2021 is, waar mogelijk in studiewijzers verwezen naar een theoretisch model (bij opdrachten, vakdidactische toepassingen, e.d.). Dit geldt voor zowel de opdrachten bij plattegrondscursussen, als voor de leerlijnen VD en HDR. De genoemde theoretische modellen zijn gebaseerd op geschiedtheoretische en geschiedfilosofische uitgangspunten die voor een substantieel deel het fundament vormen van de HDR-leerlijn. Seixas en Morton (2013) zijn in ieder geval op basis van deze aanbeveling opgenomen als theoretische verantwoording bij de opdrachten die de vakgroep uitschrijft bij de modules VDIP, ORVA, PCP2, PCS, PMP, PMC, PCC en POC.
Het auditteam beveelt de opleiding aan om minder vrijblijvend te zijn daar waar het abonnementen betreft op opleidingsrelevante tijdschriften.	Het vakblad KLEIO was al opgenomen in de literatuurlijst van studiejaar 4, maar is nu ook opgenomen in de literatuurlijst van de studiejaren 2 en 3. Content uit dit vakblad wordt in deze studiejaren (en incidenteel in studiejaar 1) nu ook gebruikt bij de vakdidactische modules (leerlijn VD). De bachelor coördinator stuurt met regelmaat artikelen uit opleidingsrelevante publicaties naar de studenten (ter informatie en inspiratie). Er wordt sinds 2019-2020 – o.a. in de studiewijzer VD1 - ook verwezen naar digitale abonnementen, zoals histoforum.nl , geschiedenisdidactiek.uu.nl en historiek.net .
Het auditpanel beveelt de opleiding aan om studenten meer mogelijkheden te bieden wetenschappelijke tijdschriften en boeken te raadplegen en om hen vervolgens de gelegenheid	Zie voorgaande opvolging. Het stimuleren van studenten om wetenschappelijke literatuur te bestuderen en

<p>te bieden om deze kennis te gebruiken op de opleiding en/of op de stageplek.</p>	<p>gebruiken is een 'houding' die voor de vakgroep als vanzelf spreekt. Dit blijkt uit de vele (digitale) publicaties die de collega's gebruiken leerlijn VD, de informatie op de portal (sinds 2017: lesideeën stage), de duidelijke koppeling tussen vakdidactische voorbereiding op stages en het 'flankerend' behandelen van vakdidactische thema's tijdens stageperiodes (zie leerlijn VD), maar ook uit de opdrachten die de vakgroep aanbiedt in de andere modules.</p>
---	--

36. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN GESCHIEDENIS

36.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Hetgeen in de generieke rapportage is opgenomen over deze standaard, geldt ook voor de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis, zo stelt het auditpanel vast. De opleiding hanteert voor haar onderwijs, naast bekwaamheidseisen, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbasis als leidraad. Laatstgenoemde vormt de basis voor zowel de vakinhoudelijke als de vakdidactische bekwaamheidseisen. Additioneel geldt binnen deze standaard voor de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis het volgende.

Profilering

De docenten van de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis heeft sinds de vorige visitatie veel verbeteracties ondernomen, waarvoor hulde. Binnen de opleiding worden docenten opgeleid die meer dan alleen de kennisbasis van hun vak beheersen en breed zijn opgeleid. Zij beschikken niet alleen over goede vaardigheden op het gebied van vakdidactiek en historisch denken en redeneren, maar ook op het gebied van Mens en Maatschappij onderwijs (M&M) en weten dit in de onderwijspraktijk vorm te geven via onderwijsactiviteiten in de school, veldwerk en projecten. Dit laatste zijn aspecten van de opleiding die ofwel 'buiten' de kennisbasis vallen of 'meer' zijn dan de kennisbasis beschrijft. Dit geldt ook voor de 'plattegrondscursussen' (studieonderdelen waarin de vakinhoud centraal staat). De opleiding biedt deze vanuit een tijdvakken structuur *concentrisch* aan en vanuit een steeds wisselende invalshoek: politiek-institutioneel, sociaal-economisch of cultureel. Zo is de vakinhoud van de opleiding meer dan alleen de kennisbasis. De studenten zijn verder pedagogisch bekwaam en breed inzetbaar via de instituutsbrede of generieke studieonderdelen in het curriculum. Het auditpanel merkt op dat de theoretische inbedding/onderbouwing van haar opleidingsambities zoals geformuleerd in de notitie 'Opleidingsambities Geschiedenis Fontys Lerarenopleiding Sittard' nog verdere uitwerking verdient. Het auditpanel kan zich in dit verband voorstellen dat de opleiding de theoretische inbedding van haar opleidingsambities onderbouwt vanuit (meerdere) theoretische modellen en relevante internationale literatuur.

De opleiding leidt haar studenten op in samenwerking met het werkveld. Niet alleen vanuit de stages maar ook vanuit specifieke studieonderdelen die FLOS in samenwerking met het werkveld organiseert, waaronder een middelbare school in het Duitse Heinsberg, diverse erfgoedinstellingen en samenwerkingsmodules met scholen die Mens en Maatschappij aanbieden.

De opleiding wil, uitgaande van een uitdagende leeromgeving, bekwame geschiedenisleraren opleiden die hun handelen onderbouwen vanuit een eigen visie, vakmanschap én meesterschap, daarbij regelmatig reflecteren op hun handelen, graag samenwerken in een team en midden in de maatschappij staan. Het kernbegrip 'vakmanschap' staat daarbij voor de inhoudelijke en vakdidactische basis waarover een leraar geschiedenis beschikt. Het kernbegrip 'meesterschap' representeert de pedagogische, didactische bekwaamheden van de leraar in relatie tot de meer algemene beroepsvereisten.

Vakspecifieke kennisbasis en onderzoek

De opleiding gaat uit van de Dublin-descriptoren de herijkte generieke kennisbasis, de vakkennisbasis, de examenprogramma's van de vernieuwde profielen van het vmbo, de relevante kwalificatiedossiers van het mbo, de kerndoelen Mens & Maatschappij onderbouw vo en de examenprogramma's geschiedenis in het vo. Deze bepalen het te behalen eindniveau van de student. De beoogde leerresultaten zijn uitgewerkt in leerdoelen en verder uitgewerkt in het curriculumoverzicht van de opleiding geschiedenis. Het auditpanel is positief over de wijze waarop het beoogde leerresultaten zijn uitgewerkt: zij geven inzicht in de inhoud van de opleiding, zowel vakinhoudelijk als vakdidactisch.

In dit verband stelt het auditpanel vast dat er binnen de opleiding ruim aandacht is voor de vakinhoudelijke kant van het beroep. Zo komen vakinhoudelijk onderwerpen aan bod waaronder de betrouwbaarheid van historische bronnen, het ontstaan van landbouw en landbouwsamenlevingen en de levenswijze van jagers en verzamelaars. Het is een bewuste keuze om relatief veel aandacht te besteden aan de regio, hetgeen alle door het auditpanel gesproken partijen waarderen. Tot de vakdidactische onderwerpen behoren: activerende werkvormen, toetsen samenstellen en beoordelen en inzet ICT. Het auditpanel merkt op dat de opleiding zich nog kan richten op leidende vragen binnen het vakdidactiekprogramma.

De onderzoekscomponent is terug te vinden in de kennisbasis binnen de subdomeinen: redeneerwijzen (bronnenonderzoek), vraagstelling en bruikbaarheid van bronnen. Concreet gaat het dan om het onderscheiden van onderzoeksstappen, het uitvoeren van bronnenonderzoek en het formuleren van een onderzoeksvraag en de bruikbaarheid en representativiteit van bronnen. Het auditpanel stelt vast dat de vakinhoudelijke en vakdidactische component in voldoende mate in de beoogde leerresultaten/kennisbasis zijn opgenomen, dit geldt specifiek ook voor de onderzoekscomponent.

Contacten/samenwerking werkveld en vakgenoten

De opleiding bespreekt met het werkveld belangrijke ontwikkelingen alsmede de implicaties hiervan voor het onderwijs. De opleiding beschikt verder over een netwerk binnen zowel het avo- als het mbo-onderwijs in de regio en maakt hiervan gebruik in haar onderwijs. Ook werkte de opleiding samen met de lector 'Didactiek van de Gammavakken' (inmiddels opgeheven) van Fontys Hogeschool Tilburg. Het auditpanel stelt vast dat de opleiding goed vertegenwoordigd is in landelijke gremia en dat zij beschikt over goede contacten in het onderwijsveld. Hierdoor kan de opleiding aansluiten bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld worden gesteld.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke gedeelte van dit rapport. Er is voor de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis geen aanleiding om af te wijken van het algemene oordeel voor deze standaard: 'voldoet'.

36.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma, werkplekieren/samen opleiden, onderzoek, keuzevrijheid, instroom/doorstroom, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke gedeelte van de rapportage. Additioneel geldt voor de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis het volgende.

Inhoud en vormgeving curriculum

Bestudering van het curriculum in beide opleidingsvarianten laat zien dat er sprake is van een koppeling tussen enerzijds de leerresultaten/bekwaamheidseisen en anderzijds de leerdoelen en de vakspecifieke onderdelen. Het auditteam stelt op basis hiervan vast dat de opleiding ervoor zorgt dat studenten de landelijke afgesproken beoogde leerresultaten kunnen behalen. De geschiedenisdocent in spé beschikt over een goede vakinhoudelijke basis en kan zich vakdidactisch manifesteren. Daarnaast beschikt hij over generieke en pedagogische kennis en vaardigheden. De opleiding streeft ernaar een docent op te leiden die op pedagogisch gebied algemene maar ook specifieke leerbehoeften van leerlingen signaleert, bijbehorend onderwijs kan ontwerpen en evalueren. Tot de kernkwaliteiten waarover de geschiedenisdocent beschikt behoren behalve een brede professionele basis ook innovatief vermogen, ondernemend gedrag, samenwerkend met de omgeving, kritisch denkend, onderzoekend en ontwikkelingsgericht.

In het curriculum zijn de vakinhoudelijke en de vakdidactische bekwaamheidseisen alsmede de domeinen van de kennisbasis vertaald in onderwijseenheden. Zowel de voltijdopleiding als deeltijdopleiding hebben deze curriculumonderdelen geplaatst binnen de domeinen van de landelijke kennisbasis. Ieder domein is onderverdeeld in subdomeinen die daarmee een verdere concretisering vormen van de domeinen. Tot de vakinhoudelijke studieonderdelen behoren onder andere: Prehistorie en Archeologie, Historisch denken en redeneren en Mens en Maatschappij. Dit laatste studieonderdeel verzorgt de opleiding samen met de Tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde en Economie. Een goed voorbeeld volgens het auditpanel van interdisciplinariteit. Naast de vakinhoudelijke component kent de opleiding ook een uitgebreide vakdidactische component waartoe onder andere de studieonderdelen 'Vakdidactiek' 1, 2, 3 en 4 behoren evenals 'Didactisch klassenmanagement' en 'Opvoeding en ontwikkeling'. De opleiding kan de theoretische onderbouwing van haar didactische visie en haar vakdidactische uitgangspunten nog verder uitdiepen. In dit verband pleit het auditpanel voor nóg meer verbindingen tussen de verschillende onderdelen van het curriculum, met name tussen de vakinhoudelijke en vakdidactische lessen. Ga daarbij vakspecifieke leermoeilijkheden niet uit de weg en besteedt aandacht aan de wijze waarop de opleiding de inhoud van de lessen verder kan didactiseren naar het voortgezet onderwijs.

De kennisbasis van de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis is onderverdeeld in domeinen en subdomeinen. Tot de domeinen behoren: 'Conceptuele principes van het vak', 'Vakdidactiek', 'Historisch redeneren', 'Tijdvakken' en 'Werking van de Nederlandse rechtstaat'. Volgens het auditpanel een adequate invulling van het vakgebied geschiedenis en passend voor deze opleiding. Deze domeinen zijn vervolgens uitgewerkt in subdomeinen. Zo is het domein 'Conceptuele

principes' uitgewerkt in twee subdomeinen: 'Beschrijving van het vakgebied' en 'Doelen en functies van het schoolvak'. Het domein 'Didactiek' is uitgewerkt in drie subdomeinen: 'Doelstellingen', 'Leermiddelen', 'Werkvormen en Evaluatie'. De subdomeinen zijn een adequate verdere uitwerking van de domeinen. Ook zij geven het auditpanel verder inzicht in de kennis en kunde waarover de leraar geschiedenis bij zijn afstuderen beschikt.

M&M lijn

De opleiding geschiedenis werkt samen met de Tweedegraads lerarenopleidingen Aardrijkskunde en Economie binnen de kaders van M&M onderwijs. Het auditpanel stelt vast dat de opleiding hier veel in investeert. Dit is het auditpanel niet alleen gebleken uit de vooraf door haar bestudeerde notitie 'Het opleiden van docenten binnen het leergebied M&M' maar ook uit de tijdens de audit gevoerde gesprekken met docenten. Wel miste het auditpanel in deze notitie een gedegen theoretische onderbouwing. Is deze geformuleerd, dan kan het auditpanel zich voorstellen dat de opleiding op het gebied van M&M onderwijs landelijk een voortrekkersrol gaat vervullen. In de gemeenschappelijke vierjarige leerlijn M&M besteden de drie opleidingen aandacht aan thema's zoals een analyse van behoeften en schaarsten, en de samenhang tussen politiek, maatschappij en cultuur. Een ander voorbeeld is de samenwerking van opleidingen Geschiedenis en Economie bij het studieonderdeel 'Economische geschiedenis' of het 'Europa veldwerk' waarbij de drie vakgroepen samen een veldwerk organiseren. Het auditpanel is tevreden over deze samenwerkingen tussen de drie vakgroepen en over de wijze waarop zij kennis uitwisselen. De samenwerking tussen opleiding en werkveld krijgt met name vorm binnen projecten. Scholen, musea en andere erfgoedinstellingen betreft zij bij het samen opleiden van leraren geschiedenis. Voorbeelden zijn o.a. het tweejaarlijks symposium over de Limburgse Geschiedenis, dat samen met de PABO wordt georganiseerd, de module Erfgoed, de module Mens en Maatschappij 3, het samenwerkingsverband Xplore, het studieonderdeel 'Oriëntatie op het Vak': Mijnstreek en het internationale Project Heinsberg.

De opleiding streeft er naar om niet alleen vakinhoudelijke en vakdidactische studieonderdelen naast elkaar te verzorgen, maar deze ook te integreren. Op deze wijze ontstaat er bij studenten een meer samenhangend beeld tussen de verschillende studieonderdelen binnen het vakgebied en tussen het vakgebied en aanpalende vakgebieden zoals binnen de kaders van het M&M onderwijs. In dit verband merkt het auditpanel op dat de opleiding ieder studiejaar een jaarevaluatie opstelt waarin onder andere aandacht is voor wijzigingen en/of aanvullingen in het curriculum. Het auditpanel is hier tevreden over en stelt voor om meer werk te maken van theoretische modellen: zo steunt de kennisbasis vooral op het werk van Wildschut. Bij de beschrijving van de opleidingsambities zou het auditpanel dit uitgebreid willen zien met andere modellen, nationaal en internationaal; dit kan de opleiding explicieter uitwerken en vervolgens vastleggen.

Met belangstelling heeft het auditpanel kennisgenomen van de peerreview tussen de lerarenopleiders geschiedenis van de Fontysopleidingen in Sittard en Tilburg en de Hogeschool Arnhem/Nijmegen. Hierbij zijn onder andere de opleidingsvisies besproken evenals, uitgebreid en 'in de diepte' vakdidactische aspecten alsmede verschillende studieonderdelen. Het auditpanel moedigt de opleiding aan om deze bijeenkomsten uit te breiden met andere geschiedenisopleidingen als *critical friend*.

Het auditpanel stelt verder vast dat er sprake is van een aantal leerlijnen die prima passend zijn voor deze opleiding. Tot deze leerlijnen behoren de Leerlijn vakdidactiek FLOS Geschiedenis, de Leerlijn Historisch Denken & Redeneren en de eerder genoemde Leerlijn M&M. Binnen de vormgegeven Leerlijn vakdidactiek FLOS Geschiedenis maken studenten kennis met vakdidactiek, geven eerstejaarsstudenten elkaar les onder begeleiding van de vakdocenten op basis van tien tijdvakken en ontwerpen en voeren zij activerende vakdidactiek uit om het leren en het leren leren te vergroten en inzichtelijk te maken. In het tweede jaar voert de student onderzoek uit naar de bruikbaarheid van strips, muzieknnummers en romans als bron voor het geschiedenisonderwijs. Vervolgens presenteren ze de resultaten in de vorm van een essay en een *PowerPoint*-presentatie. Ook analyseren zij een geschiedenismethode en ontwerpen zij een eigen hoofdstuk voor een middelbare schoolmethode met een cultuur- en/of mentaliteitshistorisch thema op VWO-3 niveau. In het derde studiejaar ontwerpen studenten didactisch materiaal en organiseren zij een excursie voor een stad en een museum.

De door de opleiding gebruikte literatuur zoals opgenomen in de leerlijnen en studiegids is adequaat, zowel wat vakinhoud als wat actualiteit betreft. Wel ontbreekt de internationale component terwijl er op dit terrein goede publicaties beschikbaar zijn. Voor de vakdidactische component maakt de opleiding gebruik van boeken (*'Geschiedenisdidactiek, Handboek voor de vakdocent Wilschut e.a.'*), artikelen en thema's uit de beroepspraktijk van de student. Studenten bediscussiëren buiten de lessen en tijdens lessen de door hen vooraf bestudeerde literatuur. Een volgens het auditteam passende didactische werkvorm.

Onderzoek

Bestudering door het auditpanel van het curriculum toont aan dat de onderzoekscomponent voldoende in het curriculum aan bod komt. De opleiding volgt de hiërarchie (onderzoekende houding - onderzoek toepassen - onderzoek doen) om het gewenste onderzoekend vermogen bij de student tot stand te brengen. Studenten leren vanaf hun eerste studiedag te werken vanuit een onderzoekende houding. Docenten stimuleren hun studenten om kritisch naar situaties te kijken en vragen te stellen. Daarnaast reflecteren studenten door hun gehele studie op eigen werk, en ontvangen en geven zij feedback, dit alles vanuit een onderzoekende houding.

Studentgecentreerdheid

De opleiding kenmerkt zich, zo geven studenten tijdens de audit aan, door een hoge mate van studentgecentreerdheid. De schaal van de opleiding biedt daartoe ook de ruimte. Zo bevat het curriculum een keuzeprofiel waarbij studenten kunnen kiezen uit vakoverstijgende thema's/studieonderdelen zoals 'Educational Needs' en 'Ontwerpen van het onderwijs'. Daarnaast is er binnen de opdrachten de mogelijkheid om, binnen kaders, (deels) zelf voor een bepaalde invulling te kiezen. Het auditpanel stelt vast dat de opleiding de studenten voldoende keuzevrijheden biedt. Tijdens de audit bevestigen studenten dit.

Begeleiding werkpleklers

Voor beide varianten geldt dat de werkplekbegeleider (en schoolopleider) studenten begeleidt. Samen met de stageschool bekijkt de opleiding welke activiteiten de student uitvoert. De doelstellingen die de student wil bereiken en hun ontwikkelplan, zijn hierbij leidend. Studenten zijn tevreden over de begeleiding. Zij geven aan voldoende vrijheid te hebben om zich te ontwikkelen op een stageschool met ondersteuning van de werkplekbegeleider. Student, werkplekbegeleider en schoolopleider overleggen regelmatig over de vorderingen van de student. Tijdens dit overleg maken zij afspraken die de student vastlegt en waar hij vervolgens mee aan de slag kan in de volgende stageperiode.

Goed is te zien dat in het curriculum de complexiteit toeneemt door de wijze waarop de student in de schoolpraktijk functioneert (context) en de hoeveelheid begeleiding (zelfstandigheid) die hij ontvangt. Concreet betekent dit dat studenten naarmate hij in zijn studie vordert steeds zelfstandiger een onderwijstaak moet voorbereiden, uitvoeren en afronden. In de fase beroepsbekwaam voert de student opdrachten/lessen in de praktijk uit onder beperkte supervisie of geheel zelfstandig.

Docententeam

FLOS geschiedenis is een, ten opzichte van andere FLOS-opleidingen, relatief grote opleiding. Het curriculum wordt door zes docenten ontwikkeld en uitgevoerd. Deze docenten hebben ieder een vakinhoudelijke specialisatie (Oudheid, Middeleeuwen, Nieuwe tijd en Contemporaine tijd), werken samen binnen de leerlijnen historisch denken, redeneren en vakdidactiek en zijn voldoende toegerust voor hun takenpakket en combineren daarbij meerdere functies. Zij hebben een voor de opleiding relevante achtergrond (master, gepromoveerd historicus) en tevens een meer onderwijskundig/didactische achtergrond. Beide kennisgebieden tezamen zorgen ervoor dat het docententeam het volledig spectrum aan kennis en vaardigheden dekt en daarmee voldoende toegerust is de opleiding te verzorgen. Waar nodig zet de opleiding expertise in van buiten het geschiedkundig domein.

In het licht van de professionele oriëntatie van het curriculum onderhouden docenten contacten met scholen. Docenten hebben onderling veel contact en bespreken zowel langs formele als

informele weg opleidingskwesties. Studenten geven aan tevreden te zijn over hun docenten, zowel wat vakinhoudelijke kennis betreft als wat de vakdidactische component betreft.

Covid-19 en voorzieningen

De afgelopen *Covid-19* periode is er onder studenten uitgebreid geëvalueerd door de opleiding waaronder rondom *online* onderwijs. De opleiding discussieert met studenten over hybride onderwijsvormen en over de *Covid-19* gerelateerde aspecten van onderwijs die men wil behouden. Studenten geven aan tevreden te zijn over de wijze waarop de opleiding hen heeft begeleid gedurende de *Covid-19* periode. Met docenten wil de opleiding nagaan wat zij wil bewaren uit de *Covid-19* periode op het gebied van digitale leeromgevingen.

Weging en Oordeel

Het curriculum is inhoudelijk een correcte vertaling van de beoogde leerresultaten; de beoogde eindkwalificaties zijn op een inzichtelijke wijze uitgewerkt in doelstellingen. Studenten krijgen in ruime mate de gelegenheid om hun bekwaamheden, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op niveau vorm te geven. Het auditpanel stelt vast dat de opleiding zeker opleidingsambities heeft, maar zou graag zien dat de opleiding deze explicieter uitwerkt en vastlegt. M&M wint als de opleidingen een gedegen theoretische onderbouwing op papier zetten voor het leergebied M&M. Op basis van de huidige praktijk en theoretisch verdieping kan ook de geschiedenisopleiding een landelijke voortrekkersrol spelen.

Via de leerlijnen ontwikkelen studenten de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om in de scholen het vak Geschiedenis te doceren. Daarnaast is het auditpanel te spreken over de nauwe samenwerking van de geschiedenis lerarenopleiding met de Tweedegraads lerarenopleidingen Aardrijkskunde en Economie en een goed voorbeeld van multidisciplinaire samenwerking. Het curriculum is zodanig vormgegeven dat de onderwijspraktijk en de daarin voorkomende beroepssituaties en –handelingen consequent als uitgangspunt voor het onderwijs dienen. In dit verband is het auditpanel positief over de peer review die de geschiedenisopleidingen Fontys Sittard, Tilburg en de HAN organiseren. De opleiding heeft oog voor de variëteit in opdrachten en leeractiviteiten; activerende werkvormen hebben daarbij een prominente plaats.

Gelet op de hierboven genoemde sterke elementen in het curriculum en het deskundige docententeam komt het auditteam tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 2 voor de voltijd- en de deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis van FLOS.

36.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Het 'Toetsplan FLOS Bacheloropleiding leraar Geschiedenis' beschrijft uitgebreid, helder en transparant de uitgangspunten rondom toetsen en onderscheidt de doelstellingen van de vakgroepen geschiedenis en onderwijskunde. In het toetsplan staat het leerproces van de student centraal staat (toetsing als wezenlijk onderdeel van het leerproces), dat de kwaliteit 'hoogstaand' is en toetsing de verantwoordelijkheid is van allen. Verder zijn in het toetsplan beschreven de doelstellingen van de vakgroep geschiedenis, de toetsambitie van de opleiding, de toetsvormen, de kwaliteitsborging en het toetsprogramma. Het auditteam stelt vast dat het toetsplan een helder beeld schetst van de visie van de lerarenopleiding op toetsen en op de wijze waarop toetsen binnen de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis vorm krijgt.

De opleiding kenmerkt zich verder door een duidelijk toetsbeleid waarbij het vierogen beleid, de opbouw van de toetsen, formatief vs. summatief toetsen en spelling tijdens tentamens centraal staan.

Voor iedere toets is een toetsmatrijs beschikbaar. Bij het opstellen van toetsmatrijzen en het construeren van toetsen hanteert de opleiding de taxonomie van Bloom. Het auditteam heeft verschillende toetsmatrijzen bestudeerd en stelt vast dat deze adequaat zijn. Hierin is onder andere aangegeven: de vakinhoud en vaardigheden die de opleiding toetst (een goede beschrijving waarborgt de validiteit), de toetsvorm, de weging van de verschillende onderdelen en de cesuur. Uit de toetsmatrijs blijkt de toepassing van het principe van *constructive alignment*: de beoogde leerresultaten zijn het resultaat van de leer- en onderwijsactiviteiten die de opleiding evalueert door een hierop afgestemde toetsvorm in te zetten.

Ten aanzien van summatief en formatief toetsen is het auditpanel het volgende gebleken na bestudering van de documentatie en de auditgesprekken. De schriftelijke toetsen die studenten maken, zijn summatief: zij bepalen of de student voor het betreffende onderdeel slaagt of zakt. Deze toetsen kunnen studenten nabespreken met hun docenten. Bij het werken aan portfolio's, het beoordelen van werkplekieren en beroepsproducten uit de praktijk hebben toetsen een formatief karakter.

Tijdens de audit is het auditpanel gebleken dat de opleiding tijd investeert in de verdere ontwikkeling van zowel de toetsen als het toetsproces. Conform het FLOS toetsbeleidsplan is de ambitie bij alle curriculumonderdelen te werken met toetsmatrijzen of *rubrics*. De opleiding werkt zowel de toetsmatrijzen als de *rubrics* regelmatig bij waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor kalibreersessies waarbij behalve de opleiding ook de vakgroep Onderwijskunde betrokken is. Door te kalibreren met opleiders/beoordelaars beoogt de vakgroep de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te vergroten door consensus te bereiken bij de interpretatie van de beoordelingscriteria. Zo is bijvoorbeeld de rubric van 'Didactiek en Klassenmanagement' onlangs gekalibreerd en bijgesteld. Daarnaast streeft de opleiding naar een feedbackcultuur waarbij formatieve feedback een nóg explicietere rol krijgt. Verder werkt de opleiding samen met de vakgroep Onderwijskunde om het onlinetoetsen verder uit te bouwen. Tot slot willen opleiding en onderwijskunde de kwaliteit van toetsen verder verbeteren door meer toetsanalyses uit te voeren. Het auditpanel is tevreden over de wijze waarop de opleiding formatieve en summatieve toetsing inzet en de ontwikkelkansen die de opleiding ziet om met de vakgroep Onderwijskunde de kwaliteit van de toetsen en het toetsproces verder te optimaliseren.

De door het auditpanel bestudeerde toetsen representeren het bachelorniveau en bieden studenten voldoende gelegenheid en voldoende uitdagingen om zijn kennis en kunde te tonen. De opleiding

werkt met een mix van toetsvormen, zo blijkt uit het totaaloverzicht van toetsen, waaronder schriftelijke tentamens (open vragen, casustoetsen, voortgangstoetsen), werkstukken, mondelinge toetsen en tentamens en speciale toetsvormen waaronder het performance assessment (minilessen, werkplekleren, praktijkproef), het eindgesprek 'vaststelling bekwaamheden' en het portfolio. De opleiding zorgt er met deze mix voor dat de studenten op verschillende manieren aantonen dat zij de beoogde leerresultaten/leeruitkomsten realiseren.

Studenten zijn tevreden over de toetsvormen en het niveau van de toetsen. De eisen waaraan zij moeten voldoen zijn voor hen helder en opgenomen in de studiegids. Ook ondersteunen de toetsen studenten bij hun studie. Studenten kunnen met hun docenten een afspraak maken om een toets te bespreken. Studenten vinden dit belangrijk omdat zij op deze wijze inzicht krijgen in kennislacunes, daarmee het formatieve karakter van de toetsen onderstrepend.

Beoordeling

De werkplekbegeleider/schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling. De instituutopleider is behalve examinerer tevens beoordelaar. De eindbeoordeling vindt plaats op basis van lesbezoek, evaluaties, het portfolio en het eindgesprek. Een passende en volgens het auditteam zorgvuldig gekozen en uitgewerkte toetsvorm voor een lerarenopleiding.

De kwaliteit van de feedback in de beoordelingsformulieren is divers: beperkt aanwezig tot heel helder met een sterke onderbouwing. Mooi dat er in de beoordelingsformulieren aparte ruimte is voor *feedback* en *feed forward*. De opleiding kan nog wel meer aandacht besteden aan *feed forward* volgens het auditpanel, daarbij specifiek verwijzend naar het formatieve karakter van toetsen. Ook bij afstudeerwerken is *feed forward* van belang omdat het de student aanknopingspunten biedt zich verder te ontwikkelen in de inductiefase. Soms ontbreken bij de beoordelingsformulieren bepaalde onderdelen, een kwestie van aandacht voor de kleine kwaliteit volgens het auditpanel. Tijdens de audit bleek dat de opleiding ook zelf van mening is dat de kwantiteit en kwaliteit van de beoordelingen nog beter kan.

De examencommissie vervult de borgende rol naar behoren en heeft de afgelopen jaren veel processen op gang gebracht. Zij vervult ook voor de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis haar borgende rol evenals de toetsdeskundigen die de opleidingen ondersteunen. De examencommissie borgt de toetskwaliteit. De kwaliteit van de toetsing is gedurende de *Covid-19* periode goed bewaakt door zowel de opleiding als de examencommissie zo stelt het auditpanel vast.

Weging en Oordeel

De Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis heeft met het toetsplan, het toetsprogramma en de toetsmatrijzen haar toetsstelsel op orde. De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke wijze met behulp van gevarieerde toetsvormen in welke mate studenten de beoogde bekwaamheidseisen en de hiervan afgeleide doelen bereiken. Het auditpanel is verder positief over de ontwikkelingen rondom toetsen die de opleiding initieert met het oog op verdere kwaliteitsverbetering. In dit verband kan de opleiding de kwaliteit van de beoordeling, zowel *feedback* als *feed forward* verder verbeteren. Het auditpanel stelt vast, en vindt dit belangrijk, dat de opleiding op dit punt verbeteringen initieert. De examencommissie heeft een borgende rol bij de toetskwaliteit en vervult haar borgende taak naar behoren. De kwaliteit van de toetsing is gedurende de *Covid-19* periode door de examencommissie bewaakt.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande positieve punten tot het oordeel 'voldoet' voor deze standaard voor de voltijd- en deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis.

36.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditteam dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis.

Eigen oordeel auditteam gerealiseerd niveau

Het auditpanel heeft voorafgaand aan de audit van acht studenten geschiedenis hun afstudeerproducten bestudeerd: zeven van voltijdstudenten en één van een deeltijdstudent. Deze afstudeerproducten hebben betrekking op het professioneel handelen van de student, zijn onderwijspedagogisch handelen en het vakdidactisch ontwerp.

In de generieke rapportage is aangegeven dat de auditpanels de APO's als voldoende kwalificeren. Voor geschiedenis geldt meer specifiek dat de handleiding AfstudeerPraktijkOnderzoek (APO) uitgebreid en duidelijk te volgen is wat betreft de eisen, verwachtingen, tijdspad, criteria. Veel aandacht voor formuleren onderzoeksvraag. *Do's and Don'ts*. Compleet stappenplan, inc. reflectie. Studenten zijn hier ook tevreden over: ze zijn op de hoogte van de eisen die de opleiding stelt aan het afstuderen. De APO kent een vaste structuur, hetgeen de duidelijkheid voor de student bevordert. Tegelijkertijd kán het een valkuil zijn omdat het een invuloefening wordt. Dit is nu niet het geval, zo stelt het auditpanel vast, maar op dit punt beveelt het auditpanel de opleiding wel aan om blijvend de vinger aan de pols te houden. de begeleiding rondom onderwerpkeuze en vraagstelling en procedure rondom *Go/No Go* verdienen bij de opleiding nog aandacht.

Het auditpanel zou ook iets willen lezen over de visieontwikkeling en de visie van studenten: wat wil de student straks met zijn vak bereiken, hoe leren leerlingen zij vak en welke docent wil hij zijn? In het afstudeerwerk kan de student nog meer aandacht besteden aan de theoretische onderbouwing. Studenten hanteren een nauwkeurige methodiek van onderzoek doen met een inzichtelijke wijze van dataverzameling. Het betreft over het algemeen relevante onderwerpen van onderzoek: geschiedkundig/vakdidactisch en algemeen didactisch. De begeleiding rondom onderwerpkeuze en vraagstelling door de student en de procedure rondom *Go/No Go* verdienen nog aandacht. De door het auditpanel bestudeerde eindwerken en weblogs geven een goed inzicht in de activiteiten van de student als afgestudeerd professional. Zij zijn van voldoende niveau.

Al met al is het auditteam tevreden over de door haar bestudeerde afstudeerproducten met een aantal hierboven genoemde kanttekeningen.

Uit het gesprek met vertegenwoordigers van het werkveld, zowel avo als mbo kwam duidelijk naar voren dat zij behoefte hebben aan goed opgeleide FLOS-aardrijkskunde docenten voor alle vormen van vervolgonderwijs. Zij onderstreepten het belang voor het werkveld van deze opleiding en zou graag zien dat de opleiding meer docenten economie leverde aan het werkveld, het auditpanel onderschrijft dit standpunt nadrukkelijk. Tevens gaven zij aan het zeer belangrijk te vinden om nauw met lerarenopleiders samen te werken om docenten op te leiden.

Weging en Oordeel

Studenten van de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis beschikken over het niveau dat het werkveld van een startende leraar Geschiedenis verwacht. Uit de afstudeerproducten blijkt dat de studenten alle beoogde leeruitkomsten voldoende tot goed beheersen. Studenten bereiken het gerealiseerd niveau (deze standaard) en beschikken daarbij over de beoogde leerresultaten

(standaard 1). Daarmee is voor het auditpanel de cirkel gesloten welke het accreditatiekader veronderstelt.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden voldoende aansluit op het niveau waarop studenten in de beroepspraktijk dienen te functioneren.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor de voltijd- en deeltijdvariant van de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis.

37. ALGEMEEN EINDOORDEEL GESCHIEDENIS

Het auditpanel is van oordeel dat deskundige docenten de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis verzorgen en die tevens zorgdragen voor een stevig vormgegeven curriculum dat studenten de mogelijkheid biedt zich te ontwikkelen tot startbekwame en goed toegeruste docenten waar het werkveld nadrukkelijk behoefte aan heeft.

Het auditpanel adviseert de NVAO de accreditatie van de Tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis in de varianten voltijd en deeltijd te continueren.

38. AANBEVELINGEN GESCHIEDENIS

Zorg voor een stevige theoretische inbedding/onderbouwing van de opleidingsambities in de notitie 'Opleidingsambities Geschiedenis Fontys Lerarenopleiding Sittard'. Werk deze explicieter uit en leg dit vast en maak eveneens meer werk van, expliciteer en motiveer, de theoretische modellen waar de opleiding zich op baseert.

Zorg voor een goede theoretische onderbouwing in de notitie 'Het opleiden van docenten binnen het leergebied M&M' en streef naar een landelijke voortrekkersrol op het gebied van M&M onderwijs.

Zorg voor een nóg sterkere verbinding tussen vakinhoud en vakdidactiek.

Het auditpanel zou ook iets willen lezen over de visieontwikkeling en de visie van studenten: wat wil de student straks met zijn vak bereiken, hoe leren leerlingen zijn vak en welke docent wil hij zijn?

39. SCORETABEL GESCHIEDENIS

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Opleiding tot leraar vo 2^e graad Geschiedenis voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Opleiding tot leraar vo 2^e graad Geschiedenis deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

BIJLAGE I**Programma, werkwijze en beslisregels****Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. hbo-bacheloropleidingen tot leraar voorgezet onderwijs van de tweede graad – Fontys Lerarenopleiding Sittard (FLOS) - Fontys Hogescholen – 24 t/m 26 november 2021**

visitatiedag 1: woensdag 24 november 2021

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel
08.30 – 08.45	0.01	Ontvangst Auditpanel	Ruud van der Herberg (voorzitter) Rianne Versluis (secretaris generiek) Karen Slot (kernpanel-lid) Helma Oolbekkink (kernpanel-lid) Isabelle Koop (student-lid kernpanel) Ger Broers (2 ^e secretaris en toehoorder bij generiek)
08.45 – 09.30	0.01		
09.30 – 09.45	3.02	Presentatie MT directeur teamcoördinator Bèta teamcoördinator M&M teamcoördinator Nederlands en onderwijskunde teamcoördinator Moderne vreemde talen	Ruud van der Herberg Rianne Versluis Karen Slot Helma Oolbekkink Isabelle Koop Ger Broers
09.45 – 10.45	3.02	Gesprek MT directeur teamcoördinator Bèta teamcoördinator M&M teamcoördinator Nederlands en onderwijskunde teamcoördinator Moderne vreemde talen	Ruud van der Herberg Rianne Versluis Karen Slot Helma Oolbekkink Isabelle Koop Ger Broers
10.45 – 1.00	0.01		
11.00 – 2.15	3.02	Opleiders en studenten generiek <i>Opleiders:</i> onderzoek Docent beleid/onderwijskunde Docent werkplekieren Docent studentcoaching <i>Studenten:</i> voorzitter GOC, NE4VT voorzitter IMR), WI4VT EN4VT EC3VT	Ruud van der Herberg Rianne Versluis Karen Slot Helma Oolbekkink Isabelle Koop Ger Broers
12.15 – 3.00	Stud.plein 2.23	Inzien en toelichting materialen generiek <i>Opleiders:</i> onderzoek Docent beleid/onderwijskunde Docent werkplekieren Docent studentcoaching <i>Studenten:</i> voorzitter GOC, NE4VT voorzitter IMR), WI4VT EN4VT EC3VT	Ruud van der Herberg Rianne Versluis Karen Slot Helma Oolbekkink Isabelle Koop Ger Broers
13.00 – 13.45	0.01		

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel
13.45 – 14.30	3.02	Examencommissie voorzitter secretaris lid lid extern lid	Ruud van der Herberg Rianne Versluis Karen Slot Helma Oolbekkink Isabelle Koop Ger Broers
14.30 – 15.30	3.02	Werkveld / Alumni / Clustercoördinator FLOS Vista College Sophianum) Bernardinuscollege College Weert alumnus alumnus alumnus clustercoördinator FLOS	Ruud van der Herberg Rianne Versluis Karen Slot Helma Oolbekkink Isabelle Koop Ger Broers
15.30 – 16.00	0.01	Intern overleg auditteam	

visitatiedag 2: donderdag 25 november 2021

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel
08.15 – 08.30	0.02	Ontvangst Auditpanel	Ruud van der Herberg Rianne Versluis Karen Slot Helma Oolbekkink Isabelle Koop Ger Broers
08.30 – 09.00	0.02	Intern overleg EN/DU	Helma Oolbekkink Karen Slot Isabelle Koop Rianne Versluis Claire Ohlenschlager Kees Jan van Oorsouw
08.30 – 09.00	0.03	Intern overleg WI/NA	Ruud van der Herberg Emmy Kingma Ger Broers Ad Mooldijk, wi/na
09.00 – 09.30	0.04	Lessituatie EN Teaching Skills jaar 1	Claire Ohlenschlager Helma Oolbekkink Isabelle Koop
09.00 – 09.30	1.01	Lessituatie DU Jeugdliteratuur jaar 1	Kees Jan van Oorsouw Karen Slot Rianne Versluis
09.00 – 09.30	0.01	Lessituatie WI Probleemoplossen wiskunde jaar 1	Ad Mooldijk Ruud van der Herberg Emmy Kingma Ger Broers
09.30 – 10.30	0.02	Opleiders EN/DU coördinator EN EN EN DU DU DU onderwijskunde	Helma Oolbekkink Karen Slot Isabelle Koop Rianne Versluis Claire Ohlenschlager Kees Jan van Oorsouw
09.30 – 10.30	0.03	Opleiders WI/NA coördinator WI WI team coördinator WI/NA coördinator NA NA onderwijskunde	Ruud van der Herberg Emmy Kingma Ger Broers Ad Mooldijk
10.30 – 11.00	Stud.plein 2.23	Inzien en toelichting materialen WI/NA coördinator WI WI teamcoördinator WI/NA coördinator NA NA	Ruud van der Herberg Emmy Kingma Ger Broers Ad Mooldijk

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel
10.30 - 11.00	Stud.plein 2.23	Inzien en toelichting materialen EN/DU coördinator EN EN EN DU DU DU	Helma Oolbekkink Karen Slot Isabelle Koop Rianne Versluis Claire Ohlenschlager Kees Jan van Oorsouw
11.00 - 11.15	0.02		
11.00 - 11.15	0.03		
11.15 - 12.00	0.02	Studenten EN/DU EN2VT EN3VT EN4VT EN4VT ENDT DU1VT DU4VT DUDT	Helma Oolbekkink Karen Slot Isabelle Koop Rianne Versluis Claire Ohlenschlager Kees Jan van Oorsouw
11.15 - 12.00	0.03	Studenten WI/NA WI4VT WI3VT WI2VT WIDT WI2VT NA2VT+WI2VT NA2VT NA4VT	Ruud van der Herberg Emmy Kingma Ger Broers Ad Mooldijk
12.00 - 12.45	0.02	Lunch + intern overleg EN/DU	Helma Oolbekkink Karen Slot Isabelle Koop Rianne Versluis Claire Ohlenschlager Kees Jan van Oorsouw
12.00 - 12.45	0.03	Lunch + intern overleg WI/NA	Ruud van der Herberg Emmy Kingma Ger Broers Ad Mooldijk
12.45 - 13.15	0.01	Lunch vakdeskundige NE + intern overleg NE	Helma Oolbekkink Karen Slot Isabelle Koop Rianne Versluis Pleuni Hooft van Huysduynen
13.15 - 13.45	0.04	Lessituatie Nederlands VD-vaardigheden verdieping jaar 4	Pleuni Hooft van Huysduynen Helma Oolbekkink Karen Slot Isabelle Koop Rianne Versluis
13.45 - 14.30	0.01	Opleiders NE coördinator NE NE NE NE NE onderwijskunde	Helma Oolbekkink Karen Slot Isabelle Koop Rianne Versluis Pleuni Hooft van Huysduynen

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel
14.30 – 15.00	Stud. plein 2.23	Inzien en toelichting materialen NE coördinator NE NE NE NE NE	Helma Oolbekkink Karen Slot Isabelle Koop Rianne Versluis Pleuni Hooft van Huysduynen
15.00 – 15.15	0.02		
15.15 – 16.00	0.01	Studenten NE NE3VT NE4VT NEDT NE1VT NE3VT NE2VT	Helma Oolbekkink Karen Slot Isabelle Koop Rianne Versluis Pleuni Hooft van Huysduynen
16.00 – 16.30	0.01	Intern overleg NE	Helma Oolbekkink Karen Slot Isabelle Koop Rianne Versluis Pleuni Hooft van Huysduynen
16.30 – 17.00	0.01	Pending issues	Ruud van der Herberg Rianne Versluis Karen Slot Helma Oolbekkink Isabelle Koop Ger Broers Emmy Kingma

visitatiedag 3: vrijdag 26 november 2021

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel
08.15 – 08.30	0.01	Ontvangst Auditpanel	Ruud van der Herberg Isabelle Koop Emmy Kingma Ger Broers (Karen Slot, Rianne Versluis: terugkoppeling + ontwikkelgesprek)
08.30 – 09.00	0.01	Intern overleg AA/EC/GE	Ruud van der Herberg Isabelle Koop Emmy Kingma Ger Broers Fer Hooghuis Mark Sikkes Janneke Riksen
9.00 – 9.30	1.01	Lessituatie AA Geologie en geomorfologie 2 jaar 1	Fer Hooghuis Ruud van der Herberg
9.00 – 9.30	0.02	Lessituatie EC Inleiding Algemene Economie B jaar 1	Mark Sikkes Emmy Kingma
9.00 – 9.30	0.03	Lessituatie GE Vakdidactiek Instituutspracticum jaar 1	Janneke Riksen Isabelle Koop Ger Broers
09.30 – 11.00	0.04	Opleiders AA/EC/GE coördinator AA AA AA coördinator GE GE coördinator EC EC onderwijskunde	Ruud van der Herberg Isabelle Koop Emmy Kingma Ger Broers Fer Hooghuis Mark Sikkes Janneke Riksen
11.00 – 11.30	Stud. plein 2.23	Inzien en toelichting materialen AA/EC/GE coördinator AA AA AA coördinator GE GE coördinator EC EC	Ruud van der Herberg Isabelle Koop Emmy Kingma Ger Broers Fer Hooghuis Mark Sikkes Janneke Riksen
11.30 – 11.45	0.01		
11.45 – 12.45	0.04	Studenten AA/EC/GE EC2VT EC4VT ECDT GE2VT GE3VT GE4VT AA2VT AA3VT AA4VT AADT	Ruud van der Herberg Isabelle Koop Emmy Kingma Ger Broers Fer Hooghuis Mark Sikkes Janneke Riksen

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel
12.45 – 13.15	0.01	Intern overleg AA/EC/GE	Ruud van der Herberg Isabelle Koop Emmy Kingma Ger Broers Fer Hooghuis Mark Sikkes Janneke Riksen
13.15 – 14.00	0.01	Lunch en intern overleg kernpanel	Ruud van der Herberg Rianne Versluis Karen Slot Helma Oolbekkink Isabelle Koop Ger Broers
14.00 – 14.45	0.04	Terugkoppeling	
14.45 – 15.45	0.04	Ontwikkelgesprek directeur teamcoördinator Bèta teamcoördinator M&M teamcoördinator Nederlands en onderwijskunde teamcoördinator Moderne vreemde talen	Ruud van der Herberg Rianne Versluis Karen Slot

In verband met de privacywetgeving zijn hier uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleidingen is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland' van september 2018. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het auditpanel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het auditpanel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

De secretaris lichtte het auditpanel voorafgaand aan de visitatie uitgebreid voor over het beoordelingskader en de -procedure en over de van hen verwachte attitude voor, tijdens en na de visitatie. Tevens zorgde de secretaris voor een kalibratie van het auditpanel door de interpretatie van de standaarden, de oordelen en de beslisregels door te nemen. Tijdens het audittraject bewaakte de secretaris de correcte procesgang, zag erop toe dat het oordeel van het auditpanel conform het kader tot stand kwam en ondersteunde het proces van de oordeelsvorming.

Op basis van de door opleidingen geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende opleidingen. Voorafgaand aan het locatiebezoek vond een voorbereidend intern paneloverleg plaats waarin het auditpanel het informatiedossier en de onderliggende documenten besprak. Bovendien zijn de bevindingen van het auditpanel over de eindwerken tijdens het vooroverleg onderling gedeeld.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geleidingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleidingen heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het auditpanel bood studenten, docenten en andere betrokkenen bij de opleidingen die niet waren opgenomen in het programma van het locatiebezoek, de gelegenheid om zaken onder de aandacht te brengen die zij van belang achten voor de beoordeling. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleidingen de mogelijkheid daartoe tijdig en op correcte wijze bij hen onder de aandacht hebben gebracht en hen heeft geïnformeerd over hoe zij contact konden opnemen met de secretaris van het auditpanel. Het auditteam ontving één reactie.

De secretaris heeft samen met de voorzitter een analyse gemaakt van de ontvangen aandachtspunten van de inbrenger en deze punten met het auditteam gedeeld. Het auditteam heeft aan de hand van deze aandachtspunten in de documenten en in de verschillende gesprekken tijdens de audit nagetrokken in hoeverre er sprake was van een incident of een breder gevoeld aandachtspunt, zonder de naam van de melder te noemen. Daarmee waarborgde het auditteam de anonimiteit van de melder. De melder is op de hoogte gebracht van deze werkwijze. Na afloop heeft de secretaris de melder op de hoogte gebracht van de bevindingen tijdens de audit en de melder tevens gewezen op mogelijke paden die hij zou kunnen bewandelen om een aantal van zijn aandachtspunten onder de aandacht te brengen en/of in behandeling te laten nemen.

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De visitatie binnen dit cluster is uitgevoerd door de visitatiebureaus Hobéon en NQA, waarbij Hobéon vijf hogescholen en NQA drie hogescholen heeft beoordeeld. Binnen de hogescholen die Hobéon visiteerde, vonden bij Fontys Hogescholen drie audits plaats, te weten bij Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT), Fontys Lerarenopleiding Sittard (FLOS) en Pedagogische Technische Hogeschool (PTH).

Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels.

Voorafgaand aan de audits die in het najaar van 2021 zijn uitgevoerd, heeft er een vooroverleg plaatsgevonden met alle hoofdvorzitters van Hobéon en NQA over de opzet en uitvoering van de audits en over generieke gespreksthemas die de panels in elke audit in elk geval aan de orde zouden willen stellen. Dit betroffen de thema's: i) samen opleiden, ii) onderzoek en iii) flexibilisering. Daar waar relevant en gewenst hebben de voorzitters tussentijds gekalibreerd over de bevindingen en gespreksthemas.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport per cluster werd aan de betreffende opleidingen voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleidingen voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een standaard 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2018'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding. Het eindoordeel over de opleiding luidt: 'positief', 'positief onder voorwaarden' of 'negatief'.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende beoordelingskader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief onder voorwaarden indien Standaard 1 voldoet en maximaal twee standaarden een 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval negatief indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoren
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort
- een of twee standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- drie of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE II Lijst geraadpleegde documenten

Generieke documenten:

Transitieplan Ontwerpfase 2021 2022
Visie op opleiden van leraren
OER FLOS Bachelor 2020 - 2021 - definitief
OER FLOS Bachelor 2021-2022 definitief
Vrijstellingenbeleid FLOS versie 5.2
Jaarverslag GOC 2019-2020
Jaarverslag GOC 2020-2021
Jaarverslag IMR 2020-2021
MACON 2021 FLOS V2.0 def
Personeelsbeleidsplan PBP 2018
Teamplan Bedrijfsbureau
Teamplan Beta
Teamplan Moderne Vreemde Talen
Teamplan Onderwijskunde Nederlands
Organogram FLOS 2021
Overzicht opleiders bachelor FLOS tot 1-10-2021
Project Verbinden en verrijken
Werkbeleving tijdens corona FLOS
Taakbeschrijving clustercoördinator wpl
Bachelor Beroepsbekwaamheidseisen educatie
Eindniveau bachelor FLOS Bekwaamheden-Dubblindescriptoren
Eindniveau bachelor FLOS koppeling beroepsbekwaamheidseisen, kernkwaliteiten en eindwerken
Landelijke Kennistoets
Programma jaar 4 schematisch
Vaststelling bekwaamheden FLOS Bachelor
Factsheet HBO-Monitor Fontys 2019
HBO monitor FLOS bachelor 2020
Eindgesprek vaststelling bekwaamheden deeltijd
Eindgesprek vaststelling bekwaamheden voltijd
KR-Lectoraat FLOS 2019
Modulebeschrijving OLOS
Ontwikkelopdracht APO - 2017
Verantwoording APO
AOSL-symposium 2018
AOSL-symposium 2019
Begeleidende APO-bijeenkomsten
Beoordelingsformulier APO
Beoordelingsformulier OLOS
Handleiding APO
Studiemateriaal OLOS
Verwerkingsopdracht informatievaardigheden
Wetenschappelijk basis APO-beoordeling
Analyse APO-zelfreflecties
Beoordeling lectoraat FLOS
Interne audit 2018
Module-evaluatie OLOS 2021
NSE 2021 Praktijkonderzoek
Peerreview APO 2018
APO-aanpassing en terugkoppeling
APO-analyse en kalibreersessie 2021
Benchmarkonderzoek APO

Feedbackrondes didactisering APO
 Handleiding PRO
 Kalibreersessie APO jan.2020
 Kalibreersessie APO okt.2017
 Reactie werkgroep op APO-advies GOC - juli 2019
 Kwaliteit volgens Fontys
 Plan versterking kwaliteitsomgeving Fontys
 DKP PDCA cycli
 PDCA cyclus tactisch opleidingsniveau
 PDCA-cycli FLOS.ppsx
 Format Klankbordgroep
 Periode-evaluaties
 DKP Spiegelgroep feedback studenten 15062021
 Evaluatie platform kwaliteit 2021
 ADEF Rollenportfolio Samen opleiden
 WPL Beroepsbekwaamheidseisen
 Aanbod training praktijkgericht coachen van leraren AOSL (2021-2022)
 Beoordelingsformuleer WPL Hoofd fase B VT
 Beoordelingsformulier WPL Afstudeerfase VT
 Beoordelingsformulier WPL Hoofd fase A VT
 Clustercoördinatoren
 Flyer Jij de leraar voor morgen
 Handboek Werkplekklaren dt 2020-2021
 Handboek Werkplekklaren dt 2021-2022
 Handboek Werkplekklaren vt 2020-2021
 Handboek Werkplekklaren vt 2021-2022
 Informatiebijeenkomst EducatieveMinor.pptx
 Projectplan 'Jij, de leraar voor morgen' 2021-2022
 Projectplan keuzedeel voorbereiding hbo
 WPL Beoordelingsformulier
 WPL Concretisering beoordelingskader
 WPL inventarisatie clustercoördinatoren
 WPL nieuwsbrief AOSL kenniskringen
 Evaluatie WPL 2 3jrs_2020-2021 samenvatting
 Evaluatie WPL 4e jaars 2020-2021 samenvatting
 Evaluatie werkplekklaren 1e jaars 2018-2019 samenvatting
 Evaluatie werkplekklaren 2 en 3jrs 2019-2020 samenvatting
 Doorontwikkeling programma
 Ontwerpmodel werkplekcurriculum 1
 Uitwerking werkplekcurriculum n.a.v breakoutgroepjes overleg opleidingen d.d. 07-04-2021
 Werkveldbijeenkomst feedback DKP 210909
 Kwaliteitsafspraken 2019-2024
 Plan studieloopbaanbegeleiding 20-21
 Presentatie Teacher Identity studiedag FLOS
 Presentatie Teacher Identity voor AOSL
 Presentatie Teacher Identity voor GOC en IMR
 Rolverdeling studentvoorzieningen FLOS
 Taakomschrijving studieadviseur
 Docentenhandleiding Teacher Identity
 Handboek coaching Teacher Identity
 Handboek coaching leerjaar 2
 Handboek coaching leerjaar 3
 Handboek coaching leerjaar 4
 Evaluatie begeleiding tijdens coronapandemie
 Evaluatie nieuwe SLB-programma TI

NSE 2021 rapportage FLOS en Fontys totaal
 Startthermometer 2020 FLOS
 Terugkoppeling implementatie TI
 Voorstel professionalisering SLB'ers FLOS
 Workshop TI voor SLB'ers
 Handreiking voor alternatieve toetsing
 Procedure aanvraag alternatieve toetsing
 Toetsbeleidsplan FLOS 2020-2021
 Advies bewaartermijnen toetsing (incl. representatieve set) oktober2017
 Afspraken representatieve sets FLOS 1-12-2020
 Examencommissie studiedag
 Format FLOS toetsplan en toetsprogramma
 Huishoudelijk Reglement Examencommissie
 Profiel examinatoren FLOS 2020
 Regeling gang van zaken voorafgaand tijdens en na toetsen.Bacheloropleiding
 Representatieve set van toetsen FLOS goedgekeurd MT 11-9-2019_
 Sanctiebeleid FLOS bij spieken en fraude
 Analyse kwaliteit toetsen en examens
 Jaarverslag examencommissie 2019
 Jaarverslag examencommissie 2020
 Maatwerkaudit Bevindingen Ba FLOS
 Verslag toetsafname met coronamaatregelen
 Checklist - Representatieve set toetsen - Voltijd
 Jaarevaluatie toetsdeskundigen 2020-2021
 Presentatie studiedag - Toetsing
 2021 Ambities onderwijskunde FLOS
 Kennisbasis Generiek - versie november 2017
 Curriculumoverzicht deeltijd generiek 2021-2022
 Curriculumoverzicht voltijd generiek 2021-2022
 Dekkingsmatrix GKB2.0 door FLOS
 201210 klankbordgroep OWK verslag
 20200129 PeerReview Flos Evaluatie thema2 Pedagogischerelatie
 210617 klankbordgroep OWK verslag
 Jaarevaluatie OWK 2020 2021

Opleiding Aardrijkskunde:

Kennisbasis bachelor leraar aardrijkskunde
 Opleidingsambities aardrijkskunde
 Opleidingsambities leergebied Mens en Maatschappij (compact)
 Opleidingsambities leergebied Mens en Maatschappij (uitgebreid)
 Curriculumoverzicht deeltijd aardrijkskunde 2021-2022
 Curriculumoverzicht voltijd aardrijkskunde 2021-2022
 Leerlijn Mens en Maatschappij jaar 1 tot en met 4
 Placemat Leraar aardrijkskunde voltijd 2021-2022
 Placemat leraar aardrijkskunde deeltijd 2021-2022
 Studiegids aardrijkskunde deeltijd 2021-2022
 Studiegids aardrijkskunde voltijd 2021-2022
 Toetsplan tot Leraar aardrijkskunde FLOS
 Hogeschoolrapportage Landelijke Kennisbasis aardrijkskunde
 Kort verslag van LVO
 Peerreview kijkkaders domeinen LKT
 Peerreview twee afstudeerpraktijkonderzoeken
 Studiesucces
 Voorbeeld module evaluaties
 Module-evaluaties

Klankbordgroep
Werkplekklaren evaluaties
Jaarevaluatie vakgroep aardrijkskunde 2020-2021

Opleiding Duits:

Kennisbasis Duits
Opleidingsambities Bachelor Leraar Duits 2020_2021
Blended learning meer dan alleen online onderwijs
Curriculumoverzicht Duits DT 2021-2022
Curriculumoverzicht Duits VT 2021-2022
Internationalisering kansen benutten
Opleiden in en met de praktijk
Overzicht relaties beroepenveld en peers Duits
Studiegids Duits Deeltijd 2021-2022
Studiegids Duits Voltijd 2021-2022
Studieroute Placemat Duits DT 2021-2022
Studieroute Placemat Duits VT 2021-2022
Toetsplan Duits 2021-2022
APO-beoordelingskaderformulier peerreview Duits
Hogeschoolrapportage DU T01 1920
Hogeschoolrapportage DU T01 2021
Hogeschoolrapportage DU T02 1920
Hogeschoolrapportage DU T02 2021 FLOS
Hogeschoolrapportage DU T03 2021 FLOS
Peer-Review APO Duits schriftelijke communicatie
Peerreview LVO 2020_2021 Domein 2
Peerreview LVO 2020_2021 Domein 4
Module-evaluaties
Klankbordgroep
Werkplekklaren evaluaties
Jaarevaluatie Duits 2019-2020
Jaarevaluatie Duits 2020-2021

Opleiding Economie:

001.Kennisbasis-bachelor-economie
002.Opleidingsambitie economie.2020-2021
003.Opleidingsambities MenM compact
001.Curriculumoverzicht voltijd economie.2021-2022
002.Curriculumoverzicht deeltijd Economie 2021-2022
003.Curriculumoverzicht voltijd economie.2020-2021
004.Curriculumoverzicht deeltijd Economie.2020-2021
005.Overzichten studieroute Economie voltijd.2021-2022
006.Overzichten studieroute Economie Deeltijd.2021-2022
007.Toetsplan Economie
008.Studiegids Lerarenopleiding Economie 2020-2021
009.Studiegids Lerarenopleiding economie 2021-2022
010.Lerarenopleiding Economie op weg naar intensievere samenwerking met het werkveld mbo vo en de omgeving
011.Leerlijn MenM presentatie
012.Toetsprogramma voltijd.2020-2021.Economie
001.FLOS Peerreview 5-11-2020
002.FLOS Peerreview 16-4-2021
003.Ivorrapportage1819_EC
004.Hogeschoolrapportage EC T02 1920 FLOS
005.Hogeschoolrapportage EC T03 1920 FLOS

006.Hogeschoolrapportage EC T01 2021 FLOS
007.FLOS.Peerreview Eindwerken
008.Hogeschoolrapportage EC T02 2021 FLOS
Module-evaluaties
Klankbordgroep
Werkplekklaren evaluaties
001.Jaarevaluatie Lerarenopleiding economie 2020-2021

Opleiding Engels

1 Kennisbasis Engels - nov 2017
2 Uitgangspunten FLOS Engels
3 Opleidingsambities Engels FLOS jan 2021
4 KLOTS schema Bachelor Engels op kennisbasis 2021
1 Curriculumoverzicht Engels deeltijd
1 Curriculumoverzicht voltijd Engels 2020-2021
2 Visueel curriculum samenhang met legenda 2020
3 Toetsplan Fontys Lerarenopleiding Engels
4 Studiegids Bachelor Engels Deeltijd 2021-2022
4 Studiegids Bachelor Engels Voltijd 2021-2022
5 enkele_pareltjes
5 pareltje CIOS
1 Hogeschoolrapportage EN T01 2021 FLOS
1 Hogeschoolrapportage EN T02 1920 FLOS
1 Hogeschoolrapportage EN T03 1920 FLOS
1 LKT CPE results Engels 2014-2020
1 Ivorapportage1819 EN-BB
2 Ingevuld Kijkkader-LVOE FLOS APO jan2020
2 Peer beoordeling AD door HvA
3 APO Beoordelingsformulier DD
3 APO DD juli 2020
3 APO DD peer review HAN plus reactie beoordelaars FLOS
3 APO DD reactie op HAN lectoraat FLOS
Module-evaluaties
Klankbordgroep
Werkplekklaren evaluaties
Jaarevaluatie opleiding Engels 2020-21

Opleiding Geschiedenis:

1. Kennisbasis Geschiedenis (2017)
2.1 Opleidingsambities vakgroep Geschiedenis
2.2 Opleidingsambities leergebied MenM (uitgebreid)
2.3 Opleidingsambities leergebied MenM (compact)
011. Curriculumoverzicht voltijd Geschiedenis 2021-2022
012. Curriculumoverzicht deeltijd Geschiedenis 2020-2021
021. Placemat studieroute Geschiedenis voltijd
022. Placemat Studieroute Geschiedenis deeltijd
030. Toetsplan vakgroep Geschiedenis
041. Studiegids vakgroep Geschiedenis voltijd
042. Studiegids vakgroep Geschiedenis deeltijd
051. Leerlijn Vakdidactiek vakgroep Geschiedenis voltijd
052. Leerlijn HDR vakgroep Geschiedenis voltijd
061. Leerlijn MenM presentatie
062. Leerlijn MenM inhoudelijk overzicht
063. Leerlijn MenM Certificaat
070. Vakinhoud filmpje

080. Veldwerk filmpjes
090. MenM Samenwerking filmpjes
101. Keuzedeel MM4 Nomade hoofdstuk 2
102. Keuzedeel MM4 Nomade Youtube
103. Keuzedeel MM4 Nomade Belevingsboek H2
104. FLOS NOMADE MenM WEBSITE
110. FONTYS PRO MenM FORMAT
011. LKT Rapportage augustus 2020
021. FLOS kijkkader Vakdidactiek D2T1a FLOT
022. FLOS kijkkader Vakdidactiek D2T1a HAN
023. FLOS_kijkkader Vakdidactiek D2T1b FLOT
024. FLOS kijkkader Vakdidactiek D2T1b HAN
025. Landelijke Peerreview Notulen Triade FLOS FLOT HAN jan 2021
026. Landelijke Peerreview Notulen Triade FLOS FLOT HAN juli 2021
031. Peerreview op Eindwerken
041. Peerreview student 1 Fontys HAN 2021
042. Peerreview student 2 Fontys HAN en HR 2021
Module-evaluaties
Klankbordgroep
Werkplekklaren evaluaties
1. Jaarevaluatie 2019 2020
2. Herijking MenM Leerlijn 2020-2025
3. Jaarevaluatie 2020 2021

Opleiding Natuurkunde:

Ambities en focus Natuurkunde
Kennisbasis bachelor natuurkunde
Kennisbasis bachelor techniek
210525 Toetsplan Lerarenopleiding natuurkunde
Curriculumoverzicht deeltijd natuurkunde
Curriculumoverzicht voltijd natuurkunde
Samenhang Curriculum
Studiegids deeltijd Natuurkunde 2020-2021
Studiegids voltijd Natuurkunde 2020-2021
FLOS scoort hoog in Keuzegids HBO 2020 en in Elsevier Weekblad!
Hogeschoolrapportage NA T02 1920 FLOS
Keuzegids HBO 2019
Keuzegids HBO 2021
Kijkkader B1 Mechanica - ingevuld door FLOS
Klankbordgesprek deeltijd 19 januari 2021
Peerreview 1 eindwerk van HR door FLOS
Peerreview 2 eindwerk van HR door FLOS
Peerreview eindwerk S.D. door HR
Peerreview eindwerk S.W. door HR
Voorbeeld module-evaluatie energie en duurzaamheid
Zelfreflectie FLOS peer-review 6-11-20
Curriculum VT S en T (English)- 6 apr 2019
Curriculum VT S en T - 6 apr 2019
Flyer SenT
Jaarevaluatie Natuurkunde 2020-2021
Lero science en technology (2)
Lero science en technology inhouden (2)
Naar een lerarenopleiding Science en Technology (versie 2)
Presentatie Big Bang Konferencen
Tekst flyer voor decanendag

Tekst workshop interdisciplinair betaonderwijs

Opleiding Nederlands:

Kennisbasis bachelor Nederlands
Opleidingsambities Nederlands FLOS 2020 2021
Curriculumoverzicht deeltijd Nederlands 2020-2021
Curriculumoverzicht voltijd Nederlands 2021-2022
Enkele pareltjes van de opleiding Nederlands
FLOS NL toetsplan
Lerarenopleiding Nederlands mbo-proof
Studiegids Nederlands Deeltijd 2021-2022
Studiegids Nederlands voltijd 2021 2022 met placemat
6 verschillende peerreviews Nederlands
LKT Hogeschoolrapportage NE T02 2021 FLOS
Verslag LVON Peerreview eindwerken
Verslag peerreview eindwerken Nederlands han flos 2020
Module-evaluaties
Klankbordgroep
Werkplekieren evaluaties
Jaarevaluatie Nederlands 2019-2020
Jaarevaluatie Nederlands 2020-2021

Opleiding Wiskunde:

Ambities en focus wiskunde
Kennisbasis bachelor wiskunde
2122 Curriculum deeltijd wiskunde
2122 Curriculum voltijd wiskunde
2122 Overzicht onderwijs en toetsing voltijd wiskunde
2122 Studiegids deeltijd wiskunde
2122 Studiegids voltijd wiskunde
Parels - Priemgetallen -1-
Parels - Priemgetallen -2-
Parels - Vectormeetkunde
Parels – Foto landmeetkunde
Parels – Impressie landmeetkunde
Pareltjes
Toetsplan Lerarenopleiding wiskunde
Wiskundesymposium - programmaoverzichten
LKT - Hogeschoolrapportages
Leraar exact Keuzegids HBO 2021
Peerreview - evaluatie eindwerken incl reactie FLOS - lectoraat
Peerreview - evaluaties vakinhoud en -didactiek
Wiskundesymposium - nabeschouwingen
Module-evaluaties
Klankbordgroep
Werkplekieren evaluaties
1920 Jaarevaluatie wiskunde
2021 Jaarevaluatie wiskunde

BIJLAGE III Panelsamenstelling

Op 7 september 2021 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de hbo-bacheloropleidingen tot leraar voorgezet onderwijs van de tweede graad van Fontys Lerarenopleiding Sittard (FLOS) - Fontys Hogescholen, onder het nummer 010362. Deze opleidingen behoren tot onderstaande visitatiegroep.

Naam visitatiegroep:	HBO Tweedegraads lerarenopleidingen groep 2
----------------------	---

De secretarissen van het auditpanel beschikken over nadere informatie over de samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemde visitatiegroep zijn ingezet.

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleidingen.

Kernpanel

Naam	Rol	Korte functiebeschrijvingen
Drs. R.B. van der Herberg	Voorzitter kernpanel, cluster gamma, cluster bèta en cluster talen Nederlands	De heer Van der Herberg is ervaren en gecertificeerd lead auditor en was tot december 2018 partner bij Hobéon Groep te Den Haag. Hij houdt zich bezig met accreditaties in het hoger onderwijs en advisering van h.o., m.b.o., v.o. en p.o. op het gebied van kwaliteitszorg (o.a. INK), excellentie en duurzaamheidsvraagstukken.
Dr. H. Oolbekkink	Lid kernpanel en voorzitter cluster talen Duits en Frans	Mevrouw Oolbekkink is werkzaam als Lector meervoudige professionaliteit van leraren aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) en als Universitair Docent aan de Radboud Docentenacademie. Mevrouw Oolbekkink is na het afronden van haar studie pedagogische Wetenschappen gepromoveerd aan de Universiteit Leiden.
K.P.M. Slot MEd	Lid kernpanel	Mevrouw Slot is werkzaam als ontwikkelaar en coördinator tweedegraads lerarenopleidingen van de minor Jeugdzorg en Passend/Inclusief onderwijs aan de Hogeschool van Amsterdam. Daarnaast is zij projectleider en onderzoeker van HvA-onderzoek 'Past Passend onderwijs in het curriculum van de tweedegraads lerarenopleidingen?'; 'Jeugdzorg en Passend onderwijs in de grote stad.' Ook werkt zij als docent-onderzoeker tweedegraads lerarenopleidingen. Mevrouw Slot is in bezit van de hbo bachelor programma's: tweedegraads lerarenopleidingen Nederlands en Textiele werkvormen, Pedagogiek en leraar basisonderwijs. Ook heeft zij de masteropleiding Pedagogiek behaald.

Vakpanel

Naam	Rol	Korte functiebeschrijvingen
C.E. Ohlenschlager MEd	Lid clusterpanel Alfa (Engels)	Mevrouw Ohlenschlager is werkzaam als opleidingscoördinator en hogeschooldocent aan de Hogeschool Rotterdam. Zij heeft de lerarenopleidingen Engels en Geschiedenis afgerond.
Drs. P. Hooft van Huysduynen	Lid clusterpanel Alfa (Nederlands)	Mevrouw Hooft van Huysduynen is werkzaam als Lerarenopleider Nederlands aan de Hogeschool van Amsterdam. Mevrouw Hooft van Huysduynen heeft haar doctoraal Nederlandse Taal en Letterkunde behaald. Ook heeft zij de eerstegraads lerarenopleiding Nederlands afgerond, evenals de Master Onderwijskunde.

Drs. K. van Oorsouw	Lid clusterpanel Alfa (Duits)	De heer Van Oorsouw is werkzaam als docent vakdidactiek, jeugdliteratuur, grammatica, fonetiek, taalwetenschap, en land & cultuur (Duits) aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. De heer Van Oorsouw heeft onder andere Duitse Taal en Letterkunde gestudeerd aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Ook heeft hij de tweedegraads lerarenopleiding Duits afgerond.
I.I. Koop	Studentlid panel talen, Economie, Aardrijkskunde, Geschiedenis	Mevrouw Koop volgt de lerarenopleiding Engels aan de Hogeschool Rotterdam.
Drs. A.H. Mooldijk	Lid panel exact (Natuurkunde en Wiskunde)	De heer Mooldijk is verbonden aan het Freudenthal Instituut voor Didactiek van Wiskunde en Natuurwetenschappen (FISME) aan de Universiteit Utrecht en werkzaam als lerarenopleider voor het IVLOS. De heer Mooldijk heeft de lerarenopleiding Wiskunde en de lerarenopleiding Natuurkunde afgerond. Hij heeft een doctoraalexamen Natuurkunde aan de VU Amsterdam gedaan en een aantal jaar later een omscholingscursus Algemene Natuurwetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam afgerond.
F. Hooghuis MEd	Lid panel Aardrijkskunde	De heer Hooghuis is tot en met 2019 werkzaam geweest als vakdidacticus aardrijkskunde bij de universitaire lerarenopleiding aan de Radboud Universiteit. Momenteel is hij werkzaam als voorzitter van de vaststellingscommissie centrale examens aardrijkskunde VMBO. De heer Hooghuis heeft de eerste- en tweedegraads lerarenopleiding Aardrijkskunde afgerond en de tweedegraads lerarenopleiding geschiedenis.
Drs. M. Sikkes	Lid panel Algemene Economie en Bedrijfseconomie	De heer Sikkes is werkzaam als hogeschooldocent economie, teamleider lerarenopleidingen beroepsonderwijs in de algemene economie en bedrijfseconomie, en als Lid MT Beroepsonderwijs binnen domein Beweging en Educatie aan de Hogeschool Windesheim. De heer Sikkes heeft de bachelor Bedrijfskunde en de master Human Resource Management afgerond aan de Rijksuniversiteit Groningen. Ook heeft hij de Educatieve master economie / M&O aan het Universitair Onderwijs Centrum Groningen afgerond.
Drs. J.K.W. Riksen	Lid panel Geschiedenis	Mevrouw Riksen is werkzaam als vakdidacticus en lerarenopleider Geschiedenis en Staatsinrichting bij de Universitaire lerarenopleiding (ulo) aan de Vrije Universiteit (VU). Mevrouw Riksen heeft haar doctoraal Sociale en Economische Geschiedenis en de eerstegraads lesbevoegdheid Geschiedenis en Staatsinrichting behaald aan de Radboud Universiteit Nijmegen.
E. Kingma-Rabius	Studentlid panel exact en Economie, Aardrijkskunde, Geschiedenis	Mevrouw Kingma-Rabius volgt de tweedegraads lerarenopleiding Economie aan Hogeschool Windesheim.

Secretarissen

G.C. Versluis	Secretaris (kernpanel en talen)	Mevrouw Versluis is werkzaam als adviseur bij Hobéon en is NVAO-getraind secretaris.
Drs. G.W.M.C. Broers	Secretaris (exact, Economie, Aardrijkskunde, Geschiedenis)	De heer Broers is werkzaam als adviseur bij Hobéon en is NVAO-getraind secretaris.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het

auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl